

NNCL329-2F8v1.0

GALAKTIKA FANTASZTIKUS KÖNYVEK
SZERKESZTI KUCZKA PÉTER

ARTHUR C. CLARKE

2061. Harmadik űrodisszeia

MÓRA KÖNYVKIADÓ

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:

Arthur C. Clarke: 2061. Odyssey Three

© Serendip BV 1987, A Del Rey Book, Ballantine Books, New York

FORDÍTOTTA F. NAGY PIROSKA

A FEDÉL SZIKSZAI GÁBOR MUNKÁJA

© F. Nagy Piroska, 1990

Hungarian translation

HU ISSN 0238-3063

ISBN 963 11 6652 X

Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest

Felelős kiadó: Sziládi János igazgató

Zrínyi Nyomda (90.1224/66-15), Budapest, 1990

Felelős vezető: Grasselly István vezérigazgató

Felelős szerkesztő: Futaki József

Műszaki vezető: Szakálos Mihály

Képszerkesztő: Kiss Tibor

Műszaki szerkesztő: Rucsek Andrea

Terjedelem: 15,92 (A/5) ív. IF 6413

TARTALOM

A szerző megjegyzése

I. A VARÁZSHEGY

1. A befagyott évek
2. Első látásra
3. A visszatérés
4. A sogun
5. Ki a jég alól
6. A megcsalt Ganümedész
7. Átutazás
8. Csillagflotta
9. Zeusz-hegység
10. Bolondok hajója
11. A hazugság
12. Krüger apó
13. "Senki sem szólt, hogy hozzunk fürdőruhát..."
14. Keresés

II. A FEKETE HÓ VÖLGYE

15. Randevú
16. Leszállás
17. A Fekete Hó Völgye
18. A "Hű Öreg"
19. Az alagút végén
20. Visszahívás

III. EURULETT

21. A száműzetés politikája
22. Veszélyes rakomány
23. A pokol
24. A Nagy SHAKA
25. A rejtett világ
26. Éjszakai szolgálat
27. Rosie
28. Párbeszéd

- 29. Leszállás
- 30. Leszáll a *Galaxy*
- 31. A Galileai-tenger

IV. A VIZESGÖDÖR

- 32. Eltérítés
- 33. Megálló a veremnél
- 34. Kocsimosás
- 35. Hányódás
- 36. Az idegen part

V. ÁT AZ ASZTEROIDÁKON

- 37. Csillag
- 38. Jéghegyek az űrben
- 39. A kapitány asztala
- 40. Szörnyek a Földről
- 41. Egy százéves emlékei
- 42. Minilit

VI. RÉV

- 43. Mentés
- 44. Kitartás
- 45. Küldetés
- 46. Komp
- 47. Törött cserepek
- 48. Lucy

VII. A NAGY FAL

- 49. Emlékhely
- 50. Nyílt város
- 51. Jelenés
- 52. A díványon
- 53. Kuktafazék
- 54. Összejövétel
- 55. Magma
- 56. Perturbációelmélet

57. Közjáték a Ganümedészen

VIII. A KÉN BIRODALMA

58. Tűz és jég

59. Háromság

IX. 3001

60. Éjfél a téren

Köszönetnyilvánítások

*A fantasztikus szerkesztő,
Judy-Lynn del Rey
emlékének – aki
egy, dollárért megvásárolta ezt
a könyvet, de sohasem tudta meg,
hogy jó vásárt csinált-e.*

A SZERZŐ MEGJEGYZÉSE

Ahogy a *2010. Második űrodisszeia* nem volt egyenes folytatása a *2001. Űrodisszeiának*, úgy ez a könyv sem kapcsolódik közvetlenül a *2010*-hez. Mindegyiket egyazon témára komponált variációnak kell tekinteni, amelyekben felbukkannak ugyan azonos szereplők és helyzetek, ám a történet nem feltétlenül ugyanabban a világegyetemben játszódik.

Azóta, hogy Stanley Kubrick 1964-ben (öt évvel az ember Holdra szállása előtt!) azt javasolta, hogy vágjunk bele, és csináljunk egy olyan igazi science-fiction mozifilmet, "amilyen csak a mesében van", nos, azóta az események a lehető legképtelenebbül követték egymást, s ez látszik a legújabb történeteken is, mivel olyan felfedezéseket és eseményeket foglalnak magukba, amelyek meg sem történtek a korábbi könyvek írása idején. A *2010*. azért születhetett meg, mert a *Voyager* 1979-ben oly fényes sikerrel cserkészte be a Jupitert, s addig vissza sem akartam térni erre a témára, amíg a még nagyra törőbb *Galilei*-küldetés eredményei nincsenek a kezünkben.

Ugy tervezték, hogy a *Galilei* ledob egy szondát a Jupiter légkörébe, maga pedig majd két éven keresztül sorra látogatja a nagyobb holdakat. 1986 májusában akarták útnak indítani az űrrepülőgépről, és 1988 decemberére ért volna célba. Én tehát nagyjából 1990-re tettem azt az időpontot, amikor már hasznát vehetem a Jupiterről és holdjairól szerzett információknak...

Sajnos, a *Challenger* tragédiája megghiúsította ezt a forgatókönyvet; a *Galilei* azóta is ott csücsül a Sugárhajtás Laboratóriumban, s várja az új kilövőjárművet. És szerencsésnek mondhatja magát, ha az eredeti tervhez képest alig hét év késéssel mégiscsak eljut a Jupiterhez.

Úgy döntöttem, nem várok addig.

Colombo, Sri Lanka
1987. április

A VARÁZSHEGY

1.

A BEFAGYOTT ÉVEK

– Hetvenéves létedre bámulatosan jó formában vagy – pillantott föl Glazunov doktor az orvosi bizottság összefoglaló jelentéséből. – Nem néztelek volna többnek hatvanötnél.

– Örömmel hallok, Oleg! Annál is inkább, mert százhárom vagyok... ahogy te is nagyon jól tudod.

– Már megint kezded! Az ember azt hinné, sohasem olvastad Rugyenko professzor könyvét!

– A jó öreg Katyerina! Össze akartunk jönni a századik születésnapján. Milyen kár, hogy nem érhetette meg!... Így jár az, aki túl sok időt tölt a Földön.

– A sors iróniája, hogy épp tőle származik a híres mondás, miszerint "a gravitáció öregít".

Dr. Heywood Floyd tünődve nézte a mindössze hatezer kilométerre lévő szépséges bolygó pillanatról pillanatra változó képét; bármily közel volt is, ő többé nem teheti rá a lábát. Helyzetét még tragikomikusabbá tette, hogy élete legostobább balesetének köszönhetően ma is kiváló egészségnek örvendett, ugyanakkor szinte minden régi barátja halott volt már.

Annak idején, amikor még csak egy hete értek vissza a Földre – minden figyelmeztetés és a saját szent meggyőződése ellenére, hogy *vele* aztán nem fordulhat elő ilyesmi –, egyszerűen lelépett arról a második emeleti erkélyről. (Igen, ünnepelték: de meg is érdekelte – hős volt azon az új világon, ahová a *Leonov* visszatért.) A többszörös csonttörés szövődményekhez vezetett, s ezeket a Pasteur Úrkórházban tudták a legeredményesebben gyógyítani.

Ez 2015-ben történt. Most pedig – maga sem hitte igazán, de hát a naptár ott lógott a falon – 2061-et írtak.

Heywood Floyd számára a biológiai óra nem egyszerűen lelassult a kórház egyhatod földi gravitációjában – életében másodszor ez az óra voltaképpen visszafelé járt. Immár széles körben elhitték – bár voltak szakemberek, akik vitatták –, hogy a hibernálás nem egyszerűen megállítja az öregedés folyamatát, hanem egyszersmind teret ad a megifjodásnak is. Floyd, miközben úton volt a Jupiter felé és vissza, valójában fiatalabb lett.

– Ezek szerint tényleg biztonságosnak ítéled számomra ezt az utat?

– Ebben a világegyetemben semmi sem biztonságos, Heywood. Mindössze

annyit mondhatok, hogy nincsenek fiziológiás jellegű ellenérveim. Hiszen ha jól meggondolom, a *Universe* fedélzetén ugyanolyan körülmények között leszel, mint itt. Talán az orvosi szakértelem ott nem olyan... ööö... felülmúlhatatlan, mint a miénk itt, a Pasteurben, de Mahindran doktor igazán derék ember. Ha mégis adódik valami olyan probléma, amivel nem tud megbirkózni, akkor újra mélyálomba merít, és utánvéttel visszaküld hozzánk.

Floyd pontosan ezt a döntést várta, de az örömébe mégis belevegyült némi szomorúság. Hiszen hetekre elszakad csaknem fél évszázados otthonától s az elmúlt években szerzett új barátaitól. És bár a primitív *Leonovhoz* képest (amely most ott lebegett a túlsó félteke fölött mint a Lagrange Múzeum egyik féltett büszkesége) a *Universe* luxusjáratnak számított, azért a hosszabb úrutazásokon mind a mai napig számolni kellett valamelyes kockázati tényezővel. Különösen az olyan úttörő utakon, mint amilyenre most készül...

De talán épp ez hiányzott neki – még százhárom évesen is (avagy, tekintve a néhai Katyerina Rugyenko professzor komplex geriátriai jelentését, neki, a viruló egészségnek örvendő hatvanöt éves férfinak). Az elmúlt tíz évben nőttön-nőtt benne a nyugtalanság, s e túlon túl kényelmes és rendezett élet valami homályos elégedetlenséget ébresztett benne.

Hiába indult útjára oly sok izgalmas program a Naprendszerben – a Mars felújítása, a Merkúr-támaszpont kiépítése, a Ganümedész újjászületése –, egyik sem volt olyan, amely valóban fölkelte volna az érdeklődését, s úgy érezte volna, hogy érdemes összpontosítania rá a mindmáig jelentős energiáit. Érzelmait egy két évszázaddal korábban élt ember, a Tudomány Korának egyik legelső költője fejezte ki, még hozzá tökéletesen, Odüsszeusz-Ulysses szavain keresztül:

Ezer élet

*együtt se volna sok, és hogy fogy ez
az egy is! pedig minden óra, mellyel
a nagy csöndet megrabolom, valami
új hír hozója; s szégyen volna néhány
napért raktáron óvni magamat
s ezt az ősz lelket, mely mint lemenő
csillag, az emberész minden határán
túlra követni vágyik a tudást.*

Néhány Nap, még mit nem! Több volt az negyvennél is; Ulysses szégyellhette volna magát. Ám a következő versszak – milyen jól ismerte! – még találabb volt:

*Talán lemos az örvény dühe, de
talán a Boldogok Szigete vár,
s kit ismertünk, látjuk a nagy Achillest.
Sok titok van még; és bár nem vagyunk
az az erő, mely egykor eget és
földet rázott: vagyunk, ami vagyunk;
sors és idő gyengíthetett, de hős
szívünk együtt ver s kemény hite, hogy
küzd, keres, talál s nem hagyja magát**

[* Alfred Tennyson: Ulysses (Szabó Lőrinc fordítása)]

Keres, talál... Nos, végre tudja, mit kell keresnie és találnia – mert pontosan tudja, hogy hol keresse. Hacsak valami katasztrofális baleset nem történik, ettől a céltól semmi sem tántoríthatja el.

Nem mintha valaha is tudatosan tört volna e cél elérésére... voltaképpen ma se tudta igazán, miért homályosított el minden egyebet. Lehet, hogy tévedett, amikor azt hitte, hogy rajta nem fog a láz, amely most újra – az ő életében immár másodszor! – megfertőzte az emberiséget. Vagy talán az a váratlan meghívás, amelynek nyomán feliratkozhatott a *Universe* fedélzetén utazó előkelő vendégek kurta listájára, gyűjtotta föl a képzeletét, s ébresztett benne olyan lelkesültséget, amely őt magát is meglepte.

Volt még egy másik lehetőség is. Hiába telt el ilyen sok év, még emlékezett rá, mennyire nem váltotta be a közvélemény előzetes, felfokozott várakozását az 1985/86-os találkozás. Most többre kínálkozott lehetőség – neki az utolsó, de az emberiség számára az első –, mint kárpótlást nyújtani holmi egykori csalódásért.

Régen, még a huszadik században legfőljebb csak elrepülhettek az égitest mellett. Most majd sor kerül az igazi leszállásra is, ami a maga módján éppolyan úttörő tett lesz, mint amikor Armstrong és Aldrin először léptek a Holdra.

Dr. Heywood Floyd, a 2010-15-ös Jupiter-misszió veteránja elengedte a képzeletét, hadd szálljon föl és kifelé, a kísérteties látogató elébe, "aki", hogy felkészülhessen a Nap megkerülésére, másodpercről másodpercre gyorsulva közeledik ismét az úr mélységei felől. És e minden üstökösök leghíresebbike a Föld és a Vénusz röppályája között találkozik majd össze a még el sem készült *Universe* nevű űrjáráttal, amelynek ez lesz az első repülőútja.

Még ki sem tűzték a randevú pontos helyét és időpontját, de ő már döntött.

– Halley... – suttogetta Heywood Floyd – várj, jövök!...

ELSŐ LÁTÁSRA

Nem igaz, hogy az embernek el kell hagynia a Földet, hogy teljes pompájában föl tudja fogni az égbolt szépségét. A csillagos ég az űrből sem tündöklőbb, mint amikor egy magas hegytetőről nézzük derült éjszakán, távol mindenféle mesterséges fényforrástól. Még ha az atmoszférán túl fényesebben ragyognak is a csillagok, a szem igazából nem érzékeli a különbséget, s az égi félgömb lenyűgöző látványa valami olyasmit kínál az emberi szemnek, amire nem képes egyetlen megfigyelőablak sem.

Heywood Floyd azonban nagyon is meg volt elégedve az ő magán világegyetemképével, különösen olyankor, amikor a lakóövezet a lassan forgó űrkórház árnyékos oldalára került. Ilyenkor a négyszögletes látómezőt teljesen kitöltötték a csillagok, bolygók, csillagködök – és néha, minden egyebet kiszorítva, a Nap új vetélytársa, a Lucifer egyenletesen erős fénye.

Körülbelül tíz perccel az előtt, hogy kezdetét vette volna mesterséges éjszakája, lekapcsolta a kabin világítását – még a vörös vészpartalékot is –, hogy a szeme megszokja a sötétet. Űrmérnök létére kicsit későn, de végre megtudta, micsoda gyönyörűségekben lehet része az embernek, ha szabad szemmel fürkészi az eget; ma már gyakorlatilag bármelyik csillagképet felismerte, még ha csak egy kis részt látott is belőle.

Azon a májuson, amidőn az üstökös a Mars röppályáján belül haladt, szinte minden "éjszaka" ellenőrizte a csillagtérképeken a helyzetét. Makacsul ragaszkodott a térképek nyújtotta segítséghez – ilyen gyerekes módon akart megbizonyosodni róla, hogy öregedő szeme állja még a versenyt –, pedig az égi objektumot már egy jó távcsővel is könnyen meg lehetett találni. Mauna Keán már be is jelentette két csillagász, hogy az üstököst immár vizuálisan is érzékelték, de nem hittek nekik, és a Pasteur más lakóinak hasonló értelmű megerősítéseit még nagyobb kétkedéssel fogadták.

Ma éjszakára azonban legalább hatos magnitúdót jeleztek... talán szerencséje lesz. Szemével követte a vonalat Gammától Epsilonig, és elnézett a képzeletben rárajzolt egyenlő oldalú háromszög csúcsa felé – majdnem úgy, mintha pusztán az akarata megfeszítésével átfúrhatná tekintetét a Naprendszeren.

És ott volt! Pontosan úgy, ahogy először látta, hetvenhat évvel ezelőtt: alig észrevehetően, mégis semmi mással össze nem téveszthetően. Ha nem tudta volna, hogy pontosan hová kell néznie, észre sem veszi, vagy jobb esetben valami távoli csillagködnek véli.

Szabad szemmel mindössze egy parányi, tökéletesen kör alakú ködfolt volt, s akármennyire meresztgette is a szemét, faroknak nyomát sem látta. De az üstököst hónapok óta kísérő kis szondaraj már rögzítette az első por- és gázkitöréseket, amelyek nemsokára fénylő csóvát rajzolnak a csillagos égre, mutatva az irányt teremtőjük, a Nap felé.

Mint mindenki más, Heywood Floyd is figyelemmel kísérte a belső Naprendszerbe belépő hideg és sötét – nem, majdhogynem *fekete* – mag átváltozását. Hetvenesztendőnyi mélyhűtött állapot után olvadni és pezsegni kezdett a víz, ammónia és egyéb jegek komplex vegyülete. Egy – nagyjából Manhattan szigetének megfelelő formájú és méretű – repülő hegy fordult meg ötvenhárom óránként a kozmikus nyárson; ahogy a Nap perzselő tüze behatolt a hőszigetelő kéreg alá, az elpárolgó gázok holmi lyukas gőzkazánhoz tették hasonlatossá a Halley-üstököst. Vagy fél tucat kisebb kráterből lövelltek ki a porral és mindenféle szerves vegyületekből álló boszorkányfőzettel kevert vízpára sugarai; a legnagyobb – körülbelül futballpálya méretű – kráter rendszeresen, a helyi hajnalhasadás után két órával tört ki. Pontosan olyan volt, mint valami földi gejzír, el is nevezték nyomban "Hú Öregnek".

Floyd már látta magát, amint ott áll a kráter peremén, várva a napkeltét e sötét, megkínzott tájon, amelyet oly jól ismert már az űrből készített képekről. Igaz, a szerződésben említés sem esett arról, hogy az utasok – szemben a legénységgel és a tudományos személyzettel – kiszállhatnak-e a Halley-re leereszkedő hajóból.

Másrészt viszont nem volt benne egy ezt kifejezetten tiltó, apró betűs rész sem.

"Nehéz dolguk lesz, ha meg akarnak benne akadályozni – gondolta Heywood Floyd. – Egy űrruhával csak el tudok még banni... Ha pedig mégsem..."

Felrémllett benne egykori olvasmányaiból egy megjegyzés, amit a Tadzs Mahal egyik látogatója tett: "Ha ilyen síremlékem lehetne, már holnap szívesen meghalnék."

Ő örömet beérné a Halley-üstökössel is.

3.

A VISSZATÉRÉS

E zavarba ejtő balesettől eltekintve sem volt könnyű a visszatérés a Földre.

Az első megrázkódtatás nem sokkal az újraélesztés után érte, akkor, amikor Rugyenko doktornő fölébresztette hosszú álmából. Ott lebegett mellette

Walter Curnow; még abban a félig öntudatlan állapotában is látta, hogy valami baj van – a felébredése feletti kissé eltúlzott örömük alól nagyon is kitetszett a feszültségük. De megvárták, míg teljesen magához tér, csak akkor mondták meg neki, hogy dr. Csandra nincs többé.

Valahol, még odakint a Marson túl, olyan észrevehetetlenül, hogy a műszerek sem rögzítették az időpontot, egyszerűen megszűnt élni. Űrben szállongó teste egy ideig követte a *Leonov* röppályáját, de azóta régen elhamvadt már a Nap tűzében.

A hajai oka teljesen ismeretlen volt, de Max Brajlovszkij mondott valamit, amit – noha erősen tudománytalan volt – még Katyerina Rugyenko vezető sebész sem próbált cáfolni.

– Nem tudott élni Hal nélkül.

És nem más, mint éppen Walter Curnow fűzött hozzá egy másik gondolatot:

– Kíváncsi volnék, mit szól a dologhoz Hal. Valaminek kell lennie odakint, ami veszi valamennyi adásunkat. Előbb vagy utóbb meg fogja tudni.

És most Curnow is elment – ahogy elment mindenki, csak a kis Zsenya nem. Őt sem látta már húsz éve, de a képeslap minden karácsonykor hűségesen megérkezik tőle. A legutolsó még most is ott van az íróasztala fölött, rajta ajándékokkal megrakott trojka fut sebesen a hófödte orosz vidéken, a nyomában kiéhezett, vad tekintetű farkasok...

Negyvenöt éve! Néha olyan érzése támad, mintha a *Leonov* csak tegnap állt volna vissza Föld körüli pályára, az emberiség tapsától kísérve. De milyen különös, milyen visszafogott volt az a taps – nyomát sem lehetett érezni benne az őszinte lelkesedésnek, legfőljebb a tiszteletnek. A Jupiter-küldetés mindent összevéve túlságosan jól sikerült: egy olyan Pandóra-szelencét nyitott ki, amelynek teljes tartalmát még zár alatt kellett volna tartani.

Amikor a Tycho Mágneses Anomália 1. elnevezésű fekete monolitot kiásták a Holdon, még csak egy maroknyi ember tudott a létezéséről. A világ csak a *Discovery* balszerencsés Jupiter-útja után tudta meg, hogy négymillió évvel korábban egy másik értelem már átvonult a Naprendszeren, s hátra is hagyta a névjegyét. A hír revelációként hatott – de nem lepte meg az embereket; ők már évtizedek óta számítottak valami ilyesmire.

Nem beszélve arról, hogy a dolog hosszú idővel az emberi faj megszületése előtt történt. A Jupiter körül keringő *Discovery* n rebesgettek ugyan valami titokzatos balesetről, valójában azonban nem lehetett bebizonyítani, hogy egy közönséges fedélzeti meghibásodásnál többről volt szó. A TMA 1 létezésének ugyan mélyreható filozófiai következményei voltak, ám az emberiség mindenféle praktikus szempontot figyelembe véve továbbra is egyedül volt a világegyetemben.

Mindez ma már nem volt igaz. Fénypercekre tőlük – azaz a kozmoszban egy kőhajításnyira – egy csillagteremtő értelem volt, mely ezenközben a maga kifürkészhetetlen szándékából egy olyan bolygót le tudott rombolni, amely ezerszer nagyobb volt a Földnél. Még vészjóslóbb volt, hogy utolsó üzenetével – amelyet épp a *Discovery* továbbított onnan, a Jupiter holdjairól, mielőtt a születő Lucifer fölperzselte volna – értésre adta, hogy tud az emberiség létezéséről.

E VILÁGOK MINDEGYIKE A TIETEK – KIVÉVE AZ EURÓPÁT. NE SZÁLLJATOK LE RÁ!

A fénylő, vadonatúj csillag, amely eltörölte az éjszakát – kivéve azt a néhány hónapot, amikor útja a Nap mögött vezetett –, reményt és félelmet keltett az emberiségben. Félelmet – mert óhatatlanul ilyen ősi érzelmeket kelt az, ha az Ismeretlen egyszersmind Mindenhatónak is látszik. Reményt – ama átalakulás miatt, amit a világgpolitikában idézett elő.

Gyakran elhangzott az a nézet, hogy az emberiséget csakis egy úrból jövő fenyegetés tudná szövetségbe tömöríteni. Hogy a Lucifer fenyegetés volt-e vagy sem, azt nem tudta senki – de hogy kihívás volt, abban nem kételkedett senki. S ez végül elégnék bizonyult.

Heywood Floyd a Pasteurön lévő páholyából figyelte a geopolitikai változásokat, valahogy úgy, mintha maga is idegen megfigyelő volna. Először nem gondolta, hogy felgyógyulása után is fenn marad az űrben. Orvosai zavart bosszúságára a folyamat végül is túl hosszadalmasnak bizonyult.

Az utóbbi évek nyugalmaiból visszatekintve, Floyd pontosan tudta, miért nem akartak összeforrni a csontjai. Egyszerűen azért, mert nem akart visszatérni a Földre; odaát, ezen az eget betöltő, káprázatos kék-fehér bolygón az ő számára nem létezett semmi. Életének bizonyos korszakában nagyon is meg tudta érteni, hogyan veszíthette el Csandra az életkedvét.

A tiszta véletlenül múlt, hogy annak idején, azon az Európába vezető repülőúton nem volt ő is ott az első felesége mellett. Marion immár egy másik élethez tartozott, az az élet lehetett volna akárki másé is – a két lányuknak pedig megvolt a maguk családja.

Caroline-t azonban azokért a tetteiért veszítette el, amiket ő maga követett el, még akkor is, ha nem tehetett mást. Az asszony sohasem értette meg (kérdés, vajon ő megértette-e igazán), miért kellett elhagynia a gyönyörű otthont, amit ők teremtettek maguknak, s miért száműzte magát évekre a Naptól távoli, hideg terekbe.

Még félig sem telt le a küldetés, már tudta, hogy Caroline nem fogja megvárni – de rettenetesen bízott benne, hogy Chris megbocsát majd neki. És

ez a kárpótlás sem adatott meg neki; a fiú túl sokáig élt apa nélkül. Mire Floyd visszatért, talált magának új apát ama férfiú személyében, aki elfoglalta az ő helyét Caroline életében. Az elhidegülés teljes volt; azt hitte, sohasem fogja tudni áttörni – de persze úgy-ahogy végül sikerült áttörnie.

A teste ravasz összeesküvést szőtt tudat alatti vágyaival. Amikor a Pasteurban eltöltött, hosszúra nyúlt lábadozás után végül visszatért a Földre, kis idő múlva olyan ijesztő tüneteket produkált – többek között a csontelhalásra gyanúsan emlékeztetőt is –, hogy haladéktalanul vissza kellett vinni a keringőpályára. És néhány holdi kirándulást leszámítva ott is maradt... tökéletesen alkalmazkodva az úrkórház lassan forgó birodalmának nullától egyhatod gravitációig terjedő életteréhez.

Nem mintha visszavonult volna – távolról sem! Még a lábadozása alatt is jelentéseket diktált (ez is mutatta, hogy szünet nélkül elhalmozzák megbízatásokkal), és sorra adta az interjúkat a tömegkommunikáció képviselőinek. Híres ember volt, és ő élvezte is ezt a helyzetet – amíg tartott. Ez többé-kevésbé kárpótolta a mélyebben ejtett sebekért.

Az első teljes évtized – 2020-tól 2030-ig – oly gyorsan múlt el, hogy ma már szinte alig emlékezett rá. A szokásos válságok, botrányok, bűnügyek, katasztrófák sorában bekövetkezett a Nagy Kaliforniai Földrengés, amelynek következményeit megbűvölten és elszörnyedve figyelte az állomás képernyőin. Ha a körülmények kedveztek, a maximális nagyítással még az egyes emberi lényeket is látni lehetett; de ebből az "isten nézőpontból" egyszerűen fölfoghatatlan volt, hogy az égő városokból menekülő, tülekedő pontok valójában emberek. Csak a földi kamerák mutatták meg az igazi iszonyatot.

Olyan évtized volt ez, amikor – bár az eredmények csak később mutatkoztak meg – a politika tektonikus lemezei éppoly feltartóztathatatlanul indultak mozgásnak, mint a geológiaiak. Csak éppen ellenkező értelemben: úgy, mintha az idő visszafelé folyna. Mert az idők kezdetén csak az egyetlen Pangaea nevű szuperkontinens létezett a Földön, amely csak később, a földtörténeti korszakok során töredezett szét. Így történt ez az emberi fajjal is: számtalan törzsre és nemzetre szakadozott. És íme, most újra összeolvadóban volt, minthogy a régi nyelvi és kulturális elkülönülések lassan-lassan elmosódóban voltak.

A Lucifer csak felgyorsította az évtizedekkel korábban elkezdődött folyamatot – mert a sugárhajtású repülő kora volt az, amelyik robbanásszerűen megindította a bolygó méretű turizmust. Ezzel egy időben – ami persze nem volt véletlen – a műholdak és a száloptikák forradalmasították a hírközlést. 2000. december 1-jével – amikor is életbe lépett a távolsági díjak történelmi jelentőségű eltörlése – minden telefonhívás helyi hívássá vált, és az

emberiség azzal köszöntötte az új évezredet, hogy egyetlen óriási, egymással csevegő családdá változott.

A legtöbb családhoz hasonlóan ez sem élt mindig békében, de civódásai már nem fenyegették az egész bolygót. A második – s egyben utolsó – atomháborúban sem vetettek be több bombát, mint az elsőben: egészen pontosan kettőt. És bár a kilotonna nagyobb volt, a veszteség jóval kisebb, mert mindkettőt gyéren lakott olajlétesítményekre dobták le. E téren a Három Nagy – Kína, az Egyesült Államok és a Szovjetunió – dicséretes gyorsaságról és bölcsességről tett tanúbizonyságot azzal, hogy lezárta a hadiövezetet mindaddig, amíg az életben maradt ellenfelek észhez nem térnek.

A 20-as, 30-as évtizedre már éppoly elképzelhetetlen volt egy nagyhatalmak közti háború, mint egy évszázaddal korábban az, hogy Kanada és az Egyesült Államok hadat visel egymás ellen. És ez nem azért volt így, mert az emberi természetben következett be valami alapvető változás – itt csupán arról a belátásról volt szó, hogy az életnek előnyben kell részesülnie a halál felett. A béketeremtő gépezet nagy részét még csak nem is tudatosan tervezték meg: a politikusok még rá sem jöttek, hogy mi történt, már látniuk kellett, hogy ez a gépezet a helyén van, és jól működik...

A "béketűsz-mozgalmat" sem holmi államférfi vagy valamiféle ideológia hirdetője találta ki; magát a kifejezést is csak jóval azután alkották meg, hogy valakinek feltűnt, miszerint bármelyik tetszőleges időpontban százezer orosz turista tartózkodik az Egyesült Államokban – ugyanakkor félmillió amerikai tölti idejét (hagyományosan a mellékhelyiségekre panaszkodva) a Szovjetunióban. És ami talán még lényegesebb: mindkét csoportban aránytalanul nagy számban képviseltették magukat fel nem áldozható személyek – vagyonos, előjogokkal és politikai hatalommal bíró emberek fiai és lányai.

De még ha valaki vágyott volna is rá, nagyszabású háború kifundálására már nem volt lehetőség. Az 1990-es években felvirradt az Átlátszóság Kora, amikor a különféle vállalkozások hírközlő eszközei fényképező műholdakat kezdtek fölbocsátani, amelyek felbontóképessége vetekedett azzal, amivel a haditechnika rendelkezett három évtizeden át. Hiába dühöngött a Pentagon és a Kreml, nem voltak egyenrangú ellenfelei a Reuternek, az Associated Pressnek és a napi huszonnégy órán át éberen figyelő Orbitális Hírszolgálat kameráinak.

2060-ra – bár a világ még nem volt teljesen fegyvermentes – ténylegesen megtörtént a leszerelés, és a megmaradt ötven nukleáris fegyver nemzetközi ellenőrzés alá került. Meglepően kevés ellenvetés hangzott el, amikor a népszerű VIII. Edwardot választották meg elsőként a Bolygó Elnökévé – alig egy tucatnyi állam volt más véleményen. Ezek az államok méretüket és

jelentőségüket tekintve a továbbra is konokul semleges Svájctól (amelynek éttermei és szállodái mindazonáltal tárt kapukkal várták az új hivatalnokréteget) a még fanatikusabban független Malvin-szigetekig terjedtek. Ez utóbbinak ezúttal olyan értelemben kellett ellenállnia az elkeseredett britek és argentinok minden olyan kísérletének, amelyekkel egymás nyakába akarták sózni a szigeteket.

A hatalmas és teljes mértékben élősködő hadiipar felszámolása példa nélkül álló – olykor bizony már egészségtelen – lendületet adott a világ gazdaságának. A létfontosságú nyersanyagokat, a ragyogó mérnöki képességeket már nem szippantotta fel egy valóságos fekete lyuk – vagy ami még rosszabb, nem változtatta azokat romboló erővé. Ellenben mód nyílt általa az évszázados károk és hanyagságok helyrehozatalára, következésképpen a világ építésére.

Továbbá új világok építésére. Az emberiség most végre valóban megtalálta a "háború erkölcsi megfelelőjét", azt a kihívást, amely le tudta kötni a faj fölös energiáit – előreláthatólag még annyi évezredig, ameddig az ember képzelete elmerészkedett.

4.

A SOGUN

Amikor megszületett, William Csung volt "a világ legdrágább kisbabája"; de ez csak két évig volt érvényben, mert akkor a cím a hűgára szállt, aki meg is őrizte mindmáig. El sem lehet tőle vitatni többé, hiszen azóta eltörölték a családjogi törvényt.

Apjuk, a legendás Sir Lawrence akkor született, amikor Kínában újból életbe lépett az "egy család: egy gyerek" szigorú szabálya; az ő nemzedéke szolgált nyersanyagul a pszichológusok és társadalomtudósok véget nem érő tanulmányaihoz. Páratlan jelenség volt az emberiség történetében, hogy valakinek ne legyenek fivérei és nővérei – sőt sok esetben még nagybátyái, nagynénjei sem. Hogy a faj rugalmassága vagy a kínai "nagy család" rendszere érdemének kell-e tulajdonítani, talán sohasem derül ki, de tény, hogy e különös korszak gyermekei feltűnően kevésbé szenvedtek sérülésektől, holott egyáltalán nem voltak érzéketlenek. Ami pedig Sir Lawrence-t illeti, ő aztán látványosan kárpótolta magát magányos gyermekkoráért.

Az engedélyhez kötött rendszer már törvényé vált, amikor 22-ben megszületett a második gyermeke. Ez azt jelentette, hogy az embernek annyi gyereke lehetett, ahányat csak akart – a megfelelő illetmény lefizetése

ellenében. (Nemcsak a még életben lévő régi kommunisták vélekedtek úgy, hogy az egész rendszer, úgy, ahogy van, visszataszító, de a Népi Demokratikus Köztársaság szárnybontogató kongresszusán pragmatikus kollégáik leszavazták őket.)

Az első és a második gyerek ingyenes volt. A hármas számú egymillió solba került. A négyes kétmillióba, az ötös négymillióba és így tovább. Hogy a népi demokráciában elvileg nincsenek kapitalisták, azt gyermeki derűvel figyelmen kívül hagyták.

Az ifjú Csung úr (ez persze évekkel azelőtt volt, hogy Edward király a Brit Birodalom lovagja címet adományozta neki) sohasem árulta el, volt-e ezzel valamiféle célja – ő akkor is megmaradt annak a meglehetősen szerény milliomosnak, amikor az ötödik gyermeke megszületett. Még csak negyvenéves volt, és amikor Hongkong megvásárlása sem apasztotta le annyira a tőkéjét, mint amennyire tartott tőle, felfedezte, hogy tekintélyes mennyiségű aprópénz van a kezében. Így szólt a legenda – de mint oly sok, Sir Lawrence-ről szóló történetben, itt is bajosan lehetett különválasztani a tényeket a mitológiától. Az a makacs szóbeszéd például nyilván nem volt igaz, hogy először a Kongresszusi Könyvtár híres, cipődoboz méretű kalózkiadásával szerzett magának vagyont. Az egész Molekuláris Memória Modul-szélhámosság egy Földön kívüli hadművelet volt, s az Egyesült Államoknak az a hibás lépése tette lehetővé, hogy aláírta a Holdegyezményt.

Ha tehát Sir Lawrence nem volt is többszörös milliárdos, az a vállalkozói testületkomplexum, amit ő épített ki, a Föld első számú pénzügyi hatalmasságává tette – ami nem kis teljesítmény egy egyszerű videokazetta-ügynök fiától egy olyan területen, amit továbbra is Új Tartománynak neveztek. Meglehet, észre sem vette a sorban hatodik helyet elfoglaló gyermekért kifizetett nyolcmilliót, de még a harminckettőt sem, ami a nyolcadik után vált esedékessé. A kilencesért kifizetett hatvannégymillió nagy nyilvánosságot kapott világszerte, a tizedik megszületése után pedig fogadásokat kötöttek arra, hogy a következő gyerek valóban jóval többbe fog neki kerülni kétszázötvenhatmilliónál. Ekkor azonban Lady Jasmine – akinek a személyében tökéletes arányban egyesültek a legkiválóbb acél- és selyemérdekeltségek – úgy döntött, hogy a Csung-dinasztia immár kellőképpen megalapozódott.

A pusztza véletlenül múlt (már amennyiben van ilyen), hogy Sir Lawrence személyében is érdekeltté vált az űrszakmában. Azt persze mondanunk sem kell, hogy voltak kiterjedt tengerészeti és légügyi érdekeltségei, ezekkel azonban öt fia és azok üzlettársai foglalkoztak. Sir Lawrence igazi szerelme a kommunikáció volt: a lapok (ami kevés még megmaradt), a könyvek és magazinok (nyomtatott és elektronikus) és mindenekfelett a bolygó méretű

televíziós hálózatok.

Idővel megvásárolta a szépséges, régi Félsziget Szállót, azt, amelyik egykor egy szegény kínai fiú szemében a gazdagságot és a hatalmat jelképezte: itt rendezte be a rezidenciáját s egyben a legfontosabb irodáit is. Gyönyörű parkkal vette körül, amit az az egyszerű megoldás tett lehetővé, hogy az óriási bevásárlóközpontokat egytől egyig levitte a föld alá. (Eközben vadonatúj vállalata, a Lézeres Földkiemelő Társaság meggazdagodott, például szolgálva ezzel számtalan más városnak.)

Egy napon, midőn épp a kikötőn túli város párját ritkító látványában gyönyörködött, úgy érezte, még további tökéletesítésre van szükség. A szálló alsó szintjeinek kilátását már évtizedek óta elzárta egy hatalmas, holmi belapult golflabdára emlékeztető épület. Ezt el kell onnan távolítani, határozta el Sir Lawrence.

A hongkongi planetárium igazgatójának – akit széles körben a világ legjobb öt szakembere között tartottak számon – más elképzelései voltak, és Sir Lawrence csakhamar elragadtatottan konstataálta, hogy van olyan ember, akit semmi áron nem tud megvásárolni. A két férfi között meleg barátság szövődött – de amikor dr. Hessenstein valami különleges ajándékkal állt elő Sir Lawrence hatvanadik születésnapjára, fogalma sem volt róla, hogy ő is hozzájárul a Naprendszer történelmének megváltoztatásához.

5.

KI A JÉG ALÓL

Több mint száz évvel azután, hogy a jénai Zeiss 1924-ben megépítette az első prototípust, még használtak itt-ott optikai planetáriumvetítőt, amely drámaian magasodott a hallgatóság fölé. Hongkong azonban már évtizedekkel korábban kicserélte harmadik generációs berendezését a sokkal rugalmasabb elektronikus rendszerre. A hatalmas kupola lényegében nem volt más, mint panelek ezreiből épült gigászi televíziós képernyő, amelyre minden elképzelhető képet ki lehetett vetíteni.

A program köteleességszerű tiszteletadással kezdődött a rakéta ismeretlen feltalálójának, aki valahol a tizenharmadik századi Kínában élt. Az első öt perc gyors történeti áttekintésében talán a megérdemelnél kevesebb elismerést kaptak az orosz, német és amerikai úttörők, hogy aztán annál jobban lehessen összpontosítani dr. Hsue-sen Csien pályafutására. E korban és helyen talán elnézhetjük honfitársainak, ha a rakéta fejlődési történetében őt is éppoly fontos személyiségnek tüntették fel, mint Goddard-t, von Braunt vagy

Korojlovot. És nagyon is jogosan háborodtak fel, amidőn koholt vádak alapján az Egyesült Államokban letartóztatták, amikor – miután segített a híres Sugármeghajtás Laboratórium megépítésében, s kinevezték a Műszaki Tudományok Kaliforniai Intézete vezető professzorává – úgy döntött, hogy visszatér a hazájába.

1970-ben jóformán említés sem történt a "Hosszú Menetelés 1." által fellőtt első kínai űrholdról, talán mert az idő tájt az amerikaiak már leszálltak a Holdon. Ami azt illeti, percek alatt elintézték a huszadik század fennmaradó részét, hogy rögtön rátérhessenek 2007-re és a *Csien* nevű űrhajó megépítésére.

A narrátor nem túlozta el a többi "űrnagyhatalom" megdöbbenése fölött érzett örömet, amikor egy feltételezett kínai űrállomás váratlanul letért a pályájáról, s az *Alekszej Leonov kozmonauta* űrhajó fedélzetén utazó orosz-amerikai küldöttséget megelőzve elindult a Jupiter felé. A történet eléggé drámai erejű és tragikus volt ahhoz, hogy ne kelljen még továbbszínezni.

Sajnos roppant kevés eredeti vizuális anyag állt rendelkezésre illusztráció céljára: a program kénytelen volt nagyrészt későbbi, nagy hatósugarú fotós felderítés sajátos hatásokkal bíró és értelemszerű rekonstrukcióira támaszkodni. A *Csien* legénysége az alatt az igen rövid idő alatt, amíg az Európa felszínén tartózkodott, túlon túl elfoglalt volt, hogysem televíziós dokumentumfilmet forgathasson, vagy akár egy automata kamerát állítson föl a helyszínen.

A korabeli hírek mindazonáltal sok mindent elárultak a Jupiter holdjain történt eme első leszállás drámájáról. Heywood Floydnek a közeledő *Leonov*ról sugárzott rádióközvetítése csodálatosan megőrizte a történeteket, s ehhez járult még az Európáról készült rengeteg felvétel:

"Ebben a pillanatban is őt nézem a hajó legerősebb távcsövén keresztül: ebben a nagyításban tízszer akkora, mint amekkorának önök a Holdat látják szabad szemmel. És mondhatom, hátborzongató látvány.

A felszín néhány kicsiny, barna folt kivételével egységesen rózsaszín. Rajta összevissza kanyargó, hullámzó, keskeny vonalak bonyolult hálózata látszik. Tulajdonképpen orvosi szakkönyv illusztrációja is lehetne, amely a vénák és artériák elhelyezkedését ábrázolja a testben.

Némelyik vonal több száz – vagy még inkább több ezer – kilométer hosszúságúnak látszik, és szemre olyanok, mint azok a képzeletbeli csatornák, amelyeket Percival Lowell és a többi, huszadik század eleji csillagász a Mars felszínén véltek felfedezni.

Az Európa csatornáit azonban nem a képzelet szüleményei, noha természetesen nem mesterséges eredetűek. Mi több, valóban víz van bennük –

vagy legalábbis jég, mivel a holdat szinte teljes egészében vagy ötven kilométeres átlagmélységű óceán borítja.

Mivel az Európa rendkívül messze van a Naptól, felszínének hőmérséklete roppant alacsony – fagypont alatt mintegy százötven fok. Az ember ezek után azt hihetne, hogy ez az óceán egyetlen irdatlan jégtömb.

Meglepő módon az igazság mégsem ez, mivel az árapály erői sok-sok hőforrást működtetnek az Európán – ugyanezek az erők éltetik a szomszédos Ió hatalmas vulkánjait is.

A jég tehát folyamatosan melegszik, olvad, majd újra megfagy, és ugyanúgy hasadások és repedések keletkeznek rajta, mint a mi sarkvidékeink úszó jégtábláin. Ebben rejlik a szemem elé táruló kusza érzet magyarázata; a vonalak többsége sötét színű és ősi – nyilván több millió éves –, de akad néhány teljesen fehér is: ezek a nemrégiben felnyílt új repedések, melyeket mindössze néhány centiméter vastagságú jégkéreg borít.

A *Csien* éppen egy ilyen fehér vonal mellett szállt le – ennek az ezerötyszáz kilométer hosszú sávnak Nagy Csatorna a neve. A kínaiak minden bizonnyal ebből akarnak vizet szivattyúzni az üzemanyagtartályaikba, hogy aztán felderíthessék a Jupiter holdrendszerét, majd visszatérjenek a Földre. Nem lesz könnyű dolguk, de előzőleg bizonyára gondosan tanulmányozták a leszállóhelyet, és nyilván tudják, mit csinálnak.

Immár nem kétséges, miért vállaltak ekkora kockázatot, és miért jelentették be igényüket az Európára. Utántöltő állomásként akarják használni. Könnyen lehet, hogy az Európa az egész külső Naprendszer kulcsa..."

A végén mégsem így sült el a dolog, gondolta Sir Lawrence, miközben a mesterséges égboltját betöltő, csíkokkal és pöttyökkel tarkázott korong alatt hátradőlt felettébb kényelmes székében. Az Európa óceánjai – mind a mai napig rejtélyes okokból – továbbra is elérhetetlenek voltak az emberiség számára. De nemcsak hogy elérhetetlenek, hanem még láthatatlanok is: amióta a Jupiter nappá alakult át, két belső holdját eltakarták a saját mélyükből feltörő gőzfelhők. Sir Lawrence számára az Európa ma is olyan volt, mintha még mindig 2010-et írnának...

Akkoriban éppen csak hogy elhagyta a kisfiúkort, de azért élénken emlékezett rá, hogy milyen büszke volt, amiért az ő honfitársai – akármennyire csalódott is a politikájukban – szálltak le elsőnek egy érintetlen világon.

Kamerájuk persze nem volt, hogy megörökítsék a tájat, de a rekonstrukció remekül sikerült. Számára tökéletes illúziót nyújtott az, ahogy a halálra ítélt űrhajó némán ereszkedett le a koromfekete égboltról a jég borította Európa felé, majd megpihent a Nagy Csatornának elkeresztelt, nemrégiben befagyott repedés színehangyott sávja közelében.

Mindenki tudta, mi történt ezután; meglehet, bölcsen tették, hogy ezt nem óhajtották vizuálisan reprodukálni. Ehelyett az Európa elhomályosuló képe átadta a helyét egy olyan arcnak, amelyet ma már éppúgy ismert minden kínai, mint az oroszok Jurij Gagarinét.

Az első kép Rupert Csangot 1989-ben mutatta, azon a napon, amikor átvette az egyetemi diplomáját. A lelkes ifjú tudós akkor még egy volt a millió közül, még nem tudta, hogy két évtized múlva találkozni fog a történelemmel.

A kommentátor röviden – halk zenei aláfestés mellett – összefoglalta Csang doktor pályájának legfontosabb állomásait, egészen addig, míg megkapta a *Csien* fedélzetére szóló tudományos tiszti kinevezését. Ahogy mind előbbre haladtak az időben, a fényképeken szereplő férfi egyre idősebb lett, s végül elérkezett az utolsó, a közvetlenül a küldetés megkezdése előtt készült fénykép.

Sir Lawrence kifejezetten örült, hogy a planetáriumban sötét van; barátai és ellenségei egyként meglepődtek volna, ha látják, hogy könnyes szemmel hallgatja Csang doktor üzenetét a közeledő *Leonov*nak azt a beszámolót, amiről sohasem tudta meg, sikerült-e venniük, vagy sem.

"...tudom, hogy a *Leonov* van... valószínűleg nincs sok időm... irányítom az úrruhám antennáját, amerre..."

A hang gyötrő másodpercekre elenyészett, majd jóval érthetőbben, bár észrevehetően nem hangosabban tért vissza:

"...ezt az információt a Földnek. A *Csien* három órája megsemmisült. Én maradtam egyedül életben. A személyes rádiómat használok, fogalmam sincs, van-e elég hatóereje, de ez az egyetlen esély. Jól figyeljenek, kérem! AZ EURÓPÁN ÉLET VAN. Ismétlem: VAN ÉLET AZ EURÓPÁN..."

Megint elment a hang.

"...nem sokkal a helyi éjfélt után. Szorgalmasan szivattyúztunk, és a tartályok már csaknem félig megteltek. Dr. Li és én kimentünk, hogy ellenőrizzük a csőszigetelést. A *Csien* körülbelül harminc méterre áll – állt – a Nagy Csatorna szélétől. A csövek egyenesen róla vezettek a jég alá. A jég nagyon vékony, nem járható biztonságosan. A felfakadó meleg..."

Újabb hosszú csend.

"...semmi probléma, egy öt kilowatt erejű villám csapott a hajóba. Mint valami karácsonyfa, tündökölve világította meg a jeget. Ragyogó színek. Li látta meg először – a mélységből egy hatalmas, sötét tömeg emelkedett ki. Először azt hittük, óriási halraj – túl nagynak tűnt ahhoz, hogy egyetlen organizmus legyen –, aztán kezdett kitörni a jég alól.

...mintha óriási, nedves hínárkötegek másznának a földön. Li visszarohant a hajóhoz a felvevőgépért, én ott maradtam, hogy figyeljem, és jelentsem rádión keresztül. Az a valami olyan lassan mozgott, hogy magam is

könnyedén le hagytam. Inkább izgatott voltam, mint rémült. Noha tudtam, miféle lény lehet – sok képet láttam már a kaliforniai tengeri moszaterdőről –, de alaposan tévedtem.

...állítom, hogy bajban volt. Nyilván nem tudta elviselni a normális környezeténél százötven fokkal alacsonyabb hőmérsékletet. Merevvé fagyott, de közben tovább haladt előre – részek törtek le belőle, akár az üvegdarabok –, de még ekkor is haladt a hajó felé, fekete, egyre lassuló szökőár.

A megdöbbenéstől még ekkor sem tudtam összeszedni a gondolataimat, és el sem képzelhettem, mire készül...

...miközben haladt, amolyan jég alagutat építve mászott föl a hajóra. Talán így akarta elszigetelni magát a hidegtől, hasonlóan ahhoz, ahogy a természetes védelmezik magukat a forró napsütéstől sárból épített kis folyosóik segítségével.

...jégtonná a hajón. Először a rádióantennák törtek le. Aztán láttam, mint roskadnak meg a leszálláshoz szükséges kitámasztólábak – mindez olyan lassan, mintha álomban látnám.

Csak akkor jöttem rá, mit akar ez a lény, amikor a hajó már kezdett feldőlni. De akkor már túl késő volt. Megmenthettük volna magunkat, csak le kellett volna kapcsolnunk azokat a fényeket...

Talán egyfajta fototrop lény, amelynek a jégen átszűrődő napfény hatására indul meg a biológiai ciklusa. De az is lehet, hogy egyszerűen vonzza a fény, akár a lepkét a gyertyaláng. A fényszóróink nyilván sokkal nagyobb fényerőt képviseltek, mint bármi, amit eddig az Európán látni lehetett...

Aztán az űrhajó összeroppant. Láttam, mint hasad meg a hajótest, miközben az összesűrűsödött nedvesség következtében óriási hőtömeg keletkezett. A fények mind kialudtak, egy kivételével, amely egy kábel végén tekergőzött, néhány méterrel a felszín fölött.

Nem tudom pontosan, mi történt ezután. Csak arra emlékszem, hogy ott álltam a fény alatt, a hajóroncs mellett, s körös-körül mindenütt friss hó szállongott. Világosan felismertem benne a lépteim nyomát. Nyilván odaszaladtam; talán mindössze egy-két perc telt el...

A növény – csak úgy tudok rá gondolni, mint növényre – mozdulatlan volt. Azon tűnődtem, vajon mekkora kár érte az ütközéskor; nagy darabok – karvastagságúak – hasadtak le róla, akár az elszáradt ágak.

A törzs ekkor ismét megmozdult. Elszakadt a hajótesttől, és megindult egyenesen felém. Ekkor már bizonyos voltam benne, hogy fényérzékeny lény. Én közvetlenül az immár nyugalmi állapotba került, ezerwattos lámpa alatt álltam.

Képzeljen el egy tölgyfát – még jobb, ha egy soktörzsű, léggyökerű fára gondol –, amely a gravitáció erejétől földhöz lapítva próbál kúszni a földön. A

fényforrástól mintegy öt méter távolságra kezdett szétterülni, mígnem tökéletes kört vont körém. Alighanem eljutott tűrképessége határáig – addig a pontig, ahol a vonzás taszításba csap át. Ezután néhány percig nem történt semmi. Már azt hittem, elpusztult – utolérte a fagyhalál.

Aztán észrevettem, hogy ágain óriási bimbók formálódnak. Olyan volt, mintha egy virágzásról készített, időkihagyásos filmet néznék. Valóban úgy gondoltam, hogy ezek virágok – külön-külön emberfej nagyságúak.

Gyönyörű színekben pompázó, finom hárták kezdtek kibontakozni. Akkor ötlött fel bennem, hogy senki és semmi nem láthatta még ezeket a színeket; nem is léteztek addig, míg ide nem hoztuk a fényeinket – végzetes fényeinket – erre az idegen világra.

Gyengéden hullámozó kacsok, porzószálak... a körém magasodó élő falhoz léptem, hogy közről lássam, mi történik. Szemernyi félelmet nem éreztem sem akkor, sem azóta. Bizonyos voltam benne, hogy nem rosszindulatú – ha van tudata egyáltalán.

A kibontakozás különféle stádiumában lévő, temérdek virágot láttam rajta. Ekkor már pillangóra emlékeztettek, melyek épp az imént bújtak ki a gubóból – ráncos, még erőtlen szárnyakkal –, s így jutottam mind közelebb és közelebb az igazsághoz.

De mihelyt kibújtak, már le is fagytak. Egyik a másik után hullott le az anyabimbóról. Percekig vergődtek, akár a szárazra vetett hal – és én csak akkor jöttem rá, micsodák valójában. Azok a hárták nem szirmok, hanem uszonyok – vagy azok megfelelői. Megismertem a lény szabadon úszó lárvaalapotát. Talán ő maga élete legnagyobb részét tengermélybe ágyazódva tölti, és mozgékony ivadékait küldi új területek felkutatására. Pontosan úgy, ahogy a földi óceánok koralljai.

Letérdeltem, és közelebből szemügyre vettem az egyik ilyen kis lényt. Gyönyörű színei ekkorra már tompa barnává sápadtak. A törékeny szilánkokká fagyott szíromuszonyok itt-ott halk reccsenéssel törtek le. De még ekkor is mozgott, és közeledtemre megpróbált kikerülni. Vajon hogyan érezhette meg a jelenléteimet?

Aztán észrevettem, hogy az általam porzószálnak nevezett részek csúcsán fényes, kék pontok vannak. Olyanok, mint apró, csillag alakú zafírok – vagy a kagyló köpenye mentén elhelyezkedő kék szemek –, melyek érzékelik a fényt, de valódi képet nem tudnak alkotni. A pontocskák élénkkék színe a szemem előtt sápadt el, a zafír tompa fényű, közönséges kővé változott...

Dr. Floyd – vagy bárki, aki hall engem –, már nincs sok időm, a Jupiter hamarosan elfedi a jelzéseimet. De már nincs is sok mondanivalóm.

Akkor már tudtam, mit kell tennem. Az ezerwattos lámpa kábele majdnem leért a földre. Néhányszor megrángattam, és a fény szikraesőt szórva kialudt.

Nem tudtam, vajon nem késtem-e el. Néhány percreig nem történt semmi. Akkor a kusza ágakból szőtt falhoz léptem és belerúgtam.

A lény végtelen lassúsággal kezdte felfejteni magát, és elindult vissza a csatorna felé. Elegendő fény volt, tökéletesen láttam mindent. Együtt láttam az égbolton a Ganümedészt és a Kallisztót, valamint a Jupiter hatalmas, vékony sarlóját – és az Ió áramlási alagútjának jupiteri végpontjában csodálatos sarki fény pompázott. Nem volt szükségem tehát a sisaklámpámra.

Egészen a vízpartig kísértem a lényt, valahányszor lassult, újabb rúgásokkal biztattam, s közben éreztem a csizmám alatt recsegő jégzilánkokat... a csatornához közeledve szemmel láthatóan újabb erőre kapott, mintha tudná, hogy természetes közege felé halad. Kíváncsi volnék, vajon túléli-e, és fog-e bimbózni ismét...

Aztán mindössze néhány halott lárvát hagyva hátra az idegen világban, eltűnt a felszín alatt. A csupaszon hagyott víz fortyogott még néhány percreig, majd vékonyjégkéreg képződött rajta, hogy megvédje a fölötte lévő légüres tértől. Aztán visszamentem az űrhajóhoz, hogy megnézzem, talállok-e valami megmenthetőt – erről nem akarok beszélni...

Csak két kérésem van, doktor. Amikor majd a taxonómusok osztályba sorolják ezt a lényt, bízom benne, hogy rólam nevezik el.

És kérem, hogy a következő hajóval vigyék haza a csontjainkat Kínába...

A Jupiter néhány perc múlva megszakítja a kapcsolatunkat. Bárcsak tudnám, hogy vette-e valaki az adásomat! Mindenesetre ha ismét látóvonalba kerülünk, megismétlem az üzenetemet – ha a ruhám fenntartórendszere kibírja addig.

Azt Európán lévő Csang professzor jelentését hallják a *Csien* űrhajó megsemmisüléséről. A Nagy Csatorna partján szálltunk le, és a jég szélén állítottuk fel szivattyúinkat..."

A jelek hirtelen abbamaradtak, majd egy percre visszatértek, de csak azért, hogy aztán végképp elnyelje őket a mind erősebbé váló zörej. Csang professzortól nem érkezik többé semmiféle üzenet – de ennyi is elég volt, hogy Lawrence Csung figyelme az űr felé forduljon.

6.

A MEGCSALT GANÜMÉDÉSZ

Rolf van der Berg volt az a bizonyos megfelelő ember a megfelelő helyen s a megfelelő időben; minden más kombináció működésképtelen lett volna, íme, így teremtdődik meg a történelem.

A megfelelő ember volt, lévén második generációs holland származású dél-afrikai menekült, egyben tapasztalt geológus; e két tényező egyforma súllyal esett a latba. A megfelelő helyen volt – tudniillik az nem lehetett más, mint a legnagyobb Jupiter-hold: az Ió, Európa, Ganümedész és Kalliszto sorozatban belülről kifelé haladva a harmadik.

Az időpontot már nem kellett ennyire szigorúan venni, hiszen az információ – mint valami időzített bomba – már legalább egy évtizede ketyegett az adatbankokban. Van der Berg rá sem akadt egészen 57-ig, de mire meggyőzte magát, hogy nem tébolyodott meg, eltelt egy újabb kerek esztendő – s már 59-et írtak, amikor titokban elkülönítette az eredeti felvételeket, hogy felfedezéséről senki ne készíthessen másolatot. Csak ezután tudott minden idegszálával a fő kérdésre összpontosítani – arra, hogy most mitévő legyen.

Most is, mint már oly sokszor, egy látszólag jelentéktelen megfigyeléssel kezdődött az egész, ráadásul egy olyan területen, amely közvetlenül nem is tartozott Van der Berghez. Neki – mint a Planetáris Műszaki Hadművelési Különítmény tagjának – az volt a feladata, hogy feltérképezze és katalógusba vegye a Ganümedész természeti erőforrásait – következésképpen meg sem igen fordult a fejében, hogy a szomszédos tiltott holddal bíbelődjön.

Csak hogy az Európa az a fajta rejtély volt, amit sokáig senki sem hagyhatott figyelmen kívül – legkevésbé a legközelebbi szomszédai. Hét napig tartott, míg áthaladt a Ganümedész és az egykor Jupiterként ismert fényleő napocska között, s eközben akár tizenkét percre is eltartó holdfogyatkozásokat tudott produkálni. Amikor a legközelebb volt, nem sokkal tűnt kisebbnek, mint a Hold a Földről nézve, de mire röppályája legtávolabbi pontjára ért, már csak negyedekkorának látszott.

Nemritkán nyújtottak lenyűgöző látványt e holdfogyatkozások. Például mielőtt a Ganümedész és a Lucifer közé ért volna, az Európa baljósán fekete koronggá változott, melyet bíborvörös tűzkarika vett körül, ahogy az új nap fénye megtört azon az atmoszférán, melynek megszületését ő segítette elő.

Egy fél emberöltő sem telt belé, és az Európa átalakult. Azon a félgömbön, amelyet mindig a Lucifer felé fordított, elolvadt a jég, s kialakult belőle a Naprendszer második óceánja. Egy évtizeden keresztül habzott és bugyborékolni kezdett a fölötté lévő légüres térbe, míg végre létrejött az egyensúly állapota. Az Európa most ritkás, de azért használható légkörrel rendelkezett (no nem az emberi lények számára), amiben volt vízpára, kénhidrogén, szén- és kén-dioxidok, nitrogén és különféle nemesgázok. A hold némiképp hibásan elnevezett "éjszakai féltekéje" ugyan továbbra is fagyott volt, de már volt egy Afrika nagyságú területe, amelyen mérsékelt éghajlat uralkodott, s a cseppfolyós vízből itt-ott szigetek emelkedtek ki.

Ennyit és nem sokkal többet lehetett megfigyelni a Föld körüli pályára állított teleszkópokon át. Mire – 2028-ban – útnak indították az első és az eredeti tervek szerinti nagyságú expedíciót a Galilei-holdakra, az Európát már egy összefüggő felhőtakaró rejtette el az emberek elől. A gondos radarvizsgálatok egy kicsiny, sima tükrű óceánt tártak föl az egyik féltekén, s egy majdnem olyan sima jégpáncélt a másikon; az Európa nem cáfolt rá a hírére, amely szerint ő a legsikabb vidék az egész Naprendszerben.

Eltelt tíz év, s ez nem volt igaz többé; valami gyökeres változás ment végbe az Európán. Lett egy magányos hegye, majdnem akkora, mint a Mount Everest: az alkonyzóna jégmezőjén emelkedett a magasba. Alighanem vulkáni tevékenység nyomta föl e roppant anyagtömeget az ég felé – ilyesféle erők szünet nélkül munkálkodnak a szomszédos Ión. Magát a folyamatot pedig a Luciferből áramló mind több hő indíthatta el.

De azért akadtak gondok is e kézenfekvő magyarázat körül. A Zeusz-hegység nem az ismert vulkáni kúpot, hanem szabálytalan piramist formázott, a radar pedig sehol sem tudta kimutatni a jellegzetes lávaömléseket. Amikor egy percre szétváltak a felhők, készítettek néhány rossz minőségű fényképet a Ganümedészen felállított távcsöveken át, s ezek azt sejtették, hogy a hegy is jégből van, akárcsak mindaz, ami körülveszi. De akár így, akár úgy, a lényeg mindenképpen az, hogy a Zeusz-hegység születése óriási megrázkódtatást idézett elő az őt uraló világon, amit abból is látni lehetett, hogy az éjszakai félgömbre átsodródó töredezett jégtáblák repedéseiből egy teljesen más mintázat állt elő.

Egy el nem kötelezett tudós azzal az elmélettel állt elő, hogy a Zeusz-hegység nem más, mint " kozmikus jéghegy", amolyan üstököstörmelék, amely az úrból pottyant az Európára; a viharvert Kalliszto bőséges bizonyítékát adta, hogy a régmúltban előfordultak efféle bombázások. Ez az elmélet roppant népszerűtlen volt a Ganümedészen, ahol a jövőendő gyarmatosítók amúgy is épp elég sok gonddal küszködtek. Érthető hát, mennyire megkönnyebbültek, amikor Van der Berg előadta meggyőző cáfolatát, miszerint egy ilyen irdatlan jégtömb feltétlenül darabokra tört volna a becsapódáskor – s ha mégsem, akkor az Európa mégoly szerény gravitációja is egykettőre gondoskodott volna a hegy leomlásáról. A radarral mért adatok kimutatták, hogy noha a hegy valóban szüntelenül süllyed, a formája semmit sem változik. Az anyaga tehát nem lehetett jég.

Természetesen megoldotta volna a problémát, ha elhelyeznek egy szondát az Európa felhőtakarója mögött. Sajnos akármilyen volt is e jóformán összefüggő felhőrétegen túl, az a valami nem buzdított kíváncsiságra.

AZ EURÓPÁT. NE SZÁLLTATOK LE RÁ!

Nem felejtették el a *Discovery* űrhajó utolsó üzenetét, amelyet közvetlenül megsemmisülése előtt sugárzott, de hogy mit takarhat, akörül véget nem érő viták zajlottak. Vajon a "leszállás" a robotszondákra is értendő, vagy csak az emberi irányítású járművekre? És mi a helyzet a közeli elrepülésekkel – akár emberi, akár nem emberi vezérlésűekkel? Vagy a magas légrétegekben lebegő léggömbökkel?

A tudósok égtek a bizonyosságszerzés vágyától, a közvéleményt azonban kifejezetten idegesítette a dolog. Azzal az erővel nem szabad játszani, amelyik föl tudta robbantani a Naprendszer legnagyobb bolygóját! Ráadásul évszázadokig eltart, mire teljesen föltárják és kitermelik az Iót, a Ganümedészt, a Kallisztót és tucatnyi kisebb holdat. Az Európa várhat.

Ezért aztán nemegyszer tanácsolták Van der Bergnek, hogy értékes kutatóidejét ne vesztegesse olyan témákra, amelyeknek nincs gyakorlati jelentősége, amikor épp elég tennivaló akad a Ganümedészen is. ("Hol találhatunk szenet, foszfort, nitrátokat a tápoldatos ültetvényeinkhez? Mennyire teherbíró a Barnard-meredély? Van-e még földcsuszamlásveszély Frigiában?") És így tovább és így tovább...) Csakhogy ő örökölt kapta búr őseitől a makacsság jól megalapozott tiszteletét: ha számos egyéb kutatásai valamelyikén dolgozott, a válla fölött akkor is szüntelenül az Európára kacsingatott.

Aztán egy napon az éjszakai félteke felől kizúduló viharos szél, ha csak pár órára is, de szétfújta a felhőket a Zeusz-hegység fölött.

7.

ÁTUTAZÁS

"Elhagyok mindent, amim csak volt..." Az emlékezetnek miféle mélységeiből úszott föl a felszínre épp ez a sor? Heywood Floyd becsukta a szemét, és megpróbálta fölidézni a múltat. A sor nyilván egy versből van – márpedig ő aligha olvasott ilyesmit, amióta otthagya az iskolát. Akkor is csak keveset, kivéve azt a rövid angol műelemzési szemináriumot.

Ha nem jut eszébe semmi közelebbi, kell majd hozzá egy kis idő – akár tíz perc is –, mire az állomás számítógépe megteleíti ezt az egy sort az angol irodalom irdatlan rengetegében. Csakhogy ez csalás lenne (nem beszélve arról, hogy milyen drága), márpedig Floyd örömmel állt mindenféle intellektuális kihívás elébe.

Háborús költemény, nem is vitás – de melyik háborúból való? Oly sok volt a huszadik században...

Még akkor is a homályos emlékképek közt járt, amikor megérkeztek a vendégei, s elébe léptek azzal a könnyed, lassú és kecses mozgással, amelyre csak a régóta egyhatod gravitáción élők képesek. A Pasteur társadalmára erőteljes befolyással volt az úgynevezett "centrifugális rétegződés": emögött az rejtett, hogy egyesek sohasem hagyták el a nulla gravitációjú középpontot, míg mások, bízva abban, hogy egyszer még visszatérhetnek a Földre, szívesebben tartózkodtak odakint, a lassan forgó, hatalmas korong peremvidékének szinte normális súlyt biztosító gravitációjában. Ez idő tájt George és Jerry volt Floyd legrégebbi és legbizalmasabb barátja – ez csak azért tűnt meglepőnek, mert nyilvánvalóan igen kevés dologban egyezett a természetük. Ha visszatekintett saját, mozgalmasnak mondható érzelmi életére – két házasság, három hivatalos és két nem hivatalos együttélés, valamint három gyerek –, gyakran elirigyelte kettejük viszonyának állhatatosságát, amit szemmel láthatóan nem befolyásoltak az időről időre felbukkanó földi vagy holdi "unokaöcsök".

– Gondoltatok valaha is válasra? – kérdezte egyszer ingerkedve tőlük.

George – akinek akrobatikus, de azért nagyon is komoly karmesteri tudása nagy szerepet játszott abban, hogy újra divatba jött a klasszikus nagyzenekar – szokása szerint nyomban kész volt a válasszal.

– Válasra soha – jelentette ki habozás nélkül. – Gyilkosságra sokszor.

– Persze sohasem vetemedne rá – vágott vissza Jerry. – Sebastian úgyis elköpné.

Sebastian, ezt a csodaszép, fecsegő papagájt a pár csak a kórház vezetőségével folytatott hosszas csatározás után hozathatta ide. Nemcsak beszélni tudott, de elő tudta adni Sibelius hegedűversenyének kezdő ütemeit is; fél évszázada ezzel a művel szerezte meg Jerry – Antonio Stradivari hathatós segítségével – a hírnevét.

És most búcsút kell mondania George-nak, Jerrynek és Sebastiannak – talán csak pár hétre, talán örökre. Floyd mindenki mástól elbúcsúzott már egy "házibuli" keretében, melyek alapjaiban rendítették meg az állomás borospincéjének készleteit, és most úgy érezte, semmit nem hagyott elvégeztelenül.

Beprogramozta Archie-t, a kissé már elavult, de azért még tökéletesen használható kommunikációs egységét, hogy dolgozzon fel minden bejövő üzenetet, akár úgy, hogy megadja a megfelelő választ, akár úgy, hogy a sürgős és személyes üzeneteket továbbítja neki a *Universe* fedélzetére. Furcsa lenne ennyi év után, ha nem beszélhetne bárkivel, akivel szeretne – ámbár kárptólásul figyelmen kívül hagyhatná a nem kívánt hívásokat. Néhány nap

alatt a hajó már annyira eltávolodna a Földtől, hogy a beszélgetések már nem a valóságos időben zajlanának, ezért segítségül kellene hívni a hangfelvételt vagy a teletextet.

– Azt hittük, a barátunk vagy – panaszkolta George. – Piszkos trükk volt tőled, hogy megtettél bennünket a végrendeleted végrehajtóivá, különösen, hogy ránk bezzeg semmit sem hagysz.

– Még számotokra is tartogathat az élet némi meglepetést – vigyorgott Floyd. – Különben pedig minden részletre Archie fog ügyelni, tőletek csak azt kérem, hogy figyeljétek a postámat, hátha Archie nem értett meg valamit.

– Ha ő nem értette meg, akkor mi sem fogjuk. Végtere is mit tudunk mi a tudományos társaságaidról meg más efféle bolondságaidról?

– Ők majd gondot viselnek magukra. Kérlek, ügyeljetek rá, hogy a takarítók ne nagyon keverjék össze a dolgaimat, amíg távol vagyok. Ha pedig nem jönnek vissza, arra az esetre van itt egy-két személyes holmim... főleg családi jellegűek.

Család! Ha az ember ilyen sokáig él, bőven kijut neki fájdalomtól és örömtől egyaránt.

Már hatvanhárom – *hatvanhárom!* – éve, hogy Marion meghalt abban a repülőgép-szerencsétlenségben. Egy pillanatra beléhasított a bűntudat, amiért már föl sem tudta idézni az egykori gyászt. Vagy ha nagyon jóhiszemű akart lenni, akkor is be kellett vallania, hogy ez már nem egy igazi emlék, csak annak valami hamis rekonstrukciója.

Vajon mit jelentenének egymásnak, ha az asszony még élne? Hiszen mára már épp százéves volna...

A két pöttöm lány pedig, akiket úgy szeretett, ma már nyájas, ősz hajú, hetven felé ballagó idegenek, saját gyerekekkel – sőt unokákkal! Ha jól számolt, családjának ez a fele kilenctagú; Archie segítségével nélkül még a nevüket sem tudná felsorolni. De legalább karácsonykor mindnyájan megemlékeznek róla, ha nem szeretetből, akkor kötelességből.

Egészen természetes, hogy a második házassága elhomályosította az első emlékeit, ahogy a későbbi írás elfedi a középkori pergamenre rótt sorokat. Ennek is vége lett, ötven éve már, valahol a Föld és a Jupiter között. Noha ő bízott benne, hogy még kibékülhet a feleségével és a fiával, az időből mindössze egy rövid találkozóra futotta a sok ünneplő szertartás közepette, amivel odahaza fogadták, s aztán hamarosan a Pasteurre számúzta a balesete.

A találkozó nem volt sikeres – és nem volt az a második sem, amit tekintélyes summa és sok nehézség árán itt, az úrkórház fedélzetén, igen, épp ebben a szobában szervezett meg. Chris húszéves volt, frissen nősült; ha volt valami, amiben Floyd és Caroline egyet tudott érteni, az a választása felett érzett csalódás volt.

Pedig Helena utóbb remek nőnek bizonyult; jó anyja lett ifjabb Chrisnek, aki alig egy hónappal a házasságkötés után született. És amikor sok más fiatalasszonnyal együtt a Copernicus Katasztrófát követően ő is megölte magát, nem veszítette el a fejét.

Volt abban valami tragikomikus vonás, hogy mind az idősebb, mind az ifjabb Chris az űrben veszítette el az apját, ha igen különböző módon is. Floyd, ha rövid időre és végképp elidegenedve is, de visszatért nyolcesztendősi fiához; ifjabb Chris pedig legalább élete első tíz évében ismerte az apját, mielőtt örökre elveszítette volna.

S hogy most pontosan hol is van Chris? – Mintha sem Caroline, sem Helena – akik ma már a legjobb barátnők voltak – nem tudná, a Földön tartózkodik-e épp, vagy az űrben. De ebben nem találtak semmi kivétlnivalót: amikor először járt a Holdon, azt is csak onnan tudták meg, hogy a levelezőlapokat a Clavius Bázison bélyegezték le.

A Floydnak küldött lap ma is ott díszelgett az íróasztala fölött. Ifjabb Chrisnek jó humorérzéke – és jó történelmi érzéke – volt. Azt a híres képet küldte el nagyapjának a Monolitról, amelyen több mint ötven évvel ezelőtt oly fenyegetően magasodik a Tycho-ásatás során köréje gyűlt űrruhás alakok fölé. A csoportból azóta mindenki más meghalt, s maga a Monolit sem volt már a Holdon. 2006-ban, sok vita után, lehozták a Földre, s az Egyesült Nemzetek terén állították fel – mint a székház enyhén szólva nyugtalanító párját, így akarták emlékeztetni az emberiséget, hogy immár nincs egyedül... Öt év múlva, amikor a tündöklő Lucifer is megjelent az égen, már nem volt szükség efféle emlékeztetőre.

Floyd kissé bizonytalan ujjakkal (a jobb keze olykor mintha önállósítani akarta volna magát) kivette a lapot a borítékból, és a zsebébe csúsztatta. Majdhogynem ez volt az egyetlen személyes tárgy, amit magával vitt a *Universe*-re.

– Huszonöt nap... mire észrevennénk, hogy elmentél, már vissza is jössz – jegyezte meg Jerry. – Most jut eszembe, igaz, hogy Dimitrij is a fedélzeten lesz?

– Nocsak, a kis kozák! – horkant fel George. – 22-ben én vezényeltem a *Második szimfóniáját*.

– Nem akkor mondta be az első hegedű az unalmast a *largo* alatt?

– Nem, az Mahlernél volt, nem Mihajlovicsnál... És különben is a rézfúvósok voltak, így aztán senki sem vette észre – kivéve a szerencsétlen tubajátékost, aki másnap el is adta a hangszerét.

– Ezt az egészet most találtad ki!

– Persze. De azért add át szeretetteljes üdvözlétemet a vén csibésznek, és kérdezd meg, emlékszik-e még arra az estére, amit Bécsben töltöttünk együtt. Ki más lesz még a hajón?

– Rémes pletykákat hallottam holmi sajtóhiénákról – mondta Jerry elgondolkodva.

– Alaposan eltúlozva a dolgokat, efelől biztosíthatlak. Egyenként válogatott össze bennünket Sir Lawrence az intelligenciánk, az eszünk, a szépségünk, a karizmánk vagy egyéb, ezzel egyenértékű erényeink alapján.

– Nem mint feláldozható emberanyagot?

– Hát most, hogy említed, valóban alá kellett írunk egy nyomasztóan hivatalos papírt, hogy felmentjük a Csung Légitársaságot minden elképzelhető felelősség alól. Az én példányom egyébként itt van, ebben a dossziében.

– Semmi esély, hogy mi is fölkerüljünk az utaslistára? – kérdezte George reménykedve.

– Semmi... az ügyvédek szerint roppant szigorú megkötések vannak. A Csung vállalja, hogy elvisz a Halleyhez, és vissza is hoz, s közben ehetek-ihatok, kapok levegőt és egy szobát kilátással.

– És cserében?

– Ha visszajövök, mindent elkövetek, hogy föllendítsem az utazási kedvet: tartok néhány videós élménybeszámolót, írok egy-két cikket – roppant méltányos ár egy életre szóló lehetőségért cserébe. Ja igen... és szórakoztatni fogom az útítársaimat – ők meg engem.

– Hogyan? Táncolni fogsz, meg énekelni?

– Hát remélem, hogy egy fogékony közönségre csak rá tudom erőszakolni válogatott emlékeimet. De hogy a hivatásosokkal felvehetem a versenyt, abban nem nagyon bízom. Tudtátok, hogy Yva Merlin is a hajón lesz?

– Micsoda! Hogy tudták kicsalogatni Park Avenue-i cellájából?

– Már legalább százéves lehet, és – puff neki, bocsáss meg, Hey.

– Hetvenéves, plusz-mínusz öt.

– A mínuszt elhagyhatod. Gyerek voltam, amikor a *Napóleon* ment.

A beálló csendben mindhárman e híres mű után kutattak emlékeikben. Bár egyes kritikusai szerint Scarlett O'Hara volt a legnagyobb szerepe, a nagyközönségnek Yva Merlin neve (egyébként Evelyn Milesnak keresztelték, amikor a dél-walesi Cardiffban meglátta a napvilágot) örökre egybeforrott Josephine császárné nevével. Majd fél évszázad telt el azóta, hogy David Griffin vitatható felfogású hőskölteménye elbűvölte a franciákat, és felbőszítette az angolokat – jöllehet ma már mindkét tábor egyetértett abban, hogy az író időnként szabadjára engedte művészi képzeletét a történelmi tények rovására... például abban a látványos záróképben is, amikor a császárt megkoronázzák a Westminster-apátságban.

– Jó fogást csinált vele Sir Lawrence – mondta George elgondolkodva.
– Azt hiszem, ebben nekem is van némi érdemem. Yva apja csillagász volt, egy időben nekem dolgozott, s a lány is kezdettől fogva érdeklődött a tudomány iránt, így aztán néha főlhívtam videón.

Heywood Floyd azt már nem tartotta szükségesnek megemlíteni, hogy – mint az emberi faj tekintélyes hányada – ő is szerelmes volt Yvába.

– Persze – mesélte tovább – Sir Lawrence el volt ragadtatva... de be kellett bizonyítanom neki, hogy a lány nemcsak úgy véletlenül érdeklődik a csillagászat iránt. Különben könnyen társasági botrányba fulladhatna az út.

– Amiről eszembe jut, hogy van egy kis ajándékunk a számodra – mondta George, s elővett egy kis csomagot, amit mindeddig nem túl sikeresen dugdosott a háta mögé.

– Most rögtön kinyithatom?

– Szerinted jó lesz, ha most nyitja ki? – aggodalmaskodott Jerry.

– Ha így áll a dolog, akkor mindenképpen kinyitom – szögezte le Floyd, s már bontotta is a fényes zöld szalagot, majd a csomagolópapírt.

A csomagban egy csinosan bekeretezett festmény volt. Floyd ugyan nem sokat konyított a képzőművészethez, de ezt a képet már ő is látta – s aki egyszer is látta, hogyan tudná elfelejteni?

Hevenyészett tutaj hányódott a hullámok tetején, tömve félmeztelen hajótöröttekkel; némelyik már a halálán volt, mások pedig kétségbeesetten integettek a látóhatáron feltűnő hajónak. A képaláírás pedig így szólt:

A MEDÚZA TUTAJA (Théodore Géricault, 1791-1824)

És ez alatt volt látható a George és Jerry aláírásával ellátott üzenet: "Odajutni nem több, mint a móka fele."

– Micsoda gazemberek vagytok, nemhiába szeretlek benneteket – ölelte át mindkettőjüket Floyd. Ekkor Archie vadul villogtatni kezdte FIGYELEM feliratú lámpáját – ideje volt indulni.

Minden szónál beszédesebb volt az a némaság, ahogy barátai kimentek. Floyd utoljára még egyszer körbenézett a kis szobában, amely majdhogynem fél életén át volt a saját kis világegyeteme.

És ekkor hirtelen eszébe jutott, hogyan végződik a vers: "Boldog voltam s vagyok: mert indulok."

CSILLAGFLOTTA

Sir Lawrence Csung nem volt érzelgős ember, s fejlett kozmopolitizmusa megvédte attól, hogy komolyan vegye a hazafiasságot – noha egyetemi hallgató korában tüntetően viselte a Harmadik Kulturális Forradalom idején hordott művarkocsot. De a *Csien* katasztrófájának planetáriumbeli rekonstrukciója mélyen megrázta, s arra készítette, hogy óriási befolyásának és energiájának tekintélyes hányadát összpontosítsa az űrre. Hamarosan hétvégi utakat szervezett a Holdra, és Charles fiát (a harminckétmillió sóit érőt) kinevezte a Csung Csillagszállítmányozás alelnökévé. Az új társaság mindössze két, katapultindítású, hidrogénmeghajtású, nem egészen ezertonnás önsúlyú rakétát mondhatott a magáénak; ezek is nemsokára elavultak lesznek, de addig még elláthatják Charlest azokkal a tapasztalatokkal, amelyekre – Sir Lawrence szent meggyőződése szerint – az elkövetkező évtizedekben nagy szükség lesz. Mert végre-valahára tényleg beköszöntött az űrkorszak.

A Wright fivéreket nem sokkal több mint fél évszázad választotta el az olcsó, tömegméretű légi szállítás korától – kétszer ennyi időbe telt, míg az ember szembetalálkozott a Naprendszer nagyobb kihívásával.

Pedig amikor hajdanában, az 1950-es években Luis Alvarez és csoportja felfedezte a muonkatalizátoros fűziót, az egész nem látszott többnek, mint szívfájdító laboratóriumi érdekességnek, amelynek csakis elméleti jelentősége lehet. Ahogy a nagy Lord Rutherford lefitymálta az atomenergia jövőjét, úgy maga Alvarez is kétségbe vonta, hogy a "hideg magfűzésnek" valaha is gyakorlati jelentősége lehet. 2040-ig kellett várni, amíg a stabil muonium-hidrogén "keverékek" váratlan és véletlen előállítása új fejezetet nem nyitott az emberiség történelmében – pontosan úgy, ahogy a neutron felfedezésével kezdetét vette az atomkor.

Ma már minimális árnyékolással lehetett kicsiny, hordozható atomerőműveket építeni. Olyan hatalmas létesítmények épültek már korábban a hagyományos fűzés energiára, hogy a már létező elektromos művekre az új technika nem volt hatással – legalábbis eleinte –, az űrutazást azonban közvetlenül befolyásolta. Csak a száz évvel korábbi, a légi szállítást forradalmasító sugárhajtás idézett elő ehhez fogható változást.

Most, hogy ledőltek az energiakorlátok, az űrhajó óriási sebességeket tudott elérni; már nem hónapokban, ne adj' isten években, hanem hetekben mérték a Naprendszeren belüli repülési időket. De a muonmeghajtás azért csak sugárhajtás volt – a bonyolult rakéta alapelveit tekintve nem különbözött a kémiai üzemanyaggal meghajtott elődeitől, hiszen egy munkát végző s őt előrelökő folyadékra volt szüksége. És minden folyékony üzemanyag között a legolcsóbb, a legtisztább és a leghozzáférhetőbb – a tiszta víz volt.

A csendes-óceáni űrkikötő nem úgy festett, mint amely egykettőre ki akarna fogyni e hasznos anyagból. Másként álltak viszont a dolgok a legközelebbi kikötőben – a Holdon. Ott nyomát se látta víznek sem a *Surveyor*-, sem az *Apolló*-, sem a *Luna*-féle felderítés. Ha eredetileg volt is valaha víz a Holdon, a meteorbombázások korszakaiban rég felforrt, és kipárolgott az űrbe.

A szelenográfusok legalábbis így gondolták – holott azóta, hogy *Galilei* legelső teleszkópját a Hold felé fordította, ezzel épp ellentétes jeleket lehetett megfigyelni. A hajnali követő pár órában néhány holdbéli hegy oly fényesen csillogott, mintha hósapka volna rajta. A leghíresebb volt a csodálatos Aristarchus-kráter pereme, amelyet egy ízben William Herschel, a modern csillagászat atyja oly fényesen látott tündökölni a holdi éjszakában, hogy el is döntötte, miszerint csakis működő tűzhányó lehet. Tévedett: amit látott, a földfény visszaverődése volt azon a vékony és áttetsző zúsmararétegen, amely a fagyos sötétség háromszáz órája alatt sűrűsödött ott össze.

Az egyenlet utolsó ismeretlenje, amely aztán átformálta az űrrepülés közgazdaságtanát, az Aristarchustól kiinduló girbegurba kanyon, a Schroter-völgy alatti kiterjedt jégrétegek fölfedezése volt. Vagyis a Hold töltőállomásként működhetett pontosan ott, ahol erre szükség volt, odafönt a Föld gravitációs mezőjének legkülső lejtőin, a bolygókhoz vezető hosszú út elején.

A *Cosmost*, Csung flottájának első hajóját úgy tervezték, hogy rakományt és utasokat szállítson a Föld-Hold-Mars útvonalon, ugyanakkor – tekintve, hogy a muonmeghajtás még kísérleti szakaszában volt – tucatnyi szervezettel és kormányval kötött megállapodások révén próbajárműként is működtették. Az Imbrium-hajógyárban készült, így épp elegendő tolóerővel rendelkezett ahhoz, hogy zéró rakománnyal fölemelkedjék a Holdról; egyik pályáról a másikra állás közben nem is fogja érinteni többé egyetlen világ felszínét sem. Sir Lawrence, akinek remek érzéke volt a reklámhoz, elintézte, hogy szűzrepülésére 2057. október 4-én, a Szeptnyik Nap százéves évfordulója nyitányaként kerüljön sor.

Két évre rá megszületett a *Cosmos* testvére. A *Galaxy*t Föld-Jupiter pályára szánták; akkora tolóereje volt, hogy ha a rakomány tekintélyes részének feláldozásával is, de közvetlenül vehette célba bármelyik Jupiter-holdat. Ha a szükség úgy hozta, vissza is mehetett üzemanyagpótlásért holdi kikötőhelyére. Az ember építette hajók közül vitathatatlanul a legfürgébb volt: másodpercenként ezer kilométerre is fel tudott volna gyorsulni, ha a sebességfelpörgetés egyetlen orgazmusában fölégeti az egész hajtóanyagát – ami annyit tesz, hogy egy hét alatt ért volna el a Földről a Jupiterig, a legközelebbi csillaghoz pedig nem sokkal több, mint tízezer év alatt.

A flotta harmadik hajója – Sir Lawrence büszkesége, örömének tárgya – egyesítette magában mindazt, amit az emberek két nővére építése közben megtanultak. De a *Universe* már semmilyen értelemben nem volt teherhajó: eleve utasszállítónak tervezték, amely embereket visz majd az űr útjain ki, egészen a Naprendszer ékességéig, a Szaturnuszig.

Az ő szűzrepülésére Sir Lawrence még látványosabb dolgot eszelt ki, ám az építkezés elhúzódása – amelyet a Református Pilóták Egyesületének holdi káptalanjával folytatott vitái idéztek elő – felborította a terveit. Épp csak annyi idő maradt, hogy elvégezzék az első próbarepüléseket, és 2060 utolsó hónapjaiban kézhez kapják a Lloyd-féle alkalmassági bizonyítványt, s a *Universe* már ott is hagyta Föld körüli pályáját. Nagyon kellett igyekeznie, hogy le ne kessé a randevút: hiába, a Halley-üstökös nem vár, még Sir Lawrence Csungra sem.

9.

ZEUSZ-HEGYSÉG

Az *Európa VI* nevű, méréseket végző műhold már kis híján tizenöt éve keringett pályáján, jócskán túlélve eredetileg tervezett élettartamát; a Ganümedész kicsiny tudományos testületében óriási vitákat kavart, hogy kicseréljék-e vagy sem.

Fölszereléséhez tartoztak a szokásos adatgyűjtő műszerek, valamint a mára gyakorlatilag használhatatlanná vált képfelvevőrendszer. Igaz ugyan, hogy továbbra is tökéletesen működött, de semmi mást nem tudott mutatni az Európaról, mint összefüggő felhőtakarót. Az agyonhajszolt ganümedészi tudóscsoport hetenként egyszer "szűrőpróbaszerűen" átnézte a felvett anyagokat, s a fel nem dolgozott adatokat visszalötte a Földre. Mindent összevéve valószínűleg megkönnyebbültek volna, ha végre kimúlik az *Európa VI*, s ezzel kiszárad érdektelen gigabyte-jainak áradata.

És íme, évek óta először, mégiscsak szolgált valami érdekességgel.

– 71 934-es röppálya – mondta a szolgálatvezető csillagász, aki rögtön értesítette Van der Berget, mihelyt a legutolsó adatsor értékelésével is végzett. – Az éjszakai oldal felől lép be... és egyenesen a Zeusz-hegység felé tart. De még tíz másodpercig nem fogsz látni semmit.

Az ernyő teljesen sötét volt, de Van der Berg maga elé tudta képzelni a felhőtakaró alatt ezer kilométer mélységben elvonuló fagyott tájat. Még pár óra, s ott is felragyog a távoli Nap fénye, mert az Európa minden hét földi napban egyszer fordul meg a saját tengelye körül. Az "éjszakai" félteke helyett

helyesebb volna "alkonyit" mondani, hisz fele időben bőségesen kap fényt – csak éppen meleget nem. Mégis megmaradtak a helytelen szóhasználatnál, mert volt benne érzelmi töltés: az Európán volt napkelte, de Luciferkelte soha.

És íme, most jött el a napkelte ideje, amit ezerszeresére gyorsított föl a száguldó szonda. Halványan fénylő sáv osztotta ketté a képernyőt: a sötétségből kibukkant a látóhatár.

A fényrobbanás oly váratlan volt, hogy Van der Berg azt hitte, egy atombomba fényébe néz. A másodperc törtrésze alatt felragyogtatta a szivárvány minden színét, majd – midőn a Nap a hegy fölé ugrott – tiszta fehérre változott; végül eltűnt, ahogy működésbe léptek az automata szűrők.

– Ennyi az egész. Kár, hogy épp akkor nem volt szolgálatban operatőr, ő lefelé irányíthatta volna a kamerát, hogy jobb képet kapjunk a hegyről, miközben átrepülünk fölötte. De tudtam, hogy ezt látni akarod, még akkor is, ha megcáfolja az elméletedet.

– Hogyan? – kérdezte Van der Berg inkább zavartan, mint bosszankodva.

– Majd meglátod, mire gondolok, ha lelassítom a képet. Azok a gyönyörű szivárványeffektusok... azok korántsem atmoszferikusak... *maga a hegy idézi elő őket*. Ilyet csak jég tud csinálni. Vagy üveg – ami nem látszik nagyon valószínűnek.

– De nem is lehetetlen... a tűzhányók produkálhatnak természetes üveget – de az rendszerint fekete... Hát persze!

– Igen?

– Nos... nem szívesen foglalok állást, amíg nem néztem át az adatokat, de én hegyikristályra gyanakszom, átlátszó kvarcra. Csodaszép prizmákat és lencsákat lehet készíteni belőle. Nincs semmi lehetőségünk további megfigyelésekre?

– Sajnos nincs... ez is a pusztaszerencsén múlt... a Nap, a hegy, a kamera, mind a helyükön voltak a megfelelő pillanatban. Ezer évig nem lesz még egy ilyen pillanat.

– Azért köszönöm... küldesz belőle nekem is egy másolatot? Nem kell sietni... Épp indulófélben vagyok a Perrine-re egy terepszemlére, úgyis csak akkor tudom megnézni, ha visszajöttem.

Van der Berg kurtán, kissé mentegetőzve fölnevetett.

– Tudod, ha ez tényleg hegyikristály, akkor valószínűsége van, hogy a mi pénzügyi egyensúlyunk helyreállításában is segítene...

Ami persze merő képzelgés volt. Kínálhatott az Európa bármilyen csodákat – akár kincseket is –, a *Discovery* utolsó üzenete megtiltotta az emberi fajnak, hogy közelítsen hozzá. Azóta eltelt ötven év, de semmi jele nem volt, hogy a tilalmat valaha is föl akarnák oldani.

BOLONDOK HAJÓJA

Az út első negyvennyolc órájában Heywood Floyd el sem hitte igazán, hogy létezhet ilyen kényelem és tágasság – hogy a *Universe* ilyen pazarló módon alakíthatja ki a lakosztályait. Útitársainak többsége ezt magától értetődőnek vette – aki soha nem hagyta még el a Földet, azt hihette, hogy minden űrhajó ilyen.

Hogy a dolgokat a megfelelő perspektívába helyezhesse, át kellett gondolnia a repülés történetét. Személyes életében tanúja volt – sőt megtapasztalta – annak a forradalomnak, amely a mögötte épp most összezsugorodó bolygó égboltján játszódott le. A nehézkes, öreg *Leonov* és finom vonalú *Universe* között pontosan ötven év volt a különbség. (Érzelmileg ezt valójában nem tudta feldolgozni – a számokról azonban igazán fölösleges lett volna vitatkozni.)

És pontosan ötven év választotta el a Wright fivérekét is az első sugárhajtású utasszállító repülőgépektől. Ez a fél évszázad úgy kezdődött el, hogy vakmerő pilóták röppentek egyik mezőről a másikra, nyitott üléseikben csak védőszemüvegük védte őket a vad szelektől – s úgy ért véget, hogy nagymamák szunyókálták át békésen az utat egyik kontinenstől a másikig, s közben óránként ezer kilométeres sebességgel suhant velük a gép.

Neki sem kellene hát meglepődnie azon, hogy milyen fényűző és elegáns luxuskabinban utazik, de még azon sem, hogy hajóinas tartja rendben. De a legmeglepőbb a jókorára tervezett ablak volt, aminek láttán rögtön az a kényelmetlen gondolat vetődött fel benne, hogy hogy bírja féken tartani a többtonnás légnyomást az űr engesztelhetetlen, soha, egy pillanatra sem engedő vákuumával szemben.

A gravitáció jelenlétén pedig egyenesen megrökönyödött – holott olvasmányaiból már fölkészülhetett volna rá. A *Universe* volt az első űrhajó, amely tervezői szándékának megfelelően állandó gyorsulással tudott haladni, leszámítva azt a néhány órás repülés közbeni "fordulóidőt". Amikor az ötezer tonnányi víz teljesen megtöltötte az üzemanyagtartályait, a hajón biztosítva volt az egytized g – ami nem sok, de ahhoz elég, hogy a rögzítetlen tárgyak ne röpködjének a levegőben. Az étkezéseknél ez különösen jól jött – ámbár napokba telt, mire az utasok megtanulták, hogy ne kavargassák erőteljesen a levesüket.

Negyvennyolc órányira a Földtől a *Universe*-en utazók már négy határozottan elkülönülő osztályra tagozódtak.

Az arisztokráciát Smith kapitány és tisztjei alkották. Utánuk következtek az utasok, majd a legénység: az altisztek és a hajóinasok. És végül a fedélköz...

Ez volt az a felosztás, amit az öt fiatal úrtudós a maga számára – előbb csak tréfából, de később bizonyos keserűséggel – elfogadott. Amikor Floyd összehasonlította szűkös és jórészt rögtönzött berendezésekkel felszerelt szállásukat a saját luxuskabinjával, megértette őket, és hamarosan szószólójukká vált a kapitánynál.

De mindent összevéve igazán nem sok okuk lehetett panaszra; a nagy igyekezetben, hogy a hajó elkészüljön egyáltalán időre, a szállásuk pusztá léte s a felszereléseik helye forgott kockán. Most viszont előre örülhettek annak, hogy műszereiket elhelyezhetik az üstökös körül – sőt *rajta* is – azokon a kritikus napokon, amelyeket követően az üstökös majd megkerüli a Napot, és újra megindul ki, a Naprendszer külső vidékei felé. A tudóscsapat tagjai ezzel az utazással megalapozhatták a hírnevüket – s ezt ők is nagyon jól tudták. Csak a kimerültség vagy a rendetlenkedő műszerek láttán kitörő harag perceiben indult meg a panaszáradat a zajos szellőztetőberendezésre, a klausztrofóbiát előidéző kabinokra s olykor ismeretlen eredetű, furcsa szagokra.

De soha a kosztra, amely mindenki véleménye szerint kitűnő volt.

– Sokkal jobb – biztosította őket Smith kapitány –, mint amit Darwin evett a *Beagle*-en.

– Hát ezt meg *ő* honnan tudja? – volt kész azonnal a válasszal Victor Willis. – És egyébként is, a *Beagle* parancsnoka elvágta a torkát, amikor visszatért Angliába.

Ez a megjegyzés persze jellemző volt Victorra, a bolygó talán legismertebb tudós-kommunikátorára, ahogy hívei nevezték... Hasonlóképpen "pop-tudósnak" hívta számos becsmérője – akiket ezért még nem volna tisztességes dolog ellenségnek kikiáltani, hiszen a tehetsége iránti csodálat egyetemes volt, ha olykor kelletlen formában fejeződött is ki... Lágy, középnyugati kiejtése és az, ahogy a kamera előtt beszéd közben széles mozdulatokat tett, a parodisták kedvelt témája volt, s a szakállviselés feltámadását is az ő érdemének tulajdonították – illetve az ő hibájául rótták fel. "Aki ennyi szörzetet növeszt, annak sok lehet a titkolnivalója" – mondogatták előszeretettel bírálói.

Nem vitás, hogy a hat Nagyon Fontos Személyiség közül elsőnek őt ismerték volna föl – bár Floyd, aki magát már nem tekintette hírességnek, a maga ironikus módján mindig mint "a Híres Ötökről" nyilatkozott róluk. Yva Merlin, ama ritka alkalmakkor, amikor előbújt a lakásából, nyugodtan végigmehetett a Park Avenue-n, nem ismerték föl. Dimitrij Mihajlovics, nagy bosszúságára, jó tíz centiméterrel alulmúlta az átlagos magasságot; ez is egy

támpont volt annak megértéséhez, hogy miért imádja annyira az ezertagú zenekarokat, akár valódiak, akár szintetikusak – ez azonban nem sokat javított azon a képen, amit a közönség alakított ki róla.

Clifford Greenburgre és Margaret M'Balára úgyszintén illett "a híres ismeretlen" elnevezés – ami nyilván megváltozik, mihamarabb visszatérnek a Földre. A Merkúron elsőként leszállt embernek is olyasféle kedves jellegtelen arca volt, amit nagyon nehéz megjegyezni – ráadásul harminc éve már, hogy a neve első helyen szerepelt az újságok hírei között. M'Bala is, mint minden olyan szerző, aki nem lép fel a talk show-kon, s nem rendez nagyszabású író-olvasó találkozókat, ismeretlen volt sokmilliós olvasótáborra többsége előtt.

Az irodalomba való betörése a negyvenes évek nagy szenzációja volt. Bár nem volt jellemző, hogy a bestsellerlisták felé a görög panteon tudományos igényű tanulmányozása nyisson utat, az író azonban kora úrkörnyezetébe helyezte e minden idők kiapadhatatlan frissességű mítoszait. Az évszázada még csak a csillagászok és a klasszikus tudományok művelői előtt ismert nevek ma beletartoztak minden tanult ember világképébe; szinte naponta jöttek a hírek a Ganümedésről, a Kallisztóról, az Ióról, a Titánról, a Japetusról – vagy a még rejtelmesebb Karméről, Pasziphaéről, Hüperióról, Phoebéről...

De M'Bala könyve legfőljebb szerény sikert ért volna el, ha figyelmét nem elsősorban Jupiter-Zeusz, minden istenek (és sok más teremtmény) atyja bonyolult családi életére összpontosítja. Ráadásul a zseniális szerkesztő az eredeti *Kilátás az Olümposzról* címet az *Isteni szenvedélyekre* változtatta. Irigy akadémikusok általában csak *Olimpiai paráznaságok* címmel emlegették, noha sokért nem adták volna, ha ők a könyv szerzői. Így aztán nem meglepő, hogy elsőként az útítársak által egykettőre Maggie M. névre keresztelt író használta a *Bolondok hajója* kifejezést. A nevet lelkesen elfogadó Victor Willis csakhamar izgalmas történelmi rezonanciát fedezett föl benne. Megtudta, hogy csaknem egy évszázada Katherine Anne Porter maga is elhajózott egy csapat tudós és író társaságában egy óceánjáró fedélzetén, hogy tanúja legyen az *Apolló-17* fellövésének s a holdi felderítés első szakasza lezárásának.

– Majd gondolkodom rajta – mondta M'Bala, amikor a dolgot elmesélték neki. – Talán ideje volna egy harmadik változatot is kipróbálni. De ezt persze nem fogom megtudni mindaddig, míg vissza nem térünk a Földre...

11.

A HAZUGSÁG

Hónapok teltek el, míg Rolf van der Berg újra a Zeusz-hegység felé fordíthatta gondolatait és alkotó energiáit. A Ganümedész megzabolázása egész embert kívánt, és neki néha a tervezett Gilgames-Ozirisz egysínű pálya munkálatainak megsejmlélése miatt hetekre ott kellett hagynia a Dardanus bázison lévő irodáját.

A harmadik, egyszersmind legnagyobb Galilei-féle hold geográfiája alaposan megváltozott a Jupiter felrobbanása óta – s ez a folyamat azóta sem állapodott meg. Az Európa jegét megolvasztó új nap itt, négyszázezer kilométerrel kijebb már veszített az erejéből – de hője elég volt ahhoz, hogy a világ szüntelenül feléje forduló arcának közepén mérsékeltté tegye az éghajlatot. Mind észak, mind dél felé egészen a negyvenedik hosszúsági fokig voltak rajta kicsiny, sekély tengerek – némelyik akkora, mint a Földközi-tenger. Azokat a térképeket, amelyeket még a huszadik században rajzoltak a *Voyager* szondák, ma már kevésbé lehetett használni. Az új Ganümedész amolyan lidércnyomássá vált a térképészek számára: ugyanazok az árapályerők, amelyek a két belső holdon is kifejtették a hatásukat, jégolvadást és időnkénti tektonikus mozgásokat idéztek elő rajta.

És épp ezek a tényezők tették e földet a bolygómérnökök paradicsomává. A terméketlen és igen kevésbé vendégszerető Marson kívül ez volt az egyetlen világ, ahol az emberek egyszer majd védőöltözet nélkül sétálhatnak a szabad ég alatt. A Ganümedészen bőségesen volt víz, jelen volt az élethez szükséges minden vegyület, az éghajlata pedig – legalábbis amíg a Lucifer fent ragyogott – melegebb volt, mint a Földé.

És ami a legörvendetesebb, teljes üröltözésre már ma sem volt szükség; a ma még belélegezhetetlen, a kelleténél kissé sűrűbb levegőben megtette egy egyszerű arcmaszka és oxigéntartály. Évtizedek kérdése, és ezektől is meg fognak szabadulni, állították a mikrobiológusok, noha a pontos dátumról nekik is csak homályos elképzeléseik voltak. A Ganümedész felszínén szabadon engedett oxigénfejlesztő baktériumtörzsek legtöbbje elpusztult ugyan, de néhányan megerősödtek, s a légkörelemző grafikon lassan emelkedő görbéje volt az első kiállítási darab, amit büszkén mutogattak a Dardanus minden látogatójának.

Van der Berg már hosszú ideje kísérte feszült figyelemmel az *Európa* *VI*-ról bejövő adatokat, reménykedve, hogy egyszer talán épp akkor derül ki újra az ég, amikor a szonda a Zeusz-hegység felett repül el. Tudta, hogy a körülmények ellene szólnak, de amíg a legkisebb esély is fennállt, semmiképpen sem akart más irányt szabni a kutatásnak. Sietnie nem kellett – a rábízott munka annál sokkal fontosabb volt, és egyébként is számolt vele, hogy egy egészen közönséges és lényegtelen dolog rejti magában a

magyarázatot.

Aztán az *Európa VI* váratlanul kimúlt – szinte bizonyosan egy véletlenül arra vetődő meteorral való összeütközése miatt. Odaát a Földön Victor Willis jó nagy bolondot csinált magából azzal – állították sokan, hogy megszólaltatta az "Euro-hívőket", akik most a kelleténél is jobban kitöltötték a múlt századi ufőrajongók után maradt űrt. Néhányan váltig állították, hogy a szonda halálát az alatta lévő világ ellenséges tevékenysége okozta – hogy tizenöt évig, vagyis a tervezett élettartamnak majdnem kétszereséig hagyták, hadd működjön békében, az cseppet sem zavarta őket. Victor érdemének tudható be, hogy ezt erőteljesen kihangsúlyozta, és a hívek egyéb érveiből is sokat megcáfolt, az általános vélekedés mégis az volt, hogy egyáltalán nem kellett volna reklámot csinálnia nekik.

Van der Berg számára – aki roppantul élvezte, hogy kollégái "a konok hollandusnak" nevezik, és meg is tett mindent, hogy kiérdemelje csúfnevét – az *Európa VI* kudarca kihívás volt, aminek nem lehetett ellenállni. Hogy másikkal helyettesítsék, arra a legkisebb remény sem volt, mert a szószátyár és zavarba ejtően hosszú életű szonda elnémulása túlon túl nagy megkönnyebbülést váltott ki.

Milyen más lehetőség adódhatott hát? Van der Berg leült, hogy végiggondolja az alternatívákat. Lévéen geológus, nem pedig asztrofizikus, napokba telt, míg rádöbbsent, hogy a válasz itt hevert az orra előtt, amióta csak leszállt a Ganümedésre.

Ha az embernek káromkodni támad kedve, arra a dél-afrikai holland a világ egyik legkiválóbb nyelve: az avatatlan fűltanú lelkét még választékos szóhasználat is képes örökre megsebezni. Van der Berg néhány percre szabadjára engedte magát, aztán főlhívta a Tiamat Obszervatóriumot, amely pontosan az egyenlítőn helyezkedett el, oly módon, hogy a Lucifer apró, vakító fényű korongja állandóan ott lebegett fölötte.

A világegyetem leglátványosabb objektumaival foglalkozó asztrofizikusok hajlanak arra, hogy felülről kezeljék az egyszerű geológusokat, akik egy élet munkáját holmi koszos kis tárgyakra, azaz a bolygókra áldozzák. Idekint a frontvonalon azonban mindenki segített a másiknak, Wilkins doktor pedig nemcsak érdeklődő volt, hanem át is tudta érezni a másik helyzetét.

A Tiamat Obszervatóriumot egyetlen célra építették, amely valójában az egyik fő oka volt annak, hogy egyáltalán megépítették a Ganümedészen a bázist. A Lucifer tanulmányozása nemcsak az elméleti tudósok számára bírt óriási jelentőséggel, hanem a magfizikusok, a meteorológusok, az óceánográfusok – és nem utolsósorban a politikusok és a filozófusok számára

is. Sokakat nem hagyott aludni az a mellbevágó gondolat, hogy léteznek entitások, melyek egy bolygót nappá tudnak változtatni... Üdvösnek tartották, hogy az emberiség mindent megtudjon e folyamatról; egy napon neki magának is szüksége lehet rá – vagy a megakadályozására...

A Tiamat tehát már több mint egy évtizede figyelte a Lucifert, minden elképzelhető műsértípust bevetve: folyamatosan regisztrálta a színeképét az összes elektromágneses sávon, de aktívan is szondázta egy szerény, száz méter széles radartányérral...

– Igen – mondta dr. Wilkins –, gyakran láttuk az Európát is meg az Iót is, de csak percekre, amíg áthaladtak, mert a műszereink tudvalévőén a Luciferre vannak beirányozva. A te Zeusz-hegységed meg, amely a nappali féltéken van, ilyenkor elrejtőzik előlünk.

– Ennyit még én is tudok – válaszolta Van der Berg kissé türelmetlenül. – De nem tudnátok kicsikét arrébb irányozni a sugarat, hogy be tudjátok fogni vele az Európát, még mielőtt bekerül a látómezőbe? Tíz vagy húsz fok bőven elég volna, hogy meglássátok a nappali oldalt...

– Egyetlen fok is elég, hogy szem elől té vesszük a Lucifert, és a röppályája túloldalán teljes nagyságában feltűnjön az Európa. Igaz, hogy addigra több mint háromszor olyan messze volna, s nekünk csak a visszavert energia századrésze maradna... De azért megpróbálhatjuk, talán sikerül. Adjátok meg a frekvencia szerinti színeképeket, a hullámfedéseket, a polarizációt és minden egyebet, amire az embereid szerint szükségünk lehet. Egykettőre fölszerelünk egy fáziseltoló rácsot, amely néhány fokkal elforgatja a sugarat. Ennél többet nem tudok – még nem találkoztunk ilyen feladattal. Pedig talán kellett volna... Egyébként a jégen és a vízen kívül mit szeretnél találni az Európán?

– Ha tudnám, nem kérnék segítséget, nem gondolod? – válaszolta derűsen Van der Berg.

– Nekem pedig nem kellene teljes bizalmat szavaznom a te publikációdhoz. Kár, hogy a nevem az ábécé legvégén van; ha csak egy hellyel is, de meg fogsz előzni engem.

Mindez egy évvel ezelőtt történt: a nagy hatótávolságú radarsugarak nem váltak be igazán, és a vártnál nehezebbnek bizonyult, hogy közvetlenül az együttállás előtt az Európa felszínére térítsék el a sugarat. De végül mégiscsak befutottak az adatok; a számítógépek annak rendje és módja szerint feldolgozták, és Van der Berg volt az első emberi lény, aki megtekinthette a post-luciferi Európa ásványtani térképét. Amelyen, beigazolvva Wilkins doktor sejtését, legfőképpen jég és víz szerepelt, itt-ott felszíni bazalttal vegyes kénrétegebeágyazódásokkal. Akadt azonban két rendellenesség is.

Az egyik mesterséges tárgynak látszott: tökéletesen egyenes vonalú, két kilométer hosszú tereptárgy, amelynek gyakorlatilag nem volt

radarvisszhangja. Van der Berg hagyta, hadd törje ezen a fejét Wilkins doktor – őt csak a Zeusz-hegység érdekelte.

Sok ideje ráment, mire beazonosította, hisz csak egy örült – vagy egy mindenre elszánt tudós – feltételezhetette egyáltalán, hogy ilyesmi lehetséges. Még most sem hitte el igazán, pedig minden paramétert a lehető legnagyobb pontossáig ellenőrzött. Azt pedig, hogy megfontolja a soron következő lépést, még csak meg sem kísérelte.

Amikor Wilkins doktor – égve a türelmetlen vágytól, hogy az adatbankok végre világgá röpiítsék a nevét – fölhívta, ő csak annyit dünnyögött kelletlenül, hogy még nem végzett az adatok elemzésével. De végül nem halogathatta tovább.

– Nem is olyan izgalmas – közölte gyanútlan kollégájával. – Csak a kvarc egy ritka formája... most földi minták alapján dolgozom a meghatározásán.

Életében először hazudott egy tudós kollégájának, és nyomorultul érezte magát miatta.

De mi mást tehetett volna?

12.

KRÜGER APÓ

Rolf van der Berg tíz éve nem látta Paul bácsikáját, és nemigen lehetett rá számítani, hogy még egyszer az életben személyesen fognak találkozni. Pedig nagyon is kedvelte az öreg tudóst, nemzedékének utolsó tagját, az egyetlen embert, aki még emlékezett (ha akart, ami ritkán fordult elő) elődei életmódjára.

Dr. Paul Krüger – "Krüger apó", ahogy egész családja és a legtöbb barátja hívta – mindig ott bukkant fel személyesen vagy egy félmilliárd kilométerre lévő rádióállomás vonalában, ahol szükség volt rá: a híreire és a tanácsaira. Állítólag csak a rendkívüli politikai nyomás tudta rákényszeríteni a felettébb vonakodó Nobel-bizottságot, hogy ebben a huszadik század végi általános nagytakarítás utáni újabb keletű, reménytelen zűrzavarban tekintsen el a részecskefizikában elért tudományos eredményeitől.

Akár igaz volt, akár nem, Krüger doktorban nyoma sem volt semmiféle haragnak. Szerény és igénytelen ember lévén, még száműzött-társai marakodó klikkjei között sem akadtak személyes ellenségei. Sőt olyan széles körben örvendett tiszteletnek és népszerűségnek, hogy több meghívást is kapott, látogasson el újra a Dél-afrikai Egyesült Államokba, vagyis az USSA-ba, ám ő ezt mindig udvariasan elhárította. Nem azért, sietett megmagyarázni, mintha

attól tartana, hogy fizikai bántódás érhetné az Államokban, inkább az aggasztja, hogy túlságosan erőt venne rajta a nosztalgia.

Van der Berg még a manapság kevesebb mint egymillió ember használta nyelv biztonságában is volt olyan tapintatos, hogy csak olyan kifejezéseket és utalásokat alkalmazott, melyek a közeli rokonság körén kívül mindenki másnak értelmetlenül hangoztak volna. Paulnak persze nem esett nehezére, hogy megfejtse unokaöccse üzenetét, csak éppen nem tudta komolyan venni. Tartott tőle, hogy az ifjú Rolf bolondot csinál magából, ezért a lehetőségekhez képest kíméletesen akart bánni vele. Még szerencse, hogy nem akarta lohalálában publikálni a dolgot – annyi esze legalább volt, hogy csöndben maradt...

És ha mégis – tegyük fel, hogy mégis – igaz? Paul tarkóján felborzolódott a ritkás haj. Lelki szemei előtt lehetőségek – tudományos, pénzügyi, politikai lehetőségek – egész sora nyílt meg hirtelen, s minél tovább töprengett rajtuk, annál inkább megrendült.

Hithű őseitől eltérően Krüger doktornak nem volt Istene, akihez a válság vagy a zavar perceiben fordulhatott volna. Most szinte fájt neki ez a hiány, pedig igazából az sem számított volna, ha történetesen tud imádkozni. Miközben leült a számítógépéhez, hogy sorra betáplálja az adatokat, maga sem tudta, mit kívánjon: azt-e, hogy az öccse valóban egy fantasztikus dolgot fedezett föl, vagy hogy tökéletes ostobaságot beszélt. Tényleg elképzelhető, hogy az *Öreg* így megtréfálja az emberiséget? Eszébe jutott Einstein híres mondása, miszerint lehet, hogy Ő ravasz, de sohasem rosszindulatú.

"Hagyd már az álmodozást!" – intette magát dr. Paul Krüger. – Hogy neked tetszik-e vagy sem, hogy reménykedsz-e vagy félsz tőle, annak a dologhoz nincs semmi de semmi köze.

A fél Naprendszeren át röpítették elébe ezt a kihívást; addig nem lesz nyugta, amíg ki nem deríti az igazságot.

13.

"SENKI SEM SZÓLT, HOGY HOZZUNK FÜRDŐRUHÁT..."

Smith kapitány öt napig tartogatta kis meglepetését, s az áttérés előtt mindössze néhány órával rukkolt ki vele. Bejelentését, várakozásának megfelelően, döbönt hitetlenkedés fogadta. Victor Willis tért magához elsőnek.

– *Úszómedence!* Egy úrhajón! Maga tréfál!

A kapitány, hogy kellőképpen kiélvezhesse a helyzetet, hátradőlt ültében, és rávigyorgott Heywood Floydra, akit már korábban beavatott a titkába.

– Hát, gondolom, Kolumbusz is elámult volna némely hajófelszerelésen, amit az ő korában még nem ismertek.

– Trambulin is van? – érdeklődött Greenburg vágyódó mosollyal az arcán.
– Annak idején egyetemi bajnok voltam.

– Az az igazság, hogy – van. Csak öt méter magas, de a mi névleges egytized g-nken három egész másodpercig élvezheti a szabadesést. Ha meg akarja hosszabbítani ezt az időt, Curtis úr bizonyára készséggel lecsökkenti majd a tolóerőt...

– Csakugyan? – kérdezte szárazon a főmérnök. – És kuszáljam össze a rőppályára vonatkozó számításaimat? Nem beszélve arról a kockázatról, hogy kilötykölődhet a víz. A felületi feszültség, mint tudjuk...

– Nem hallottak arról az úrállomásról, ahol volt egy *gömb alakú* úszómedence? – kérdezte valaki.

– Megpróbálkoztak vele a Pasteur törzsében, mielőtt a forgást elindították volna – válaszolta Floyd –, de használhatatlannak bizonyult. Zéró gravitáción teljesen le kellett zárni. És ha az ember pánikba esik, egy nagy vízgömb belsejében sokkal könnyebben meg tud fulladni.

– Így is be lehet kerülni a rekordok könyvébe: az első, aki vízbe fulladt az űrben...

– Senki sem szólt, hogy hozzunk fürdőruhát – siránkozott Maggie M'Bala.

– Akinek viselnie illik, az remélhetőleg hozott – sügta Mihajlovics Floydnak.

Smith kapitány megkopogtatta az asztalt, hogy helyreállítsa a rendet.

– Most fontosabb dologról van szó, kérem. Mint tudják, éjfélkor elérjük a csúcssebességet, s meg kell kezdenünk a fékezést. 23 órakor tehát leáll a hajtómű, s megtörténik az átkapcsolás. Két óra hosszát tart majd a súlytalanság, s csak azután, hajnali 1-kor indul be újra a tolóerő.

Elképzelhetik, mennyi dolga lesz akkor a legénységnek: ezt az időt arra kell fordítanunk, hogy ellenőrizzük a hajtóművet és magát a törzset. A motorok működése közben ugyanis erre nincs lehetőségünk. Önöknek viszont csak azt tanácsolhatom, hogy ez idő alatt aludjanak egyet, méghozzá lazán az ágyhoz szíjazva magukat. A hajóinasok majd ellenőrzik, nem maradtak-e szabadon tárgyak, amelyek balesetet okozhatnak, ha visszatér a súly. Van kérdés?

Mély csend volt, mintha az összegyűlt utasokat azóta is lenyűgözve tartaná a meglepetés, s nem tudnák eldönteni, mit is kezdjenek vele.

– Reméltem, hogy érdekelni fogja önöket, mibe kerül egy ilyen fényűzés, de minthogy nem érdeklődnek, kérés nélkül is elmondom. Tudniillik szó sincs

fényűzésről – az egész egy fabatkába se kerül, ugyanakkor reméljük, hogy az elkövetkező utakon nagy hasznát fogjuk venni.

Mint ismeretes, reakció tömegként ötezer tonna vizet kell magunkkal hoznunk – hát akkor miért ne használnánk ki a lehetőséget? Az egyes számú tartály most háromnegyedrészt üres; az is marad az utazás végéig. Egy szó, mint száz, holnap, a reggeli után találkozunk odalent a parton...

Tekintettel arra az őrült iramra, amivel a *Universe*-öt mielőbb át akarták tuszkolni az űrkeresztségen, igazán meglepő volt, hogy milyen derék munkát végeztek egy ilyen vitathatatlanul mellékes területen.

A "part" egy körülbelül öt méter széles fém padozat volt, amely a hatalmas tartály külső szélének egyharmada mentén húzódott körbe. Bár a tulsó fal csak húsz méterre volt, az ügyesen vetített képek azt az illúziót keltették, mintha a végtelen messzeségben volna. Hullámlovasok száguldottak a soha el nem érhető part felé, mögöttük egy szépséges klipper – amelyben akármelyik utazási ügynökség képviselője azonnal ráismert volna a Csung Tenger-Űr Társaság *Tai-Pan* nevű utasszállító hajójára – siklott szinte a látóhatárral egy vonalban, felvont vitorlázattal.

S hogy az illúzió tökéletes legyen, a lábuk homokban lépdelt (amely enyhén mágnesezve volt, nehogy túl messze hordják a kijelölt helyről), s a rövid partszakasz pálmaligetben folytatódott, amely mindaddig kellőképpen meggyőző volt, míg az ember nem vette túlságosan közelről szemügyre. Az idilli kép betetőzéseként tüzes trópusi nap sütött a fejük felett; nehezükre esett újra és újra tudatosítani, hogy e falak mögött az *igazi* Nap fénylik, még hozzá kétszer olyan sugárzón, mint akármelyik földi tengerparton.

A tervező valóban remekművet hozott létre a rendelkezésére álló szűk térben. Greenburg kicsit hálátlannak mutatkozott, amikor így sóhajtozott:

– Kár, hogy szörf nincs!...

14.

KERESÉS

Nagyon helyes elve a tudománynak, hogy a mégoly szilárdan vallott "tényeket" sem fogadják el mindaddig, míg be nem illesztették egy már bevett összefüggésrendszerbe. Persze egy-egy megfigyelés adott esetben szétfeszítheti ezt a keretet, de az ilyesmi ritkaságszámba megy. Galileik és Einsteinek százévenként legfőljebb egyszer bukkannak föl, ami nagyon is

üdvös dolog az emberiség lelki nyugalma szempontjából. Krüger doktor teljes mértékben magáénak vallotta ezt az elvet: nem hitte el unokaöccse felfedezését, míg magyarázatot nem talált rá, és amennyire meg tudta ítélni, ez a magyarázat nem lehet más, mint egy egyszerű kis közvetlen isteni beavatkozás. Ezen töprengett, miközben ügyesen forgatta a még ma is remekül szolgáló Occam-féle borotváját, s úgy döntött, hogy ez még mindig valószínűbbnek tűnik, mint az, hogy Rolf tévedett... De ha mégis, arra elég könnyen rá lehet majd jönni...

Annál inkább meglepődött azon, hogy a dolog végül is nagyon nehéznek bizonyult. Ez idő szerint a távérzékelő radar adatainak elemzése széles körben elfogadott és jól megalapozott mesterség volt, így aztán a Paul által felkért szakemberek sok-sok töprengés után mind ugyanazt válaszolták. És valamennyien megkérdezték, hogy honnan való a szóban forgó felvétel...

– Sajnálom – válaszolta ő –, nem hatalmaztak fel rá, hogy közöljem.

A következő lépésben el kellett fogadnia, hogy a lehetetlen beigazolódott, s át kellett néznie a szakirodalmat. Ez rettentő nagy munkának ígérkezett, hiszen azt sem tudta, hol kezdjen hozzá. Egy dolog azonban bizonyos volt: a durva, frontális támadás eleve kudarcra van ítélve. Ez valami olyasmi lett volna, mintha Röntgen a röntgensugarak fölfedezésének másnapján az aznapi fizikai szaklapokban kezdte volna keresgélni a jelenség magyarázatát. Az az információ, amire neki szüksége volt, még a jövőben rejtőzött.

De annyit mindenesetre érdemes volt megkockáztatnia, hogy a keresett dolog ott lapul valahol a már létező tudományos ismeretek tárházában. Paul Krüger ekkor lassan és gondosan összeállított egy automata keresőprogramot, amelyben pontosan kidolgozta, hogy mely lehetőségeket kell kizárni, s melyeket kell feltétlenül számításba venni. Ki kellett zárni minden, a Földre vonatkozó utalást (ilyenek nyilván milliószám léteztek), és minden idegszálával a Földön kívüli hivatkozásokra kellett összpontosítania.

A magas méltóságból kifolyólag Krüger doktornak korlátlan költségvetés állt rendelkezésére a számítógépek használata terén; amolyan természetbeni juttatás volt ez – ő maga kötötte ki – a tudományára igényt tartó különböző szervezetek részéről. Egyszóval nem kellett aggódnia a számla miatt, noha számítani lehetett rá, hogy ez a program drága multság lesz.

Mint utóbb kiderült, meglepően olcsón megúszták. Szerencséje volt: a keresés alig két óra harminchét perc múlva, a 21 456. referenciánál véget ért.

Paul már a címtől is olyan izgalomba jött, hogy a saját számítógépe nem ismerte föl a hangját: meg kellett ismételnie a cikk kinyomtatására adott utasítását.

A *Nature* közölte a dolgot 1981-ben – csaknem öt évvel az ő megszületése előtt! –, és ahogy gyorsan átfutotta az egyetlen oldalt, már

nemcsak azt tudta, hogy az unokaöccsének kezdettől igaza volt, de azt is – s ez éppoly fontos volt –, hogy hogyan történhetett meg ilyen csoda.

Jó humora lehetett ama nyolcvanéves újság szerkesztőjének. Az átlagolvasó figyelmét nyilván nem szokták fölkelteni az olyan cikkek, amelyek a külső bolygók magjáról értekeznek – ennek az írásnak azonban szokatlanul megragadó címe volt. A számítógépe ugyan egykettőre elárulhatta volna neki, hogy a szóban forgó cím valaha egy híres dal része volt, de ez persze nem tartozott a tárgyhoz.

Paul Krüger mindenesetre sohasem hallott a Beatlesről, sem az ő pszichedelikus fantáziaképeikről.

A FEKETE HÓ VÖLGYE

15.

RANDEVÚ

Most viszont túl közel volt a Halley, azért nem lehetett látni; komikus volt, hogy a földi megfigyelők sokkal jobban látják az immár ötvenmillió kilométer, hosszan elnyúló csóváját, amely az üstökös röppályájával derékszöget bezárva, zászlóként lobogott a napszél láthatatlan fuvallatában.

A találkozó reggelén Heywood Floyd korán fölriadt nyugtalan álmából. Szokatlan volt az is, hogy álmodott – vagy legalább az, hogy visszaemlékezett rá –, amiért nyilvánvalóan az elkövetkezendő néhány óra előre sejtett izgalmai voltak a felelősek. A Caroline-től jött üzenet, amely azt firtatta, hogy nem hallott-e mostanában Chrisről, szintén felborzolta a kedélyét. A kelleténél talán kissé tömörebben üzente vissza, hogy Chris még csak meg sem köszönte, hogy besegítette őt a jelenlegi állásába a *Universe* testvérhajóján, a *Cosmoson*; a fiatalember nyilván megunta a Föld és Hold közötti ingázást, s most másutt keresi az izgalmakat. Majd ha eljön az ideje, fejezte be üzenetét Floyd, hírt ad magáról, mint rendesen.

Reggeli után az utasok és a kutatócsoport összegyűltek, hogy meghallgassák Smith kapitány utolsó eligazítását. A tudósoknak erre vélhetőleg nem volt szükségük, de ha volt is bennük némi ingerültség, e gyerekes érzelmet bizonyára mindjárt elsöpörte a nagyképernyőn megjelenő lenyűgöző látvány.

Könnyebb volt elképzelni, hogy csillagködbe s nem egy üstökösbe rohannak bele. Egyetlen homályos fehér köd volt előttük az égbolt; e homályt a sűrűbb anyag sötétebb foltjai, fénylő sávok és ragyogva izzó sugárpázmák tarkázták, s mindez egyetlen központból áradva sugár alakban szét. Ebben a nagyításban a mag csak egy kicsiny, fekete cseppnek látszott, de ahhoz kétség sem fért, hogy ő a forrása a körülötte lévő összes jelenségnek.

– Három óra múlva leállítjuk a hajtóművet – jelentette be a kapitány. – Addigra mindössze ezer kilométerre leszünk a magtól, a sebességünk pedig gyakorlatilag nullára esik vissza. Elvégezzük az utolsó megfigyeléseket, majd kijelöljük a leszállóhelyet.

Tehát pontosan 12 órakor válunk súlytalanná. A hajóinasok addig még utánanéznak, hogy a kabinokban minden el van-e téve rendesen. Az egész

olyan lesz, mint az áttérés, csak nem két óráig, hanem három napig fog tartani, s csak aztán nyerjük vissza újra a súlyunkat,

A Halley gravitációja? Említésre sem érdemes – kevesebb, mint a földi nehézkedés ezredrésze. Észlelhetik éppen, ha ki tudják várni, de több jelentősége nincs. A leeső tárgy tizenöt másodperc alatt tesz meg egy métert...

Szeretném, ha a biztonság kedvéért mindnyájan itt, a megfigyelőállásban tartózkodnának a találkozás és a leszállás ideje alatt. Különben is innen nyílik a legjobb kilátás, s az egész hadművelet nem tart tovább egy óránál. Csak egészen kicsi lökéskorrekciókat fogunk végrehajtani, de ezek mindenféle szögből érkezhetnek, ezért apróbb zavarokat idézhetnek elő.

A kapitány természetesen az űrbetegségekre gondolt – de ez a szó a közmegegyezés szerint tabu volt a *Universe* fedélzetén. Annyit azért el kell árulni, hogy több kéz is belekotort az ülés alatti rekeszbe, mintha meg akarna győződni róla, hogy sürgős szükség esetén kéznél van-e ama hírhedt nejlonzacskó.

Ahogy nőtt a nagyítás, úgy tágult a kép az ernyőn. Floyd egy pillanatra úgy érezte, mintha repülőgépen ülne, s fehér felhőkön át ereszkedne lefelé – s nem űrhajóval közeledne minden üstökösök leghíresebbike felé. A mag egyre nagyobbá és kivehetőbbé vált; már nem fekete pont, inkább szabálytalanul tojásdad alakzat volt, előbb csak egy kicsiny, ragyaverte, magányos sziget a kozmikus óceánban, majd hirtelen egy önálló, a saját jogán létező világ.

A méreteket továbbra sem lehetett érzékelni. Ha Floyd tudta is, hogy az előtte kitaruló táj még tíz kilométer sincs székében, könnyen el tudta volna képzelni, hogy egy Hold méretű égitestet lát. Csak éppen a Hold nem volt elmosódott a pereménél, sem kicsiny gözsugarak nem törtek elő a földjéből, nem is beszélve a két nagy sugárról.

– Szent isten! – kiáltott fel Mihajlovics. – Ez meg micsoda?

A mag alsó szélére, kicsivel a terminátoron belülre mutatott. Az üstökös éjszakai oldalán ugyanis félreérthetetlenül – és teljességgel lehetetlen módon – egy fény villogott, méghozzá tökéletesen szabályos ritmusban, két-három másodperces szünetekkel.

Dr. Willis már éppen hozzáfogott a maga türelmes "majd én elmagyarázom nektek úgy, hogy azt még egy elemista is megérti" krakogásához, de Smith kapitány megelőzte:

– Sajnálom, hogy csalódást kell okoznom önnek, Mihajlovics úr. Ez csak a 2-es számú mintavételi szonda. Már egy hónapja itt csücsül, várva, hogy végre érte jövünk és elvisszük.

– Milyen kár! Én meg már azt hittem, valaki – vagy valami – így üdvözlö bennünket...

– Attól tartok, nincs ilyen szerencsénk; idekint teljesen magunkra vagyunk

utalva. Az a jelzőfény pedig pontosan ott van, ahol le akarunk szállni – közel a Halley déli pólusához, amely pillanatnyilag az állandó sötétség területére esik. Így könnyebben elviseljük majd az életmentő felszerelést. A napsütötte oldalon akár 120 fokra, tehát a forráspont fölé is fölmehet a hőmérséklet.

– Nem csoda, hogy ilyen sisteregve fő az üstökös – jegyezte meg a világ legtermészetesebb hangján Dimitrij. – Nem volna egészséges dolog, ha belekeverednénk azokba a gőzcsovákba. Biztos, hogy a leszállás nem lesz kockázatos?

– Ez a másik oka, hogy miért az éjszakai oldalon szállunk le: ott nincsenek gőzkitörések. És most bocsássonak meg, de vissza kell mennem a hídra. Ez az első alkalom, hogy egy új világon szállhatok le, és kétlem, hogy lesz még egy alkalmam.

Smith kapitány hallgatósága lassan és szokatlan csendben szétszéledt. A képernyőn ismét feltűnt a megszokott látvány, s a mag újból alig látható ponttá zsugorodott. De még e néhány perc alatt is mintha nőtt volna valamicskét, ami talán nem is volt illúzió. A találkozó előtt alig négy órával a hajó még ötvenezer kilométer óránkénti sebességgel száguldott az üstökös felé.

Ha a játszmának ebben a szakaszában történne valami a főhajtóművel, azok a kráterek, amelyekkel a Halley most büszkélkedhet, elbújhatnának amögött, ami a *Universe* nyomán keletkezne rajta.

16.

LESZÁLLÁS

A landolás éppoly simán zajlott le, ahogy Smith kapitány remélte. Észre sem lehetett venni, hogy a *Universe* melyik pillanatban érintette a talajt; egy teljes percbe telt, mire az utasok rájöttek, hogy a leszállás megtörtént, s csak ekkor tört ki a megkésett üdvívalgás.

A hajó egy száz méternél alig magasabb dombok által körülzárt sekély völgy egyik végében állt. Ha valaki holdbéli tájra számított itt, akkor nagyot kellett csalódnia: e képződmények csöppet sem hasonlítottak a Hold kerekded, szelíd dombhajlataira, amelyeket évmilliárdok mikrometeor-bombázása szórt be vastagon homokkal.

Itt nem volt semmi, ami ezersztendősnél öregebb lett volna; még a piramisok is idősebbek voltak e vidéknél. Valahányszor megkerülte a Napot, a Halley új formát öltött – egyszersmind kisebb is lett a naptűz hatására. A mag alakja még az 1986-os Nap közeli út után is változott valamicskét. Victor

Willis eléggé szemléletesen (bár gyalázatosan keverve a metaforákat) festette le, amikor ezt mondta társainak:

– Darázsdereka lett az "amerikaimogyorónak"!

Valóban, voltak jelei, hogy még néhány Nap körüli út, és a Halley két, nagyjából egyforma részre szakad – akárcsak a Biela-üstökös, az 1846-ban élt csillagászok nagy megdöbbenésére.

A tájat még különösebbé tette a gyakorlatilag nem létező gravitáció. Körös-körül pókszerű alakzatokat lehetett látni, olyanokat, mintha egy szürrealista művész képzeletében születtek volna meg, továbbá a lehető legképtelenebbül oldalra billent kőoszlopokat, amelyek még a Holdon sem maradhattak volna meg néhány percnél tovább.

Bár Smith kapitány a sarki éjszaka bugyrában választotta ki a *Universe* leszállóhelyét – öt kilométerre a Nap perzselő hevétől –, a megvilágításra senkinek nem lehetett panasza. Az üstököst körülvevő vastag gáz- és porréteg úgy fénylett, mint a szentek glóriája – amit az emberek könnyen képzelhettek volna az Antarktisz jege fölött tündöklő sarki fénynek. S ha még ez sem volt elég, ott ragyogott az égen a Lucifer, több száz telehold fényével növelve a kvótát.

Ha számítottak is rá, azért a színek teljes hiánya csalódást keltett; akárha egy külszíni fejtésű szénbányában gubbasztott volna a *Universe* – ami már csak azért sem volt rossz hasonlat, mert a vidék feketeségét elsősorban a szén s annak vegyületei okozták, amelyek közvetlenül keveredtek össze a hóval és a jéggel.

Smith kapitány, előírt kötelességének megfelelően, elsőként hagyta el a hajót, szelíden nyomva ki magát a *Universe* fölégzszipén. Örökkévalóságnak tűnt, mire leért a két méter mélységben lévő talajra; ekkor fölkapott egy maroknyit a porral borított felszínről, s kesztyűs kezében tartogatva szemügyre vette.

Odafönt a hajón mindenki várta a szavakat, amelyek majd bekerülnek a történelembe.

– Tisztára, mint a cukrozott mák – közölte a kapitány. – Ha fölengedne az idő, egész jó termést hozhatna.

A tervekben egy teljes Halley-nap, azaz ötvenöt óra szerepelt a déli sarkon, majd – ha nem jön közbe semmi – tíz kilométerre előrenyomulnak a rendkívül pontatlanul kijelölt egyenlítő felé, hogy egy teljes napéj cikluson át tanulmányozhassák az egyik gejzirt.

Pendrill, a tudósok főnöke nem vesztegette az időt. Egyik kollégájával egy kétszemélyes siklórakétán szinte nyomban elindult a várakozó szonda

jelzőfénye irányába. Egy órán belül meg is jöttek az előre csomagolt üstökösmentákkal, amelyeket büszkén helyeztek el a mélyhűtőben.

Időközben a többiek csapatokba verődve pókhálószerűen kábeleket feszítettek ki a völgyben, a porszerű felszínkéregbe vert cölöpök között. Ezek nemcsak arra voltak jók, hogy számos eszközt hozzá lehetett kapcsolni a hajóhoz, de egyben a kinti mozgást is megkönnyítették. Nem kellett igénybe venni a nehézkes Külső Mozgató Egységeket, ha az ember föl akarta tární a Halleynek ezt a részét, csak egy pányvát hozzá kellett kapcsolni az egyik kábelhez, s a kéz segítségével végig lehetett rajta menni. Ez szórakoztatóbb is volt, mint a szokásos bonyolult főszerelésekkel ellátott, gyakorlatilag egyszemélyes úrhajó, a KME mozgatója.

Az utasok mindezt száj tátva figyelték, miközben a rádió n zajló beszélgetéseket hallgatták, s maguk is megpróbáltak részt venni a felfedezés izgalma nban. Körülbelül tizenkét óra elteltével – az exúrhajós Clifford Greenburgnál sokkal hamarabb – a fogollyá vált hallgatóság öröme kezdett megfakulni. Egyre több szó esett a "kimenésről" – csak Victor Willis hallgatott bánatosan, ami egyáltalán nem volt jellemző rá.

– Lehet, hogy berezelt – jegyezte meg tünődő arccal Dimitrij.

Nem kedvelte Victort, amióta rájött, hogy teljesen botfűlű. És az aztán végképp nem volt tisztességes tőle, hogy előszeretettel hangoztatta Victorral kapcsolatosan (aki pedig baráti alapon megengedte, hogy mint valami kísérleti nyúl n, Dimitrij rajta tanulmányozza e fura hiányosságot) azt a mondást, hogy "aki nem érzi magában a zenét, az képes mindenféle ámulásra, ravaszságra és becstelenségre".

Még le sem tértek a földi röppályáról, Floyd már eldöntötte magában a dolgot. Maggie M. volt olyan beleváló, hogy minden különösebb bátorítás nélkül bármit kipróbáljon. (Kedvenc mondása volt, hogy: "Egy író nem szalaszthat el egyetlen alkalmat sem, ha arról van szó, hogy új élményekkel gazdagíthatja érzelmi életét.")

Yva Merlin szokása szerint mindenkit bizonytalanságban tartott, de Floyd eltökélte, hogy magával viszi őt az üstökösre. Ennyit igazán meg kellett tennie, ha meg akarta őrizni a jó hírét; mindenki tudta, hogy neki is része van abban, hogy e mesebeli remetenő felkerült az utaslistára, s most azon élcelődtek, hogy biztos van köztük valami. Dimitrij és a hajóorvos, dr. Mahindran – aki állítólag irigységgel vegyes áhítattal viseltetett irántuk – vígan félremagyarázta a legártatlanabb megjegyzéseiket is.

Floyd eleinte bosszankodott rajta – hiába, a dolog túlságosan emlékeztette elmúlt ifjúságára –, de aztán megbékélt a tréfálkozással. Azt persze nem tudta, hogy Yva mit érzett ilyenkor, s mindeddig mersze sem volt, hogy megkérdezze. Az asszony még ebben az intim kis közösségben is, ahol a

titkok általában nem éltek tovább hat óránál, meg tudta őrizni híres tartózkodását, azt a titokzatos kisugárzását, amely három nemzedéken át tudta elbűvölni a közönséget.

Ami Victor Willist illette, ő épp most fedezett föl egy lényegtelen kis részletkérdést, de pontosan abból a fajtából valót, amely még az űrhajósok leggondosabban kidolgozott terveit is halomra szokta dönteni.

A *Universe*-t a legkorszerűbb, XX jelzésű űrruhákkal szerelték föl: ezek nem párasodó, nem tükröző sisaklemeze szavatoltan páratlan látványt tud nyújtani az űrről. Csakhogy hiába készítették e sisakokat többféle méretben is, Victor Willis egyiket sem tudta fölvenni komoly műtéti beavatkozás nélkül.

Tizenöt évébe telt, hogy tökéletesítse a védjegyét ("a formára nyeses művészetének remekműve", ahogy egyik kritikusa nevezte, meglehet, csodálatból).

És most íme, épp ez a szakáll állt Victor Willis és a Halley-üstökös közé. Hamarosan választania kell közöttük.

17.

A FEKETE HÓ VÖLGYE

Smith kapitánynak meglepően kevés ellenvetése volt az utasok EVA-jával, azaz Űrhajón Kívüli Tevékenységével szemben. Hihetetlen volt még az ő számára is, hogy valaki megtegye ezt az irdatlanul hosszú utat, s még csak ki se szálljon az üstökösön.

– Nem lesz semmi baj, ha betartják az utasításokat – mondta a kivédhetetlen eligazításon. – Ha eddig még soha nem viseltek is űrruhát, és szerintem csak Greenburg parancsnokon és dr. Floydon volt ilyesmi, higgyék el, nagyon kényelmesek és teljesen automatikusak. Ha már átestek a légzsilipben az ellenőrzésen, többé nem kell törődniük semmiféle szabályozógommbal vagy beállítószerezettel.

Egyetlen áthághatatlan szabály létezik: egyszerre csak ketten végezhetnek EVA-t. Persze kísérőjük is lesz, aki egy ötméteres biztonsági kábellel kapcsolódik önökhöz – ámbár ezt szükség esetén húszra is meg lehet hosszabbítani. Nem beszélve arról, hogy mindketten ki lesznek pányvázva a völgy egész hosszában kifeszített két vezetőkábelhez. Az úton itt is ugyanaz a szabály érvényesül, mint ami a Földön: jobbra tarts! Ha meg akarnak előzni valakit, csak a csatot kell kikapcsolniuk – de egyikőjüknek mindvégig a kábelhez rögzítve kell maradnia, így nem fenyeget a veszély, hogy elsodródnak az űrbe. Van kérdés?

– Mennyi ideig maradhatunk odakint?

– Ameddig tetszik, M'Bala kisasszony. De ajánlom, hogy mihelyt egy kicsit is kényelmetlenül érzik magukat, rögtön térjenek vissza. Első alkalommal talán egy óra lenne a legmegfelelőbb – lehet ugyan, hogy csak tíz percnél fog tölteni...

Smith kapitánynak teljesen igaza volt. Amikor Heywood Floyd ránézett a mutatóra, el sem akarta hinni, hogy már negyven perc eltelt. Pedig nem kellett volna így meglepődnie, hiszen már egy jó kilométerre eltávolodott a hajótól.

Előjoga volt rá mint – mindenféle számítás szerint – szenior utasnak, hogy ő végezze el az első EVA-t. És valójában nem is ő választott magának társat.

– EVA Yvával! – rikkantotta Mihajlovics. – Hogy is állhatnál ellen ilyesminek? Még ha ezekben az átkozott ruhákban nem tudjátok is kipróbálni mindazt az Űrhajón Kívüli Tevékenységet, amit szeretnétek – tette hozzá csúfondárosan kétértelmű vigyorral.

Yva rögtön beleegyezett – a tétovázás vagy a lelkesedés minden látható jele nélkül. Ez jellemző rá, gondolta Floyd fanyarul. Ha bárki azt állítaná, hogy ettől kiábrándult belőle, nem lenne teljesen igaza (az ő korában az embernek már amúgy sincs sok illúziója), de az biztos, hogy csalódott volt. Nem is annyira Yvában csalódott, mint inkább magában; a nő oly magasan állt minden bírálat és magasztalás fölött, akár a *Mona Lisa* – akivel gyakorta össze is hasonlították.

Persze ez az összehasonlítás nevetséges volt. *La Gioconda* rejtelmessége nélkülözött mindenféle erotikát, Yva hatalma pedig éppen abban rejlett, hogy e kettő utánozhatatlanul – ráadásul jó adag ártatlansággal – egyesült benne. Jóllehet fölötte is elszállt ez a fél évszázad, de e háromság nyomai megvoltak még benne – a hűséges szemnek mindenestre.

Ami hiányzott – ezt még Floyd is kénytelen volt szomorúan beismerni –, az a valódi személyiség volt. Akármilyen erősen akart is a nőre gondolni, mindig csak a szerepeiben jelent meg lelki szemei előtt. Ha vonakodva is, de egyet kellett értenie azzal a kritikussal, aki egyszer azt mondta: "Yva Merlin az összes férfiúi vágy visszatükröződése; csak az a baj, hogy a tükörnek nem szokott egyénisége lenni."

És íme, e páratlan és titokzatos teremtmény most itt lebeg mögötte a Halley-üstökösön, miközben vezetőjünkkel együtt követik a Fekete Hó Völgyében kifeszített kettős kábelt. A név tőle származott – gyerekesen büszke volt rá, pedig soha egyetlen térképen sem fog szerepelni. Olyan világról nem készülhet térkép, amelynek földrajza oly tisztavirág-életű, mint a Földön az időjárás. Eljátszott a gondolattal, hogy emberi szem nem látta még az őt körülvevő tájat – s nem is fogja látni soha.

A Marson vagy a Holdon – ha az ember kissé megerőlteti a képzeletét, s

szántsándékkal figyelmen kívül hagyja az idegen égboltot – néha lehet úgy tenni, mintha a Földön volna az ember. Itt szó sem lehetett ilyesmiről, mert a felmagasodó – és gyakran megdőlő – hószobrok éppen hogy csak engedelmeskedtek a gravitációnak. Az embernek nagyon alaposan körül kellett néznie, mielőtt eldöntötte, merre van a "fölfél".

A Fekete Hó Völgye szokatlanul tömör képződmény, amolyan sziklapárkány volt, amely változékonny víz- és szénhidrogén-jég rétegekbe ágyazódott be. A geológusok szüntelenül kutatták az eredetét; egyesek azt állították, hogy valójában egy aszteroida része, amely valaha a régmúltban ütközött össze az üstökössel. A köszénkátrányhoz hasonló szerves vegyületek komplex keverékét tárták fel itt – noha bizonyos volt, hogy kialakulásukban az élet sohasem játszott semmiféle szerepet.

A kis völgy talaját borító "hó" nem volt egészen fekete; amikor Floyd végigpásztázta az elemlámpája sugarával, úgy csillogott-villogott, mintha parányi gyémántszemcsékkel volna tele. El is tűnődött rajta, hogy valóban lehetnek-e gyémántok a Halley-n, hiszen szén akadt itt bőven. Ám az is majdnem olyan biztos volt, hogy a keletkezésükhöz szükséges hő és nyomás sohasem volt itt jelen.

Ösztönösen lenyúlt, és fölvelt kétmaroknyi havat; ehhez el kellett rugaszkodnia a biztonsági kábeltől – és már látta is magát, ahogy komikus módon végiglépdel a kötélén, de persze fejjel lefelé. Ahogy belemélyesztette a fejét és a vállát, a gyenge jégkéreg jóformán semmi ellenállást nem tanúsított; aztán szelíden megrántotta a pányváját, s a markát megtöltve Halley-porral, újra kibukkant a felszínre.

Jó lett volna a szigetelőkesztyűn át *érezni* is, ahogy a kristálypelyhek tömegéből meggyúrta a labdát, éppen akkorát, hogy kényelmesen beleférjen a tenyerébe. Most, hogy ide-oda forgatta benne, ébenfeketésege megtelt illékony fényszikrákkal.

Egyszer csak a labda hófehérré változott a képzeletében, s ő újra kisfiú volt, ott állt a hajdani télben, a játszótéren, s körülötte a gyerekkor árnyalakjai nyüzögtek. Hallani vélte társai kiáltozását: csúfondárosan fenyegették, tökéletesre gyúrt hógolyó lövedékeikkel...

A pillanatokig tartó, felzaklató emlék mélyen elszomorította. Egy évszázad telt el azóta, s ő egyre sem emlékezett a hajdani barátok közül, pedig voltak köztük, akiket nagyon szeretett...

A szemét elfutotta a könny, ujjai görcsösen szorították az idegen hógolyót. Aztán a kép elhomályosult, s a kisfiú helyén újra ő állt. Ez most nem a szomorúság, hanem a dicsőség perce volt.

– Istenem! – kiáltotta Heywood Floyd, s szava visszhangot vert ürruhája parányi világegyetemében. – Itt állok a Halley-üstökösön – hát mit akarok

még?! Ha most eltalál egy meteor, akkor sem lehet egy zokszavam sem!

Meglendítette a karját, s a hógolyót elhajította a csillagok felé. Az oly kicsi volt, s oly sötét, hogy szinte nyomban eltűnt a szeme elől – de azért ő csak bámult utána, föl az égre.

És akkor a golyó hirtelen – teljesen váratlanul – a rejtőzködő Nap sugarainak útjába kerülve, megjelent egy fényrobbanásban. Akármilyen koromfekete volt is, abból a vakító fényből vissza tudott verni annyit, hogy könnyen kivehetővé váljon a halványan derengő égen.

Floyd nézte, nézte, míg el nem tűnt – talán elpárolgott, talán a messzeség nyelte el. A fönti vad sugárzásviharban semmiképpen sem lenne hosszú életű – de hány ember mondhatja el magáról, hogy önnön kezével teremtett üstököst?

18.

A "HÚ ÖREG"

Megkezdődött az üstökös körültekintő feltárása, de a *Universe* továbbra is a sarki árnyékban maradt. Eleinte csak egyszemélyes siklók (ma már csak kevesen tudták, hogy ezeket eredetileg Külső Manőverező Egységeknek nevezték) szállongtak óvatosan mind a nappali, mind az éjszakai oldalon, feltérképezve mindazt, ami érdekes lehet. Eme előzetes feltárások végeztével aztán akár ötfős kutatócsoportok is elindulhattak a fedélzeti komppal, hogy a stratégiai pontokon elhelyezzék berendezéseiket és műszereiket.

A *Lady Jasmine* már távolról sem hasonlított a *Discovery*-korszak csak súlytalan környezetben működő, kezdetleges űrkompjaira. Ez gyakorlatilag maga is egy kis űrhajó volt: legénységével és könnyű terhével gond nélkül közlekedhetett a keringő *Universe*, valamint a Mars, a Hold vagy a Jupiter-holdak felszíne között. Főpilótája, aki úgy bánt a járművei, mint valami dámával (mint ahogy az is volt), tréfás keserőséggel panaszolta fel méltatlan helyzetét, miszerint egy nyomorult kis üstököst kell körberöpködnie.

Amikor Smith kapitány teljesen meggyőződött róla, hogy a Halley – legalábbis a felszínén – nem tartogat meglepetéseket, fölszállt a pólusról. Alig tizenkét kilométerrel odébb egy merőben más világba vitte az űrhajót: a hónapokig tartó alkonyi homályból a nappalok és éjszakák váltakozását ismerő birodalomba. És amikor eljött a hajnal, az üstökös lassan életre kelt.

A Nap fölkúszott az egyenetlen, elképesztően közeli látóhatár fölé, és sugarai ferdén bevilágítottak a felszínt ragyaként ellepő, számtalan apró kráterbe. A legtöbbjük ettől meg sem mozdult, elzárván szűk torkukat az

ásványi sók kéreggké keményedéit rétegei. Ilyen színorgiát sehol másutt nem lehetett látni a Halley-n; eme élénk színjáték arra a megtévesztő következtetésre vezette a biológusokat, hogy itt, mint egykor a Földön, holmi algaszerű képződmények formájában most indul útjára az élet. Sokan még ma sem hagytak fel e balga reménykedéssel, csak vonakodnak bevallani.

Más kráterekből gőzfosztlányok emelkedtek az ég felé, de teljesen szokatlanul egyenes vonalban, hisz itt sohasem fújt szél, ami eltéríthette volna az útjából. Aztán rendszerint egy-két eseménytelen óra következett, majd midőn a Nap melege behatolt a fagyos mélybe, a Halley spriccelni kezdett – Victor Willis szavaival: "mint egy bálnákkal teli medence."

A hasonlat ugyan festői volt, de nem tartozott a legpontosabbak közé. A Halley nappali oldalán kilövellő sugarak ugyanis nem álltak el időnként, hanem akár órákig is tartottak egyhuzamban. Továbbá nem hajlottak el, nem hulltak vissza a földre, hanem felrepültek egyenesen az égbe, s végül eltűntek ama fénylő párában, amelyet ők hívtak életre.

A tudóscsoport kezdetben olyan óvatosan bánt a gejzírekkel, mintha vulkanológusok volnának, s most épp a mindig kiszámíthatatlan kedvében lévő Etna vagy Vezúv felé igyekeznének. Aztán egykettőre rájöttek, hogy a szemre gyakran oly félelmetes Halley-kitörések szokatlanul szelídek és jó modorúak; a víz olyan sebességgel tört elő, mintha közönséges öntözőtömlőből folyna, s ráadásul langyos volt. Másodpercekkel azután, hogy előtört felszín alatti tartályából, gőz és jégkristályok vegyülékévé vált, s a Halleyt szűnni nem akaró, *fölfelé* eső hóvihar borította el. Még e szerény sebességű kilövellés mellett sem eshetett soha vissza egyetlen csepp sem a forrásba. Valahányszor az üstökös megkerülte a Napot, éltető véréből mind többet és többet folytatott ki az űr telhetetlen vákuumába.

Sok gyözködés után Smith kapitány beadta a derekát, s a *Universe*-szel száz méterre megközelítette a nappali oldal legnagyobb gejzírét, a "Hú Öreget". Szemük-szájuk tátva maradt a lenyűgöző látványtól: a fehéresszürke páraoszlop mint valami óriás fa nőtt ki a háromszáz méter széles, de meglepően szűk szájú kráterből – amely egyébként szemmel láthatóan az üstökös egyik legrégebb képződménye volt. A tudósok csakhamar szétszéledtek a kráter körül, hogy mintát gyűjtsenek színes (és sajnos teljesen steril) ásványaiból, s csak úgy mellékesen belenyomják hőmérőiket és kémcsöveiket magába az égbe törő víz-jég-pára oszlopba.

– Ha valamelyikőjüket kilódítja az űrbe – figyelmeztette őket a kapitány –, ne számítsanak gyors mentőakcióra. Valószínűbb, hogy megvárjuk, amíg visszajönnek maguktól.

– Vajon hogy értette ezt? – mormolta zavarodottan Dimitrij Mihajlovics.

Mint rendesen, most is Victor Willis sietett megadni a választ:

– Az égi gépezet nem mindig úgy működteti a dolgokat, ahogy az ember elvárná. Ha egy tárgy viszonylag normális sebességgel elhagyná a Halley felszínét, továbbra is lényegében ugyanazon a röppályán haladna – nagy eltérést csak óriási sebességváltozással lehetne előidézni. Vagyis egy megtett kör után a két röppálya újra keresztezné egymást – azaz visszaérkeznél pontosan oda, ahonnan elindultál. Persze hetvenhat évvel öregebben.

A Hú Öregtől nem messze egy másik tünemény is volt, olyan, amilyenre józan ésszel senki sem számíthatott előre. Amikor a tudósok először meglátták, alig hittek a szemüknek. A Halley felszínén egy többhektáros, teljesen közönséges tónak látszó valami terült el, kitéve az űr vákuumának, s csak mélyfekete színe volt szokatlan az emberi szemnek.

Nyilván nem lehetett víz; ebben a környezetben csakis a nehéz szerves olajak vagy kátrányok maradhattak meg folyékony halmazállapotúnak. Mint kiderült, a "Tuonela-tó" inkább az egyszerű szurokra hasonlított, de az egy milliméter vastagságot sem elérő, ragacsos legfelső réteget leszámítva, szilárd anyagból volt. Ezen az elhanyagolható gravitáción évekbe telhetett – talán többször is át kellett melegednie a Nap tüze mellett –, mire ez a tükörsima felszín kialakulhatott.

Míg a kapitány véget nem vetett a mulatságnak, ez a tó vált a Halley-üstökös legfőbb turisztikai látványosságává. Valaki (senki sem vállalta magára a kétes dicsőséget) rájött, hogy teljesen normális módon át lehet *gyalogolni* rajta, majdnem úgy, mintha a Földön volnának; a felszínt borító hártya épp annyi tapadóerőt biztosít, ami "megfogja" a lábat. Nemsokára a legénység nyakra-főre készítette magáról a videofelvételeket, amint vígan lépkednek a vízen...

De aztán Smith kapitány megszemlélte a légzsilipet, s látnia kellett, hogy a falakat szabályosan elborítják a kátrányfoltok – és akkor olyan éktelen dührohamot kapott, amit még soha senki sem látott tőle.

– Már az is elég baj – mondta, összeszorított fogán át szűrve a szavakat –, hogy a hajó *külsejét* teljesen ellepi a korom. A Halley-üstökösnél *mocskosabb* helyet még életemben nem láttam...

Ezek után nem volt több sétafikálás a Tuonela-tavon.

19.

AZ ALAGÚT VÉGÉN

Egy apró, zárt világban, ahol mindenki ismer mindenkit, semmi sem okozhat nagyobb megrázkódtatást, mint az, ha egy vadidegennel találkozik össze az ember.

Heywood Floydnak akkor volt része ebben a zavarba ejtő élményben, amikor épp a nagy társalgó felé haladva lebegett végig a folyosón. Döbbenet bámult a betolakodóra, s föl nem tudta fogni, hogyan úszta meg mindeddig a betolakodó a lelepleződést. A másik ember a zavar és a színlelt harciasság vegyes érzelmeivel nézett vissza rá, s várta, hogy Floyd szólaljon meg először.

– Ni csak, Victor! – kiáltotta emez végül. – Bocsáss meg, nem ismertem rád. Látom, meghoztad a legnagyobb áldozatot a tudományért – vagy mondjam inkább úgy, hogy a híveidért?

– Na igen – válaszolta Willis mogorván. – Valahogy még csak-csak be tudtam préselődni egy sisakba, de már ezek az átkozott szőrszálak olyan lármás kaparászást rendeztek, hogy egy szavamat sem lehetett hallani tőle.

– Mikor indulsz?

– Mihelyt Cliff visszatér; barlangfeltáráshoz ment Bill Chanttal.

Amikor 1986-ban először repültek el az üstökös mellett, azt tapasztalták, hogy annak sűrűsége még a vizét sem éri el – ami csak úgy volt lehetséges, hogy vagy nagyon porózus szerkezetű, vagy telis-tele van üregekkel. Mindkét magyarázat igaznak bizonyult.

A folyton óvatoskodó Smith kapitány először kereken megtiltott mindenféle barlangkutatót, s csak akkor enyhült meg, amikor dr. Pendrill emlékeztette, hogy első helyettese, dr. Chant tapasztalt barlangász... Valóban, épp ez volt az egyik oka, amiért a küldetés tagjává választották.

– Elképzelhetetlen, hogy ezen az alacsony gravitáción omlások legyenek – magyarázta Pendrill a vonakodó kapitánynak. – Vagyis nincs olyan veszély, hogy csapdába eshetünk.

– És ha eltéved valaki?

– Chant ennek még a feltételezését is szakmai sértésnek fogja venni. Ő, aki húsz kilométerre behatolt a Mamut-barlangba... Egyébként ki fog feszíteni egy vezetőkötelet.

– Szóbeli érintkezés?

– Az előbb említett kábelben száloptika is van. És lehet, hogy mindvégig működni fog az űrruha adóvevője is.

– Hmm! Hol akar bemenni?

– A legalkalmasabb hely az Etna 2 lábánál lévő gejzírtorok... Legalább ezer éve halott már.

– Vagyis bízhatunk benne, hogy egy-két napig még nyugton marad.

Helyes... Más is akar még menni?

– Cliff Greenburg jelentkezett még. Ő már nagy gyakorlatot szerzett a Bahama-szigeteki víz alatti barlangfeltárásokkor.

– Egyszer én is megpróbálkoztam vele, de nekem annyi elég is volt. Mondja meg Cliffnek, hogy ő túl értékes ember – egyszóval addig bemehet, amíg még látja a bejáratot, de tovább nem. És ha megszakad a kapcsolata Chanttal, nehogy utánamenjen az engedélyem nélkül.

"Amit – tette hozzá magában a kapitány – nagyon nem szívesen adnék meg neki..."

Dr. Chant ismerte az összes régi viccet, amely szerint a barlangászok az anyaméhbe kíváncskoznak vissza, és úgy gondolta, kézből meg tudja kontrázni az állítást.

– Mert micsoda lármás hely lehet az azzal a rengeteg dobogással, rázkódással meg csobogással – érvelt. – Én pontosan azért szeretem a barlangokat, mert olyan békések és időtlenek. Ott százezer évekig nem változik semmi, legföljebb a cseppkövek lesznek egy kicsit vastagabbak.

De most, ahogy egyre beljebb sodródott a Halley testébe, meg-megérintve az őt és Clifford Greenburgöt összekapcsoló vékony, de gyakorlatilag eltérhetetlen kábelt, rájött, hogy ez nem igaz többé. Ha eddig még nem volt is rá tudományos bizonyítéka, geológusösztönei megsúgták, hogy e jég alatti világ a mindenség időskálája szerint legföljebb csak tegnap született meg. Fiatalabb, mint az ember nem is egy városa.

Az alagút, amelyben hosszú és lapos szökkenésekkel siklott mind beljebb és beljebb, nagyjából négy méter átmérőjű volt; s ez a majdnem súlytalanság felidézte benne a víz alatti barlangfeltárásokat. Az alacsony gravitáció is ezt az illúziót erősítette benne: mintha a kissé túlméretezett tehertől sodródna lassan lefelé. Csak az ellenállás teljes hiánya emlékeztette rá, hogy légüres térben, nem pedig vízben közlekedik.

– Ebben a pillanatban tűntél el a szemem elől – szólt Greenburg a bejáratról ötven méterrel beljebb. – A rádió-összeköttetés továbbra is tökéletes. Mit látsz?

– Nehéz elmondani... egyetlen képződményre sem ismerek rá, tehát szavaim sincsenek, hogy leírhatnám őket. Semmiképpen sem lehetnek kövek – ha megérintem, szétmállanak –, olyan érzésem van, mintha egy óriási gróji sajtot tárnék fel...

– Úgy érted, hogy szerves?

– Igen... na persze semmi köze az élethez, de tökéletes nyersanyagot kínál neki. Mindenféle szénhidrogén... a vegyészek jól elszórakoznának ezekkel a mintákkal. Látsz még?

– Csak a lámpád fényét, s az is halványul rohamosan.

– Ó... ez itt egy valódi szikla!... Nem úgy fest, mint ami itteni eredetű... talán befürödött... Hűha! Aranyat találtam!

– Na ne tréfálgj!

– Sok embert becsapott a hajdani Vadnyugaton a vastartalmú pirit. A külső holdakon közönséges anyagnak számít, de ne kérdezd, hogy mit keres itt...

– Elvesztettem a vizuális kontaktust. Kétszáz méter mélyen jársz.

– Egy jól megkülönböztethető rétegen haladok át... olyasmi, mintha meteortörmelék volna... izgalmas dolgok történhetek akkoriban... remélem, meg tudjuk határozni az időpontot... Hű, a mindenségét!

– Ne csináld ezt velem!

– Ne haragudj... kicsit elakadt a lélegzetem. Egy hatalmas üregbe jutottam... igazán nem számítottam rá... Várj, körbepásztázom a zseblámpámmal...

Nagyjából gömb alakú, harminc-negyven méter széles lehet. És... nem hiszek a szememnek! Ez a Halley tényleg tele van meglepetésekkel... sztalaktitok, sztalagmitok!

– Mi olyan meglepő ebben?

– Semmi más, mint hogy itt nincs szabad állapotú víz, nincs mészkő... és ilyen alacsony a gravitáció. Viaszra emlékeztet... Várj, keresek egy jó szöveget, hogy fölvehessem videóra... Fantasztikus formák... mint amilyeneket a lecsöpögő gyertya viasz formál!... Jaj, de különös!...

– Már megint micsoda?

Dr. Chant hangszíne megváltozott, s ezt Greenburg nyomban észrevette.

– Vannak *törött* oszlopok is. A földön hevernek. Egészen úgy, mintha...

– Mondd már!

– ...mintha valami... *belékük ütközött* volna...

– Micsoda marhaság! Egy földrengés nem törhette el őket?

– Itt nincsenek földrengések, legföljebb a gejírek mikrorengései. Lehet, hogy hajdanában volt egy óriási kitörés... de ha volt is, évszázadokkal ezelőtt lehetett. A ledőlt oszlopokat is ez a viaszréteg borítja – több milliméter vastagon.

Dr. Chant lassan visszatalált régi önmagához. Igazán nem volt nagy képzelőerővel megáldott valaki – a barlangkutatás elég hamar kiselejtezi az ilyen embereket –, de most maga a hely hívott elő benne egy nyugtalanító emléket. És akárhogyan is, de azok a törött oszlopok túlon túl hasonlítottak egy ketrec rácsaira, amelyeket valami menekülni akaró szörny tördelt szét...

A feltevés persze teljesen abszurd volt – de Chant doktor megtanulta már, hogy amíg ki nem derítette az eredetét, ne vegye semmibe az előérzeteket és a vészjelzéseket. Elővigyázatossága már nemegyszer mentette meg az életét – s most sem szándékozott elhagyni az üreget, amíg nem azonosította félelme forrását. És ahhoz is elég becsületes volt, hogy beismerje: nem más, mint a "félelem" szó illik a lelkiállapotára.

– Bill... jól vagy? Mi történik?

– Filmezek. Némelyik alakzat a hindu templomi szobrokra emlékeztet... már-már erotikusak.

Szándékosan terelte el a gondolatait, hogy ne kelljen közvetlenül szembesülnie a félelmével, abban a reményben, hogy így, e kerülő úton haladva talán még nyakon is csípheti. S közben erősen összpontosított a mintagyűjtés és – regisztrálás gépies tevékenységére.

Emlékeztette magát rá, hogy az egészséges félelemben a világon semmi rossz sincs, s csak akkor válik gyilkos erővé, ha pánikká fokozódik. Ezt a fajta vakrémületet kétszer élte át eddig (egyszer egy hegyoldalban, egyszer a víz alatt), s nyirkos érintésébe ma is beleborzong. De ettől most – hál' istennek messze járt, méghozzá olyan okból, amit, ha nem értett is, fura módon megnyugtatónak érzett. A helyzet ugyanis nem nélkülözte a *komikus* elemet.

Hirtelen fölnevetett – nem hisztérikusan, inkább megkönnyebbülten.

– Láttad azokat az ősrégi *Csillagok háborúja* filmeket? – kérdezte Greenburgtól.

– Persze... legalább fél tucatszor.

– Végre rájöttem, mi idegesít. Volt egy jelenet, amikor Luke űrhajója alászáll egy aszteroidában – és belerohan egy óriási, kígyószerű lénybe, amelyik ott leselkedik a barlangja mélyén.

– Az nem Luke hajója volt... Hanem Han Solo *Millennium Falconja*. Sohasem értettem, hogy tudott egyáltalán életben maradni az a szegény állat. Mennyit éhezhetett, mialatt várta az űrből nagy ritkán érkező sovány falatokat. Egy kis előételnél Leia hercegnő nemigen érhetett többet...

– Amiről az én esetemben persze szó sem lehet – fűzte hozzá Chant doktor immár teljesen fesztelenül. – Mert még ha a csodával határos módon volna is itt élet, a tápláléklánc nagyon rövid lenne. Egyszóval meglepne, ha egérnél nagyobb lényt találnék itt. De még inkább gombánál... Na, lássuk csak, merre is menjünk tovább... A terem túloldalán két kijárat van... a jobb oldali tágasabb... azt választom.

– Mennyi kábeled maradt?

– Ó, még legalább fél kilométernyi. Tessék... megérkeztem a terem közepére... a fenébe, nekimentem a falnak... na, sikerült megkapaszkodni... fejfel előre hatolok be... a falak simák, végre a kő is igazi... Jaj de kár!...

– Mi a baj?

– Nem tudok továbbmenni. Újabb sztalaktitok... túl közel vannak egymáshoz, nem ferek el köztük... túl vastagok is, csak robbanószerrel lehetne szétörni őket. De micsoda gyalázatos dolog lenne... Gyönyörűek a színek... az első igazi zöldek és kékek, amiket a Halley-n látok... Várj, fölveszem videóra...

Chant doktor nekitámaszkodott a keskeny alagút falának, és beirányozta a kamerát. Kesztyűs kezével megcélozta a "fény" jelzésű gombot, de eltévesztette, s ehelyett teljesen lekapcsolta a világítást.

– Micsoda ügyetlen tervezés – mordult fel. – Már harmadszor csinálom ezt!

Nem javította ki azonnal a hibáját, mert valójában nagyon szerette azt a fajta csöndet és feneketlen sötétséget, amit csak a legmélyebb barlangokban lehetett tapasztalni. Életmentő felszerelésének halk háttérzaja a csendtől megfosztotta ugyan, de legalább...

Hát ez meg mi volt? A kilátást elzáró sztalaktitrostélyon túlról valami halvány fény szüremlett át, olyasmi, mint a hajnal első derengése. Ahogy a szeme megszokta a sötétet, a fény mindjobban erősödni látszott, s már azt is észrevette, hogy zöldes árnyalatú. Sőt már az előtte lévő sorompó körvonalait is ki tudta venni...

– Most mi van? – kérdezte Greenburg nyugtalanul.

– Semmi... csak figyelek.

És gondolkodom, tehette volna hozzá. Négy magyarázat tűnt lehetségesnek.

Egy természetes – jég, kristály vagy bármi egyéb – fénykürtön át a nap fénye szűrődik be. De ilyen mélyre? Nem valószínű...

Radioaktivitás? Eszébe sem jutott, hogy számlálót hozzon magával; itt gyakorlatilag nem fordultak elő nehézelemek. De azért nem ártana visszajönni és ellenőrizni.

Valami foszforeszkáló ásvány – leginkább erre szavazott volna. És volt egy negyedik lehetőség is: a legvalószínűtlenebb, egyszersmind a legizgalmasabb.

Chant doktor sohasem felejtette el azt a holdtalan – és lucifertelen – éjszakát az Indiai-óceán partján, amidőn a tündöklő csillagok alatt sétálgatott a homokos tengerparton. A békés víztükörből olykor egy-egy lassú hullám csobbant a lába elé – s dördült meg fényrobbanás kíséretében.

Akkor besétált a sekély vízbe (ma is érzi, hogyan nyaldosta körül a bokáját, mint valami langyos lábfürdőben), s valahányszor lépett egyet, újabb és újabb fénykitörés következett be. Sőt a jelenséget úgy is elő tudta idézni, hogy közvetlenül a víztükör fölött összeütötte a tenyerét.

Vajon itt, a Halley-üstökös belsejében is kifejlődhetnek efféle

biolumineszcens szervezetek? Jó volt eljátszani ezzel a gondolattal. Barbárságnak tűnt, hogy a természetnek egy ilyen remekét lerombolja – ezzel a derengő fénnel ott a korlát mögött az egész kép egy oltárrácsra emlékeztette, amit egyszer egy katedrálisban látott –, de mégiscsak vissza kell jönnie a robbantószerral. Addig is ott a másik folyosó...

– Errefelé nem juthatok tovább – szólt Greenburgnek –, megpróbálom a másik utat. Visszamegyek az elágazáshoz... visszatekercelem a kábelt. – A titokzatos fényről, amely nyomban eltűnt, ahogy újra felkapcsolta a világítást, nem szólt.

Greenburg válasza a szokottnál kicsit később jött meg – talán épp a hajóval beszélt. Chant nem aggódott; majd elismétli az üzenetet, ha már útban lesz...

Fölösleges is lett volna aggódnia, mert Greenburgtól már meg is érkezett a rövid visszajelzés.

– Minden rendben, Cliff... – válaszolta. – Egy percig azt hittem, hogy elvesztettelek. Visszamentem a terembe... most indulok a másik úton... remélem, *azt* nem zárja el semmi.

Greenburg most nem késlekedett a válasszal:

– Sajnálom, Bill. Gyere vissza a hajóhoz. Rendkívüli helyzet van... nem, nem itt... a *Universe*-szel minden rendben. De lehet, hogy azonnal vissza kell fordulnunk a Földre.

Néhány hétbe telt, és Chant doktor nagyon elfogadható magyarázatot talált a törött oszlopokra. Mivel az üstökös minden Nap körüli útján kilövellte saját testének anyagát az ürbe, a tömegeloszlása állandóan változott; ennél fogva pár ezer évenként ingataggá vált a forgása, ugyanakkor megváltoztatta tengelyének irányát is – valahogy úgy, mint a bűgőcsiga, amely hajlamos eldőlni, ha elfogy az energiája. Valahányszor ez a folyamat lejátszódott, a rákövetkező üstökösrengés akár a Richter-skála szerinti ötös erősséget is elérhette.

A fénylő derengés titkára azonban sohasem jött rá. Az egész problémát ugyan egykettőre háttérbe szorította az épp akkor kibontakozó dráma, ám az elszalasztott lehetőség felett érzett keserűség elkísérte egész életében.

Ha elfogta is olykor a kísértés, soha egyetlen kollégájának sem említette a dolgot. De hátrahagyott egy lepecsételt borítékot a következő expedíció számára azzal, hogy majd csak 2133-ban nyissák ki.

VISSZAHÍVÁS

– Láttad Victort? – kérdezte Mihajlovics örvendezve, miközben Floyd a kapitány hívásának sietett eleget tenni. – Teljesen le van törve.

– Majd hazafelé menet újra megnöveszti – csattant fel Floyd, aki most nem ért rá ilyen csekélységekkel törődni. – Megpróbálom megtudni, mi történhetett.

Smith kapitányt szinte kábult állapotban találta a kabinjában. Ha a saját hajója volna vészhelyzetben, most holmi irányított energiájú tornádóként cikázna ide-oda, parancsokat osztogatva. De ebben a helyzetben semmi mászt nem tehetett, mint várta a következő üzenetet a Földről.

Laplace kapitány régi barátja volt; hogyan kerülhetett egyáltalán ilyen lehetetlen helyzetbe? Semmi néven nevezendő baleset, navigációs tévedés vagy műszerhiba nem magyarázhatta meg a bajt, amibe került. S amennyire Smith föl tudta mérni, még arra sem volt mód, hogy a *Universe* kisegítesse belőle. A Hadműveleti Központ csak róttá egymás után a köröket, s az egész nagyon úgy nézett ki, mint azok a mindennapos úrbalesetek, amikor már nincs mit tenni, mint továbbítani a részvétnyilvánításokat és följegyezni az utolsó üzeneteket. De amikor jelentette a hírt Floydnak, Smith egy szót sem szólt a kételyeiről és a fenntartásairól.

– Baleset történt – mondta. – Parancsot kaptunk, hogy azonnal térjünk vissza a Földre, ahol ellátnak bennünket a mentéshez szükséges felszerelésekkel.

– Miféle baleset volt?

– A testvérhajónkkal, a *Galaxy*val történt. Felderítő úton volt a Jupiter-holdak között, és kényszerleszállást hajtott végre. – Látta a döbbsen hitetlenkedést Floyd arcán. – Igen, tudom, hogy ez lehetetlenség. De még nem tud mindent. A kényszerleszállás az Európán történt.

– Az Európán!

– Sajnos igen. A gép tönkrement, de úgy látszik, emberéletben nem esett kár. Most várjuk a részleteket.

– Mikor történt?

– Tizenkét órája. Csak késéssel tudták jelenteni a Ganümedésznek.

– De hát mit tehetünk *mi*? A Naprendszer túlsó felében járunk. Mire visszatérünk az üzemanyagfeltöltő holdi pályára, aztán ráállunk a Jupiterhez vezető leggyorsabb útra, az... hajaj, az legalább hónapokba telik! ("Valaha, még a *Leonov* idejében – tette hozzá gondolatban – években kellett volna számolni...")

– Tudom, de más hajóval még hozzáfogni sem érdemes.

– És a Ganümedész saját holdközi járatai?

- Csak orbitális műveletek elvégzésére alkalmasak.
- A Kallisztón már leszálltak...
- Sokkal kevesebb energia bevetésével. Talán boldogulnának még az Európával is, de csak elhanyagolható hasznos teherrel. Minden lehetőséget végigvettek, gondolhatja.

Floyd hallotta is meg nem is a kapitányt; a döbbenetes hír megemésztésével volt elfoglalva. Fél évszázad óta először – és az egész történelemben is csak másodszor! – fordult elő, hogy a tiltott holdon leszállt egy hajó. És ez baljós gondolattal töltötte el...

- Gondolja, hogy valaki vagy valami az Európán felelős ezért? – kérdezte.

- Én is ezen töprengök – válaszolta a kapitány gondterhelten. – De soha semmi ilyet nem tapasztaltam, pedig évekig jártam épp azt a vidéket.

- Ha már erről beszélünk... *velünk* mi történhet, ha megkíséreljük a mentést?

- Nekem ez volt a legelső gondolatom. De az egész csak feltevés... várunk kell, míg újabb tényeket nem tárnak elénk. Közben, és valójában ezért hívtam, megkaptam a *Galaxy* legénységének a névsorát, és arra gondoltam...

Tétova mozdulattal áttolta a fénymásolatot az asztalon. De Heywood Floyd még át sem nézte a listát, a zsigereiben már tudta, hogy mit fog találni rajta.

- Az unokám – mondta fakó hangon. "Az egyetlen ember – tette *hozzá* gondolatban –, aki a síron túl továbbviheti a nevemet."

21.

A SZÁMÚZETÉS POLITIKÁJA

Ahogy az ilyesmi lenni szokott, a dél-afrikai forradalom minden borúlátó jóslat ellenére viszonylag vértelenül zajlott le. Ebben volt némi része az amúgy már sok gonoszságért felelőssé tett televíziónak is. Hasonló esetre akadt már példa egy nemzedékkel korábban, a Fülöp-szigeteken – no persze az emberek nagy többsége normálisan viselkedik akkor, ha tudja, hogy az egész világ figyeli őket. Ha akad is néhány szégyenletes kivétel, a kamerák előtt nem divat a mészárlás. Az afrikanderek többsége – felismervén az elkerülhetetlent – jóval a hatalomátvétel előtt már elhagyta az országot. És mint az új kormány keserűen panaszkolta, nem mentek el üres kézzel. Aranymilliárdok áramlottak át a svájci és holland bankokba, s utóbb szinte óránként indultak titokzatos járatok Fokvárosból és Johannesburgból Zürich és Amsterdam felé. Mire eljött a szabadság napja, állítólag egyetlen uncia aranyat, egyetlen karátnyi gyémántot sem lehetett találni az egykori Dél-afrikai Köztársaságban – ugyanakkor a bányákban hatásosan szabotálták a munkát. Egy tekintélyes menekült döllyfösen üzente hágai luxuslakásából, hogy "öt év, mire a kafferek újra megindíthatják a termelést Kimberleyben – ha képesek lesznek rá egyáltalán". Nagyon meglepődött, amikor De Beers, új név és vezetés alatt, nem egészen öt hét múlva újra bekapcsolódott a termelésbe – a gyémántot téve ezzel az új nemzetgazdaság egyetlen és legfontosabb elemévé.

Az ifjabb menekültek – konzervatív apáik kétségbeesett utóvédharcai ellenére – egy nemzedéken belül felszívódtak a huszonegyedik század gyökerestül kitépott kultúrájában. Büszkén, de kérkedés nélkül idézték fel elődeik bátorságát és elszántságát, ostobaságaiktól pedig elhatárolták magukat. Közülük gyakorlatilag senki még a saját otthonában sem beszélte a dél-afrikai holland nyelvet.

Pedig éppúgy, ahogy az egy évszázaddal korábbi orosz forradalom esetében, sokan álmodoztak arról, hogy visszaforgathatják az óramutatókat – vagy legalább tönkretesznek az ő hatalmukat és előjogaikat bitorlók erőfeszítéseit. Csalódásukat és keserűségüket rendszerint a propaganda, a tüntetések, a bojkottok, a Világtanácshoz intézett petíciók – és ritkán művészi alkotások – csatornáiba terelték. Wilhelm Smuts *A Voortrekker család* című

művét még azok is az angol szatirikus irodalom gyöngyszemének tartották, akik élesen vitatták a szerző megállapításait.

De voltak más csoportok is, amelyek meggyőződéssel vallották, hogy a politikai cselekvés hiábavaló, mert csak az erőszak tudja helyreállítani a kívánt status quót. Jóllehet nem sokan hihettek őszintén abban, hogy újraindítják a történelem lapjait, azért nem kevesen szavaztak volna boldogan a bosszúállásra, ha már győzni nem győzhettek.

A végérvényesen asszimiláltak és a minden ízükben hajthatatlanok e két szélsősége között a politikai – és politikamentes – pártok teljes választéka megtalálható volt. A Bund nem éppen a legnagyobb, de a legerősebb és minden bizonnyal a leggazdagabb volt, lévén ellenőrzése alatt a bukott köztársaság kicsempészett vagyonának nagy része, még hozzá részvénytársaságok és konszernek hálózatán keresztül. Ezek ekkor már jórészt teljesen legálisak voltak, ennél fogva tiszteletreméltóságukhoz nem férhetett kétség.

A Bundnak félmilliárdja feküdt a Csung Űrrepülő Társaságban, annak rendje és módja szerint feltüntetve az éves mérlegben. 2059-ben Sir Lawrence örömmel fogadott újabb félmilliárdot, amiből megtámogathatta kis flottája küldetését.

Ám még az ő kivételes intelligenciája sem vett észre semmi összefüggést a Bund és Csung Űrrepülő legutóbbi küldetése között. Végére is akkor a Halley a Mars felé közeledett, és Sir Lawrence-t túlon túl lekötötte a *Universe* indulásra való felkészítése – ezért aztán nem sok figyelmet fordított arra, hogy az idő tájt milyen útvonalakon közlekedik a testvérhajó.

Ha a londoni Lloyd'snak voltak is kérdései a *Galaxy* tervezett útvonalát illetően, az efféle okvetetlenkedéseket rövid úton leszerelték. A Bund emberei mindenütt kulcspozícióban voltak; ami a biztosítási ügynökök szempontjából nem volt szerencsés – de annál inkább az volt az űrjárogásoknak.

22.

VESZÉLYES RAKOMÁNY

Nem könnyű dolog olyan útvonalon hajózni, amelyen a célállomások egyrészt néhány naponként több millió kilométerrel arrébb vándorolhatnak, másrészt – és ráadásul – a másodpercekben mért sebességük is kilométerek tucatjaival helyeződhet át a sebességtartományon belül. Holmi szabályos menetrendről itt szó sem lehetett; de olyan is előfordult, hogy az embernek, úgy, ahogy volt, az egésztől el kellett feledkeznie, s a kikötőben – vagy legalábbis a keringési

pályán – kellett vesztegelnie, várva, hogy a Naprendszer majdcsak visszarendezi önmagát, eleget téve az emberiség kényelmi szempontjainak.

Szerencsére ezeket az időszakokat évekre előre ki tudták számítani, s ilyenformán ki is használták, amennyire lehetett. Például ilyenkor végezték el a nagyjavításokat, pihentették a legénységet, de szabadságra is küldhették az embereket. Némi szerencsével és rámenősséggel valami helybeli hajóbérleti szerződéshez is hozzá lehetett ilyenkor jutni, ha csak olyanhoz is, mint amilyenek a hajdani idők "öböl körüli túrái" voltak.

Eric Laplace kapitány örülhetett, hogy a három hónapos, Ganümedészen túli veszteglés nem zárul teljes veszteséggel. A Bolygótudományi Alapítványhoz érkezett váratlan és névtelen adomány a jupiteri holdrendszer (még ma sem hívta senki luciferinek) felderítését óhajtotta finanszírozni, különös tekintettel tucatnyi, eddig elhanyagolt kisebb holdra. Ezek némelyikét sohasem tárták föl tisztességesen, de akadt olyan is, melyet még meg sem látogattak.

Mihelyt értesült a küldetésről, Rolf van der Berg fölhívta a Csung Hajózási Ügynökséget néhány diszkrét kérdés erejéig.

– Igen, először az Iót vesszük célba, majd elrepülünk az Európa mellett...

– Csak elrepülnek mellette? Milyen távolságban?

– Pillanat... különös, de a repülési terv nem közöl részleteket. A hajó természetesen nem hatol be a Tiltott Övezetbe.

– Amit az utolsó szabályozáskor, azaz tizenöt évvel ezelőtt, tízezer kilométerre jelöltek ki. Mindenesetre szeretnék önként jelentkezni a küldetés planetológusa posztjára. Elküldeném a képesítésemet igazoló papírokat...

– Semmi szükség rá, Van der Berg doktor. Már elküldték önnek a felkérést.

Utólag mindig könnyű okosnak lenni, és Laplace kapitány később (amikor már rengeteg ideje volt rá) sokszor felidézte a bérleti szerződés egynémely különösségét. Például a legénység két tagjáról váratlanul megállapították, hogy beteg, s már be is töltötték a helyüket; ő pedig – afölötti örömeiben, hogy kapott helyetteseket – meg sem nézte olyan alaposan a papírjaikat, ahogy kellett volna. (Ha megnézi, láthatta volna, hogy minden a legnagyobb rendben velük.)

Aztán ott volt az a rakományügy. Mint kapitánynak joga volt megvizsgálni bármit, ami fölkerült a hajóra. Persze minden egyes cikket képtelenség volna megsejmelni, de ha a vizsgálatra jó oka volt, akkor sohasem habozott. Az űrhajók legénysége többé-kevésbé felelősségteljes férfiakból szokott állni – de az utak hosszúak és gyakran nagyon unalmasak, és a Földön teljesen törvényes unaloműző szerek használata a hajón bizony helytelen lett volna.

Amikor Chris Floyd másodtisztt beszámolt a gyanújáról, a kapitány arra gondolt, talán a hajó kromatográf "szimata" bukkant újabb eldugott, nagy finomságú ópiumkészletre – ilyet tudniillik a főként kínaiakból álló legénység szerzett be alkalomadtán magának. De ezúttal az ügy komoly volt – *nagyon* komoly.

– Hármas számú hombár 2/456 jelzésű rakomány, kapitány. A jegyzék szerint "tudományos felszerelés". Robbanóanyagok vannak benne.

– Micsoda!

– Kétséget kizáróan, uram. Íme, az elektrogram.

– Elhiszem önnek, Floyd úr. Megnézte a szóban forgó rakományt?

– Nem, uram. Lepecsételt hajóládában van, amelynek hozzávetőleges mérete fél méterszer egy méterszer öt méter. Ez az egyik legnagyobb csomag azok között, amelyeket a tudóscsoport hozott a fedélzetre. Rajta van a címke, hogy: "Vigyázat, törékeny!" Na persze az egész rakomány az.

Laplace kapitány elgondolkodva dobolt ujjjaival íróasztala erezetmintás műanyag "fáján". (Ki nem állhatta ezt a mintát, már el is határozta, hogy a legközelebbi nagyjavításnál megszabadul tőle.) Még ez a könnyed mozdulat is kiemelte a székből, minekutána automatikusan lehorgonyozta magát, azaz beakasztotta a lábát a szék lábába.

Noha egy percig sem kételkedett Floyd jelentésében – az új másodtisztt nagyon értette a dolgát, annak meg kíváltképp örült a kapitány, hogy sohasem hozakodott elő híres nagyapjával –, a dolognak lehetett egy egészen ártatlan magyarázata is. A "szimatot" félrevezethették más, az idegrendszerrel molekuláris kötést létesítő vegyületek is.

Le kéne menni a rakodótérbe, és felnyitni egy ládát... Nem... ez veszélyes volna, és még jogi problémák is adódhatnak belőle. Az lesz a legjobb, ha mindjárt a fejhez fordul; előbb vagy utóbb úgyis ezt kéne tennie.

– Hívja ide, kérem, Anderson doktort – és másnak ne említse a dolgot.

– Úgy lesz, uram – szalutált Chris Floyd tisztelettel, ámde teljesen fölöslegesen, majd sima, könnyed siklómozdulattal elhagyta a szobát.

A tudóscsoport vezetője még nem szokta meg a zéró gravitációt, így aztán meglehetősen esetlenre sikeredett a belépője. Szemmel láthatóan őszinte felháborodása ellenére hozzá méltatlan módon többször is meg kellett kapaszkodnia a kapitány asztalában.

– Robbanószerek! Hát persze hogy nem! Láthatnám a rakományjegyzéket?... 2/456...

Dr. Anderson komótosan betáplálta az adatot zsebszámítógépébe, majd lassan visszaolvasta az eredményt:

– "V-ös jelzésű behatolásmérő. Mennyisége három darab." Úgy van... Nincs itt semmi probléma.

– Tulajdonképpen mi az a behatolásmérő? – érdeklődött a kapitány. Minden aggodalma ellenére nehezebbre esett, hogy el ne vigyorogja magát; olyan obszcén hangzása volt a szónak...

– Szabvány bolygómintagyűjtő eszköz. Az ember leejti, s ha szerencséje van, kap egy tízméteres fűrőmintát – akár kemény sziklából is. Aztán elküldi teljes körű vegyi elemzésre. Csak így lehet megvizsgálni olyan helyeket, mint például a Merkúr nappali oldala vagy az Íó, ahová az első ilyet le fogjuk dobni.

– Anderson doktor – szólalt meg a kapitány dicséretes önuralommal –, ön lehet kiváló geológus, de az égi mechanizmusokról nincs sok fogalma. Orbitális pályáról nem lehet csak úgy *ledobni* dolgokat...

A tudatlanság vádja minden bizonnyal megalapozatlan volt, amint az kitűnt a tudós reakciójából.

– Jaj de ostobák! – mondta. – Hát persze hogy be kellett volna jelenteniük önnek!

– Úgy van. A szilárd üzemanyagú rakéták a "veszélyes rakomány" kategóriájába tartoznak. Látni akarom az engedélyt, továbbá az ön személyes jóváhagyását arról, hogy a biztonsági előírásoknak eleget tettek, különben ezek a holmik nem maradhatnak a fedélzetén. Van még valami apró meglepetés? Szeizmikus vizsgálatokra készülnek? Úgy vélem, az ilyesmihez robbanószereket szoktak használni...

Néhány óra elteltével a kissé megviselt tudós bevallotta, hogy két palack elemi fluort is talált, ami azoknak a lézereknek a működtetéséhez kell, amelyek spektrográfus mintavétel céljából ezer kilométeres tartományban tudják eltalálni az útjukba kerülő égitesteket. A fluor – nagyjából az ember által ismert legkomiszabb anyag – magasan vezette a tiltott cikkek listáját. De a küldetés szempontjából éppoly fontos volt, mint a behatolásmérőket célhoz juttató rakéták. Laplace kapitány, minekutána eleget tett minden szükséges óvintézkedésnek, tudomásul vette a tudós bocsánatkérését, valamint azt az állítását, hogy a vigyázatlanság kizárólag az expedíció sietős megszervezéséből eredt.

Biztos volt benne, hogy Anderson doktor igazat mond, de már megorrontotta, hogy ez a küldetés valamelyest eltér a megszokottaktól.

De hogy mennyire eltér, arról halvány sejtelve sem volt.

A Jupiter felrobbanása előtt az Ió csak a Vénusz után, a sorban másodikként pályázhatott "a Pokolhoz leghasonlatosabb hely" címért a Naprendszerben. Most, hogy a Lucifer ismét több száz fokkal megemelte felszíni hőmérsékletét, a Vénusz már nem tudta fölvenni vele a versenyt.

Sorra éledtek föl a ként okádó tűzhányók és gejzírek, s immár nem is évtizedek, hanem évek alatt formálták át meg át a meggyötört hold képét. A bolygókutatók felhagytak minden próbálkozással, hogy térképet rajzoljanak róla, s már annyival is beérték, hogy Hold körüli pályáról néhány naponként újabb és újabb felvételeket készítettek róla. A képek alapján azután lélegzetelállító, gyorsított mozgóképsorozatot készítettek a működő pokolról.

A londoni székhelyű Lloyd's tekintélyes összegű prémiumot számolt el a küldetés e szakaszáért, pedig az Ió nem jelentett komoly veszélyt annak az űrhajónak, amelyik legfőljebb tízezer kilométerre halad el mellette – ráadásul a viszonylag nyugalmas éjszakai félteke fölött.

Miközben a közeledő sárga és narancsszínekben pompázó, minden bizonnyal a Naprendszer legrikítóbb bolygóját figyelte, Chris Floyd másodtisztnek akaratlanul is eszébe jutott, hogy fél évszázaddal ezelőtt a nagyapja is járt ugyanezen az úton. Itt találkozott a *Leonov* az elhagyott *Discovery*vel, és dr. Csandra itt ébresztette fel HAL-t, az alvó számítógépet. A két hajó együtt repült innen tovább, hogy felderítsék az Ió és Jupiter közötti Belső Lagrange-ponton, az L1-en lebegő hatalmas fekete monolitot.

Mára a monolit eltűnt – akárcsak a Jupiter. A felrobbanó óriásbolygó belsejéből főnixként felröppenő mini nap holdjaiból gyakorlatilag egy új naprendszer született, ahol ugyan legfőljebb csak a Ganümedészen és az Európán voltak a földiéhez hasonló hőmérsékletű területek. Hogy a folyamat meddig folytatódik még, azt nem tudta senki. A Lucifer várható élettartamát ezertől millió évig becsülték.

A *Galaxy* tudóscsoportja sóvárogva nézte az L1 pontot, ám annak megközelítése ma már túl veszélyessé vált. A Jupiter és belső holdja között szünet nélkül áramlott az elektromos energia – ezt nevezték az Ió "áramalagútjának" –, s a Lucifer megszületése óta több százszorosára növekedett az erőssége. Olykor, amikor sárgán izzott az ionizált nátrium jellegzetes fényében, az áramfolyót még szabad szemmel is lehetett látni. A Ganümedészen dolgozó mérnökök olyasféle terveket dédelgettek, hogy majd megcsapolják a szomszédban elfolyó gigawattokat – de elfogadható módszert persze senki sem tudott kitalálni rá.

Kilőtték (a legénység kétértelmű megjegyzései közepette) az első behatolásmérőt, amely két óra múlva mint valami injekciós tű beleállt a hold fekélyes testébe. Működött is majdnem öt másodpercig – ami tízszerese volt

tervezett élettartamának –, s ezalatt ezerszám továbbította a kémiai, fizikai és áramlástan adatokat, csak aztán adta meg magát az Ió pusztító erőinek.

A tudósok ujjongtak örömben; Van der Berg csak elégedett volt. Ő számított rá, hogy a szonda működni fog, lévén az Ió hihetetlenül könnyű célpont. Ám ha az Európával kapcsolatban helyes a feltevése, akkor a második behatolásmérő valószínűleg kudarcra van ítélve.

És még az sem bizonyítana semmit, hiszen a kudarcnak ezer más oka is lehet. S ha így fordul a helyzet, akkor nem lesz más megoldás, mint leszállni.

Amit persze kereken megtiltottak – és nemcsak az ember törvényei.

24.

A NAGY SHAKA

A hangzatos neve ellenére lehangolóan kevés Földön kívüli üggyel foglalkozó ASTROPOL nem volt hajlandó elismerni, hogy a SHAKA valóban létezik. Ugyanezt az álláspontot képviselte az USSA is; diplomatai zavarba jöttek vagy felháborodtak, ha valaki arra a tapintatlanságra vetemedett, hogy a nevét kiejtette a száján.

Csakhogy Newton harmadik törvénye mindenre, még a politikára is érvényes. A Bundnak is megvoltak a maga szélsőségei – bár igyekezett megtagadni őket, ha olykor nem valami határozottan is –, akik szünet nélkül áskálódtak az USSA ellen. Ténykedésük többnyire kereskedelmi szabotázs kísérletekre szorítkozott, de néha robbantottak, embereket tüntettek el, sőt gyilkoltak is.

Mondanunk sem kell, hogy a dél-afrikaiak nem vették félvállról a dolgot. Válaszképpen létrehozták a saját, hivatalos ellen-titkosszolgálatukat, amely úgyszintén meglehetősen szabad kezét kapott a cselekvésre, s úgyszintén azt állította, hogy semmit sem tud a SHAKA-ról. Talán ők is az igen hasznos "plauzibilis tagadhatóság" CIA-leleményt alkalmazták. De az sem kizárt, hogy igazat mondtak.

Van egy elmélet, miszerint a SHAKA eredetileg jelszó volt, amely később önálló életre kelt – valahogy úgy, mint Prokofjev "Kije főhadnagya" –, mert hasznát húztak belőle különböző titkos hivatalok, így már érthető, miért nem szökött meg soha egyetlen tagja sem, miért nem voltak legalább letartóztatások.

De volt erre egy másik, némileg erőltetett magyarázat is azok részéről, aki hittek a SHAKA létezésében. Szerintük az ügynököket pszichológiailag kondicionálták arra, hogy még mielőtt mód nyílna a vallásra, semmisítsék

meg magukat.

Ákármi volt is az igazság, azt senki sem gondolhatta komolyan, hogy a nagy zulu zsarnok legendája több mint kétszáz esztendővel a halála után olyan világokra vetheti árnyékát, amelyeket ő maga nem is ismert soha.

25.

A REJTETT VILÁG

A Jupiter meggyulladására és a holdrendszerén áthullámszó Nagy Olvadás utáni évtizedben az Európa minden tekintetben magára volt hagyva. Aztán a kínaiak nagy sebességgel elröpültek mellette, s radarral letapogatták a felhőit, hátha megtalálják a *Csien* roncsait. Nem jártak sikerrel, de elsőként készítettek olyan térképeket a nappali oldalról, amelyek megmutatták az olvadó jég alól éppen felbukkanó új kontinenseket.

Továbbá fölfedeztek egy tökéletesen egyenes, két kilométer hosszú objektumot, amely olyannyira mesterségesnek látszott, hogy nyomban el is keresztelték Nagy Fálnak. Az alakja és a mérete alapján feltételezték, hogy ez a Monolit – vagy egy monolit, mivelhogy a Lucifer születését megelőző órákban milliószám keletkeztek róla másolatok.

De sem válasz, sem értelmes tevékenységre utaló reakció nem érkezett az egyre vastagodó felhők alól. Ezért aztán pár év múlva a felderítő műholdakat állandó pályára állították, és a széljárás tanulmányozása céljából magaslati léggömböket juttattak a légkörbe. Ezt aztán elmélyült érdeklődéssel kísérték figyelemmel a földi meteorológusok, minthogy az Európa – a maga központi óceánjával és soha le nem nyugvó napjával – csodálatosan leegyszerűsített modellt kínált a kézikönyveik számára. Így vette kezdetét az "Eurulett" nevű játék – mert a hivatalnokok csak így emlegették a tudósoknak azt a törekvését, hogy valamiképpen közelebb nyomuljanak a holdhoz. Ötven eseménytelen év után a dolog valahogy kezdett unalmassá válni. Laplace kapitány azt remélte, hogy ez így is fog maradni, miután komoly biztosítékokat követelt Anderson doktortól.

– Én a magam részéről kissé barátságtalan cselekedetnek tekinteném – mondta akkor a tudós –, ha egy óránként ezer kilométeres sebességgel repülő egytonnás páncéltörő fémholmit pottyantanának rám. Határozottan meglep, hogy a Világtanács engedélyt adott rá önöknek.

Dr. Andersent is meglepte a dolog; mindjárt nem lett volna ennyire meglepődve, ha tudja, hogy a terv az egyik tudományos albizottság péntek

késő délutáni ülése utolsó napirendi pontjaként lett megtárgyalva. Ilyen csekélységek is alakíthatják a történelmet.

– Egyetértetek, kapitány. De tevékenységünket nagyon szigorúan behatárolták, s arra sincs lehetőségünk, hogy közeli kontaktusba kerüljünk a... az Európán élőkkel, akárkik legyenek is. A célpontunk a tengerszint felett öt kilométerre található.

– Így már értem. Mi olyan érdekes a Zeusz-hegységen?

– A hegy, úgy, ahogy van, maga egy rejtély. Alig pár éve még sehol sem volt! Megértheti hát, miért örülnek meg tőle a geológusok.

– A maga műtyürkéje meg szépen beleáll és kianalizálja.

– Pontosan. És – bár ezt igazán nem kellene elmondanom önnek – arra is megkértek, hogy a kapott eredményeket kezeljem bizalmasan, és rejtjelezve küldjem vissza a Földre. Valaki nyilván egy nagy horderejű felfedezés küszöbén áll, s nem akarja, hogy egy publikációval valaki más megelőzhesse. Gondolta volna, hogy ilyen kicsinyesek tudnak lenni a tudósok?

Laplace kapitány nagyon is el tudta képzelni, de nem akarta kiábrándítani az utasát. Anderson doktor meghatóan naivnak látszott; biztos, hogy semmit sem tud arról, hogy mi folyhat itt – nem úgy a kapitány, aki immár szentül meg volt győződve róla, hogy sokkal több minden rejlik a küldetés hátterében, mint amiről tudni lehetett.

– Csak reménykedhetek, doktor, hogy az Európán élők nem született hegymászók. Nagyon nem szeretném, ha nekem kéne megakadályoznom őket abban, hogy kitűzzék a lobogót az Everestjük csúcsára.

Még az elkerülhetetlen tréfás megjegyzések is elmaradtak, amikor kilőtték a behatolásmérőt, olyan szokatlan izgalom uralkodott el a *Galaxy* fedélzetén. A két hosszú óra alatt, amíg a szonda zuhanvást közeledett az Európa felé, gyakorlatilag a legénység minden egyes tagja talált valami teljesen elfogadható indokot, hogy felkereshesse a hidat, s onnan figyelje a távvezérlésű hadműveletet. Öt perccel a becsapódás előtt Laplace kapitány az összes látogatót kiharancsolta, csak a hajó új utaskísérőjét, Rosie-t nem; az ő finom kávéjától soha ki nem ürülő tubusai nélkül nem is lehetett volna folytatni a munkát.

Minden úgy ment, mint a karikacsapás. Nem sokkal az atmoszférába való belépés után működni kezdtek a zuhanófékek, elfogadható leszállási sebességre lassítva le a behatolásmérőt. A képernyőn rendületlenül – amúgy jellegtelenül, a méretre való minden utalás nélkül – farkasszemet nézett velük a célpont radarképe. Mínusz egy másodpercnél a felvevők automatikusan nagy sebességre kapcsoltak...

Csak éppen nem volt mit felvenni.

– Most már tudom, mit érezhették a Rakétameghajtás Laborban, amikor azok az első Rangerek becsapódtak a Holdba... a vak kameráikkal – jegyezte meg bánatosan dr. Anderson.

26.

ÉJSZAKAI SZOLGÁLAT

Csak az idő egyetemes; az éjjel és a nappal legföljebb csak érdekes helyi szokások azokon a bolygókon, amelyeket az árapályerők még nem fosztottak meg a forgásuktól. De utazhatnak bármily messze is szülőbolygójuktól, az emberi lények nem tudnak megszabadulni attól a napi ritmustól, amelyet ősidők óta kijelölt számukra a világosság és a sötétség váltakozása. Így aztán az egyetemes idő szerint hajnali egy óra öt perckor mindenki aludt a hajón, Csang másodtiszt pedig egyedül tartózkodott a hídon. Tulajdonképpen az ő virrasztására sem volt szükség, mivel a *Galaxy* elektronikus műszerei sokkal hamarabb észleltek bármiféle hibát, mint ő. Ám a kibernetika egy évszázados története során bebizonyosodott, hogy váratlan helyzetekben valamicskével mégiscsak az emberek viselkednek értelmesebben, nem pedig a gépek – és a váratlan helyzetek előbb vagy utóbb, de mindig bekövetkeztek.

"Hol van már a kávé? – értetlenkedett magában Csang. – Rosie nem szokott elkésni vele." Arra gondolt, talán az utaskísérő is gyengélkedik, akár a tudósok, akár a legénység az elmúlt huszonnégy óra csapásai óta.

Az első behatolásmérő elromlását követően sietős megbeszélésre gyűltek össze, hogy eldöntsék, mi legyen a következő lépés. Még egy egység volt, amit a Kallisztónak szántak, de akár itt is fölhasználhatták.

– És különben is – érvelt Anderson doktor –, a Kallisztón már leszálltunk. Ott semmi nincs, csak a repedezett jég ilyen meg olyan változatai.

Nem tiltakozott senki. Tizenkét óra múlva (ez a módosításhoz és ellenőrzéshez kellett) – elődje láthatatlan nyomát követve – belőtték a 3-as számú bemérőt az Európa felhőtakarójába.

A hajó regisztrálóműszereihez ezúttal eljutott néhány adat – körülbelül egy fél ezredmásodpercig. A gyorsulásmérő, amelynek egészen 20.000 g-ig működnie kellett, egyetlen kurta impulzus után fölmondta a szolgálatot. Nyilvánvaló volt, hogy a szempillantásnál is rövidebb idő alatt tönkrement minden.

Elég volt egyetlen és még lehangolóbb másodperc annak eldöntésére, hogy elküldik a jelentést a Földnek, aztán az Európa körüli külső keringési pályán

megvárják a további utasításokat, s majd csak azután indulnak tovább a Kallisztó és a külső holdak felé.

– Bocsánat a késésért, uram – mondta Rosie McCullen (a neve alapján senki sem gondolta volna, hogy a bőre még sötétebb is valamivel, mint a kávé, amit hozott) –, de azt hiszem, rosszul állítottam be az ébresztőt.

– Még szerencse, hogy nem maga vezeti a hajót – kuncogott az ügyeletes tiszt.

– Én már azt se értem, hogyan vezetheti bárki is – felelte Rosie. – Itt minden olyan bonyolultnak látszik...

– Ó, nem olyan vészes, mint ahogy kinéz – mondta erre Csang. – Hát nem kapott alapfokú kiképzést űrhajózásból, amikor fölkészítették az útra?

– Hát... nos, igen. Csak nem sokat értettem belőle. Röppályák meg más érthetetlen kifejezések...

Csang másodtiszt unta magát, így aztán úgy gondolta, szívességet tenne, ha egyre-másra megtanítaná a lányt. És ha Rosie nem volt is épp az esete, azért a csinosságához nem fért kétség; könnyen lehet, hogy ha most bedobja magát, akkor később megtérül a befektetése. Hogy Rosie, miután teljesítette a kötelességét, akár vissza is mehetne aludni, eszébe sem jutott. Húsz perc elteltével Csang másodtiszt a navigációs műszerfalra mutatva így összegezte kiselőadását:

– Egyszóval, mint láthatja, az egész szinte teljesen automatikus. Csak be kell táplálni néhány számot, s a többi már a hajó dolga.

Rosie-n már kiütköztek a fáradtság jelei; sűrűn pillantgatott az órájára.

– Ne haragudjon – fogta el hirtelen a büntudat Csangot. – Nem kellett volna így föltartanom.

– Ó, dehogy... engem ez nagyon érdekel. Folytassa, kérem!

– Szó sem lehet róla. Talán majd máskor. Jó éjszakát, Rosie... és köszönöm a kávé!

– Jó éjszakát, uram!

Rosie McCullen harmadosztályú utaskísérő a nyitva hagyott ajtó felé libbent (nem túl ügyesen). Csang oda sem fordította a fejét, amikor hallotta az ajtó csukódását. Így aztán kisebbfajta megrázkódtatásként érte az a teljesen ismeretlen női hang, amely pár másodperc múlva e szavakat intézte hozzá:

– Ne is próbálja megnyomni a vészcsengőt, Csang úr; ki van kapcsolva. Itt vannak a leszállás koordinátái. Vigye le a hajót a felszínre!

Csang, miközben lassan megfordította a székét, arra gondolt, hogy nyilván elszunyókált, s most valami lidérces álmot lát.

Az az egyén, aki mindeddig Rosie McCullen volt, ott lebegett az ovális ajtónyílásban, a kilincsbe kapaszkodva, hogy megtartsa magát. És minden megváltozott körülötte – elég volt egy pillanat, hogy a szerepeik

fölcserélődjenek. A szégyenlős utaskísérő, aki eddig jóformán még rá sem mert nézni, most jéghideg, könyörtelen pillantással meredt rá, amitől úgy érezte magát, mint a megbabonázott nyúl szemközt a kígyóval. A lány szabad kezében szinte fölösleges dekorációnak tetszett a kicsiny, de fenyegető küllemű pisztoly. Hogy Rosie nélküle is éppen eléggé meg tudná őt ölni, afelől Csangnak a leghalványabb kétsége sem volt.

Mindazonáltal az önbecsülése és a szakmai tisztessége megkövetelte, hogy ne hódoljon be harc nélkül. Vagy legalább próbáljon meg időt nyerni.

– Rosie – mondta, pedig alig akart kijönni a száján ez a hirtelen ide nem illőnek tűnő név –, ez itt roppant nevetséges helyzet. Amit az imént magyaráztam magának... az egyszerűen nem igaz. Én egymagám nem tudom levinni a hajót. Órákba telne a megfelelő röppálya kiszámítása, és kellene hozzá segítőtárs is. Legalább a másodpilóta.

A pisztoly meg sem rezdült.

– Ne nézzen bolondnak, Csang úr. Ez nem afféle korlátozott energiával működő hajó, mint azok a régi, kémiai meghajtású rakéták. Az Európa szökési sebessége csak három kilométer másodpercenként. A kiképzés során vészhelyzetben, kikapcsolt főszámítógéppel is le kellett tudni tenni a hajót. Tessék: most megmutathatja a gyakorlatban... Az általam megadott koordináták mellett öt perc múlva megnyílik a kapu egy optimális landolásra.

– Az ilyen megoldás eleve reménytelen – jegyezte meg az immár verítékben úszó Csang úr –, huszonöt százaléknyi esélyt ad a kudarcnak – igazság szerint tíz százalékot kellett volna mondania, de az adott körülmények között ennyi túlzást mindenképpen jogosnak érzett –, nem beszélve arról, hogy évekig tartanaimig ellenőrizném a számításokat.

– Ezek szerint ki kell iktatnom magát, s meg kell kérnem a kapitányt, hogy küldjön valaki mást; olyat, akinek nagyobb a szakértelme – jegyezte meg Rosie McCullen. – Bosszantó, mert elmulasztjuk vele ezt a felhőnyílást, és órákig kell várnunk a következőre. Négy percünk maradt.

Csang másodtiszt tudta, hogy vereséget szenvedett – de legalább megpróbálta.

– Hadd lássam azokat a koordinátákat! – mondta.

27.

ROSIE

Laplace kapitány már az első halk kopogtatásra felébredt; úgy szólt mintha valahol messze harkály kopácsolna, pedig a magasságbeállító hajtóművekből

jött. Előbb még azt hitte, hogy álmodik – de nem, a hajó valóban megfordult az űrben.

Talán túlforrósodott az egyik oldala, s a hőszabályzó rendszer igazított valamit a hajó helyzetén. Ilyesmire volt már példa: fekete pont járt érte az ügyeletes tisztnek, amiért nem vette észre, hogy hovatovább elérik a hőhatárt.

Már nyúlt is a hajómikrofon kapcsolójához, hogy átszóljon a hídra – kinek is? – Csang úrnak. A mozdulatot azonban már nem fejezhette be.

A napok óta tartó súlytalanság után óriási megrázkódtatást jelent még az egytizednyi gravitáció is. A kapitány hosszú perceknek érezte azt a néhány pillanatot, amíg kikecmergett a biztonsági hevederekből, s végre kiszabadult a hálólhelyéről. Végre elérte a kapcsolót – de hiába nyomta, válasz nem jött.

Amennyire lehetett, oda sem figyelt a gravitáció váratlan támadásától meglepett, hanyagul rögzített tárgyak zajos elszabadulására. Potyogásuk sokáig tartott, de ez idő szerint az egyetlen abnormális hangot a teljes üzemre állított hajtómű távoli, tompa sikolya jelentette.

Félrerántotta a kabin kis ablakára felszerelt függönyt, és kinézett a csillagokra. Nagyjából tudta, merre *kellene* mutatnia a hajó tengelyének; ha csak harminc- vagy negyvenfokos határon belül meg tudná ítélni az irányt, akkor választhatna a két lehetséges alternatíva között.

A *Galaxyt* úgy is lehetett távirányítani, hogy növelje, s úgy is, hogy csökkentse a keringési sebességét. Most csökkentette – vagyis felkészült az Európa felé való zuhanásra.

A kapitány csak akkor eszmélt rá, hogy a valóságban már egy perc is eltelhetett, amikor heves dörömbölést hallott az ajtaján. Floyd másodtiszt és a legénység két tagja zsúfolódott össze a szűk folyosón.

– A híd zárva van, uram – kiáltotta Floyd lélekszakadva. – Nem tudunk bemenni... és Csang nem válaszol. Nem tudjuk, mi történt.

– De én sajnos tudom – válaszolt Laplace kapitány, miközben belebújt a nadrágjába. – Számítani lehetett rá, hogy egy örült előbb-utóbb megpróbálkozik velem. Eltérítettek bennünket, és azt is tudom, hogy hová. De arról már sejtelmem sincs, hogy miért.

Az órájára pillantott, és gyors fejszámolást végzett.

– Ilyen tolóerővel tizenöt percen belül elhagyjuk ezt a röppályát... mondjunk tízet a biztonság kedvéért. Semmiképpen nem tudjuk leállítani a motort a hajó veszélyeztetése nélkül?

Yu másodtiszt, a hajómérnök rettentően szerencsétlen képet vágott, de azért megkockáztatott egy kelletlen választ:

– Behúzhatjuk az árammegszakítókat a szivattyúmotorok vonalába, s ezzel elvághatjuk az üzemanyagutánpótlást.

– Hozzáférhetők?

– Igen... a 3-as fedélzeten vannak.

– Akkor menjünk.

– Izé... akkor belép a helyettesítő rendszer... ami az 5-ös fedélzeten van, a biztonság kedvéért egy beépített rekeszfal mögött... Kell hozzá egy vágószerszám... nem, arra már nincs idő.

Épp ettől félt Laplace kapitány. A *Galaxy* zseniális tervezői minden elképzelhető baleset ellen meg akarták védeni a hajót. Az emberi rosszakarat ellen nem tudták megoltalmazni.

– Nincs más lehetőség?

– A rendelkezésünkre álló időn belül sajnos nincs.

– Akkor menjünk a hídroz, hátha beszélhetünk Csanggal, meg azzal, aki ott van vele.

"Ki lehet az?" – tűnődött a kapitány. Arra gondolni sem mert, hogy a saját legénységéből lehet valaki. Következésképpen – hát persze hogy itt kell keresni a választ! így már érthető minden. Azok a monomániás kutatók próbálják bebizonyítani az elméletüket! Csalódtak a kísérleteikben, és most úgy érzik, hogy a közvetlen tapasztalatszerzés minden másnál előbbre való.

A gondolatmenet kényelmetlen hasonlóságot mutatott holmi olcsó, "örült tudóst" felvonultató melodráákkal, de tökéletesen megmagyarázta a helyzetüket. Kíváncsi lett volna, vajon Anderson doktor kizárólag ezt az utat vélte járhatónak a Nobel-díj eléréséhez...

Elmélete nyomban összeomlott, amikor futva és lihegve megérkezett a zilált külsejű tudós, s azt hebegte:

– Az isten szerelmére, kapitány... mi folyik itt?! Teljes gőzzel haladunk! Fölfelé?... Vagy lefelé?

– Lefelé – válaszolta Laplace kapitány. – Tíz percen belül azon a röppályán leszünk, amelyik levisz bennünket az Európára. Csak abban reménykedhetek, hogy aki a vezérlőműnél van, tudja, mit csinál.

Megérkeztek a hídra, ahol farkasszemet nézhettek a bezárt ajtóval. Egyetlen hang sem hallatszott ki mögülé.

Laplace csak olyan erélyesen kopogott, hogy azért az öklét ne sértse föl.

– A kapitány vagyok! Engedjenek be!

Elég ostobának érezte, hogy olyan parancsot adjon ki, amit nagy valószínűséggel nem fognak végrehajtani, de legalább valami választ remélt rá. Meglepődött, amikor megkapta.

A külső mikrofon életre kelt, s egy hang szólalt meg benne:

– Ne próbálkozzon ostobaságokkal, kapitány! Pisztoly van nálam, és Csang úr engedelmeskedik az utasításaimnak.

– Ez ki volt? – suttogta az egyik tiszt. – Olyan a hangja, mint egy nőé.

– Úgy van – szólt gyászos hangon a kapitány. Ez legalább szűkítette a lehetséges személyek körét, de sokat nem lendített az ügyön.

– Mit akar egyáltalán csinálni? Maga is tudja, hogy gyakorlatilag semmi esélye sincs! – üvöltötte, s nagyon igyekezett, hogy szavai ne panaszosán, hanem parancsolóan hangozzanak.

– Leszállunk az Európán. S ha föl akar szállni még egyszer az életben, ne próbáljon megállítani engem!

– A szobája teljesen tiszta – jelentette Chris Floyd másodtiszt harminc perccel később, amikor a hajtómű már üresre volt állítva, a *Galaxy* pedig az Európa légkörét nemsokára súroló ellipszis mentén zuhant lefelé.

A dolog tehát eldőlt; ha most lépnének valamit, az fölrne az öngyilkossággal. Nem kapcsolhatják ki a motorokat, hiszen a leszállásnál ismét szükség lesz rájuk – ámbár az sem ígérkezik másnak, mint az öngyilkosság egy elnyújtottabb változatának.

– Rosie McCullen! Ki hitte volna! Gondolják, hogy kábítószer hatására?...

– Nem – felelte Floyd. – Ezt nagyon gondosan megtervezték. Egészen biztos, hogy elrejtett egy rádiót valahol a hajón. Meg kellene keresnünk.

– Már meg úgy beszél, mint egy nyavalyás zsarú!

– Lássanak munkához, uraim! – mondta a kapitány. A kedélyeket felpaprikázta a csalódás, hogy a továbbiakban semmiféle kapcsolatot nem tudtak létesíteni az eltorlaszolt hiddal. – Nem egészen két óra múlva belépünk a légkörbe – pillantott az órájára a kapitány. – Már ami az itteni fogalmak szerint annak mondható – tette hozzá, majd így folytatta: – A kabinomban leszek... arra az esetre, ha keresnének innen. Yu úr, legyen szíves, tartózkodjék a híd közelében, és azonnal jelentse, ha bármi fejlemény adódik.

Soha életében nem érezte még ilyen tehetetlennek magát, de bizonyos időszakokban az egyetlen cselekvési lehetőség a semmittevés. Ahogy elhagyta a tiszti étkezőt, még hallotta, hogy valaki vágyakozva így szól:

– De jól jönne most egy csésze kávé! Az életben nem ittam még olyan jót, mint amilyet Rosie főzött.

Az már igaz, hogy ez a lány érti a dolgát, gondolta a kapitány keserűen. *Akármivel* bízzák is meg, tökéletes munkát végez.

Csak egy ember volt a *Galaxy* fedélzetén, aki nem csupán teljes katasztrófaként élte meg a helyzetüket. "Lehet, hogy hamarosan meghalok – gondolta Rolf van der Berg –, de legalább a tudományos halhatatlanságra van esélyem." Ha csekély vigasz volt is, mindenesetre több, mint amiben bárki más reménykedhetett a hajón.

Abban egy pillanatig sem kételkedett, hogy a *Galaxy* a Zeus-hegység felé tart – semmi más érdemleges dolog nem volt az Európán. Ami azt illeti, *egyetlen* bolygón sem volt semmi, ami csak távolról is ahhoz fogható lett volna...

Ezek szerint az elmélete (mert be kellett ismernie, hogy az mind a mai napig csak elmélet) nem volt titok többé. Hogyan szivároghatott ki?

Fenntartás nélkül megbízott Paul bácsiban – de azért ő is elkövethetett meggondolatlanságot. Vagy ami még valószínűbb, hogy valaki – már csak rutinból is – figyelte a számítógépeit. Ha ez így van, akkor az öreg tudós nagy veszélyben lehet; Rolf nem tudta, küldjön-e – küldhet-e – figyelmeztetést neki. Annyit tudott, hogy a híradós a tartalék átjátszókon keresztül próbál összeköttetést teremteni a Ganümedésszel, s hogy már el is ment egy automata vészjelzés – vagyis a hír bármelyik pillanatban megérkezhet a Földre. Közel egy órája úton van már...

– Szabad – mondta, meghallva a halk kopogtatást kabinja ajtaján. – Ó, üdvözlöm, Chris! Mit tehetsz magáért?

Meglepte Chris Floyd másodtiszt látogatása, hiszen semmivel sem ismerte közelebbről, mint akármelyik kollégáját. Ha biztonságban leszállnak az Európán, gondolta elsötétülő kedvvel, majd megismerik egymást, jobban is, mint szeretnék.

– Üdvözlöm, doktor! Maga az egyetlen, akinek errefelé van a szállása. Gondoltam, talán tud nekem segíteni.

– Nem is tudom, pillanatnyilag hogyan tudna bárki bárkinek segíteni. Milyen új hírei vannak a hídról?

– Nincs új hírem; az imént váltam el Yutól és Gillingstől, akik épp egy mikrofont próbálnak fölszerelni az ajtóra. De úgy tűnik, odabent senki sem beszél – na persze nincs mit csodálkozni rajta, hisz Csang nyilván tele van tennivalóval.

– Le tud vinni bennünket?

– Ő a legjobb; ha valaki meg tudja csinálni, akkor ő az. Engem inkább az aggaszt, hogy hogyan tudunk majd újra fölszállni.

– Istenem... én erre még nem is gondoltam. Azt hittem, ez nem jelenthet gondot.

– Nyilván nem kellett vele sokat foglalkozni. Ne felejtse el, ezt a hajót orbitális műveletek elvégzésére tervezték. Egyik holdon sem szándékoztunk

leszállni vele, bár azt reméltük, hogy összetalálkozhatunk az Anankéval és a Karméval. Egyszóval könnyen ott ragadhatunk az Európán – különösen ha Csangnak üzemanyagot kell pazarolnia arra, hogy valami jó leszállóhelyet találjon.

– Tudjuk, hogy hol próbál egyáltalán landolni? – kérdezte Rolf, s nagyon igyekezett, hogy a hangján ne érződjék több érdeklődés, mint amit a helyzet indokol. Nem járhatott sikerrel, mert Chris metsző pillantást vetett rá.

– Ebben a szakaszban ezt nem lehet megállapítani, bár okosabbak leszünk, ha megkezdji a fékezési manővert. De *maga* ismeri ezeket a holdakat; maga szerint hol fog leszállni?

– Csak egy érdekes hely van itt. A Zeusz-hegység.

– Miért akarna valaki épp ott leszállni?

Rolf vállat vont.

– Többek között erre a kérdésre is szerettünk volna választ kapni. Két drága behatolásmérőnkbe került.

– És a jelek szerint még sokkal többre fog kerülni. Nincs *semmi* elképzelése?

– Úgy beszél, mint egy zsaru – jegyezte meg Van der Berg, de a vigyora arra utalt, hogy a megjegyzést nem kell komolyan venni.

– Érdekes... az elmúlt órában másodjára mondják ezt nekem.

A kabin légkörében hirtelen egy apró kis változás következett be – majdnem úgy, mintha az életfenntartó rendszer igazított volna magán egyet.

– Ó, csak tréfáltam! Vagy tényleg az?

– Ha az volnék, nem vallanám be, igaz?

Ez nem válasz, gondolta Van der Berg; ám ha jobban belegondol, mégiscsak az lehet...

Alaposabban megnézte a fiatal tisztet, s nem először látta, milyen feltűnően hasonlít híres nagyapjához. Valaki említette, hogy Chris Floyd csak erre az egy útra jött át a Csung-flotta egy másik hajójáról a *Galaxyra* – az illető még azt is hozzátette gúnyosan, hogy lám, minden üzletben hasznosak a jó kapcsolatok. Floyd képességeit illetően azonban semmiféle kritikának nem volt helye: a fiatalember kiváló űrhajós hírében állt. Szakképzettsége révén más részfeladatokat éppígy elláthatott volna; lásd Rosie McCullent, aki – most jut eszébe – szintén csak erre az útra szerződött a *Galaxyra*.

Rolf van der Berg érezte, hogy egy kozmikus cselszövés kiterjedt és finom hálójába gabalyodott bele; s mint tudós, aki megszokta, hogy többé-kevésbé egyenes válaszokat kap ama kérdéseire, amelyeket a természethez intéz, nem különösebben élvezte ezt a helyzetet.

Ám hogy ártatlan áldozat volna, azt aligha állíthatta. Megpróbálta elkendőzni az igazságot – vagy mindenestre azt, amit ő igazságnak vélt. És

íme, fondorlata következményei megsokszorozódtak, mint láncreakcióban a neutronok; s hasonlóképpen katasztrófával fenyegetnek az eredmények is.

Melyik oldalon áll Chris Floyd? Hány oldal van egyáltalán? A Bund mindenképpen benne lehet, ha már a titok kiszivárgott. De a Bundon belül is voltak frakciók meg ellenfrakciók – valahogy olyan volt ez az egész, mint egy tükörterem...

Mindenesetre egyetlen dologban eléggé biztosnak érezhette magát. Chris Floydban, ha csak a kapcsolatai miatt is, meg lehetett bízni. "Le merném fogadni – gondolta Van der Berg –, hogy őt az ASTROPOL nevezte ki a küldetés idejére – akármilyen hosszúnak vagy rövidnek bizonyuljon is *az* a végén..."

– Szeretnék segíteni magának, Chris – mondta lassan. – Ahogy talán sejti is, vannak bizonyos elméleteim. De az is lehet, hogy merő képtelenség az egész... – Aztán még hozzátette: – Nem egészen félóra múlva megtudhatjuk az igazságot. Addig inkább nem mondanék semmit.

"És nemcsak a búr makacsságom indokolja ezt – fűzte hozzá gondolatban. – Mert ha tévedtem, nem szívesen halnék meg olyan emberek között, akik tudják, hogy *én* voltam az a bolond, aki a pusztulásba vittem őket."

29.

LESZÁLLÁS

Csang másodtiszt azóta birkózott a problémával, amióta – meglepetésére és legalább akkora megkönnyebbülésére – a *Galaxy* áttért a leszálláshoz vezető keringési pályára. Az elkövetkező egy-két órában a hajó Isten – de legalábbis Sir Isaac Newton – kezében volt; más teendő nem lévén, meg kellett várni a végső fékező- és leszállómanővert.

Hamarjában fontolóra vette, megkísérelje-e félrevezetni Rosie-t úgy, hogy a maximális megközelítési pont elérésekor ellenirányú repülési utasítást ad a gépnek, így próbálva kijuttatni a hajót ismét az űrbe. És ha újra stabil keringési pályára állt, akkor elindíthatják a Ganümedésről a mentőegységeket... A terv ellen csak egy alapvető érv szólt: szinte biztos, hogy *ő* nem éri meg élve a mentést. Csang ugyan nem volt gyáva, de nem vágyott az űrhajózás hőse posztumusz címére.

A következő órában mindenesetre elég távoliaknak tűntek a túlélés esélyei. Azt az utasítást kapta, hogy *egy szál magában* tegyen le egy háromezer tonnás hajót egy teljesen ismeretlen területen. Efféle vakmerőséggel még az ismerős Holdon sem szívesen próbálkozott volna.

– Hány perc múlva kezdi a fékezést? – érdeklődött Rosie. Inkább parancs volt ez, mint kérdés; a lány nagyon is tisztában volt az asztronautika alapelveivel, Csang tehát elhessegette iménti merész álmait arról, hogy túljárhat az eszén.

– Öt – mondta kelletlenül. – Figyelmeztethetem a többieket, hogy álljanak készenlétben?

– Majd én. Adja ide a mikrofont... ITT A HÍD. ÖT PERC MÚLVA MEGKEZDJÜK A FÉKEZÉST. ISMÉTLEM, ÖT PERC MÚLVA. VÉGE.

A tiszti étkezőben összeverődött tudósok és tiszték már igencsak várták ezt az üzenetet. Szerencséjükre a külső videomonitorokat nem, kapcsolták ki. Lehet, hogy Rosie megfélemezett róluk, de még valószínűbb, hogy nem törődött velük, így aztán tehetetlen szemlélőkként – és úgy is, mint foglyul ejtett nézőközönség – végignézhették, hogyan rohannak saját végzetük – felé.

Az Európa felhők borította sarlója immár betöltötte a visszapillantó kamera egész látómezejét. Nyílás sehol sem mutatkozott az éjszakai oldalra igyekvőben összesűrűsödött vízpára tömör rétegei között. De nem is volt rá szükség, hiszen a leszállást a legutolsó pillanatig radar vezérelte. Fokozta viszont a megfigyelők kínjait, akik kénytelenek voltak a látható fényre hagyatkozni.

De a legfeszültebb figyelemmel az az ember nézte a közeledő világot, aki már csaknem tíz éve hasztalan próbálta megismerni. Rolf van der Berg a csak úgy tessék-lássék, lazán bekapcsolt biztonsági öv védelmében ült könnyű, alacsony gravitációjú székében jóformán észre sem véve a fékezés megkezdésekor fellépő súly első rohamát.

Öt másodperc alatt eljutottak a teljes tolóerőig. A tiszték villámgyors számításokat végeztek, de így, a navigációs műszerek nélkül legföljebb csak találgatni tudtak; Laplace kapitány pedig valamiféle megegyezés kibontakozásában reménykedett.

– Tizenegy perc... – szólalt meg hirtelen – feltéve, hogy nem csökkenti a nyomást. Most a maximumon van... És feltéve, hogy tíz kilométer magasságban, közvetlenül a felhők fölött megáll, s aztán egyenesen megy le a felszínre. Ez akár újabb öt percben is beletelhet.

Azt fölösleges lett volna hozzátennie, hogy az említett öt perc utolsó másodperce ígérkezik a legkritikusabbnak.

Úgy látszott, az Európa elszánta magát, hogy mindvégig megőrzi a titkát. Odalent még akkor sem mutatkozott szárazföld – avagy tenger –, amikor a *Galaxy* már mozdulatlanul lebegett közvetlenül a felhőtakaró fölött, így telt el néhány gyötrelmes másodperc, miközben a képernyőkön semmi más nem volt látható, mint a nagy ritkán használt, most éppen kiengedett állapotban lévő futómű. A művelet keltette zaj percekkel korábban futó ijedséget keltett az

utasokban; most reménykedhettek, hogy az űrhajó e tartozéka el fogja látni a feladatát.

"Milyen vastag lehet ez az átkozott felhő? – tanakodott Van der Berg magában. – Lehet, hogy lehúzódik egészen a...?"

Nem: itt-ott megnyílt, diribdarabokká szakadozott, foszlányokká vékonyuk – és alatta mintha csak pár ezer méterrel lejjebb, ott feküdt az új Európa.

Mert új volt valóban; ennek belátásához még csak geológusnak sem kellett lenni. A gyermek-Föld lehetett ilyen úgy négymilliárd évvel ezelőtt, amikor a szárazföld és a tenger már felkészült rá, hogy megkezdje véget nem érő viaskodását.

Itt ötven évvel ezelőttig nem volt sem szárazföld, sem tenger – itt csak jég volt. De a jég immár fölolvadt a Luciferre néző féltekén, s a nyomában keletkező víz szinte kiforrt a helyéből – és elraktározódott az éjszakai oldal örök mélyhűtőjében. A sok milliárd tonnányi folyadék esetén áthelyeződése az egyik félgömbről a másikra olyan ősi tengerágyakat tárt fel, amelyekhez a távoli Nap sápadt fénye sem juthatott el soha.

Ezek az elgyötört vidékek is megszelídülhetnek, megnyugodhatnak egy napon a jótékonyan rájuk boruló növénytakaró alatt: de most még csak csupasz lávafolyókat, imitt-amott gőzölgő ingoványokat s köztük a furcsán megdőlt alakzatokká feltornyosuló sziklarétegek tömbjeit lehetett látni. A terület napnál világosabban egy hatalmas tektonikus átalakuláson átesett térség volt, amin – tekintve az Everest méretű hegy nem régi születését – nem lehetett különösképpen meglepődni.

És íme, a hegy máris itt meredezett a természetellenes közeli látóhatár fölött. Rolf van der Berg a mellében szorítást, a tarkóján pedig bizsergést érzett. Álmai hegyét végre a saját szemével s nem a műszerek távoli, idegen szenzorain át láthatja.

A formája (ahogy eddig is tudta) egy olyanformán megdőlt tetraéderre emlékeztetett, amelynek egyik lapja csaknem függőleges volt. (Csodás kihívás a hegymászóknak még ezen a gravitáción is – különösen mert *ebbe* aztán nem tudnák beleverni a kapszokat...) A csúcsot eltakarták a felhők, s a közelebbi, szelíden lejtő oldalt hó borította.

– *Emiatt* volt az a nagy hűhő? – morogta valaki mérhetetlen lekicsinyléssel. – Úgy látom, hogy egy teljesen közönséges hegy, amiből, ha egyet lát az ember, akkor már... – Nem folytathatta, mert dühösen lepisszegették.

A *Galaxy* lassan ereszkedett a Zeusz-hegység felé, miközben Csang alkalmas helyet keresett a leszállásra. A hajó oldalirányban csak nagyon kicsit tudott elmozdulni, minthogy a tolóerő kilencven százaléka tömege pusztta megtartására kellett. Talán ha ötpercnyi lebegésre elég hajtóanyaga volt; noha még utána is képes volt biztonságosan landolni – csak fölszállni nem tudott

soha többé.

Csaknem száz éve már, hogy Neil Armstrong ugyanezzel a problémával nézett szembe. Csak éppen az ő fejének nem szegeztek pisztolyt, miközben vezette a hajót.

És mégis úgy esett, hogy az utolsó percekben Csang megfeledkezett a pisztolyról is meg Rosie-ről is. Minden idegszálával az elvégzendő feladatra összpontosított; gyakorlatilag az általa irányított hatalmas gépezet részévé vált. Egyetlen emberi érzés maradt meg benne, s ez nem a félelem volt, hanem – a lelkesültség. Erre a munkára képezték ki, szakmai pályafutásának ez volt a fénypontja – még akkor is, ha könnyen lehet, hogy egyszersmind ez lesz az utolsó ténykedése is.

És nagyon úgy festett a dolog. A hegy lába már egy kilométerre sem volt – s ő még most sem talált leszállóhelyet. A hihetetlenül egyenetlen talajon egymást váltották a szakadékok s az óriás görgetegek. Teniszpályánál nagyobb sík területet sehol sem lehetett látni – és az üzemanyag-mutató már csak harminc másodpercre volt a vörös vonaltól.

De akkor végre megpillantotta azt a sík vidéket – a leglaposabbat az összes eddigi közül –, ami a kiszabott időn belül az utolsó lehetőséget kínálta.

Bűvészmutatványba illő ügyességgel kezdte lefelé kormányozni a kezére bízott óriási, bizonytalan egyensúlyú hengert ama foltnyi vízszintes térség irányába... mintha hó lepné... igen, úgy van... a fűvókákból kiáramló sugár elsöpörte a havat... De mi van alatta? Jégnek látszik... talán egy befagyott tó... de milyen vastag? MILYEN VASTAG?...

A *Galaxy* fő hajtóműveinek ötszáz tonnás kalapácsütése megdördült a csalárdul hívogató felszínen. Vonalak futottak szét rajta sebesen, sugár alakban; az elrepedt jégből hatalmas táblák szakadtak ki. A forrásnak induló víz koncentrikus hullámai kifelé száguldottak, ahogy a hajtómű dühödten belefűjt az egyszerre lemeztelenedé tó vizébe.

Csang, a jól képzett tiszt a gondolatok végzetes mérlegelése nélkül, automatikusan cselekedett. Bal kézzel fölrántotta a BIZTONSÁGI ZÁR feliratú kart, jobbjaival ugyanakkor az előbbi által védett vörös fogantyút kapta el, s még ugyanazzal a mozdulattal át is nyomta nyitott helyzetbe.

S ezzel életbe lépett a *Galaxy* első felbocsátása óta békésen szunnyadó ABORTUSZ-program, s visszalökte a hajót az égre.

30.

LESZÁLL A GALAXY

A hirtelen fellépő teljes erejű nyomás úgy halott a tisztí étkezdében, mint egy már kihirdeteti halálos ítélet felfüggesztése. Az elszőnyedt tiszték, látva a kiválasztott terület összeroppanásai, nullák, hogy a menekülésnek csak egy útja maradi. Most, hogy Csang megtalálta ezt az utat, megint megengedhették maguknak a föllélegzés fényűzését.

De hogy mennyire lesz tartós az élmény, még találgatni sem merte senki. Egyedül Csang tudta, van-e a hajónak annyi üzemanyaga, hogy elérjen egy stabil röppályát – s ha elérné is, gondolta Laplace komoran, az a holdkóros újra lekényszerítheti a pisztolyával. Ámbár ő egy percig sem hitte, hogy a lány örült volna; szerinte nagyon is tisztában volt azzal, hogy mit csinál.

Hirtelen nyomásváltozás lépett fel.

– Most állt le a négyes motor – mondta az egyik mérnökiszt. – Nem lep meg... nyilván túlmelegedett. Nem úgy tervezték, hogy ilyen hosszan működjek ebben a magasságban.

Írányváltoztatást természetesen nem érzékelték – a csökkentett nyomás továbbra is a hajó tengelye mentén érvényesült –, de a képernyőkön látható kép bolond módjára megdől. A *Galaxy* fölfelé tartott most is, de már nem függőleges irányban. Rakétalövedékké vált, amelyet egy ismeretlen, az Európán lévő célpontira irányoztak be.

És hirtelen újra leesett a nyomás; a monitorokon a látóhatár ismét vízszintessé vált,

– Leállította a szemközti motort... csak így akadályozhatja meg a hajó bukencezését... De tudja-e tartani a magasságot?... Jól van, fiú!

A figyelő tudósok nem láthatták, mi van jól, mert a vakítóan fehér ködtől elhomályosított monitorokról teljesen eltűnt a kép.

– Kidobja a tartalék üzemanyagot... könnyít a hajón...

A nyomás a zéró felé közeledett; a hajó zuhanni kezdett. Másodpercek alatt átzuhant azon a terjedelmes, jégkristályok alkotta felhőn, amely a kiöntött üzemanyag kirobbanásakor keletkezett az űrben. Odalent pedig kényelmes, egynyolcad gravitációs gyorsulással közeledett feléjük az Európa központi tengere. Legalább nem kell Csangnak leszállóhelyet keresnie; mostantól kezdődhet az a szabvány hadműveleti eljárás, amely, mint valami videojáték, azoknak a millióknak is ismerős, akik sohasem jártak s nem is fognak járni az űrben.

Annyi az egész, hogy az ember egyensúlyba állítja a nyomást a gravitációval, olyanformán, hogy a leszálló hajó zéró magasságban érje el a zéró sebességet. Valamennyi hibaszázalékkal még e vízre szállásnál is számolni kell, amiben Csang most kénytelen-kelletlen az első amerikai űrhajósok módszerét utánozta. Ha hibázik – és az elmúlt órák eseményei után ezért nemigen lehetne kárhoztatni –, sajnos nem írja ki a számítógép a

képernyőre, hogy: "Sajnálom, lezuhant. Megpróbálja még egyszer? Válasz: igen / nem..."

A legnehezebb feladatot talán Yu másodtiszt és két társa kapta: nekik rögtönzött fegyvereikkel ott kellett állniuk a híd bezárt ajtaja előtt. Itt nem volt képernyő, ami közvetítette volna számukra a történeteket, ők csupán a kantinból érkező hírekre hagyatkozhattak. Rejtett mikrofonjukon át sem érkezett semmi, ami persze aligha volt meglepő, hiszen Csangnak és McCullennek nem sok ideje vagy igénye volt a beszélgetésre.

A leszállás tökéletesen, jóformán zökkenő nélkül zajlott le. A *Galaxy* pár méterre lemerült, majd ismét a felszínre bukkant, vízszintes irányban kilengett, s végül – hála a motorok súlyának – elfoglalta függőleges helyzetét.

A kémmikrofonon át ekkor hallották meg az első érthető szavakat:

– Maga örült, Rosie! – Csang hangjában több volt a rezignált fáradtság, mint a harag. – Remélem, meg van elégedve. Megölt mindannyiunkat.

Egy pisztolylövés hallatszott, aztán hosszú csend.

Yu és társai türelmesen vártak, tudván, hogy hamarosan valaminek történnie kell. És hallották, hogy odabent leveszik a zárópántokat... erre már ők is megmarkolták a náluk lévő csavarkulcsokat, fémrudakat. Egyiköjükkel elbánhat a lány, de mindhármodjukkal nem...

Az ajtó szép lassan kitérült.

– Sajnálom – mondta Csang másodtiszt. – Egy pillanatra elvesztettem az eszemet.

Majd ezután, mint minden értelmes ember az ő helyében, ismét elvesztette, s elájult.

31.

A GALILEAI-TENGER

"Sohasem fogom megérteni, hogy mehet valaki orvosnak – tűnődött Laplace kapitány. – Vagy temetkezési vállalkozónak, ha már erről van szó. Néha olyan gusztustalan a munkájuk..."

– Na, talált valamit?

– Nem, kapitány. Persze nincsenek meg a megfelelő eszközeim. Bizonyos beültetett holmikat csak mikroszkóppal lehet észrevenni – nekem legalábbis azt mondták. De ilyen nem sok akadhat...

– Talán elrejtettek a hajón egy reléadót, és azzal volt összeköttetésben – Floyd azt javasolta, próbáljuk megkeresni. Levette az ujjlenyomatokat és – van még valami azonosítójege?

– Igen... mihelyt érintkezésbe lépünk a Ganümedésszel, ezeket elküldjük nekik a lány papírjaival együtt. De nem hinném, hogy valaha is megtudjuk, ki volt Rosie, vagy hogy kinek dolgozott. És legfőképpen, hogy *miért*.

– Mindenesetre nem vészett ki belőle minden emberi érzés – jegyezte meg Laplace elgondolkodva. – Amikor Csang meghúzta az ABORTUSZ-kart, abból már tudnia kellett, hogy veszített. Akkor kellett volna lelőnie Csangot, de ő mégis engedte, hogy leszálljon.

– Na, *ebben* aztán sok köszönetünk lesz, ha minden igaz! Hadd meséljek el valamit, akkor történt, amikor Jenkinsszel kilöktük a holttestet a hulladéknyíláson. – A doktor undorral elbiggyesztette a száját, majd így folytatta: – Igaza volt, nem vitás; nem tehattunk mást. Azzal viszont már nem vésződtünk, hogy valami súlyt kötözzünk rá... percekig lebegett a víz tetején... figyeltük, mikor távolodik már el a hajótól – és akkor...

Látni lehetett, hogy a doktor küszködik a szavakkal.

– Mi történt akkor, az istenért?!

– *Valami* följött a víz alól. Mint egy papagájcsőr, csak százszor nagyobb! Bekapta... Rosie-t... egy pillanat alatt, és már el is tűnt. Valami elképesztő erejű barátunk él itt; ha tudnánk is levegőt venni odakint, az úszkálást semmiképpen sem merném ajánlani.

– A híd a kapitánynak – szólalt meg a szolgálatban lévő tiszt. – Nagy kavarodás a vízben... hármaskamera... adom a képet.

– Ez az a valami, amit láttam! – kiáltotta a doktor. Hirtelen megborzongott, ahogy óhatatlanul eszébe ötlött a baljós gondolat: *Csak nem másvalakiért jött vissza?*

Az óceán tükrén ekkor egy hatalmas tömeg szakította át magát, s ugrott ív alakban föl, az ég felé. Egy percre levegő és víz között függött a szörnyalak.

Az ismerős olykor éppoly megrázó lehet, mint az idegen – ha rossz helyen találkozunk vele. A kapitány és a doktor egyszerre, egy emberként kiáltott fel:

– Cápa!

Épp csak annyi idejük volt, hogy egy-két apró különbséget észrevegyenek (a hatalmas papagájcsőrön kívül), s az óriás már vissza is zuhant a tengerbe. Például eggyel több uszonypárja volt – s mintha kopoltyúja nem lett volna. Mint ahogy szeme sem... de csőre két oldalán furcsa kitüremkedést figyeltek meg, ami persze lehetett más érzékszerv is.

– Konvergens evolúció, nem vitás – jegyezte meg a doktor. – Hasonló problémákra hasonló megoldások születnek bármelyik bolygón. Gondoljon a Földre; a cápákra, a delfinekre, az ichthyosaurusokra – valamennyi óceánlakó

ragadozónak szükségszerűen egyforma az alapfelépítése. De azért ez a csőr zavarba ejt engem...

– Most meg mit csinál?

A lény újból feljött a felszínre, de ezúttal roppant lassan, mintha az előbbi hatalmas ugrás kimerítette volna. Helyesebben szólva úgy látszott, mintha bajban volna – sőt, mintha a végét járná; a farkával csapkodta a vizet, de közben meg sem próbált erre vagy arra elmozdulni.

És ekkor hirtelen kiokádta utolsó falatját, majd hanyatt fordult, s ott himbálózott élettelenül a szelíd hullámok hátán.

– Űristen! – nyögte a kapitány elszörnyedve. – Azt hiszem, tudom, mi történt.

– Vadidegen biokémia – bólintott a doktor, akit szemmel láthatóan szintén felkavart a látvány. – Lám, egy áldozata mégiscsak volt Rosie-nak.

A Galileai-tenger természetesen az Európa fölfedezőjéről kapta a nevét – ő viszont a sajátját annak idején egy másik világ sokkal kisebb tengeréről kapta.

Emez – nem lévén még ötvenesztendős sem – nagyon fiatal tenger volt, és mint a legtöbb újszülött, nagy lármát tudott csapni. Mert bár az Európa légköre az igazi hurrikánok gerjesztéséhez még igencsak ritkás volt, a környező szárazföldek felől viszont örökösen fújt a szél a trópusi övezet, vagyis ama pont felé, amely fölött a Lucifer állomásozott. Itt, az örök dél e pontján mindig forrt a víz – noha e vékony légkörben olyan volt a hőmérséklet, hogy annak forrósága még egy csésze tea elkészítéséhez sem lett volna elég.

Szerencsére e közvetlenül a Lucifer alatti gőzös és viharzó térség tőlük vagy ezer kilométerre volt. A *Galaxy* egy viszonylag nyugalmas területen szállt le, alig száz kilométerre a legközelebbi szárazföldről. Csúcssebességgel haladva, a másodperc töredéke alatt tette volna meg ezt a távolságot – most azonban, az Európa örök felhőtakarójának alacsonyan függő boltozata alatt sodródva, a szárazföld oly távolinak látszott, mint a legelérhetetlenebb messzeségben lévő kvazár. S hogy a helyzet még reménytelenebb legyen – ha volt még értelme egyáltalán e megállapításnak –, a part felől szüntelenül fújó szél még inkább kisodorta a hajót a nyílt vízre. De a mostaninál akkor sem lett volna jobb helyzetben, ha valahogy sikerül megfeneklenie eme új világ valamely szűz partján.

Jobb helyzetben nem, legföljebb kényelmesebben – mert az űrhajók, a mégoly vízbiztosak is, ritkán voltak hajózásra alkalmasak. A függőleges helyzetben lebegő *Galaxy* le-föl bukdácsolt a szelíd, ámde szeszélyes hullámokon, így aztán a legénység fele máris tengeribeteg volt.

Laplace kapitány előbb meghallgatta a károkról szóló jelentéseket, majd önként jelentkezőt kért, olyat, aki ért a csónakok kezeléséhez, legyen az bármilyen méretű vagy formájú. Jogosnak látszott az a feltételezés, hogy harminc űrhajózási mérnök és űrkutató tudós között jócskán akadhatnak tengerhez értő emberek is, ezért aztán ki is jelölt nyomban öt műkedvelő tengerészt, de még egy hivatásosat is – Frank Lee pénztáros ugyanis a Csung-féle járatokon kezdte pályafutását, s csak később került át az űrhajózáshoz.

Bár a pénztárosoknak gyakrabban volt dolguk számológépekkel (Frank Lee esetében ide kell érteni a kétszáz éves, elefántcsont golyós abakuszt is), mint navigációs műszerekkel, mindazonáltal az alapvető tengerészeti szakismeretekből is le kellett vizsgáznuk. Lee még sohasem próbálhatta ki, valójában mit tud a tengeren, de most, a Dél-kínai-tengertől csaknem egymilliárd kilométerre, végre eljött az ő ideje is.

– Teli kéne töltenünk az üzemanyagtartályokat – tanácsolta a kapitánynak.
– Akkor lejjebb merülnénk, s nem bukdácsolnánk ilyen veszettül.

Esztelenségnek tűnt, hogy még több vizet engedjenek be a hajóba, s ez elbizonytalanította a kapitányt.

– És ha zátonyra futunk?

Senki sem kockáztatta meg a kézenfekvő választ, miszerint: mit számítana az már? Minden komolyabb ellenvetés nélkül elfogadták, hogy jobb dolguk lenne a szárazföldön – feltéve, hogy elérik egyáltalán.

– Utána még mindig kiüríthetjük a tartályokat. Meg is kell tennünk mindenképpen, mihelyt partot érünk, hogy újra vízszintes helyzetbe hozzuk a hajót. Energiánk van, hál' istennek...

A hangja tétován elhalkult; mindenki tudta, mire gondol. Az életfenntartó rendszereket jelenleg működtető kisegítő reaktor nélkül órákon belül halottak lennének mindannyian, így azonban – nem számolva semmiféle üzemzavarral – a hajó korlátlan ideig életben tudja tartani őket.

Végül, persze, éhen fognak halni; épp az imént kaptak drámai erejű bizonyítékot arra, hogy az Európa tengereiben számukra nincs élelem, csak méreg.

Mindenesetre megteremtették a kapcsolatot a Ganümedésszel, s azóta már megtudta az egész emberi faj, hogy mekkora bajbajutottak. Immár a Naprendszer legjobb koponyái dolgoznak azon, hogy megmentse őket. Ha kudarcot vallanak, a *Galaxy* utasai és legénysége legalább vigaszt nyerhet abban, hogy haláluk a legteljesebb nyilvánosság előtt fog bekövetkezni.

ELTÉRÍTÉS

– Az a legújabb hír – közölte Smith kapitány az összegyűlt utasokkal –, hogy a *Galaxy* kifogástalan állapotban leszállt a tengerre. A legénység egy tagját – egy női utaskísérőt – megölték... a részletek nem ismeretesek... de mindenki más biztonságban van.

A hajó minden berendezése működik... itt-ott vannak szivárgások, de ezeket szemmel tartják. Laplace kapitány szerint nincs közvetlen veszély, de az uralkodó szél mind távolabb sodorja őket a szárazföldtől, a nappali félteke közepe irányába. De ez sem jelent komoly gondot, mert vannak nagyméretű szigetek, amelyek közül egyet biztosan el fognak érni. Pillanatnyilag kilencven kilométerre vannak a legközelebbi szárazföldtől. Láttak hatalmas tengeri állatokat, de ezek nem mutattak ellenséges szándékot.

Ha nem történik újabb baleset, hónapokig életben maradhatnak, vagyis míg ki nem fogynak az élelemből – amit természetesen mostantól fogva szigorúan be kell osztaniuk. De Laplace kapitány szerint a hangulat még jó.

És itt lépünk be mi a képbe. Amennyiben haladéktalanul visszatérünk a Földre, ott feltöltjük magunkat üzemanyaggal, és átesünk a szervizen, akkor egy ellentétes irányú röppályán nyolcvanöt nap alatt érhetjük el az Európát. Jelenleg ugyanis a *Universe* az egyetlen hajó, amelyik le tud ott szállni, és fel is tud emelkedni újra, még hozzá jelentős teherrel. A Ganümedésről induló járatok legfőljebb utánpótlást dobhatnának le, de ez minden – ámbár adott esetben ez is dönthet élet és halál kérdésében.

Sajnálom, hölgyeim és uraim, hogy látogatásunk ilyen rövidre sikeredett – de talán egyetértenek abban, hogy amit ígértünk, mindent megmutattunk önöknek. És abban is biztos vagyok, hogy jóváhagyják új küldetésünket – még akkor is, ha a siker esélye, magunk között szólva, meglehetősen kevés. Ez minden, amit most elmondhattam önöknek. Dr. Floyd, válthatnék önnel néhány szót?

Míg a többiek lassan és gondolataikba mélyedve kilebegtek a társalgóból, ahol már oly sok, kevésbé vészjósló eligazítást kaptak eddig, a kapitány figyelmesen szemügyre vette az üzenetekkel teli faliújságot. Bizonyos helyzetekben ugyanis a papírlapra nyomtatott szavak bizonyultak továbbra is a legalkalmasabb hírközlő eszköznek, noha a műszaki haladás e téren is

megmutatkozott. Azok a lapok, amelyeket a kapitány jelenleg böngészett, korlátlanul felhasználható multifax anyagból készültek, vagyis nagy szerepük volt abban, hogy a papírkosár terhe ne növekedjék túlságosan.

– Heywood – mondta Smith kapitány, immár mellőzve a formaságokat –, gondolom, sejti, hogy a kábelek csak úgy sisteregnek a sűrű üzenetváltásoktól. És sok minden van, amit nem értek.

– Én is csak ezt mondhatom – válaszolta Floyd. – Chrisről még semmi hír?

– Semmi, de a Ganümedész továbbította az üzenetét; azóta már meg is kellett kapnia. Képzelterti, hogy elsőbbséget élvez a magánközlemények között – és persze a maga neve még ennél is többet nyom a latban.

– Köszönöm, kapitány! Tudok valamiben segíteni?

– Nem nagyon... majd szólok.

Kis híja volt, hogy jó ideig ez legyen az utolsó alkalom, amikor szóba álltak egymással. Dr. Heywood Floydból órákon belül "tökkelütött vén hülye" lett, s ezzel kezdetét vette a kérészéletű "Lázadás a *Universe-en*" – amelynek élén maga a kapitány állt.

Pedig nem is Heywood Floyd ötlete volt; ő csak szerette volna, ha az...

A "Végzet" Roy Jolson navigációs tiszt volt. Floyd éppen csak látásból ismerte, alkalma sem volt rá soha, hogy a köszönésen kívül egy szót is váltson vele. Nagyon meglepte hát, amikor meghallotta azt a bártortalan kopogást a kabinja ajtaján.

A szemmel láthatóan feszengő navigátor egy sor térképet hozott magával. Biztos, hogy nem Floyd személye félemlítette meg – idővel mindenki természetesnek vette, hogy ő is a fedélzetén van –, vagyis emögött valami más oknak kellett rejtőznie.

– Dr. Floyd – kezdte oly sürgető nyugtalansággal a hangjában, amiről hallgatójának az a kereskedő jutott az eszébe, akinek talán a jövője függ attól, hogy sikerül-e megkötnie ezt az üzletet. – A tanácsát kérném... és a közreműködését.

– Természetesen... De mit tehetek? Jolson kigöngyölte azt a térképet, amely a Lucifer pályáján belüli bolygók helyzetét ábrázolta.

– A maga egykori trükkje adta nekem az ötletet... Tudja, amikor összekapcsolta a *Leonovot* és a *Discoveryt*, hogy elmeneküljön a Jupitertől, még mielőtt az felrobban.

– Azt nem én találtam ki, hanem Walter Curnow.

– Ó... ezt nem is tudtam. Itt persze nincs másik hajó, hogy meglökjön bennünket, de van valamin, ami még ennél is sokkal jobb...

– Mire gondol? – kérdezte Floyd meghökkenve.

– Ne nevéssen ki. Miért menjünk vissza üzemanyagért a Földre, amikor pár száz méterre innen másodpercenként tonnaszámra köpködi ki a Hű Öreg? Ha azt megcsapolnánk, nem három hónap, de három hét alatt eljuthatnánk az Európára.

Az elgondolás oly nyilvánvaló, egyszersmind oly vakmerő is volt, hogy Floydnek elakadt a lélegzete. Azon nyomban fél tucat ellenvetés fogalmazódott meg benne – de egyik sem tűnt végzetesnek.

– Mit szól a kapitány az ötletéhez?

– Még nem szóltam neki; épp emiatt van szükségem a segítségére. Szeretném, ha ellenőrizné a számításaimat, s aztán ismertetné vele az elgondolást. Engem elutasítana... ebben biztos vagyok... és nem is hibáztatnám érte. Ha én kapitány volnék, azt hiszem, én is így tennék...

Hosszú csend telepedett a kis kabinra. Aztán, ha lassan is, de mégiscsak megszólalt Heywood Floyd:

– Előbb fel szeretném sorolni az összes ellenérvet... hogy miért nem lehet megcsinálni. Aztán maga megmondja, miért nincs igazam...

Jolson másodtisztt ismerte a parancsnokát; Smith kapitány életében nem hallott még ilyen esztelen javaslatot...

Ellenvetései jól megalapozottak voltak, s nem lehet mondani, hogy egyetlen kézlegyintéssel akarta volna elintézni a dolgot.

– Ó, *elméletben* bizonyára működne – ismerte el. – De gondolja végig a megvalósítás körülményeit! Hogy juttatná be az anyagot a tartályokba?

– Már beszéltem a mérnökökkel. Elvinnénk a hajót a kráter pereméhez – ötven méter távolságban teljesen biztonságos. A hajó üres részében lévő csöveket ki tudjuk emelni... elvezetjük a Hű Öreghez, s aztán várunk, amíg köpni kezd... Ön is tudja, milyen megbízható, milyen jó modorú.

– De hát közel légüres térben a szivattyúink sem működnek!

– Nem is lesz rájuk szükségünk; úgy számoljuk, hogy a gejzír saját áramlási sebessége biztosítja a másodpercenkénti legalább száz kilós beáramlást. Az egész munkát rábízhatjuk a Hű Öregre.

– Nem folyékony vizet, csak jégkristályokat és gőzt kapunk tőle!

– A fedélzetre kerülve cseppfolyóssá fog válni.

– Mindent alaposan átgondolt, így van? – szólta a kapitány mogorva álmélkodással. – Én azonban nem tudok hinni benne. Például elég tiszta az a víz? Mi a helyzet a szennyeződésekkel? Különös tekintettel a koromszemcsékre...

Floyd önkéntelenül is elmosolyodott. Smith kapitánynak lassan már rögeszméjévé vált a korom...

– A nagyobb részecskéket ki tudjuk szűrni, a többi meg nem befolyásolja a reakciót. Ó, igen... a hidrogénizotóp aránya itt mintha jobb volna, mint a Földön. Könnyen lehet, hogy ebből még több hajtóerőt is nyerhetünk.

– A kollégái mit szólnak az ötletéhez? Ha most egyenesen a Lucifer felé indulunk el, esetleg hónapokba telik, mire hazajutnak.

– Nem beszéltem velük. De számít az, amikor oly sok élet forog kockán? A tervezettnél hetven nappal korábban érhetjük el a *Galaxyt*! *Hetven nap!* Gondolja meg, mi minden történhet ennyi idő alatt az Európán!

– Tökéletesen tisztában vagyok az időtényezővel! – csattant fel a kapitány.

– Ami persze ránk is vonatkozik. Elképzelhető például, hogy nem futja a készletünkől egy ilyen hosszúra nyúlt kirándulásra.

"Most már apróságokon lovagol – gondolta Floyd –, ráadásul tudnia kell, hogy én ezt nagyon jól tudom. Jó lesz diplomatikusan viselkedni..."

– Néhány előre nem tervezett hét? Nem tudom elhinni, hogy csak ilyen szűk határok között gondolkodhatunk. Különböző is, eddig túl jól tartott bennünket. Némelyikünknek egyenesen jót tenne, ha kis ideig csökkentett fejadagon élne.

A kapitány megengedett magának egy fagyos mosolyt.

– Ezt majd mondja el Willisnek és Mihajlovicsnak. De attól tartok, örülség az egész, amit itt előadott.

– Legalább próbáljuk ki, mit szólnak hozzá a tulajdonosok. Hadd beszéljek Sir Lawrence-szel!

– Természetesen nem akadályozhatom meg benne – mondta Smith kapitány, de a hangja elárulta, hogy szíve szerint azt tenné. – De pontosan tudom, hogy mit fog mondani.

És ebben nem tévedett.

Sir Lawrence Csung harminc éve már nem kötött fogadást semmire; az ilyesmi nem illett a világkereskedelemben betöltött tiszteletre méltó helyzetéhez. Amikor még fiatal volt, bezzeg gyakran végigizgult egy-egy futamot a hongkongi lóversenypályán – amíg a puritán kormányzat be nem zárta az egyik közkerécsvédő rohamában. Annyira jellemző az életre, méltó búsán Sir Lawrence, hogy amikor még tudott fogadni, akkor nem volt rá pénze, most pedig már nem is teheti, mert a világ leggazdagabb emberének jó példával kell elől járnia.

Pedig – és ezt nála jobban nem tudhatta senki – az ő egész üzlettemberi pályafutása egyetlen hosszú játszma volt. Mindent elkövetett a kínálózkodási lehetőségek megragadására; ezért kellett beszereznie a legjobb információkat, s ezért kellett meghallgatnia az érzése szerint legokosabb tanácsokat adó

szakértőket. Ha rossz lóra tett, akkor rendszerint még időben visszakozott, de a kockázat tényezőjét sohasem hagyhatta számításán kívül.

Most, hogy elolvasta Heywood Floyd memorandumát, újra elfogta az a régi borzongás, amit azóta sem érzett, hogy utoljára nézte a körben vágtaázó lovakat. Ez aztán valódi kockázat volt – pályafutásának talán utolsó és legnagyobb kihívása –, ámbár ezt a világért be nem vallotta volna az igazgatótanácsnak. A legkevésbé pedig Lady Jasmine-nek...

– Bill – mondta –, mit gondolsz felőle?

A fia (ez a komoly és megbízható úr, akiből azonban hiányzott a zsenialitásnak az a szikrája, amelyre ennek a nemzedéknek talán már nem is volt szüksége) úgy válaszolt, ahogy elvárta tőle:

– Nagyon épkezláb elgondolás. A *Universe* meg is tudja csinálni – papíron. De egy hajót már elvesztettünk. Ezzel kockára tennénk egy másikat.

– Amúgy is a Jupiterhez megy... illetve a Luciferhez.

– Igen... de csak azután, hogy Föld körüli pályán nagyjavításon esik át. És annak utánagondoltál, hogy mivel jár ez a közvetlen út? Meg kell döntenie minden sebességi rekordot... az áttérésnél meg fogja haladni a másodpercenkénti ezer kilométert! Ennél rosszabbat keresve se mondhatott volna; apja már hallani vélte a paták dübörgését...

Fennhangon azonban csak ennyit mondott:

– Nem fog megártani nekik, ha elvégeznek néhány kísérletet, bár Smith kapitány foggal-körömmel harcol az ötlet ellen. Még lemondással is fenyegetőzik. Te közben egyeztesd a dolgok állását Lloyd's-szal – lehet, hogy vissza kell térnünk a *Galaxy*val kapcsolatos igénybejelentésünkre.

Különösen akkor, tehette volna hozzá, ha mint még nagyobb zsetont, kitennénk az asztalra a *Universe*-et.

Ráadásul Smith kapitányért is aggódott. Most, hogy Laplace az Európán vesztegelt, ő volt a legjobb parancsnoka.

33.

MEGÁLLÓ A VEREMNÉL

– A leghanyagabb munka, amit egyetemista korom óta láttam – morogta a főmérnök –, de a legjobb, amit ez idő szerint csinálni tudtunk.

A hevenyészett csővezeték ötven méteren át húzódott a vakító, vegyi anyagokkal bevont sziklán át a Hű Öreg most éppen csendes kürtője felé, s ott egy négyszögletes, lefelé mutató tölcserben ért véget. A Nap épp most bukkant fel a dombok mögül, s a felszín máris enyhén remegni kezdett, mert a

gejzír föld alatti – vagy Halley-alatti – tárolórétegei megéreztek a meleg első érintését.

A megfigyelőállásból szemlélődő Heywood Floyd alig akart hinni a szemének, látva, hogy mennyi minden történt huszonnégy óra leforgása alatt. Először tó a hajó két ellentétes táborra szakadt – az egyiket a kapitány vezette, a másikat szükségképpen ő maga. Hűvösen udvariasak voltak egymáshoz, és tényleges tettelegességre nem került köztük sor; de értesült róla, hogy egyes szálláshelyeken csak az "öngyilkos" Floydnak emlegetik. Nem olyasféle megtiszteltetés volt ez, amit különösképpen méltányolni tudott volna.

Pedig alapján semmi rosszat nem találhatott senki a Floyd-Jolson-féle manőverben. (Már a név is tisztességtelen volt; hiába hangoztatta, hogy minden érdem Jolsont illet, senki sem hallgatott rá. Mihajlovics egyenesen megkérdezte: "Nem vagy hajlandó osztozni a felelősségben?")

Az első próbatételre húsz perc múlva kerül sor: akkor fogja a Hű Öreg (meglehetősen későn) köszönteni a hajnalt. De még ha működik is a dolog, s az üzemanyagtartályokba csillogóan tiszta víz kezd áramolni, s nem a Smith kapitány által megjósolt iszapos, sáros lötyty, ezzel még nem nyílik meg előttük az Európára vezető út.

Apró, de nem elhanyagolható tényezőként tekintetbe kellett venni az előkelő utasok kívánságát is. Ők úgy tudták, hogy két héten belül otthon lesznek, s most meglepetésükre – egyesek megdöbbenésére – szembe kellett nézniük azzal a lehetőséggel, hogy veszélyes küldetésre indulnak a fél Naprendszeren át, s ha ez sikerülne is, azt már végképp nem tudta senki, hogy mikor jutnak vissza a Földre.

Willis föl volt háborodva, hiszen romokban hevert minden korábbi elképzelése. Dohogva járkált a hajón, perrel fenyegetőzött, de senki sem mutatott együttérzést iránta.

Greenburg ezzel szemben el volt ragadtatva; végre újra valódi úrutazásban lehet része! És Mihajlovics – aki ideje javát a legkevesbé sem hangszigetelt kabinjában lármás komponálással töltötte – majdnem ugyanolyan boldog volt, mint ő. Bízott benne, hogy ez az előre nem látott út alkotóképessége új magaslataira fogja őt lendíteni.

Maggie M. higgadtan fogadta a dolgot.

– Ha ez életeket menthet meg – mondta, egyenesen Willisre nézve –, hogyan tiltakozhatna ellene bárki is?

Floyd külön is megtett mindent, hogy Yva Merlinnek megmagyarázza a helyzetet, s úgy találta, hogy a nő kellőképpen föl is fogta. Sőt a legnagyobb megdöbbenésére épp Yva tette föl azt a kérdést, amelynek szemmel láthatóan senki sem szentelt különösebb figyelmet:

– És ha az európaiak nem akarják, hogy mi leszálljunk, sőt azt sem,

hogyan megmentjük a barátainkat?

Floyd őszinte elképedéssel meredt rá; valójában még most sem tudta hús-vér embernek elfogadni, ezért sohasem tudta, mikor áll elő valami fantasztikus megérzéssel vagy felülmúlhatatlan ostobasággal.

– Nagyon jó kérdés volt, Yva. Higgye el, gondolkozom rajta.

Az igazat mondták; Yva Merlinnek sohasem tudott hazudni. Azt valahogy szentségtörésnek érezte.

A gejzír szája fölött megjelentek az első párafoszlanysok. Föl- és kiröppentek, majd elszálltak a maguk természetellenes vákuum-röppályáin, úgyszólván elillantak az éles napsütésben.

A Hú Öreg megint elköhhentette magát, s megköszöörülte a torkát. Hófehér – és meglepően tömör –, jégkristályokból és vízcseppekből álló oszlop tört sebesen az ég felé. A földi ösztönök azt várták volna, hogy majd megbillen és lehanyatlik, de természetesen nem ez történt. Megállás nélkül zúdult ki- és fölfelé, éppen csak kicsit szétszóródva, míg aztán elvegyült az üstökös folyvást növekvő csóvájának hatalmas, csillogó burkával. Floyd elégedetten állapította meg, hogy a beléje áramló folyadéktól remegni kezd a csővezeték.

Tíz perc múlva haditanácsot ültek a hídon. A sértődött Smith kapitány egyetlen biccentéssel vette tudomásul Floyd jelenlétét; a beszélő szerepét a meglehetősen zavarban lévő helyettese vállalta.

– Nos, a dolog működik, méghozzá meglepően jól. Ha így megy tovább, húsz óra alatt megtölthetjük valamennyi tartályunkat... de elképzelhető, hogy odakint biztonságosabban kell rögzítenünk a csövet.

– Mi van a szennyeződéssel? – kérdezte valaki.

Az első tiszt egy szintelen folyadékkal teli, átlátszó présgömböt mutatott fel.

– Néhány mikronos nagyságrendig mindent felfogtak a szűrők. Hogy biztosak legyünk a dolgunkban, a két tartály közt átáramoltatva kétszer fogjuk átszűrni a vizet. Félek azonban, hogy nem lesz úszómedencénk, míg el nem hagyjuk a Marsot.

E megjegyzés jótékony nevetést váltott ki, még a kapitány is fölengedett valamelyest.

– Hogy ellenőrizzük, nincsenek-e működést gátló sajátosságok a Halley H₂O-jában, minimális hajtóerővel be fogjuk indítani a motorokat. Ha vannak, akkor elvetjük az ötletet, s indulunk haza a jó öreg Hold vizével, amelyet még az Aristarchuson vételeztünk.

E bejelentést az a fajta némaság fogadta, amelyben mindenki arra vár, hogy majd a másik megszólal. Végül Smith kapitány törte meg a kényelmetlenné váló csendet:

– Mint mindannyian tudják, én nagyon nem örültem az ötletnek. Ami azt illeti...

Feltűnt, hogy itt valami véleményváltás készülődik – hiszen köztudott volt, hogy nemrég még azt fontolgatta, elküldje-e Sir Lawrence-nek a lemondását (ami az adott körülmények között eléggé értelmetlen gesztusnak tűnt).

– De – folytatta a kapitány – történt egy s más az elmúlt néhány órában. A tulajdonos helyesli a tervet – már amennyiben kísérleteink során nem szembesülünk komoly ellenérvekkel. És ami a legmeglepőbb, de erről én sem tudok többet, mint önök, a Világ Űrhajózási Tanács nem egyszerűen jóváhagyja, hanem egyenesen *kéri*, hogy tegyük meg a kerülő utat, tekintet nélkül a felmerülő költségekre. Önök éppoly jól sejtik, mint én...

De egyvalami továbbra is nyugtalanít – nézett aggodalmasan a vízzel teli kis gömbre, amelyet Heywood Floyd a fény felé tartott, sőt kicsit még meg is rázott. – Én mérnök vagyok, nem pedig vegyész, hogy a fene vinné el! Ez a folyadék itt tisztának *látszik* – kérdés, hogy mit művel majd a tartályok szigetelésével.

Floyd utóbb maga sem értette, miért tette, amit tett; az efféle hebehurgyaságok végképp nem vallottak rá. Meglehet, egyszerűen elege lett a sok vitából, s végre munkához akart látni. Vagy talán megérezte, hogy a kapitánynak most egy erkölcsi szilárdságot kifejező cselekedetre van szüksége.

Egy villámgyors mozdulattal felpattintotta a zárókupakot, s ledöntött a torkán hozzátétőleg húsz köbcentit magából a Halley-üstökösből.

– Megkapta a választ, kapitány – mondta, amikor az utolsó csepp is legurult a torkán.

– Nahát – mondta félórával később a hajóorvos –, ennél hülyébb mutatóványt még életemben nem láttam! Nem tudja, hogy cianidok, ciángázok meg az isten tudja, még miféle finomságok vannak abban az anyagban?

– Dehogynem tudom – nevetett Floyd –, láttam az analízist... Nyomokban fellelhető... kár az aggodalomért. Ezzel szemben nekem van egy meglepetésem – tette hozzá gyászos hangon.

– És mi volna az?

– Ha el lehetne vinni ezt az anyagot a Földre, ott vagyont szerezhetnénk vele, csak úgy kéne árulnunk, mint szabadalmazott Halley hashajtót.

KOCSIMOSÁS.

Most, hogy elszánták magukat, teljesen megváltozott a légkör a *Universe* fedélzetén. A viták megszűntek; mindenki a legjobb tudását adta az együttműködéshez, s kevesen aludtak ki magukat az üstökösrag következő két fordulata alatt – azaz földi idő szerint az elkövetkező száz órában.

Az első halleyi "napot" arra szánták, hogy a maguk óvatos módján meglékeljék a Hű Öreget – de ahogy az éjszaka közeledtével a gejzír mindinkább csöndesedett, úgy vált egyre tökéletesebbé a módszerük. Estére több mint ezer tonna vizet pumpáltak be a hajóba; az elkövetkező nappali időszak bőven elég lesz a többire.

Heywood Floyd kitért a kapitány útjából; egyrészt mert nem akarta kihasználni a szerencsáját, másrészt mert Smithnek amúgy is ezer apró részletre kellett felügyelnie. De az új röppálya kiszámítása már nem az ő dolguk volt; a műveleteket s azok ellenőrzését a Földön végezték.

Immár kétség sem fért *hosszá*, hogy az elgondolás ragyogó, s a megtakarítás még annál is nagyobb, mint amit Jolson állított. Azzal, hogy az üzemanyagtartályait a Halleytn töltötte fel, a *Universe* kiküszöbölte a Földdel való találkozáskor esedékes két röppályamódosítást, vagyis egyenesen, méghozzá maximális gyorsulással tarthatott célja felé, megspórolva ezzel több hetet. A lehetséges kockázatok ellenére ekkor már mindenki tapsolt a tervnek.

Azazhogymajdnem mindenki.

A Földön hangos tiltakozásának adott hangot a sebtében megalakított "El a kezekkel a Halleytől!" nevű társaság. Tagjai (csak 236-an voltak, de nagyon értettek a propagandához) jogtalannak tekintették bármely égitest fosztogatását, még akkor is, ha emberéletek megmentéséről volt szó. Még az sem engesztelte ki őket, hogy a *Universe* csak azt az anyagot veszi kölcsön, amit az üstökös amúgy is elveszítene. A társaság azzal érvelt, hogy itt elvekről van szó. Dühös nyilatkozataik derűs megkönnyebbülést váltottak ki a *Universe* fedélzetén.

Smith kapitány szokott óvatosságával elvégeztette az első próbajáratokat; ha a helyzetjelző műszer felmondaná a szolgálatot, a hajónak nélküle kell boldogulnia. De semmiféle rendellenesség nem mutatkozott; a motor pontosan úgy viselkedett, mintha a holdi bányákból származó legfinomabb desztillált vízzel működne.

Ezután kipróbálta a központi, azaz az egyes számú hajtóművet; ennek megrongálódása esetén nem a hajó manőverezőképesége szenved kárt, csak

az egész tolóerő. A hajó ez esetben tökéletesen irányítható marad, de a maradék négy külső motorral a csúcsgyorsulás húsz százalékkal lejjebb esne.

És lám, itt sem volt gond; már a kétkedők is udvariasabban viselkedtek Heywood Floyddal, Jolson másodtiszt pedig már nem volt a társadalomból kivetett pária.

A felszállást késő délutánra ütemezték be, a közvetlenül a Hú Öreg lecsillapodása előtti időre. (Vajon hetvenhat év múlva is a megszokott helyén fogja-e köszönteni a következő látogatókat? – tűnődött Floyd. Talán; a létezésére utaló jelek már az 1910-es fotókon is fellelhetők.)

Mellőzték a régimódi, Cape Canaveral-stílusú drámai visszaszámlálást. Amikor Smith kapitány elégedetten megállapította, hogy minden rendben van, minden teketória nélkül adott az egyesnek egy öttonnás lökést, mire a *Universe* lassan fölemelkedett, és eltávolodott az üstököstől.

A szerény gyorsulást annál lenyűgözőbb – s a legtöbb szemtanú számára tökéletesen váratlan – tűzijáték kísérte. Mostanáig a középső motorokból kiáramló sugarak gyakorlatilag láthatatlanok voltak, mivel teljes mértékben erősen ionizált oxigénből és hidrogénből tevődtek össze. Még amikor – több száz kilométerrel arrébb – kémiaiilag vegyülőképessé hűltek is le a gázok, akkor sem lehetett látni semmit, mert a reakció nem adott fényt a látható spektrumban.

Most azonban a *Universe* egy szemkápráztatóan fényes, fehérén izzó, már-már tömörnek látszó lángoszlopon felkészve távolodott el a Halleytől. Ott, ahol a felszínnel érintkezett, szanaszét röpködtek a felrobbant szikla darabjai; így, miközben örökre elhagyta, a *Universe* mint kozmikus falfeliratot véste be a kézjegyét a Halley-üstökös magjába.

Az utasok többsége hozzászokott, hogy a segítség minden látható jele nélkül szállnak föl az űrbe, így nem csoda, ha döbbenten reagált a jelenségre. Floyd megcáfолhatatlan magyarázatot várt; apró örömei közé tartozott, hogy valami tudományos tévedésen kapja rajta Willist – de ez nagy ritkán fordult csak elő. S ha mégis megesett, akkor Willis mindjárt előkapott valami tetszetős mentséget.

– Karbon – mondta. – Izzó karbon... pontosan úgy, mint a gyertya lángjában... csak kicsit forróbb.

– Kicsit – dünnyögte Floyd.

– Most nem tiszta vizet égetünk... ha megbocsát érte. – Floyd megrántotta a vállát. – Hiába szűrtük meg gondosan, sok kolloid karbon van benne. És még számos olyan vegyület, amelyeket csak desztillálással lehetne eltávolítani.

– Ez mind nagyon érdekes, de azért én aggódom kissé – szólt közbe Greenburg. – Ennyi sugárzás... nem teszi tönkre a gépeket... és nem égeti

össze csúnyán a hajót?

Nagyon jó kérdés volt, támadt is a nyomában némi nyugtalanság. Floyd várta, hogy Willis majd megfelel rá, de az agyafűrt gépész nyomban visszapasszolta neki a labdát.

– Szívesebben venném, ha a kérdésre dr. Floyd válaszolna, végtére is az ő ötlete volt.

– Jolsoné, ha megengedi. De rendben van. Az a helyzet, hogy a probléma nem reális; a teljes tolóerő elérésekor ezer kilométerre magunk mögött hagyjuk ezt az egész tűzijátékot, s akkor már nem kell aggódnunk miatta.

A hajó ekkor már két kilométerre távolodhatott el az üstökösmagtól; ha a kiáramlás nem borítja vakító fénybe, akkor láthatóvá vált volna az alattuk lévő apró világ teljes napsütötte arca. Ebben a magasságban – vagy távolságban – már enyhén kiszélesedett a Hű Öreg vízoszlopa. Most olyan, bukkant föl váratlanul az emlék Floydban, mint a Genfi-tavat ékesítő egyik gigászi szökőkút. Ötven éve már, hogy nem látta őket, azt sem tudja, működnek-e még egyáltalán.

Smith kapitány a vezérlőművet ellenőrizendő lassan körözött a hajóval, majd ki is lengett az Y és Z tengelyek mentén lefelé és oldalirányban. Láthatóan minden tökéletesen működött.

– A küldetés idejének zéró pontja mostantól számítva tíz percen belül bekövetkezik – jelentette be. – 0,1 g ötven órán keresztül, majd 0,2 az áttérésig; addig még van százötven óránk. – Elhallgatott, hogy a szavait mindenki megemészhesse; nem volt még hajó, amelyik ilyen hosszú ideig ilyen magasan próbálta volna megtartani az állandó gyorsulást. Ha a *Universe* nem tud tisztességesen fékezni, úgy is be fog kerülni a történelemkönyvekbe, mint az első, ember vezette csillagközi járat.

A hajó elbillent a látóhatár felé – ha lehet ezt a szót használni ebben a majdnem súlytalan környezetben –, és egyenesen az üstökösből kiáramló pára- és jégkristályoszlop felé fordult. És elindult feléje.

– Mit csinál? – kérdezte Mihajlovics idegesen.

A kapitány, aki nyilván felkészült az ilyen kérdésekre, újra beszélni kezdett. Szemmel láthatóan visszanyerte a jó kedélyét, s a hangjában ott bujkált valamiféle derű is:

– Egy kis tisztálkodás, mielőtt elmegyünk. Ne féljenek, pontosan tudom, hogy mit csinálok. És a helyettesem is egyetért velem, így van?

– Igen, uram, bár először azt hittem, hogy tréfál.

– De hát mi folyik odafönt a hídon? – kérdezte végképp zavarba esve Willis.

A hajó ekkor lassú forgásba kezdett, de közben továbbra is sétairamban közeledett a gejzír felé. Ebből a távolságból – alig száz méterről – még inkább

emlékeztette Floydot ama távoli genfi szökőkutakra.

Csak nem visz bele bennünket?...

De bizony hogy belevitte. Ahogy az orrát belemerítette a fölfelé áramló habba, a *Universe* szelíden megremegett. Csigalassúsággal forgott tovább, mintha bele akarná fújni magát a hatalmas gejzírbe. A videomonitorokon és a megfigyelőablakokon csak tejfehér üresség látszott.

Az egész művelet nem tartott tovább tíz másodpercnél, aztán már kint is voltak a túloldalon. A hídon tartózkodó tisztek rövid, spontán tapsviharban törtek ki, de az utasok – Floydot is beleértve – valahogy úgy érezték magukat, mint akiket lóvá tettek.

– És most végre indulhatunk – rendelkezett a kapitány mélységesen elégedett hangon. – Újra szép tiszta lett a hajónk.

A következő félórán több mint tízezer amatőr csillagász jelentette a Földön és a Holdon, hogy az üstökös megkettőzte a fényét. Az Üstökösfigyelő Hálózat teljesen összeomlott a túlterheléstől, a hivatásos csillagászok pedig fuldokoltak a dühtől.

Az embereknek azonban tetszett a dolog, és néhány nap múlva a hajnalt megelőző órákban a *Universe* egy még szebb mutatvánnyal kápráztatta el őket.

A hajó óránként több mint tízezer kilométerrel gyorsult, s ekkorra már mélyen bent járt a Vénusz keringési pályáján belül. Még közelebb kell jutnia a Naphoz, hogy megkerülhesse azt – még hozzá sokkal gyorsabban, mint akármelyik természetes égitest –, s továbbindulhasson ki, egyenesen a Lucifer felé.

A Föld és Nap között elhaladtában ezer kilométeres, izzó karboncsóvája szabad szemmel is látható volt egy teljes órán keresztül, ahogy – mint valami négyes fényrendszerű csillag – átvonul az égen a hajnali csillagképekkel átszótt háttér előtt. A küldetésének kezdetén járó *Universe*-t egyazon pillanatban több emberi lény látta, mint bármely, ember alkotta tárgyat a világtörténelem során.

35.

HÁNYÓDÁS

A váratlan hírnék, miszerint úton van felénk *Universe* nevű testvérhajójuk, és sokkal hamarabb megérkezhet, mint álmodni merték volna, olyan hatása volt a

Galaxy legénységének hangulatára, amit nem is lehet másnak, mint eufóriásnak nevezni. Már-már lényegtelen mellékkörülménynek tetszett az a tény is, hogy tehetetlenül hányódnak egy idegen óceánon, ahol ismeretlen szörnyek veszik körül őket.

Maguk a szörnyek is így gondolhatták, bár időről időre érdekes módon jelentek meg a színen. Olykor felbukkantak az óriási "cápák", de még akkor sem jöttek közel a hajóhoz, amikor a szemetet ürítették ki a tengerbe. Ez a meglepő tény kifejezetten arra mutatott, hogy földi megfelelőikkel ellentétben e hatalmas vadak jó kommunikációs rendszerrel bírnak. Talán közelebbi rokonság fűzte őket a delfinekhez, mint a cápákhoz.

Voltak apróbb halrajok is, amelyek nemigen vonták volna magukra a figyelmet egy földi halpiacon. Az egyik tiszt – amúgy szenvedélyes horgász – számos próbálkozás után végre fogott egy példányt csali nélküli horoggal. A légszilipen át nem hozhatta be (a kapitány amúgy sem engedte volna meg), de mielőtt visszaengedte volna a tengerbe, gondosan lemérte, lefényképezte.

A büszke sportembernek nagy árat kellett fizetnie ezért a trófeáért. Részleges nyomású úrruhája magába szívta a kénsav jellegzetes "záptojás"-bűzét, amitől a hajóra visszatérve véget nem érő tréfák céltáblájává vált. Ez is újabb emlékeztető volt az idegen és kérlelhetetlenül ellenséges biokémiára.

Ezek után könyöröghettek a tudósok, a horgászást megtiltották. Megfigyelhettek, jegyzetelhettek, de gyűjteniük nem volt szabad. Ők különben sem állatpreparátorok, hanem planetáris geológusok, dörgölték az orruk alá. Arra pedig senki sem gondolt, hogy formalint is csomagoljanak az útifelszereléshez – de persze korántsem volt biztos, hogy annak itt hasznát vehetnék.

Egy ízben órákig sodródtak egy világoszöld uszadékon vagy lepedéken át. Az anyag körülbelül tíz méter széles, nagyjából egyforma méretű oválisokat formázott. A *Galaxy* ellenállás nélkül gázolt át rajtuk, s azok már a hajó nyomvonalában vissza is nyerték eredeti alakjukat. Az emberek egyfajta telepes organizmusnak vélték őket. Egy reggel azonban a szolgálatos tiszt megrökönyödve látta, hogy egy periszkóp emelkedik ki a vízből, s ő egy szelíd pillantású, kék szembe bámul bele, olyanba, mesélte később, amikor már magához tért, amilyen csak egy beteg tehén szeme lehet. Percekig nézte öt szomorúan, minden különösebb érdeklődés nélkül, aztán visszabújt az óceánba.

Itt feltehetőleg ismeretlen volt a gyors mozgás, aminek elég nyilvánvaló oka lehetett. Léván alacsony energiájú világ, itt még nyoma sem volt annak a szabad oxigénnek, amely a földi állatok számára születésük, azaz lélegzésük pillanatától fogva lehetővé tette, hogy szakadatlan robbanások sorozatában

tartsák fõnn magukat. Csupán ama elsõ találkozás "cápája" mutatta jelét az erõszakos cselekedetnek – végsõ haláltusájában.

Lehet, hogy ez jó hírt jelentett az embereknek. Mert azzal együtt, hogy úrruhában ügyetlenül mozogtak volna, valószínûleg nem volt olyan lény az Európán, amely – még ha akarná is – elkaphatta volna õket.

Laplace kapitány sajátosan mulatságosnak találta, hogy a pénztárosra bízta hajója irányítását; át is villant az agyán, hogy vajon ez az eset nem egyedülálló-e az úr- és tengerhajózás történetében.

Nem mintha Lee úr sokat tehetett volna. A *Galaxy* függõleges helyzetben, egyharmadával a víz fölött, kissé megdõlve úszott a szüntelenül ötsomós sebességgel fújó szélben. A vízszint alatti egy-két lékkel könnyen elboldogultak, s ami a lényeg: a törzs továbbra is légmentesen zárt.

Noha a navigációs berendezések nagy része hasznavehetetlen volt, pontosan tudták, hogy hol vannak. A tartalék irányjelzésen keresztül a Ganümedész óránként közölte velük a helyzetüket, ennélfogva a jelenlegi útirány megtartásával a *Galaxynak* három napon belül el kell érnie egy nagy szigetet. Ha elvétené az irányt, kifutna a nyílt tengerre, s útja egyenesen vezetne a Lucifer alatti, langyosán is forrásban lévõ zónába. Ez, ha nem is szükségszerûen katasztrofális, de mindenképpen riasztó eshetõség volt; nem csoda hát, hogy Lee helyettes kapitány leginkább csak azon törte a fejét, hogyan lehetne ezt elkerülni.

Vitorlázattal még ha lett volna is megfelelõ anyaguk és felszerelésük – igen kevésbé befolyásolhatta volna haladási irányukat. Inkább rögtönzött horgonyokat eresztett le ötszáz méteres mélységig, segítő áramlatokat keresve, de egyet sem talált. Továbbá nem találta a feneket sem; ki tudja, hogy az hány kilométer mélységben húzódott?

Ez egyszersmind hasznukra is lehetett; megõvta õket az újszülött óceánt szakadatlanul gyõtrõ tenger alatti rengésektõl. Volt, hogy a *Galaxy* úgy megrázkódott, mintha egy óriás kalapács találta volna el, pedig csak egy lökéshullám vonult végig a tengeren. Ilyenkor aztán órák múlva több tucat méter magas *cunami* vágódott valamelyik európai partszakasznak; de itt a mély vízben e halálos erejû hullámok csak amolyan fodrozódásoknak számítottak.

Néha észrevették, hogy a hajótól tisztas távolságban hirtelen örvények keletkeznek. Ezek eléggé veszélyesnek látszottak, mint amelyek bízást beszippanthatnák a *Galaxyt* az ismeretlen mélységbe, de szerencsére túl messze voltak, s nagyobb bajt nem okoztak, mint hogy néhányszor körbetáncolták a hajót a vízen.

És egyszer az is megesett, hogy alig száz méterre tőlük egy hatalmas gázbuborék emelkedett föl s pattant szét. Megragadó látvány volt, s mindenki rábólintott a doktor mélyen átértzett megjegyzésére:

– Hála istennek, hogy nem érezzük a szagát!

Meglepő, hogy a legfurább helyzet is milyen gyorsan megszokottá tud válni. A *Galaxyn* napok alatt visszazökkent az élet a rendes kerékvágásba, és Laplace kapitánynak az volt a legfőbb gondja, hogy mivel kösse le a legénységet. A tétlenségnél semmi sem hat rosszabbul a kedélyekre, és Laplace sehogy sem tudta elképzelni, hogy ama hajdani kereskedelmi vitorlások kapitányai mivel tudták lefoglalni az embereiket a véget nem érő utakon. Minden percüket mégsem töltheték árbocra mászással vagy fedélzetsikálással.

A tudósokkal épp ellenkező értelmű gondja volt. Ők örökké próbálkozni meg kísérletezni akartak, amire csak kellő megfontolás után adhatta a jóváhagyását. S ha egyszer megadta az engedélyt, a tudósok egykettőre rátelepedtek a hajó vészesen beszűkült kommunikációs csatornáira.

Körös-körül a vízvonál mentén alaposan megrongálódott a fő antennarendszer, s a *Galaxy* már nem tudott közvetlenül szót váltani a Földdel. Üzeneteit csak a Ganümedész közvetítésével tudta továbbítani, egynehány nyomorúságos megahertzes sáv szélességen. Minden egyébben szemben előjogokat élvezett az egyetlen élő videocsatorna, s a kapitánynak ellent kellett állnia a földi hálózatok zajos követeléseinek. Pedig azok sem tudtak valami sokat mutatni nézőiknek, legföljebb a nyílt tengert, no meg a zsúfolt hajóbelsőt a legénységével együtt, amely, ha jó kedélyű volt is, mind borostásabbá és torzonborzabbá vált.

Minden jel arra mutatott, hogy szokatlanul gyakran keresik a külvilágból Floyd másodtisztet, akinek felettébb kurta, rejtjelezett válaszaiból viszont nem tudhattak meg valami sok információt. Laplace kapitány végül rászánta magát, hogy beszél a fiatalemberrel. Négyszemközti megbeszélésre hívta a saját kabinjába.

– Floyd úr! – kezdte. – Méltányolnám, ha felvilágosítana részidős elfoglaltsága mibenlétéről.

– Bárcsak megtehetném, uram, de nincs rá engedélyem.

– Kitől, ha szabad kérdezmem?

– Őszintén szólva magam sem tudom.

És ez teljesen igaz volt. Az ASTROPOL-ra gyanakodott, ám az a két nyugodt és magabiztos úriember, akiktől az eligazítást kapta a Ganümedészen, megmagyarázhatatlan módon elmulasztották, hogy közöljék vele ezt az

információt.

– Mint e hajó kapitánya, különösen az adott helyzetünkben, tudni szeretném, mi folyik itt. Ha megmenekülünk, akkor életem elkövetkező pár esztendejét fegyelmi vizsgálóbizottságok előtt fogom eltölteni – és könnyen lehet, hogy ön is.

Floyd megkockáztatott egy fanyar mosolyt.

– Nem nagyon éri meg, hogy megmeneküljünk, így van, Sir? Én csak annyit tudok, hogy valami magasságos ügynökség számított rá, hogy ezen a küldetésen baj történik, csak azt nem tudta, hogy ez a baj milyen formában fog bekövetkezni. Nekem csak annyit mondtak, hogy tartsam nyitva a szemem. Félek, nem sok hasznomat vették, de úgy képezem, én voltam az egyetlen szakképzett személy, akit még időben meg tudtak szerezni.

– Nem hinném, hogy hibáztatnia kell magát. Ki gondolta volna, hogy Rosie...

A kapitánynak elakadt a szava, olyan váratlanul jött a gondolat.

– Valaki másra gyanakszik? – Kis híján hozzátette: "Például rám?" – de a helyzetük már így is épp eléggé tébolyult volt.

Floyd elgondolkodó arcot vágott, majd szemmel láthatóan elhatározásra jutott.

– Lehet, hogy már korábban beszélnem kellett volna önnel, Sir, de tudom, mennyire el volt foglalva. Meg vagyok róla győződve, hogy valami módon dr. Van der Berg is érintve van az ügyben. Ő persze méd; különös emberek, nem is nagyon értem őket. – És nem is szeretem őket, fűzhette volna még hozzá. Túl elevenen él bennük a klánszellem... nem valami barátságosak az idegenekhez. Persze igazából nem is hibáztathatok érte; nagyon valószínű, hogy ugyanilyenek voltak az egy-egy ismeretlen vadont megzabolázni próbáló úttörők is.

– Van der Berg... Hmm! És a többi tudós?

– Őket természetesen ellenőrizték. Tökéletesen szabályos emberek, egyikük körül sincs semmi szokatlan.

Ez nem volt egészen igaz. Simpson doktornak például több felesége volt, mint ahányat a törvény megengedett, legalábbis egyszerre, dr. Higgins pedig a legfurább könyvekből szedett össze óriási gyűjteményt. Floyd másodtiszt igazából nem is tudta, miért mondták el neki mindezt; tanácsadói talán csak azt a benyomást akarták kelteni benne, mintha mindentudók volnának. Úgy döntött, hogy az ASTROPOLnak (vagy akárki volt is) végzett munkában ilyenformán van valami szórakoztató elem is.

– Nagyon helyes – mondta a kapitány, útjára engedve a műkedvelő ügynököt. – De arra kérem, nyomban tájékoztasson, ha fölfedez bármit – *bármit*, ami befolyással lehet a hajó biztonságára.

Az adott körülmények között nehéz volt elképzelni, mi lehet az. Enyhén szólva fölöslegesnek látszott minden további kockázat.

36.

AZ IDEGEN PART

Még huszonnégy órával a sziget megpillantása előtt sem volt biztos, hogy a *Galaxy* nem kerül-e el, s nem sodródik-e ki a központi óceán végtelenségébe. A Ganümédész radarja által figyelt helyzetét egy nagy térképen jelölték meg, s ezt nyugtalanul nézegették napjában többször is a fedélzeten tartózkodók.

Ha eléri is a szárazföldet, a gondok akkor kezdődnek csak igazán. Ha sziklás a part, a hajó darabokra eshet szét, ahelyett, hogy szelíden megülne egy megfelelőképpen lejtő homokpadon.

Lee helyettes kapitány nagyon is tudatában volt ezeknek az eshetőségeknek. Ő maga is szenvedett már egyszer hajótörést egy kajütös motorcsónakkal, amelynek motorja épp a kritikus pillanatban állt le Bali szigetén túl. A helyzet nem volt annyira veszélyes, mint amilyen drámai jelenetekben bővelkedő, mégsem kívánta vissza egyetlen porcikája sem azt az élményt – annál is kevésbé, mert itt nem volt parti őrség, hogy a segítségükre siessen.

Kínos helyzetük valójában nem nélkülözte a valódi kozmikus iróniát. Itt voltak egy jármű fedélzetén, amelynél korszerűbbet ember még nem alkotott – át tudta szelni a Naprendszer! –, de most legföljebb csak méterekre téríthették el az útjából. Azért teljesen tehetetlenek sem voltak; Lee-nek akadt még néhány kijátszásra alkalmas kártyája.

Ezen az éles ívben görbülő világon már csak öt kilométerre volt tőlük a sziget, amikor először, megpillantották. Lee nagyon megkönnyebbült, látva, hogy nyoma sincs a rettegetve várt sziklás partnak – ám a vágyott homokpad sem akart feltűnni. A geológusok figyelmeztették, hogy millió éveket kell még várnia, hogy itt homokot találjon; az Európa lassan őrlő malmai még nem végezhettek el a munkájukat.

Mihelyt megbizonyosodott róla, hogy el fogják érni a partot, Lee kiadta az utasítást, hogy ürítsék ki a *Galaxy* főtartályait, amelyeket nem sokkal a leszállás után szándékosan töltöttek fel. Ezt néhány nagyon kellemetlen óra követte, amely alatt a legénységnek legalább egynegyede semmi érdeklődést nem tanúsított az események iránt.

A *Galaxy* egyre följebb és följebb emelkedett a vízben, s eközben mind vadabb himbálózást művelt – aztán egy hatalmas csobbanással feldőlt, s mint

a régi csúf időkben a bálna, amelyet színültig pumpáltak levegővel, hogy ne süllyedjen el, elfeküdt a vízben. Ezt látva Lee ismét beállította a vízsúlyt oly módon, hogy a hajó fara kissé leült, az elülső híd pedig épp hogy csak kiemelkedett a vízből.

Várákozásának megfelelően a *Galaxy* ekkor oldalával feküdt neki a szélnek. Ezzel a legénység újabb egynegyede dőlt ki, de Lee-nek még így is maradt elég segítője, hogy kivesse a horgonyt, amit ő maga készített el eme végső aktusra. Csupán hevenyészett tutaj volt, egymáshoz erősített üres dobozok alkották, de volt akkora húzóereje, hogy a hajó az orrát mutassa a közeledő szárazföld felé.

Most láthatták, hogy valóban haladnak, ha gyötrelmes lassúsággal is, a kisebbfajta kövekkel borított, keskeny parti sáv felé. Ha már nem lehetett homok, ez volt a második legjobb lehetőség...

A híd már ott magasodott a part fölött, mire a *Galaxy* partot ért, és Lee kijátszhatta az utolsó kártyáját. Előzetesen csak egyetlen próbát csinált, nehogy a meggyötört gép felmondja a szolgálatot.

A *Galaxy* meg egyszer utoljára kiengedte a futóművét. Csikorgás hallatszott, s a hajó belerázkódott, ahogy a párnázott talpak befűrődtek az idegen part földjébe. Biztonságban voltak: nem rendíthették meg a hajót sem a szelek, sem az árapályt nem ismerő tenger hullámai.

Nem volt kétséges, hogy a *Galaxy* eljutott végső nyugvóhelyére – és túlon túl valószínű volt, hogy a legénysége is.

ÁT AZ ASZTEROIDÁKON

37.

CSILLAG

Most olyan gyorsan mozgott a *Universe*, hogy a pályája immár távolról sem hasonlított a Naprendszer természetes objektumainak pályájára. A Naphoz legközelebb eső Merkúr még perihéliumkor is alig lépi túl a másodpercenkénti ötven kilométert; a *Universe* pedig már az első napon kétszer ekkora sebességet ért el – holott ez a gyorsulás csak a fele volt annak, amit majd akkor ér el, ha megszabadul pár ezer tonna víztől.

Az alatt a pár óra alatt, amíg a röppályáján belül haladtak, a Vénusz volt a legfényesebb égitest a Nap és a Lucifer után. Apró korongját szabad szemmel is látni lehetett, de látni még a hajó legerősebb teleszkópjain át sem lehetett rajta semmit. A Vénusz – akárcsak az Európa – irigyen őrizte titkait.

A *Universe* még közelebb ment a Naphoz – jó mélyen a Merkúr pályáján belül –, s ezzel nemcsak az utat rövidítette le, de egyszersmind ingyen lökést is kapott a Nap gravitációs terétől. És mert a természet gondosan ügyel az egyensúly fönntartására, a tranzakció során a Nap veszített valamicskét a sebességéből; ám a hatás még jó pár ezer évig nem lesz mérhető.

A hajó Nap körüli útja jó alkalmat szolgáltatott Smith kapitánynak arra, hogy némiképp helyreállítsa megtépzott tekintélyét.

– Most már tudják, miért vittem át a hajót a Hű Öregen – magyarázta. – Ha nem mossuk le azt a rengeteg piszkot a törzsről, azóta már veszedelmesen túlforrósodtunk volna. Kétlem, hogy a hőszabályozók elbírták volna a terhelést – ami máris tízszerese a földiének.

Az utasok mindjárt hittek neki, csak egy pillantást kellett vetniük a majdnem fekete szűrőkön át a fenyegetően megdagadt Napra. Annál nagyobb volt az öröm, amikor ismét normális méretűre zsugorodott, és mind kisebbé válva hátrált el tőlük, miközben a *Universe* átszelte a Mars pályáját, s továbbrohant kifelé, küldetése végső szakasza elébe.

Az "öt híresség", mindegyik a maga módján, alkalmazkodott az életében bekövetkezett váratlan fordulathoz. Mihajlovics szívvel-lélekkel átadta magát a zajos komponálásnak, és ritkán mutatkozott, hacsak nem étkezésekkor. Ilyenkor elképesztő történeteket mesélt, halálra bosszantva velük elérhető áldozatait, elsősorban is Willist. Greenburg a legénység tiszteletbeli tagjának nevezte ki magát (senki sem tiltakozott ellene), és ideje javát a hídon töltötte.

Maggie M. fanyar derűvel szemlélte a helyzetüket.

– Az írók mindig arról panaszkodnak, hogy mennyivel többet tudnának dolgozni ott, ahol senki sem zavarja őket, s megszabadulnának a kötelezettségeiktől is – mondta. – A kedvenc példájuk a világítótorony meg a börtön. Ezek szerint én nem panaszkodhatom... legfőlőbb azért, hogy a kutatási anyagokra vonatkozó kéréseimre a magas hatóságok egyre késedelmebb válaszokat küldenek.

Ez idő szerint még Victor Willis is nagyjából ugyanerre a következtetésre jutott; ő is leginkább hosszú távú tervekkel foglalkozott. És ezenkívül még más oka is volt rá, hogy a kabinját őrizze. Még több hétbe telik, mire úgy fog kinézni, mint aki elfelejtett borotválkozni, és csak hónapok múlva fog ismét teljes fényében ragyogni.

Yva Merlin nap mint nap órákat töltött a szórakoztató központban, ahol (saját szíves felvilágosítása szerint) kedvenc klasszikusai élvezésében szerette volna utolérni magát. A *Universe* könyvtárát és vetítőberendezéseit szerencsére időben fölszerelték az útra – és bár a gyűjtemény viszonylag kicsi volt, ahhoz, hogy mindet végignézzék, egyetlen élet nem lett volna elég.

Itt megtalálható volt a vizuális művészet valamennyi híres alkotása, egészen a mozi immár alig derengő hajnaláig visszamenőleg. Yva ismerte a legtöbbet, és boldog volt, hogy most végre másokkal is megoszthatja a tudását.

Floyd természetesen nagy élvezettel hallgatta, mert a nő ilyenkor megelevenedett; mondhatni, a szentképből eleven emberi lényé változott. Floyd szomorúnak, egyszersmind elbűvölőnek találta azt, hogy Yva csak a videoképek mesterséges világegyetemén keresztül tudott kapcsolatot teremteni a valódi világgal.

Heywood Floyd eseménydús életének egyik legkülönösebb élménye volt, amikor Yva mögött ülhetett a félhomályban – valahol a Mars keringési pályáján túl –, és együtt nézték az *Elfűjta a szél* eredeti kópiáját. Voltak pillanatok, amikor egyszerre látta e híres nő és Vivien Leigh arcélét, és e kettőt össze tudta hasonlítani... Ki dönthette volna el, melyik színésznő volt jobb a másiknál; mindkettő páratlan volt a maga nemében.

Amikor ismét világos lett, meglepve látta, hogy Yva sír. Ekkor megfogta a kezét, és gyengéden így szólt:

– Én is megsirattam Bonnié halálát.

Yva erre halványan elmosolyodott, és azt felelte:

– Én tényleg sírtam Vivienért. Sokat olvastam róla, mialatt a *Kettő*i forgattuk... olyan tragikus volt az élete. És most, hogy idekint, a bolygók között róla beszélek, eszembe jut, amit Larry mondott, amikor visszahozta szegényt Ceylonból, az idegösszeroppanása után. Azt mondta a barátainak:

"Egy égből pottyant nőt vettem feleségül."

Yva elhallgatott egy pillanatra, s egy újabb könnycsepp pergett végig az arcán (kissé színpadiasán, gondolta önkéntelenül Floyd).

– De akad itt ennél furcsább dolog is – folytatta Yva. – Az utolsó filmjét pontosan száz éve forgatta... És tudja, melyik volt az?

– Árulja el... halljam az újabb meglepetést!

– Remélem, Maggie-t is meglepi majd, ha valóban azon a könyvön dolgozik, amellyel örökösen fenyeget bennünket. Vivien legutolsó filmje – a *Bolondok hajója* volt.

38.

JÉGHEGYEK AZ ŰRBEN

Most, hogy váratlanul ily bővében lettek az időnek, Smith kapitány végre hajlandónak mutatkozott arra a nyilatkozatra, amely szerepelt a szerződésükben. Victor maga is halogatta, s ez annak a ténynek volt tulajdonítható, amit Mihajlovics csak az ő "öncsonkítása" szóval illetett. Minthogy még hónapok telnek el addig, amíg újra közönség elé fog állni, végül úgy döntött, hogy ő maga nem fog megjelenni a kamera előtt; a földi stúdió majd utólag bevágja őt is valami szép könyvtári környezetben.

A kapitány csak helyyel-közzel bebútorozott kabinjában ültek, annak a kitűnő bornak egy palackját kóstolgatva, amely feltehetőleg a Victor számára engedélyezett poggyász nagy részét kitette. Minthogy a *Universe* a távolság lerövidítésére készült, s az elkövetkező órákban kezdetét veszi a meghajtás nélküli lebegés, jó néhány napig ez ígérkezett az utolsó alkalomnak. A súlytalan bort Victor szentségtörésnek érezte, s hallani sem akart róla, hogy e drága nedűt műanyag gömbökbe préseljék.

– Victor Willis jelentkezik a *Universe* űrhajó fedélzetéről, 2061. július 15-én, pénteken, 18 óra 30 perckor. Ha utunk felezőpontjáig még nem érkezteink is el, a Mars pályáját már messze magunk mögött hagyva, kis híján elértük maximális sebességünket. Mennyi is az, kapitány?

– Ezerötven kilométer másodpercenként.

– Több mint ezer kilométer egy másodperc alatt... óránként majdnem négymillió!

Victor Willis meglepődése teljesen őszintének hatott; senki sem gyanította volna, hogy csaknem olyan jól ismerte az orbitális paramétereket, mint maga a kapitány. De egyik erőssége éppen az volt, hogy a nézők helyébe tudta képzelni magát, mégpedig nemcsak azért, hogy elébe vágjon a kérdéseiknek,

hanem azért is, hogy fölébressze bennük a kíváncsiságot.

– Úgy van – válaszolta csendes büszkeséggel a kapitány. – Kétszer olyan sebesen utazunk, mint bármely emberi lény az idők kezdete óta.

"Ezt már nekem kellett volna mondanom" – gondolta Victor, akit bosszantott, ha riportalánya az ő szájából vette ki a szót. De mert profi volt, hamar feltalálta magát.

Úgy tett, mintha segítségül hívná híres jegyzetömbkészülékét, amelynek képernyője úgy volt beállítva, hogy csakis ő láthassa.

– Tizenkét másodpercenként akkora utat teszünk meg, mint a Föld átmérője! És még így is tíz napba telik, míg elérjük a Jupitert... izé, a Lucifert! Ebből már sejteni lehet a Naprendszer méreteit... És most, kapitány, kényes téma következik, de a múlt héten sok erre vonatkozó kérdést juttattak el hozzám.

"Ó, ne – nyögte magában a kapitány –, ne kezdjük újra a zéró gravitációs vécék taglalását!"

– E pillanatban éppen az aszteroidaövezet kellős közepén haladunk át...

("Akkor már inkább a vécék" – gondolta Smith.)

– ...és bár még soha nem fordult elő, hogy egy űrhajó komoly kárt szenvedett volna egy összeütközéstől, nem gondolja, hogy a kockázat rettentően nagy? Végére is itt szó szerint égítettek milliói, a strandlabda kicsinségűig bezárólag, keringenek az űrben. És közülük csak pár ezret tüntettek fel a térképeken.

– Ennél azért többet; a számuk tízezer fölött van.

– De milliós szám akadnak olyanok, amelyekről nem is tudunk.

– Ez igaz, de ha tudnánk, az sem segítene rajtunk sokat.

– Hogy érti ezt?

– Semmit sem tehetünk velük kapcsolatban.

– Miért nem?

Smith kapitány elhallgatott, míg alaposan átgondolta a választ. Willisnek igaza volt... ez valóban kényes téma. Ha bármi olyat mond, amivel elbátortalanítja a potenciális vásárlókat, a Központi Hivatal úgy az orrára koppint, hogy azt megemlegeti.

– Először is, mert az űr olyan hatalmas, hogy még itt, ahogy mondta, az aszteroidaövezet kellős közepén is végtelenül kicsi az esély bármiféle összeütközésre. Reméltük, hogy mutathatunk önöknek egy aszteroidát, ha mást nem, azt a vacak kis háromszáz méter átmérőjű Hanumant, de negyedmillió kilométernél sehogy sem tudunk közelebb kerülni hozzá.

– De hiszen a Hanuman óriási, ha ezt a rengeteg ismeretlen diribdarabot vesszük, amik itt sodródhatnak el a közelünkben. Ez nem aggasztja önt?

– Csak annyira, mint önt a Földön az, hogy véletlenül eltalálja egy villám.

– Ami azt illeti, én egyszer már majdnem otthagytam a fogam miatta a Colorado csúcsán – egyszerre jött a villanás és a dörrenés. De ön beismeri, hogy a veszély valóban létezik, s vajon nem növeljük a kockázatot ezzel a szédületes sebességünkkel?

Willis persze nagyon is tudta, mi lesz a válasz, csak hogy most újra ama légiónyi ismeretlen helyébe képzelte magát, akik odaát hallgatják őket a szülőbolygón, amelytől ő minden másodperc elmúlásával újabb ezer kilométerrel kerül messzebb.

– Nehéz úgy elmagyarázni, hogy az ember ne hívja segítségül a matematikát – felelte a kapitány, ki tudja, hányadszor. – Még ha igaz volt is! – Mindenesetre a sebesség és a kockázat között nincs egyenes összefüggés. Katasztrofális lenne egy űrhajó sebességével *bárminek* nekimenni. Ha az ember épp ott áll egy atombomba mellett, amikor az felrobban, akkor nincs jelentősége, hogy az illető bomba a kilotonnás vagy a megatonnás osztályba van-e sorolva.

A kijelentés nem volt igazán megnyugtató, de ennél okosabbat nem tudott, mondani. Mielőtt Willis tovább feszegette volna a témát, sietősen így folytatta:

– És hadd emlékeztessenem rá, hogy bármiféle... hmm... Váratlan kockázatot csak nagyon alapos megfontolás után vállalunk. Emberéletek múlhatnak akár egyetlen órán is.

– Értem, és feltételezem, hogy értjük mindannyian.

Willis kis híján azt is hozzátette, hogy "én különösen, hiszen egy csónakban ülünk", de aztán meggondolta magát. Szerénytelenségnek hangozhat – nem mintha a szerénység valaha is erőssége lett volna. És különben is, most aligha kovácsolhat erényt a szükségből, hiszen nincs sok választása – hacsak nem akar gyalog hazasétálni.

– És mindez eszembe juttat egy másik kérdést – folytatta tovább a beszélgetést. – Tudja-e, hogy mi történt pontosan másfél évszázaddal ezelőtt az Atlanti-óceánon?

– 1911-ben?

– Egészen pontosan 1912-ben...

Smith kapitány sejtette, mi következik, és nem volt hajlandó tudatlanságot mímelve együttműködni kérdezőjével.

– Feltételezem, hogy a *Titanica* gondol – mondta.

– Úgy van – szögezte le Willis, derekasan leplezve csalódottságát. – Legalább húszan hívták föl rá a figyelmemet, egytől egyig olyan emberek, akik úgy vélik, csakis *nekik* jutott eszükbe a párhuzam.

– Miféle párhuzam? A *Titanic* már azzal elfogadhatatlan kockázatokat vállalt, hogy meg akart dönteni egy rekordot.

"És nem volt elég mentőcsónakja" – tette hozzá kis híján, de szerencsére még időben észbe kapott, hiszen az ő hajója egyetlen kompjába sem fért el öt embernél több. Ha Willis becsalja ebbe az utcába, akkor aztán magyarázkodhat vég nélkül!

– No jó, elismerem, hogy a párhuzam erőltetett. De van egy másik, *mindenki* által említett, meglepő hasonlóság. Nem tudja véletlenül, mi volt a *Titanic* első és utolsó kapitányának a neve?

– Halvány fogalmam... – kezdte Smith kapitány, de hirtelen tátva maradt a szája.

– Úgy van! – állapította meg Victor Willis olyan mosollyal, amit csak az irgalmas lelkek nevezhetnének elégedettnek.

Smith kapitány úgy érezte a két kezével kellene megfojtania minden amatőr kutatót. Hiszen a szüleit mégse hibáztathatta amiatt, hogy a legközségesebb angol vezetéknévét hagyták rá örökül.

39.

A KAPITÁNY ASZTALA

Kár, hogy a földi (és azon kívüli) nézők nem élvezhették a *Universe* fedélzetén zajló kevésbé formális szóváltásokat. A hajón az élet immár újra a megszokott mederben folyt, melynek egyhangúságába csak itt-ott engedett valamicske szint a szigorú szabályzat. Ilyen "szín" volt (ráadásul a legfontosabb s a legrégebbi keletű) az úgynevezett "kapitány asztala".

A hat utas és az öt szolgálton kívüli tiszt nap mint nap 18 órakor ült le Smith kapitány asztalához vacsorázni. Itt természetesen szó sem volt olyasféle ünnepi öltözkékekről, mint amelyeneket annak idején az Atlanti-óceán úszó palotáin kellett viselni, de azért itt is történtek kísérletek holmi szabászati újdonságok felvonultatására. Ha másra nem, arra mindig lehetett számítani, hogy Yva egy új melltűt, esetleg gyűrűt, nyakláncot, hajpántot vagy parfümöt varázsol elő látszólag kimeríthetetlen, készleteiből.

Ha működött a meghajtás, akkor a vacsora levessel kezdődött, de ha a hajó súlytalanul lebegett, akkor előételek között válogathattak. De akár így volt, akár úgy, a főfogás felszolgálása előtt Smith kapitány mindig beszámolt a legújabb hírekről – vagy a legújabb, rendszerint földi vagy ganümedészi hírektől táplált pletykákat próbálta eloszlatni.

Ilyenkor vádaskodások és viszontvádaskodások röpködtek a levegőben, no meg fantasztikusabbnál fantasztikusabb elméletek hangzottak el a *Galaxy* eltérítéséről. Szóba került minden titkos szervezet, amiről csak tudtak, sőt sok

olyan is, mely pusztán a képzelet szüleménye volt. Azért minden elméletben akadt valami közös vonás: egyik sem kínált elfogadható indítékot.

Egyetlen ténynek kellett kitudódnia ahhoz, hogy a titok megoldódjon. Az ASTROPOL fáradhatatlan nyomozómunkája során kiderült, hogy a néhai "Rose McCullen" valójában az észak-londoni születésű Ruth Mason, akit besoroztak a Fővárosi Rendőrséghez, majd – ígéretes pályakezdés után – elbocsátották fajvédő tevékenysége miatt. Ezután emigrált Afrikába – és nyoma veszett. Nyilván tagja lett a szerencsétlen kontinens földalatti politikai mozgalmainak. Közöttük igen gyakran emlegették a SHAKA-t (amelynek pusztája létét éppily gyakran tagadta az USSA).

Hogy mindennek mi köze lehet az Európához, azt vég és eredmény nélkül vitatták az asztalnál – különösen Maggie M. vallomása után, amely szerint egyszer szándékában állt regényt írni magáról Shakáról, méghozzá úgy, mintha egyike volna ezer boldogtalan feleségének. De minél mélyebbre ásta magát a témában, az annál visszataszítóbbá vált.

– Mire faképnél hagytam Shakát – vallotta be savanyú képpel –, pontosan tudtam, mit érezhet egy mai német Hitler iránt.

Az efféle egyéni fölismerések az utazás előrehaladtával mind megszokottabbakká váltak. A főfogás után az asztaltársaság egy tagja harminc percre megkapta a szót. Körükben tucatnyi életre elegendő tapasztalat gyűlt össze nagyjából ennyi égitestről, vagyis jobb forrást keresve sem lehetett volna találni a vacsora utáni mesemondáshoz.

Meglepő módon Victor Willis bizonyult a leggyengébb beszélőnek. Volt annyira őszinte, hogy beismerje, s a magyarázatot is megadja rá.

– Annyira megszoktam már – mondta majdhogynem (bár nem teljesen) bocsánatkérően –, hogy milliós nagyságrendű közönségnek beszélek, hogy az ilyen szűk, baráti csoporttal nehezen találom meg a hangot.

– Könnyebb dolga lenne, ha nem volna baráti? – tudakolta a mindig segítőkész Mihajlovics. – Ezen könnyen segíthetünk.

Ezzel szemben Yva a vártnál jobban viselkedett, még ha az emlékei teljes mértékben a szórakoztatás világára korlátozódtak is. Különösen akkor remekelt, amikor azokról a híres – és hírhedt – igazgatókról esett szó, akikkel valaha együtt dolgozott, s közülük is elsősorban David Griffīnről.

– Igaz, hogy ki nem állhatta a nőket? – kérdezte Maggie M., Shakára gondolva bizonyára.

– Szó sincs róla – vágta rá Yva. – Csak a színészeket utálta. Nem tartotta őket emberi lényeknek.

Mihajlovics emlékei is viszonylag szűk területről származtak: a nagyzenekarok és balett-társulatok, a híres karmesterek és zeneszerzők, valamint népes rajongóik világából. De oly sok vidám történetet tudott a

színpalak mögötti intrikákról, a liezonokról, a primadonnák úgynevezett (és sokszor elszabotált) első éjszakáiról, no meg halálos viszálykodásairól, hogy még a legbotfülbűbb hallgatói is fetrengtek a nevetéstől, s elhallgatták volna boldogan a kiszabott harminc percen túl is.

Ezzel szemben Greenburg ezredes a legkülönösebb eseményeket is képes volt a legprózaibb, legtárgyilagosabb hangon előadni. A Merkúr viszonylag elviselhető hőmérsékletű déli sarkán végrehajtott első leszállást annak idején oly részletességgel közvetítették, hogy aligha lehetett bármi újdonságot elmondani róla. Ma inkább a "mikor megyünk vissza?" kérdés érdekelte az embereket, amit rendszerint az "és maga szeretne visszamenni?" kérdés követett.

– Természetesen megyek, ha felkérnek rá – válaszolta Greenburg. – De valószínűbbnek tartom, hogy a Merkúr is úgy jár majd, mint a Hold. Emlékezzenek csak... ott 1969-ben szálltunk le először, s mire visszamentünk, eltelt egy fél élet. És a Merkúr nem is olyan hasznos, mint a Hold – ámbár az lehet egy napon. Például nincs rajta víz... na persze az is jókora meglepetés volt, amikor a Holdon vizet találtunk. Jobban mondva a Holdban... No, aztán a Merkúron való leszállásnál kevésbé elbűvölő, de fontosabb munka volt, amikor az Aristarchus öszvértént kellett megépíteni.

– Öszvértént?

– Aha! Mielőtt kiépült volna a nagy egyenlítői kilövőhely, ahonnan keringési pályára juttatják a jeget, nekünk azt ki kellett termelnünk az Imbrium úrkikötő aknájából. Vagyis meg kellett építenünk egy szintbeli utat a lávamezőkön át, ami jó néhány partszakadás áthidalásával járt. Jégútnak neveztük... csak háromszáz kilométer hosszú volt, de emberéletek mentek rá...

Nyolckerekű traktorok voltak az "öszvérek"; ezek a hatalmas gumikerekű, saját felfüggesztésű járművek akár tucatnyi, egyenként száz tonna jéggel megrakott pótkocsit is el tudtak vontatni. Rendszerint éjszaka mentek, mert akkor nem kellett védeni a rakományt.

Sokszor mentem velük én is. Nagyjából hatórás út volt – nem rekordokat döntögetni voltunk ott –, aminek a végén hatalmas, nyomás alatt lévő tartályokba rakták át a jeget, s úgy várták a napkeltét. Amikor aztán megolvadt, átszivattyúzták a hajókba.

A jégút azóta is ott van, de persze ma már csak a turisták járnak rajta. Ha van eszük, akkor csak éjszaka, ahogy mi tettük. Varázslatos látvány volt, amikor a fejünk fölött ragyogott a teleföl, de úgy, hogy még a lámpáinkat sem kellett bekapcsolnunk. És noha akkor beszélhettünk a barátainkkal, amikor csak akartunk, mégis gyakran kikapcsoltuk a rádiót, hadd közölje velük az automata, hogy jól vagyunk. Mert egyszerűen egyedül akartunk

maradni abban a fénylő, határtalan ürességben – amíg még megvolt: mert hiszen tudtuk, hogy nem tarthat sokáig.

Azóta már építik a Teravolt kvarkzúzt végig az egyenlítő mentén, és kupolák emelkednek mindenütt az Imbriumon és a Serenitatisen. Mi azonban még ismertük az *igazi* holdvadont, amilyennek Armstrong és Aldrin látta – amikor még nem lehetett "Bárcsak itt lennél!" szövegű képeslapokat vásárolni a Nyugalom Bázis postahivatalában.

40.

SZÖRNYEK A FÖLDRŐL

– ...szerencséd, hogy kihagytad az Év Bálját; hiszed vagy sem, éppolyan szörnyű volt, mint a tavalyi. Kis házi masztodonunk, a jó öreg Wilkinson asszonyosság megint nagyon ügyesen tiporta szét partnerei lábujjait, különösen a fél g-s táncparketten.

De most térjünk rá az üzletre. Mivel még hónapokig nem térsz vissza (holott csak néhány hétről volt szó), Admin szemet vetett a lakásodra – jó környék, közel van a bevásárlóközpont, tiszta időben gyönyörű kilátás nyílik a Földre ésatöbbi ésatöbbi –, és szeretné kivenni albérletbe, amíg vissza nem jössz. Szép summának ígérkezik, egy csomó pénzt meg tudnánk spórolni neked. Összeszedjük a személyes holmijaidat, amit meg akarsz őrizni...

Ami pedig ezt a SHAKA-ügyet illeti, tudjuk, hogy szeretsz heccelni bennünket, de megmondom őszintén, Jerry és én egészen odavoltunk! Meg tudom érteni, miért hagyta ott Maggie M: – igen, természetesen olvastuk az *Olimpiai paráznaságokat*, nagyon élvezetes, csak hát nekünk túl feminista...

Micsoda szörnyeteg... meg tudom érteni, miért neveztek el róla egy afrikai terroristabandát. Ahogy kivégezte a harcosait, ha azok megházasodtak! És hogy még a nyomorult teheneket is lemészárolta abban a szegény, szerencsétlen országban, csak mert nőtények voltak! De a legrémesebbek azok a szörnyű lándzsák voltak, amiket ő agyalt ki... egyszerűen megbotránkoztató, ahogyan beledöfte azokba, akiknek nem illendőképpen mutatták be...

És milyen-rossz hírét költi a magunkfajtának is! Az ember már-már arra gondol, jobb volna megváltozni. Mi mindig szelídnek és jóindulatúnak tartottuk magunkat (persze ugyanakkor örülten tehetségesnek és művészeknek is), de te most arra készítettél bennünket, hogy alaposabban szemügyre vegyünk néhány úgynevezett Nagy Hadvezért (mintha az emberek

öldösésében létezhetnék bármiféle nagyság!). Mondhatom, eléggé szígyenletes társaságba keveredtünk...

Igen, tudtunk Hadrianusról meg Nagy Sándorról, nem tudtunk viszont Oroszlánszívű Richárdról és Saladinról. Vagy hogy Július Caesar – aki *minden* volt – Antoniust is és Kleót is meg akarta kapni. Vagy vegyük Nagy Frigyest, akinek igenis voltak jó tulajdonságai is; ahogy például az öreg Bachhal törődött...

Amikor azt mondtam Jerrynek, hogy hál' istennek, legalább Napóleon kivétel, *vele* nem nekünk kell elszámolnunk, tudod, mit válaszolt? "Fogadok, hogy Joséphine igazából fiú volt." Na, *ezt* próbáld ki Yván!

Elrontottad a hangulatunkat, te csibész, csak hogy egyazon véres húron pendüljünk veled (elnézést a képzavarért). Hogy miért is nem hagytál meg bennünket boldog tudatlanságunkban?...

De azért szeretettel üdvözlünk mi is meg Sebastian is. Köszöntsd a nevünkben a szemed elé kerülő első európabelit. A *Galaxy*ről érkező hírek szerint egyikük-másikuk remek partnere lehetne Wilkinson önágyaságának.

41.

EGY SZÁZÉVES EMLÉKEI

Dr. Heywood Floyd, ha tehetne, nem beszélt sem az első, a jupiteri küldetéséről, sem a tíz évvel későbbi másodikról, a luciferi útról. Oly régen történtek, és amúgy is százszor elmondott már mindent a kongresszusi bizottságoknak, az Űrtanács testületeinek meg az ilyen Victor Willis-féle újságíróknak.

Útitársaival szemben azonban volt egy megkerülhetetlen kötelezettsége. Tőle, mint az egyetlen élő embertől, aki a saját szemével látta egy új nap – és egy új naprendszer – születését, elvárták, hogy különleges értesülései legyenek ama világokról, amelyek felé oly szédítő gyorsasággal közelednek most. Ez persze naiv feltételezés volt; ő vajmi keveset mondhatott nekik Galilei holdjairól azokhoz a tudósokhoz és mérnökökhöz képest, akik már egy nemzedéknyi idő óta ott dolgoztak. Amikor megkérdezték tőle, hogy igazából milyen az, ha az ember az Európán (vagy a Ganümedészen vagy az Ión vagy a Kallisztón...) van, nagyon nagy kedve lett volna minden teketória nélkül a hajókönyvtárba küldeni a kérdezőt, hogy ott válogasson a jelentések vaskos kötetei között.

Pedig egy bizonyos területen valóban páratlan tapasztalatai voltak. Még most, fél évszázad távolából is gyakran eltűnődött, vajon valóban

megtörtént-e, vagy álmodta, hogy David Bowman megjelent előtte a *Discovery* fedélzetén. Ennél még tán az is hihetőbb volt, hogy egy űrhajón kísértet jár...

De azt már semmiképpen sem álmodhatta, amikor a lebegő porszemecskékből kirajzolódott annak az embernek a képmása, aki minden bizonnyal tucatnyi éve halott volt már. Ha a "szellem" akkor nem figyelmezteti őt (ma is tisztán emlékszik rá, hogy a szája meg sem mozdult, a hangja pedig a műszerfal hangszórójából jött), a *Leonov* a fedélzetén lévő emberekkel együtt elporladt volna a Jupiter detonációjában.

– Miért tette? – kérdezte Floyd az egyik vacsora utáni beszélgetéskor. – Ötven éve töröm rajta a fejem. Nem tudom, mi lett belőle azután, hogy a *Discovery* űrkompján kiment a monolithhoz, de valami módon – továbbra is kapcsolódnia kellett az emberi fajhoz, vagyis nem válhatott tökéletesen idegenné. Tudjuk, hogy ha rövid időre is, de egyszer még visszatért a Földre; annak a Föld körül keringő bombának a balesete tanúskodik róla. És bizonyíték van arra is, hogy meglátogatta az anyját meg a régi barátnőjét; így nem viselkedik egy... egy olyan entitás, amely már megszabadult minden érzelemtől.

– Maga mit gondol, most *micsoda* lehet? – tanakodott fennhangon Willis. – És mellel *hol* tartózkodhat?

– Lehet, hogy a második kérdésének nincs is értelme – de még emberi viszonylatban sem. Maga például tudja, hogy pontosan hol a székhelye a tudatának?

– Én nemigen tudok mit kezdeni a metafizikával. Annyit mindenesetre tudok, hogy valahol az agyamban.

– Amikor én fiatal voltam – sóhajtott a Mihajlovics, akinek volt tehetsége ahhoz, hogy a legsistergőbb vitából is leeressze a gőzt –, az enyémnek körülbelül egy méterrel lejjebb volt a székhelye.

– Lehet, hogy az Európán van... Tudjuk, hogy van ott egy monolit, és Bowman bizonyára kapcsolatban van vele valamilyen módon, tekintve, hogy hogyan továbbította a figyelmeztetését.

– Gondolja, hogy ő küldte a másodikat is, a felszólítást az Európától való távolmaradásra?

– Amit épp most készülünk megszegni...

– ...mivel alapos okunk van rá...

Smith kapitány, aki rendszerint hagyta, hadd kanyarogjon a vita, amerre kedve tartja, most kivételesen mégis közbeszólt:

– Dr. Floyd – mondta elgondolkodva –, ön kivételes helyzetben van, s nekünk ezt ki kellene használnunk. Bowman egy ízben már vette magának a fáradságot, hogy segítsen magának. Ha továbbra is itt van, talán hajlandó

lenne ugyanezt megtenni még egyszer. Én régóta emészttem magam azon a NE SZÁLLJATOK LE RÁ parancson. Ha ő biztosítana bennünket, hogy ez az utasítás, fogalmazunk így, átmenetileg felfüggeszthető... hát, én sokkal boldogabb lennék.

Néhány "úgy van", "halljuk" kiáltás harsant az asztal körül, majd Floyd válasza következett:

– Igen, mindezt én is végiggondoltam már. Üzentem is a *Galaxynak*, hogy figyeljenek, nem tapasztalnak-e valamiféle, hogy is mondjam, manifesztálódást, amely megpróbál kapcsolatot teremteni velük.

– Persze az is lehet – jegyezte meg Yva –, hogy azóta már meghalt... ha meg tudnák halni a szellemek.

Erre még Mihajlovics sem tudott mit mondani, de Yvának éreznie kellett, hogy a társaság nincs valami nagy véleményyel a hozzászólásáról.

De ő azért rendíthetetlenül folytatta:

– Woody, kedvesem, hát miért nem hívja a rádión keresztül? Hiszen arra való, nem? Az ötlet már Floydban is fölvetődött, de valahogy túl gyermetegnek érezte, semhogy komolyan lehessen venni.

– Meg fogom próbálni – mondta. Nem hinném, hogy baj lehet belőle.

42.

MINILIT

Floyd ezúttal egészen biztos volt benne, hogy álmodik...

Sohasem tudott jól aludni zéró gravitáción, ráadásul a *Universe* most meghajtás nélkül, maximális sebességgel siklott. Még két nap, mire kezdetét veszi a majdnem egyhetes állandó lassulás, mialatt addig kell tékoznia óriási sebességefeleslegét, míg alkalmas nem lesz rá, hogy találkozzék az Európával.

Hiába igazgatta a biztonsági hevedereket, azok vagy túl szorosak, vagy túl lazák voltak, ennél fogva vagy nem tudott tisztességesen lélegezni, vagy kiűszott az ágyából.

Régebben előfordult vele, hogy az éjszaka közepén fölriadt, és percekig úszkált a levegőben vad hadonászások közepette, míg végre halálosan kimerülve sikerült elérnie a néhány méterre levő falat. Akkor persze már eszébe jutott, hogy ha pár percet vár, a szellőzőrács lehúzza volna magához, s neki a kisujját sem kellett volna megmozdítania. Nagyon jól tudta, hiszen gyakorlott űrutazó volt; csakis a pánik szolgált mentségül.

Ma éjjel azonban mindent úgy csinált, ahogy kellett; meglehet, hogy majd amikor visszatér a súly, *ahhoz* fog nehezen alkalmazkodni. Mindössze

percekig feküdt ébren, éppen csak összegezte magában a legutóbbi vacsora utáni beszélgetést, majd újra álomba merült.

Álmában tovább folytatta az asztal melletti beszélgetést. Néhány lényegtelen, külső változást meglepődés nélkül tudomásul vett; Willis például visszánövesztette a szakállát – de csak az *egyik* arcfelén. Floyd gyanította, hogy ezzel valami kutatási tervet támogat, bár nehezen tudta elképzelni, hogy az mi célt szolgálhat.

Mindenesetre neki magának volt miért aggódnia. Védekezésbe szorult az öt bíráló ürügyei előadóval, Millsonnal szemben, aki, meglepő módon, csatlakozott kis társaságukhoz. Floyd nem is értette, hogy kerül ez az ember a *Universe* fedélzetére (csak nem potyautasként jött velük?). Hogy Millson már legalább negyven éve halott volt, sokkal kevésbé tűnt fontosnak.

– Heywood – fordult hozzá régi ellensége –, a Fehér Ház rettentően fel van háborodva.

– El nem tudom képzelni, miért.

– A rádióüzenet miatt, amit nemrég küldött el az Európára. Volt rá külügyminisztériumi engedélye?

– Nem tudtam, hogy az is kell hozzá. Csak leszállásra kértem engedélyt tőlük.

– De hiszen éppen erről van szó! *Kitől* kért engedélyt? Elismerjük mi az illető kormányt? Attól tartok, az eljárása roppant szabálytalan...

Millson alakja kifakult, de azért a dohogást nem hagyta abba.

"De jó, hogy csak álmodom! – gondolta Floyd. – Hát ez meg mi?"

Na persze, gondolhattam volna. Szervusz, vén cimbora! Minden méretben meg tudsz jelenni, igaz? Na persze, még a TMA 1 sem fért volna be a kabinomba – a Nagy Testvér pedig egy falasra bekaphatná az egész hajót..."

A fekete monolit mindössze két méterre állt – jobban mondva lebegett – az ágyától. Floydba szinte belehasított a kínos fölismerés, hogy nemcsak az alakja, de még a mérete is a közönséges sírkőre emlékeztet. E hasonlóságra ugyan gyakran fölhivták már a figyelmét, a méretbeli különbség mindmostanáig csillapította a lelki megrázkódtatás erejét. De ezúttal nyugtalanítóan, sőt fenyegetőnek érezte a hasonlóságot.

"*Tudom*, hogy ez csak álom... de az én koromban nem óhajtok semmiféle emlékeztetőt..."

Egyébként – mit csinálsz itt? Üzenetet hoztál Dave Bowmantól? Vagy te magad vagy Dave Bowman?

Igazából nem is vártam, hogy válaszolj; sohasem voltál valami beszédes fickó, így van? De ahol te megjelentél, ott mindig történt valami. Akkoriban, hatvan évvel ezelőtt, te küldted azt a jelet a Jupiternek, hogy, a kiásásodról értesítsd a készítőidet. És nézd, meg, mit műveltél a Jupiterrel, amikor tizenkét

év múlva visszamentünk oda!

És most mire készülsz?"

43.

MENTÉS

Amikor Laplace kapitány és legénysége már megszokta, hogy újra szilárd talaj van a lábuk alatt, át kellett nevelniük magukat. Tudniillik a *Galaxyn* minden az ellenkező irányban volt.

Az űrhajókat kétféle működési elv alapján tervezik: vagy arra, hogy egyáltalán nincs gravitáció, vagy – gépi meghajtás esetében – a tengely menti függőleges irányt véve alapul. Csakhogy a *Galaxy* jelenleg majdhogynem vízszintesen feküdt, ennél fogva a padlóból mindenütt fal lett. Olyan, volt ez, mintha egy oldalára fektetett világítótoronyban próbálnának élni; minden bútordarabot át kellett helyezni, és a berendezéseknek legalább a fele nem működött rendesen.

Pedig helyzetük bizonyos értelemben áldásos volt, és Laplace kapitány természetesen ki is használta ezt, amennyire lehetett. A hangulat miatt nemigen kellett aggódnia, annyira lefoglalta a legénységet a *Galaxy* belső berendezéseinek – mindenekelőtt a vízvezeték – áthelyezése. Amíg a törzs légmentesen zárt, s a muongenerátorok energiát szolgáltattak, nem fenyegetett közvetlen veszély; mindössze húsz napig kellett életben maradniuk, mert akkor megjön a mentés az égből a *Universe* alakjában. Hogy az Európát kormányozó idegen erők ellenállhatnak egy második leszállásnak – nos, ezt a lehetőséget senki sem hozta szóba. Az elsőről nem vettek tudomást (már amennyire ezt meg lehetett állapítani); bizonyára nem avatkoznának be egy mentőakcióba sem...

De maga az Európa most kevésbé tűnt együttműködőnek. Míg a nyílt tengeren sodródott, a *Galaxyra* gyakorlatilag nem hatottak azok a rengések, amelyek szüntelenül kínozták ezt a kis világot. Most azonban, amikor a hajó már afféle szárazföldi építménnyé vált, néhány óránként megrázták a szeizmikus rángások. Ha a normális, függőleges helyzetében ér talajt, mostanra már mindenképpen feldőlt volna.

Ezeket az inkább kellemetlen, mint veszélyes rengéseket nagyon is megszenvedték azok, akik átélték a 33-as tokiói vagy a 45-ös Los Angeles-i földrengést. Még az a tudat sem segített sokat, hogy az egymás utáni mozzanatok előre ki lehetett számolni, ugyanis a tetőfok három és fél naponként következett be, mert az Európa akkor haladt el az Ió belső keringési

pályáján. És nagy vigaszt az sem adott, hogy a kis égitest saját gravitációs árapályai legalább ekkora károkat idéznek elő az Ión.

Hatnapi fárasztó munka után Laplace kapitány megnyugodva dőlhetett hátra: a *Galaxy* az adott körülményekhez mérten a lehető legkifogástalanabb állapotban volt. Pihenőnapot rendelt el (amit a legénység nagy része alvással töltött), majd napirendet állított össze a holdon töltendő második hetükre.

A tudósok természetesen föl akarták tární a váratlanul útjukba került új világot. A Ganümedész továbbította radartérképek szerint a sziget tizenöt kilométer hosszú és öt kilométer széles volt, a legmagasabb pontja pedig száz méter – még arra sem elég, jegyezte meg valaki borúlátón, hogy egy igazán komisz cunami elől kitérhessenek.

Ennél baljósabb, lehangolóbb helyet keresve sem találhattak volna; még csak fél évszázada volt kitéve az Európa gyenge szeleinek és esőinek, melyek még nem tudták szétmállasztani a holdfelszín felét elborító lávarétegeket, sem meglágyítani a fagyott kőfolyamokon át kitüremkedő gránitkérget. De immár ez volt az otthonuk, nevet kellett tehát találniuk a számára.

Az olyan nyomasztó, elkedvetlenítő neveket, mint például Hádész, Inferno, Pokol, Purgatórium stb. a kapitány a leghatározottabban elutasította; ő valami vidámabbat akart. A bátor ellenség előtt való meglepő és a valóságtól elrugaszkodó tiszteletadást ugyan komolyan fontolóra vették, de aztán harminckettő tíz arányban, öt tartózkodással elvetették; így aztán a sziget neve végül is *nem* lett "Rózsország"...

A végén egyhangúan elfogadták a "Rév" nevet.

44.

KITARTÁS

"A történelem sohasem ismétli magát – de a történelmi helyzetek visszatérnek."

Miközben, napi jelentését, fogalmazta a Ganümedész számára, folyton ez a mondat motoszkált Laplace kapitány fejében. Margaret M'Bala (aki másodpercenként majdnem ezer kilométerrel került közelebb hozzájuk) idézte a *Universe* fedélzetéről küldött bátorító üzenetében, amit ő nagy örömmel továbbított hajótörött társainak.

"Mondják meg, kérem, M'Bala kisasszonynak, hogy kis történelmi leckéje rendkívül jót tett a hangulatunknak, s hogy ennél jobbat nem is küldhetett volna nekünk."

Leszámítva azt a kényelmetlenséget, hogy fal és padló fejtetőre állt körülöttünk, ama hajdani sarkkutatókhoz képest fényűző körülmények között élünk. Vannak közöttünk, akik hallották Ernest Shackleton hírét, de a *Kitartás* mondát egyikőnk sem ismerte. Azt, hogy több mint egy évig élt az úszó jégtáblák fogságában, hogy utána egy barlangban vészelt át a déli-sarki telet, majd ezer kilométert tett meg egy szál csónakban a tengeren, s végül egy sor, a térképen nem is szereplő hegyet is megmászott, hogy elérje a legközelebbi települést!

Pedig ez még csak a kezdet volt. Számunkra hihetetlen – és lelkesítő – volt, hogy Shackleton négyszer ment vissza, hogy arról a kicsiny szigetről kimentse az embereit – és *egyőtől egyig mindet megmentette!* Sejtetik, milyen hatással volt ez a történet a hangulatunkra... Remélem, legközelebb telefaxon elküldik a könyvet – égünk a vágytól, hogy elolvashassuk!

Bizony, a mi körülményeink összehasonlíthatatlanul jobbak, mint azoké a hajdani felderítőké. Szinte hihetetlen, hogy a múlt század derekáig az ember teljesen el volt zárva fájának többi képviselőjétől, ha azok eltűntek a látóhatár mögött! Szégyellhetnénk magunkat, amiért zokon vesszük, hogy a fény nem eléggé gyors, s ezért nem a valóságos időben beszélgetünk a barátainkkal, vagy hogy órákba telik, mire megkapjuk a választ a Földről... *Nekik* hónapokig semmi kapcsolatuk sem volt – de még évekig sem! M'Bala kisasszony, fogadja még egyszer legmélyebb köszönetünket.

Persze vélünk szemben minden földi felfedezőnek volt egy jelentős előnye; ők legalább beszívhatták a levegőt. Tudományos csoportunk erőnek erejével ki akart menni, így aztán négy úrruhát átalakítottunk oly módon, hogy lehetővé tegyen maximum hatórás úrhajón kívüli tevékenységet. Ezen az atmoszferikus nyomáson nincs szükség teljes üröltözékre, megteszi a derékon elhelyezett tömítőgyűrű is. Egyszerre két ember kinttartózkodását engedélyeztem, azzal a kikötéssel, hogy nem távolodnak el a hajó látóteréből.

Végül a mai nap időjárás-jelentése. A nyomás kétszázötven bar, a hőmérséklet huszonöt fok, állandó, a nyugati irányú szellőkések eléri a harminc egységet is, az eget, mint rendesen, száz százalékgig felhők borítják, a rengések pedig egy és három között mozognak a nyitott Richter-skála szerint...

Tudják, nekem valahogy sohasem tetszett ez a »nyitott« elnevezés – hát még most, amikor újra Ió-Európa együttállás várható..."

Rendszerint bajt vagy legalábbis bonyolult döntési helyzetet jelentett, ha az emberek azzal álltak elő, hogy együtt szeretnének találkozni vele. Laplace kapitány figyelmét nem kerülte el, hogy Floyd és Van der Berg sokszor merülnek élénk beszélgetésbe, amibe többször bevonták Csang másodtiszttel is – és igazán könnyű volt kitalálni, hogy miről folyhat a szó köztük. A javaslatuk mégis meglepetésként érte.

– Ki akarnak menni a Zeusz-hegységhez? Hogyan... nyitott csónakon? Az agyukra ment az a Shackleton-könyv?!

Floyd enyhén zavarba jött; a kapitány fején találta a szöveget. A könyv valóban ötletet adott, nem is egyet.

– Még ha tudnánk is csónakot építeni, Sir, túl sokáig tartana – mondta –, különösen most, amikor a *Universe* minden jel szerint tíz napon belül megérkezik.

– Én még abban sem vagyok biztos – tette hozzá Van der Berg –, hogy ezen a Galileai-tengeren vitorlát mernék bontani... Nem lehet tudni, valóban megkapta-e a tenger minden lakója az üzenetet arról, hogy ehetetlenek vagyunk.

– Vagyis mindössze egy lehetőség maradt, nemde? Én persze kételkedem, de hajlandó vagyok meggyőzetni magam. Tessék, fogjanak hozzá!

– Megvitattuk a dolgot Csang úrral, és szerinte is meg lehet csinálni. A Zeusz-hegység csak háromszáz kilométerre van innen; a kompnak egy óra sem kell, hogy odarepüljön.

– És leszállóhelyet is talál? Mert nyilván emlékeznek rá, hogy Csang úrnak a *Galaxy*-val sem volt túl nagy sikere...

– Itt nincs ilyen probléma, Sir. A *William Tsung* tömege a miénknél csupán századrésze; talán még ez a jég is elbírta volna. Átnéztük a videofelvételeket, és tucatnyi alkalmas leszállóhelyet találtunk.

– Nem beszélve arról, hogy ezúttal senki sem fog pisztolyt szegezni a pilóta halántékához – tette hozzá Van der Berg. – Ez is számít valamit.

– Nem vitatom. De a nagy gond itt van, ezen az oldalon. Hogy viszik ki a kompot a garázsból? Darut szerelnek föl? Ez óriási terhet jelent még ezen a gravitáción is.

– Nincs rá szükség, Sir. Csang úr ki tudja röptetni.

A tartósan beállt csendben Laplace kapitány végiggondolta az ötletet (s nem mondhatni, hogy túlzottan lelkesedett volna érte), hogy a rakétamotorok a hajóján belül gyulladjanak be. A *William Tsung* nevét viselő kis kompot – becenevén a *Bill Tét* – kifejezetten orbitális műveletekre tervezték; normális körülmények között csak finoman ki kellett lökni a garázsból... a motorok be sem indultak, amíg jó messzire el nem távolodott az anyahajótól.

– Látom, már mindent apróra kidolgoztak – jegyezte meg a kapitány mogorván. – De mi van a felszállási szöggel? Nehogy most az mondják, hogy majd gurítanak egyet a *Galaxyn*, s így majd a *Bill Te* csak úgy simán kipattan belőle... A garázs a hajótörzs közepe táján van; még szerencse, hogy landoláskor nem került alulra.

– A felszállási szögnek hatvan fokot kell bezárnia a látóhatár vonalával; erről gondoskodnak az oldalmeghajtás motorjai.

– Ha Csang úr mondja, neki el kell hinnem. De mit fog művelni a hajóval a gyújtás?

– Hát... tönkre fogja tenni a garázs belsejét. De azt már úgysem használjuk többé... A rekeszfalakat azonban úgy tervezték, hogy állják az esetleges véletlen robbanásokat, vagyis nem kell félni attól, hogy a hajó többi része is károsodik. Azért a biztonság kedvéért tűzoltócsapatot is szervezünk majd, amely készenlétben fog állni.

Remek terv volt, ehhez kétség nem fért. És ha még működik is, akkor a küldetés nem volt tökéletes kudarc. Az elmúlt héten Laplace kapitányt egy pillanatig sem foglalkoztatta a Zeusz-hegység rejtélye, noha az sodorta őket e kínos helyzetbe. Akkor csak a túlélés számított – most azonban felvillant a remény, s újra lehetett töprengeni a jövőn. Megérte hát, hogy némi kockázat vállalásával kiderítsék, miért került ez a kicsiny világ oly sok ármánykodás középpontjába.

46.

KOMP

– Emlékezetem szerint Goddard első rakétája körülbelül ötven métert repült – jegyezte meg Andersen doktor. – Vajon sikerül Csang úrnak beállítani ezt a rekordot?

– Meg kell döntenie, különben mindnyájan bajba kerülünk.

A tudóscsoport nagy része a megfigyelőteremben gyűlt össze, s idegesen nézegették a hajó hátsó törzsét. Ha a "garázs" bejáratát nem lehetett is látni ebből a szögből, de azért elég hamar meg fogják pillantani a *Bill Tét*, amikor – és ha! – előbukkan.

Visszaszámlálás nem volt; Csang ráérősen elvégezte az összes elképzelhető ellenőrző műveletet, majd amikor elérkezettnek látta az időt, begyűjtötte a motort. A komp saját tömege minimális volt, s üzemanyagot is épp csak annyit vitt magával, amennyi száz másodperces repülésre elegendő volt. Ennyi

bőségesen elegendő lesz, ha minden rendben megy; ha pedig nem, akkor ennél több üzemanyag nemcsak hogy fölösleges, de veszélyes is lenne.

– Jövünk – közölte Csang mintegy mellékesen.

Az egész kicsit a bűvésztükkökre emlékeztetett; olyan gyorsan történt minden, hogy a szem szinte követni sem tudta. Nem is látták, amikor a *Bill Té* kiröppent a garázsból, mert gőzfelhő vette körül. Mire a felhő eloszlott, a komp már le is szállt kétszáz méterrel arrébb.

A megkönnyebbülés vidám lármája verte föl a megfigyelőterem csendjét.

– Megcsinálta! – ujjongott Lee, a volt kapitányhelyettes. – Simán megdöntötte Goddard rekordját!

A négy zömök lábán a kietlen európai tájban álló. *Bill Té* pontosan úgy festett, mint egy hajdani Apollo-holdkomp nagyobb és még esetlenebb mása. Valahogy mégsem ez jutott a hídról kinéző Laplace kapitány eszébe.

Olyan érzése volt, hogy a hajója emlékeztet valamelyest a partra vetett, ráadásul ebben az idegen elemben épp egy nehéz szülésen túljutott bálnára. Csak remélhette, hogy az újszülött borjú életben marad.

Negyvennyolc munkával teli óra múlva, amikor teherrel együtt már megtett egy tíz kilométeres próbakört a sziget fölött, a *William Tsung* indulásra készen állt. A legoptimistább számítások szerint még rengeteg idejük volt a küldetés végrehajtására. A *Universe* megérkezésére három napig még nem lehetett számítani, ezzel szemben a Zeusz-hegységhez tett kirándulás – beleszámítva dr. Van der Berg drága műszerkészletének hadrendbe állítását is – csak hat órát vett igénybe.

Nyomban a leszállás után Laplace kapitány a kabinjába kérette Csang másodtisztet. Csang úgy látta, mintha a kapitány feszengene kissé.

– Jó munka volt, Walter!... No persze nem is vártunk mást.

– Köszönöm, Sir! Akkor hát mi a baj?

A kapitány elmosolyodott. Egy jól összeszokott legénység nem tud titkot tartani.

– A Központi Hivatal, mint rendesen. Nem szívesen keltek csalódást magában, de utasítottak, hogy csak dr. Van der Berget és Floyd másodtisztet engedhetem el az útra.

– Értem az ábrát – nyugtázta Csang némi keserűséggel. – És ön mit mondott nekik?

– Még semmit, előbb magával akartam beszélni. Hajlandó vagyok azt válaszolni, hogy maga az egyetlen pilóta, aki végre tudja hajtani ezt a küldetést.

– Tudni fogják, hogy ez nem így van, hogy Floyd éppolyan jól meg tudja

csinálni, mint én. Semmiféle kockázattól nem kell tartani, legföljebb géphibával, de az bárkivel előfordulhat.

– Én akkor is kitarthatok a véleményem mellett, feltéve, hogy maga ragaszkodik hozzá. Végére is ebben engem senki sem akadályozhat meg – és ha visszatérünk a Földre, mind hősök leszünk.

Csang szemmel láthatóan valami bonyolult számítássorozaton törte a fejét. Meglehetősen elégedettnek látszott az eredménnyel.

– Ha üzemanyagot teszünk pár száz kiló hasznos teher helyére, akkor egy új és érdekes lehetőség adódik a számunkra... Már korábban is meg szerettem volna említeni, csak nem volt rá mód, hogy berakhassuk a *Bill Tébe* ezt az üzemanyag-többletet és a teljes legénységet...

– Ne is folytassa! A Nagy Fal.

– Természetesen; egy vagy két úttal elvégezhetjük a teljes körű vizsgálatot, és kideríthetjük, valójában mi is az.

– Nem vagyok benne biztos, hogy a közelébe kell merészkednünk. A szerencsénket veszélyeztethetjük.

– Lehet. De van egy másik ok is, sőt néhányunk számára még fontosabb...

– Mondja hát.

– A *Csien*. Csak tíz kilométerre van a Faltól. Le szeretnénk dobni rá egy koszorút.

Szóval erről társalogtak olyan komoly arccal a tisztjei; Laplace kapitány nem először kívánta, bárcsak valamivel járatosabb volna a mandarinok nyelvében.

– Értem – felelte csendesen. – Még gondolkoznom kell rajta. És beszélnem kell Van der Berggel és Floydal, hogy lássam, egyetértenek-e.

– Hát a Központi Hivatal?

– Azt már nem! Erről *én* döntök.

47.

TÖRÖTT CSEREPEK

– Jobb lesz, ha sietnek – tanácsolta a Ganümedész Központ. – A következő együttállás nagyon kellemetlen lesz – nemcsak az *Ió*, de *mi* is rengéseket fogunk előidézni. Nem ijesztgetésképpen mondjuk, de ha a radarunk nem bolondult meg, akkor a maguk hegye a legutóbbi mérés óta újabb száz métert süllyedt.

Ha ez így megy tovább, gondolta Van der Berg, az Európa tíz éven belül újra lapos lesz. Mennyivel gyorsabban játszódnak le itt a dolgok, mint a Földön; persze ezért is olyan népszerű ez a hely a geológusok körében.

Most, hogy ott ült a másodpilóta helyén, közvetlenül Floyd mögött, és gyakorlatilag a saját berendezéseit tartalmazó konzolok vették körül, furcsán összekeveredett benne az izgalom és a sajnálkozás. Órák kérdése, és megtörténik életének legnagyobb szellemi kalandja – akár így, akár úgy. És bármi történjék azután, meg sem fogja közelíteni azt.

Szikrányi félelem sem volt benne, hiszen emberben is, gépben is tökéletesen megbízott. Ám azzal a fanyar hálaérzettel nemigen tudott mit kezdeni, ami a néhai Rosie McCullen iránt ébredt benne; nélküle sohasem adódott volna számára ez az alkalom, s a síríg tartó bizonytalanság várt volna rá.

A súlyos terhet cipelő *Bill Té* a felemelkedéskor éppen csak hogy biztosította az egytized g-t; nem efféle munkára szánták, de majd visszafelé, ha már letette a terhét, könnyebb dolga lesz. Egy örökkévalóságnak tetszett, míg eltávolodtak a *Galaxy*től, s eközben bőven volt idejük, hogy szemügyre vegyék a törzsön mutatkozó rongálódás, valamint az enyhén savas esők okozta rozsdásodás jeleit. Míg Floyd a felszállásra összpontosított, a kiváltságos megfigyelő szerepében Van der Berg gyors jelentésben számolt be a hajó állapotáról. Ez tűnt számára helyénvaló magatartásnak, még akkor is, ha a szerencse révén hamarosan senkinek sem fog fejfájást okozni a *Galaxy* űrutazó képessége...

Most, hogy beláthatták az alattuk elterülő Rév minden zegét-zugát, Van der Berg ráeszmélt, micsoda ragyogó munkát végzett Lee másodkapitány, amikor partra tette a hajót. Nem sok hely akadt ugyanis, ahol biztonságosan szárazföldet érhetnek; s bár tagadhatatlan, hogy a szerencse is jócskán közreműködött, a szelet és a horgonyt Lee a lehető legelőnyösebben használta ki.

A párafelhők bezárultak körülöttük; hogy a minimálisra szorítsa a légellenállást, a *Bill Té* egy félballisztikus röppálya mentén emelkedett föl. "Kár – gondolta – Van der Berg –, hogy az elkövetkező húsz percben nem lesz más látnivaló, mint a felhők! Le merném fogadni, hogy odalent úszkál néhány érdekes lény, de még véletlenül se pillanthatja meg őket senki..."

– Mindjárt kikapcsolom a motort – közölte Floyd. – Minden rendben.

– Nagyon helyes, *Bill Té*! Forgalomról nem érkezett jelentés a te magasságodban. Továbbra is tiéd az elsőség a leszállópályán.

– Ki ez a tréfamester? – érdeklődött Van der Berg.

– Ronnie Lim. Akár hiszi, akár nem, ez a "tiéd az elsőség a leszállópályán" az *Apollótól* származik.

Van der Berg nagyon is értette az indítóokot. A fel-felfénylő humornál – ha az nem volt erőltetett – semmi nem lehetett alkalmasabb rá, hogy oldja a feszültséget, amit egy-egy bonyolult és kockázatosnak ígérkező vállalkozás teremtett az emberekben.

– Tizenöt perc múlva megkezdjük a fékezést – folytatta Floyd. – Lássuk, ki van még a vonalban.

Bekapcsolta az automata keresőt, amely sebesen felülvizsgálta az egész rádióspektrumot, s ez abból állt, hogy kurta, értelmezhetetlennek minősített csendekkel megszakított fütty- és sípolássorozattal telt meg a kis kabin.

– Az önök helyi irányjelzései és adatátviteli – mondta Floyd. – Reméltem, hogy... Aha, megvan!

Csak egy halk zenei dallam volt, amely tébolyult szopránként csattogott és trillázott. Floyd futó pillantást vetett a frekvenciamérőre, és azt mondta:

– Majdnem eltűnt a Doppler-féle eltolódás... érezhető gyorsasággal lassul.

– Mi ez, valami szöveg?

– Lassított videó, azt hiszem. Rengeteg anyagot továbbítanak a Földre, amikor a Ganümédészen lévő nagy tányér a megfelelő helyzetben van. Az adók mindig friss híreket követelnek.

Perceken át hallgatták az értelmetlenségében is delejes hatású hangot, aztán Floyd lekapcsolta. Ha műszerektől nem támogatott érzékszerveik számára érthetetlen volt is a *Universe*-ről érkező adás, azért ez közvetítette azt az üzenetet, aminél nem volt fontosabb. Azt, hogy úton van és hamarosan megérkezik a segítség.

Részben, hogy megtörje a csendet, de azért is, mert őszintén érdekelte, Van der Berg, mintegy mellékesen, megkérdezte:

– Beszélt mostanában a nagypapjával? Itt, ahol bolygóközi távolságokkal kellett számolni, természetesen a "beszélni" szó nem volt épp a legmegfelelőbb, de hát elfogadhatóbbat senki sem kínált helyette. Ha fel is bukkantak átmenetileg olyan kifejezések, mint a "hanggram", az "audioposta" vagy a "hanglap", ezek rendre feledésbe is merültek. Az emberi faj túlnyomó többsége talán még most sem hitte el, hogy a Naprendszer üres, nyílt térségeiben nem lehet beszélgetéseket folytatni a valóságos időben, hiszen időről időre mindig fölhangzottak afféle méltatlankodó megjegyzések, hogy: "Maguk, tudósok miért nem *tesznek* már végre valamit ebben az ügyben?"

– Beszéltem – válaszolta Floyd. – Remek színben van, már előre örülök, hogy találkozhatok vele.

Érezni lehetett a hangjában némi kis feszültséget, s Van der Berg szívesen megkérdezte volna, mikor látták egymást utoljára; de aztán rájött, hogy ez tapintatlanság lenne. A következő tíz percet inkább azzal töltötte, hogy elismételtette Floyd dal a kirakodás és összeszerelés műveleteit, nehogy a

leszálláskor fölösleges zavar támadjon.

A "fékezés indul" jelzés, ha csak egy villanásnyi idővel is, de *később* következett be azután, hogy Floyd beindította a folyamatvezérlő programot. "Jó kezekben vagyok – gondolta Van der Berg –, megnyugodhatok, és összpontosíthatok a saját munkámra. Hol az a kamera?... Nekem senki ne mondja, hogy megint elűszott..."

A felhők szétoszlottak. A radar ugyan pontosan mutatta, mi, van alattuk, a természetes kép láttán mégis meg kellett döbbsenni az alig néhány kilométerre előttük a magasba emelkedő hegy látványától.

– Oda nézzen! – kiáltotta hirtelen Floyd. – Ott balra... a kettős csúcs mellett... egyet találhat!

– Biztos, hogy igaza van... nem hiszem, hogy mi bármilyen kárt okozhattunk... egyszerűen *széttört*... jó volna tudni, hová esett a másik...

– Magasság ezer. Melyikre szálljunk? Az Alfa leszállóhely innen nem látszik olyan jónak.

– Igaza van... próbálja meg a Gammát... az egyébként is közelebb van a heggyhez.

– Ötszáz. Megvan a Gamma. Húsz másodpercig lebegek fölötté. Ha mégse jó, átmehetek a Bétára. Négyszáz... Háromszáz... Kétszáz... (Sok szerencsét, *Bill Té!* – szólt közbe a *Galaxy*.) Kösz, Ronnie... Száz, ötven... Száz... Ötven... Mit szól hozzá? Néhány kisméretű szikla, és – nahát, ez különös – mintha mindenfelé törött üvegcserepek borítanák a talajt... Valaki nagy bulit rendezhetett itt... Ötven... ötven... Még mindig oké?

– Tökéletes. Szálljon le.

– Negyven... harminc... húsz... Biztos, hogy nem gondolja meg magát?... Tíz... Kicsit fölkavartam a port, ahogy Neil mondta egykor – vagy Buzz volt az?... Öt... Lent vagyunk! Könnyű volt, nem? Nem is tudom, mi a fenéért fizetnek engem.

48.

LUCY

– Halló, Ganü Központ! Remekül landoltunk... úgy értem, Chris... valami metamorf szikla sima felszínén – nem lehetetlen, hogy ugyanazon a pszeudogránit anyagon, amit "révközetnek" neveztünk el. A hegy lába mindössze két kilométerre van innen, de már látom, hogy nem is kell közelebb mennünk...

Föl vesszük a felsőtestünket védő úrruhát, és öt percen belül megkezdjük a kirakodást. Természetesen a monitorok továbbra is működnek, és negyedóránként jelentkezünk. Előny a fogadónál

– Hogy értette azt, hogy nem is kell közelebb mennünk? – tudakolta Floyd.

Van der Berg elvigyorodott. Az elmúlt percekben mintha éveket fiatalodott volna – olyan volt, mint egy gondtalan kölyök.

– *Circumspice* – válaszolta boldogan. – Így mondják latinul, hogy "körülnézni". Először is vigyük ki a nagy kamerát. Ejha!

A *Bill Té* hirtelen megbillent, s egy percig csak illegett-billegett futóműve lengéscsillapítóin, de úgy, hogy ha ez tovább tart, garantáltan tengeribetegséget idézett volna elő.

– Azokat a rengéseket illetően igaza volt a Ganümedésznek – jegyezte meg Floyd, amikor magukhoz tértek. – Számolnunk kell komoly veszéllyel?

– Talán nem; még van harminc óránk az együttállásig, és ez tömör kőlapnak látszik. De nem töltünk itt sok időt – szerencsére nem lesz szükségünk rá. Jól tettem föl a védőmaszkom? Valahogy kényelmetlennek érzem.

– Hadd húzzam beljebb a pántot, így már jobb. Lélegezzen mélyeket. Jó... most már a helyén van. Én megyek ki elsőnek.

Van der Berg szerette volna, ha ő teszi meg az első kis lépést, de a parancsnok Floyd volt, és az ő kötelességei közé tartozott, hogy ellenőrizze, jó állapotban van-e a *Bill Té* – s hogy fölkészüljön az azonnali fölszállásra, ha a szükség úgy kívánja.

Körbesétálta a kis űrhajót, megvizsgálta a futóművet, majd fölemelt hüvelykujjával jelt adott Van der Bergnek, aki hozzá is kezdett, hogy leengedje a létrát, s csatlakozzon hozzá. Bár odaát a révi felderítőútján már viselte ezt a könnyű légzőkészüléket, valahogy ügyetlenül mozgott vele, ezért megállt, hogy igazítson rajta egyet. Aztán fölnézett – s meglátta, mit csinál Floyd.

– Ne nyúljon hozzá! – kiáltotta. – Veszélyes!

Floyd egy jó méterre elugrott az imént még elmélyült figyelemmel szemlélt üvegszerű köcserepek mellől. Gyakorlatlan szemének úgy tűntek, mintha egy hatalmas üvegfüvő kemence selejtes melléktermékei volnának.

– Ugye, nem radioaktív? – kérdezte idegesen.

– Nem. De maradjon tisztas távolban, amíg oda nem érek.

Floydot meglepte, hogy Van der Berg kezén vastag kesztyű van. Űrhajóstiszt lévén nehezen szokta meg, hogy itt, az Európán az ember nyugodtan kiteheti csupasz bőrét a légkör hatásainak. Ez elképzelhetetlen volt bárhol másutt a Naprendszerben – még a Marson is.

Van der Berg nagy óvatosan lenyúlt, és fölemelte az üvegszerű anyag egy

hosszú, szilánkos darabját. Furcsán, villódzva fénylett még ebben az egyöntetű félhomályban is, és Floyd látta, hogy komisz éle van.

– Az általunk ismert világegyetemben ez a legélesebb kés – mondta Van der Berg lelkendezve.

– Azért mentünk keresztül ennyi mindenre, hogy egy *kést* találjunk!...

Van der Berg nevetni kezdett, de rá kellett jönnie, hogy ez nem is olyan egyszerű az arcvédő maszk alatt.

– Szóval maga még most sem tudja, miről van itt szó?

– Kezdem úgy érezni, hogy már csak én nem tudom...

Van der Berg a vállánál fogva szembefordította Floydot a Zeusz-hegység főlébük magasodó tömegével. Innen nézve betöltötte a fél eget – nem pusztán a legnagyobb, az *egyetlen* hegy volt ezen a világon.

– Gyönyörködjön egy percig a látványban. Én addig lebonyolítok egy fontos hívást.

Betáplált egy kódsorozatot az adó-vevőjébe, megvárta, míg kigyullad a készenléti állapotot jelző lámpa, aztán azt mondta:

– Hívom Ganümedész Központból a 109-est. Itt Van beszél. Hall engem?

Egy jellegzetesen elektronikus hang válaszolt csak annyi késéssel, amennyit a minimális időeltérés indokolt:

– Üdvözlöm, Van! Itt Ganümedész, Központból a109-es. Várom a jelentését.

Van der Berg kivárt, mert utolsó cseppjéig ki akarta élvezni azt a percet, amire élete végéig emlékezni fog.

– A Föld-kapcsolat azonosítási jele: 737-es Bácsi. Továbbítsa neki az alábbi üzenetet: LUCY ITT VAN. LUCY ITT VAN. Üzenet vége. Kérem, ismétlje.

"Lehet, hogy meg kellett volna akadályoznom, hogy elmondja, akármit jelent is az üzenet – gondolta Floyd, miközben a Ganümedész elismételte az üzenetet. – Most már késő. Egy órán belül eljut a Földre."

– Ne haragudjon, Chris – vigyorgott rá Van der Berg. – Meg akartam szerezni az elsőbbséget – egyebek között.

– Ha nem kezd el egykettőre beszélni, máris hozzáfogok, hogy feltrancsírozzam az egyik ilyen szabadalmazott üvegkéssel!

– Még hogy üveg! Nos, a magyarázat várhat; amilyen elbűvölő, éppolyan bonyolult is. A legokosabb lesz, ha most közlöm magával a nyers tényállást. A Zeusz-hegység egyetlen hatalmas gyémánttömb, amelynek hozzávetőleges tömege milliószor millió tonnát tesz ki. Vagy ha úgy jobban tetszik, körülbelül kétszer tíz a tizenhetediken karát. De azért már nem kezeskedem, hogy az egész drágakő minőségű.

49.

EMLÉKHELY

Mialatt kihordták a *Bill Té*ből s a kis gránit leszállóhelyen fölállították a felszerelést, Chris Floyd csak akaratának megfeszítésével tudta tekintetét, elfordítani a fölébük magasodó hegyről. Egyetlen, de a Mount Everestnél is nagyobb gyémánttömb! De hiszen még a komp körül heverő szilánkok is nemhogy milliókat, de milliárdokat érhetnek...

Másrészt viszont csak olyanok, mint... mint a törött üvegcserepek. A gyémánt értékét mindig is a kereskedők és a gyártók határozták meg, de ha egy szép napon egy igazi gyémánthegy jelenne meg a piacon, bizonyos, hogy az árak drámaian lezuhannának. Floyd végre kezdte megérteni, miért összpontosította oly sok érdekelt fél a figyelmét az Európára; a politikai és gazdasági következményeket még föl sem igen lehetett mérni.

Most, hogy végre sikerült bebizonyítania az elméletét, Van der Berg ismét azzá a lelkes és célratörő tudóssá változott, akinek az a dolga, hogy minden késlekedés nélkül befejezze a kísérletét. Floyd segítségével – mert nem volt könnyű a felszerelés terjedelmesebb darabjait kivonszolni a *Bill Té* szűk kabinjából – mindenekelőtt egy méter mélyről fűrómintát vettek hordozható elektronikus fűrójukkal, majd a mintát óvatosan fölvitték a hajóra.

Floyd másfajta fontossági sorrendet állított volna föl, de aztán be kellett látnia, hogy annak is van értelme, ha az ember a nehezebb feladatokat veszi előre. Van der Berg ugyanis nem hagyta, hogy a szanaszét heverő, felbecsülhetetlen értékű kincsből gyűjtsenek, amíg ki nem raktak egy sor földrengésmérőt, majd alacsony és súlyos háromlábú állványára föl nem szerelték a panoráma tévékamerát.

– Mindenesetre szép emléktárgyak lesznek – mondta, miközben kiválasztott néhányat azok közül, amelyeknek nem volt olyan rémítő az éle.

– Ha addig Rosie barátai nem ölnek még bennünket, hogy megkaparintsák.

Van der Berg éles pillantást vetett társára. Arra gondolt, vajon mennyit tudhat Chris, és mennyi az, amit mindnyájukhoz hasonlóan ő is csak sejt.

– Most, hogy a titok kipattant, nem érné meg nekik. Nagyjából egy óra múlva az értéktőzsde számítógépei megfognak tébolyodni.

– Csirkefogó! – kiáltotta Floyd, nem annyira dühösen, mint inkább csodálattal. – Szóval ezt tartalmazta az üzenete!

– Egyetlen törvény sem tiltja, hogy egy tudós olykor a maga zsebére is dolgozhasson – de a piszkos részletekkel foglalkozzanak a földi barátaim. Őszintén szólva engem sokkal inkább érdekel az a munka, amit itt végzünk. Odaadná, kérem, azt a csavarkulcsot?

Három földrengés tette őket kis híján munkaképtelenné, mire végeztek a Zeusz Állomás kiépítésével. Először csak remegést éreztek a lábuk alatt, majd rázkódni kezdett minden, amit egy elnyújtott, rémes, nyögéshez hasonló hang követett, méghozzá egyszerre minden irányból. – Még a levegőből is, ami végképp elképesztette Floydot. Roppant nehezen szokta meg. Ugyanis, hogy a fölöttük lévő légkörben kis távolságú beszélgetéseket rádió nélkül is le lehetett bonyolítani.

Van der Berg újra meg újra biztosította a rázkódások ártalmatlanságáról, de Floyd már megtanulta, hogy ne bízson túlságosan a szakértőkben. A geológusnak ugyan most éppen látványosan igaza – volt; ahogy elnézte a rengéscsillapítóin viharban hányódó hajóként rázkódó *Bill Tét*, csak remélhette, hogy Van szerencséje még legalább pár percre nem hagyja el őket.

– A szerencse velünk maradt – jegyezte meg végül a tudós Floyd nagy megkönnyebbülésére. – A Ganümedész használható adatokat kap minden csatornán. A telepek még évekig kitartanak, a szolárpanel ugyanis állandóan feltölti őket.

– Nagyon meg leszek lepve – tamáskodott Floyd –, ha ez a felszerelés mához egy hétre is állni fog még. Esküdni mernék, hogy a hegy már a mi leszállásunk óta is elmozdult... Menjünk innen, még mielőtt ránk dől.

– Engem jobban aggaszt, hogy a maga sugárhajtása fogja tönkretenni a munkánkat – nevetett Van der Berg...

– Attól nem kell félni. Elég messze állunk, és most, hogy a sok kacattól megszabadultunk, fél energiával is föl tudunk szállni. Hacsak nem akar fölhordani a fedélzetre néhány milliárdot. Vagy trilliót...

– Ne legyünk túl mohók. Egyébként sejtlemem sincs, mit fog ez érni, ha majd hazavisszük a Földre. A nagy részét nyilván a múzeumok fogják megkaparintani. A többit meg... ki tudja?

A *Galaxy*val üzenetet váltó Floyd ujjai sebesen táncoltak az adó-vevő billentyűin.

– A küldetés első szakaszát teljesítettük. A *Bill Té* készen áll a felszállásra. Repülési terv a megállapodás szerint.

Nem lepődtek meg Laplace kapitány válaszára:

– Teljesen biztosak benne, hogy folytatni akarják? Ne felejtsék el, az utolsó szót maguk mondják ki. Akármilyen lesz is az, én támogatom magukat.

– Értjük, uram, és örömmel halljuk. Tudjuk, mit érez a legénység. És a tudománynak is óriási nyereség lesz – ez rendkívüli módon izgat bennünket.

– Egy pillanatra még... továbbra is várjuk a Zeusz-hegységről szóló jelentésüket!

Floyd Van der Bergre nézett, aki vállat vont, majd átvette a mikrofont.

– Kapitány, ha most megmondanánk önnek, azt hinné, hogy meghibbantunk – vagy csúfot üzünk magából. Kérem, várja ki még azt a pár órát, amíg visszaérünk – a bizonyítékokkal.

– Hmm! Nincs sok értelme, hogy most kiadjak maguknak valami parancsot, nem igaz? Nos, akkor sok szerencsét! Egyébként ezt üzeni a tulajdonos is... Ragyogó ötletnek tartja, hogy fölkeresik a *Csient*.

– Tudtam, hogy Sir Lawrence helyeselni fogja – szólt Floyd a társának. – És különben is... ha a *Galaxy* már úgyis a veszteséglistára került, akkor a *Bill Té* már nem nyomhat valami sokat a latban, hát nincs igazam?

Ha nem osztotta is teljes mértékben Floyd véleményét, Van der Berg mindenesetre megértette az ő szempontját. Ő viszont még ki akarta élvezni a már megszerzett tudományos hírnév előnyeit.

– Ó... most jut eszembe! – szólalt meg ismét Floyd. – Ki az a Lucy... egy valóságos személy?

– Amennyire én tudom, nem. Egy számítógépes kutatás közben bukkantunk rá, és valahogy épp kapóra jött, mint afféle jelige. Úgy gondoltuk, hogy feltételezhetően mindenki a Luciferhez fogja kötni, ami épp csak annyira félgazság, hogy tökéletesen félrevezető legyen.

En nem hallottam róluk soha, de száz évvel ezelőtt létezett egy népszerű zenészekből álló csapat... különös nevük volt – Beatles... B-E-A-T-L-E-S, csak azt ne kérdezze, miért hívták így őket. Volt egy daluk, amelynek hasonlóképpen furcsa címét; adtak: "Lucy az égben, gyémántokkal". Kísérteties, nem? Mintha csak tudták volna...

A ganümedészi radar szerint a *Csien* roncsa a Zeusz-hegységtől nyugatra háromszáz kilométerre hevert az alkonyzóna s a rajta túl elterülő hideg övezet irányában. A hideg birodalmában nem uralkodott egyszersmind sötétség is: e tájakat félidőszakban beragyogta a távoli Nap fénye. De hiába: a hőmérséklet még a hosszú szoláris nap végén is mélyen fagypont alatt maradt. Ahogy cseppfolyós víz csak a Luciferrel szemközti félgömbön létezhetett, az örökös viharok dúlta köztes területen eső és jégverés, havas eső és hó versenyeztek egymással az elsőségért.

A *Csien* szerencsétlen leszállása óta eltelt fél évszázad alatt a hajó csaknem ezer kilométernyi utat tett meg. Bizonyára – a *Galaxy*hoz hasonlóan – évekig sodródott az újszülött Galileai-tengeren, mielőtt a sivár, barátságtalan parton révbe ért volna.

Amikor a *Bill Te* zuhanórepülésből vízszintes siklásra váltott, az Európa fölötti második nagy ugrása végén, Floyd rögtön észlelte a radarvisszhangot. Egy ilyen nagy objektumhoz képest ugyan meglepően erőtlennek találta, de az okát is látta nyomban, mihelyt kijutottak a felhőkből.

A Jupiter egyik holdján leszállt első emberszállító jármű, a *Csien* űrhajó roncsa egy kicsiny, kör alakú tó közepén állt. A tóról világosan látszott, hogy mesterséges, és egy csatorna révén kapcsolódik a nem egészen három kilométerre lévő tengerhez, A hajónak már csak a váza volt meg, s az sem teljesen; a roncs tisztára volt csipegetve.

Mi tehette ezt? – töprengett magában Van der Berg. Életnek nem volt semmi jele; a hely évek óta elhagyottnak tűnt. Pedig a leghalványabb kétsége sem volt afelől, hogy *valami* lecsupaszította a roncsot, méghozzá megfontolt és majdhogynem sebészi pontossággal.

– Biztonságos leszállóhelynek látszik – mondta Floyd, majd kivárta azt a néhány másodpercet, amíg megérkezett Van der Berg majdhogynem szórakozottan helyeslő bólogatása. A geológus mindent videóra vett, ami csak a szeme elé tárult.

A *Bill Té* könnyedén leereszkedett a medence mellé, utasai pedig szemügyre vették az ember kutató ösztönének emlékművét körülvevő sötét és hideg vizet. Nem láttak rá lehetőséget, hogy eljussanak a roncsához, de nem is ez volt a fontos.

Egy alkalmas helyen kivették a koszorút a víz partjára, egy pillanatig ünnepélyesen a kamera elé tartották, majd – a *Galaxy* legénységének tiszteletét kifejezendő – bedobták a vízbe. Gyönyörű koszorú volt: bár a fémfólián, a papíron és a műanyagon kívül nem volt más nyersanyaguk, a szirmok és a levelek mégis valódinak hatottak. A koszorúba tűzdelt levelek és feliratok közül sokat azokkal a régi, hivatalosan már megszűntnek nyilvánított írásjelekkel, nem pedig latin betűkkel írtak.

Útban visszafelé a *Bill Té*hez Floyd elgondolkodva megkérdezte:

– Észrevette, hogy a roncson gyakorlatilag nem maradt semmi fémes anyag? Csak üveg és különféle műanyagok...

– Hát a hajóbordák meg a támasztógerendák?

– Azok vegyes anyagból készültek... főleg szénből és borból. Itt valaki nagyon ki van éhezve a fémre – és felismeri, ha látja. Érdekes...

De még mennyire! – gondolta Van der Berg. Egy olyan világon, ahol elképzelhetetlen a tűz, a lehetetlenséggel határos fémek és ötvözetek készíteni, ennél fogva ezek olyan értékesek, mint... nos, mint a gyémánt...

Floyd ezek után jelentkezett a támaszponton; s miután Csang másodtisztól és kollégáitól megkapta a hálás köszönetüket kifejező üzenetet, ezer méterre fölvitte a *Bill Té*t, és folytatta az utat nyugat felé.

– Ez lesz az utolsó menet – mondta. – Nincs értelme magasabbra menni... tíz percen belül ott vagyunk. De nem fogok leszállni; ha a Nagy Fal valóban az, aminek gondoljuk, akkor inkább nem szállnék le. Gyorsan elröppenünk mellette, aztán irány hazafelé. Állítsa be a kamerákat; ez talán még a Zeusz-hegységénél is fontosabb lehet.

"És az sem lehetetlen – tette hozzá magában –, hogy hamarosan megtudom, mit érzett Heywood nagypapa ötven évvel ezelőtt, nem messze innen. Sok megbeszélhivalónk lesz, majd ha találkozunk – ha minden igaz, nem egészen egy hét múlva."

50.

NYÍLT VÁROS

Micsoda szörnyűséges hely! – gondolta Chris Floyd, mindenütt ezek az úszó jégtablák, váratlanul kerekedő hóviharok, villogó, jéggel borított szárazföldek... De hiszen ehhez képest a Rév valószínű trópusi édenkert! Ugyanakkor tudta, hogy az innen mindössze pár száz kilométerre, a látóhatáron túlra eső éjszakai oldal még ennél is rosszabb.

Meglepetésére – épp, mielőtt célhoz értek volna – az idő hirtelen teljesen kiderült. A felhők fölszálltak, és íme, ott magasodott előttük a hatalmas, csaknem egy kilométer magas fekete fal, egyenesen átszelve a *Bill Té* repülési útvonalát. Olyan óriási volt, hogy bizonyára saját mikroklimával rendelkezett; eltérítette az uralkodó szeleket, s ezzel csendes, szélvédett helyet teremtett maga körül.

Ő volt az, nem vitás, a Monolit; s a lábánál, mintegy menedéket keresve, százával gubbasztottak gömbszerű alakzatok, s kísérteties fehéren csillogtak az alacsonyan szálló nap, az egykori Jupiter fényében. Pontosan úgy néznek ki, gondolta Floyd, mint azok a régimódi jégkunyhók; de a külsejük egyéb más földi emlékeket is ébresztett benne. Van der Berg egy lépéssel előtte járt.

– Igluk – mondta. – Ugyanaz a probléma – ugyanaz a megoldás. Itt nincs más építőanyag, hacsak nem a szikla – de azzal sokkal nehezebb boldogulni. És nyilván az alacsony gravitáció is segít – némelyik kupola egész nagy. Vajon mi lakhat bennük?...

Még túl messze voltak ahhoz, hogy valamiféle mozgást észlelhessenek a világvégi kisváros utcáin. Amikor pedig közelebb értek, látniuk kellett, hogy nincsenek is utcák.

– Íme, Velence, jégből építve – mutatott le Floyd. – Csupa iglu és csatorna.

– Kétéltűek – jelentette ki Van der Berg. – Gondolhattuk volna. Csak

tudnám, hol vannak?

– Lehet, hogy megijesztettük őket. A *Bill Té* kívülről sokkal zajosabb, mint belülről.

Van der Berget a következő percben túlságosan lefoglalta a filmezés és a *Galaxynak* küldött, válaszkérő üzenet. De aztán újra megszólalt:

– Mégsem mehetünk el anélkül, hogy ne teremtenénk valami kapcsolatot. Igaza van – ez sokkal nagyobb, mint a Zeusz-hegység.

– És lehet, hogy sokkal veszélyesebb is.

– Nem látom jelét a fejlett technikai színvonalnak. Helyesbíték: az ott úgy néz ki, mint egy régimódi, huszadik századi parabolaantenna. Közelebb tud menni hozzá?

– Hogy belénk löjenek? Nem, köszönöm. Egyébként pedig a repülőidőnket pazaroljuk. Legfőljebb tíz percünk van még – feltéve, hogy még az életben haza akar jutni.

– Legalább leszállhatunk, hogy egy kicsit körülnézzünk? Ott látok egy kővel borított, lapos helyet. Hová a pokolba tűnt itt mindenki?

– Beijedtek, akárcsak én. Kilenc perc. Egyszer átrepülök a város fölött... filmezzen le mindent, amit csak tud... Igen, *Galaxy*, jól vagyunk... csak most hirtelen valahogy sok dolgunk lett... majd jelentkezzünk...

– Most látom csak... az nem radar, de majdnem olyan érdekes dolog. Egyenesen a Luciferre irányul... Napkohó! Igen jól jön ott, ahol a nap mindig egy helyben áll – és ahol nem lehet tüzet gyújtani.

– Nyolc perc. Kár, hogy mindenki bebújt a házakba...

– Vagy a víz alá. Be tudunk nézni abba a nagy épületbe, amelyik körül az a szabad térség van? Úgy nézem, az lehet a városháza.

Van der Berg egy olyan építményre mutatott, amely jóval nagyobb volt, mint a többi, s a formája is eltért amazokétól: mintha túlméretezett orgonasípokhoz hasonló, függőleges hengerekből építették volna. A színe sem az a jellegtelen fehér volt, mint az igluké, hanem az egész felületen egy bonyolult petty minta vonult végig.

– Európai művészet! – rikkantotta Van der Berg. – Ez valami falfestmény lehet! Közelebb, közelebb!... Muszáj felvételt készítenünk róla!

Floyd engedelmesen lejjebb ereszkedett... aztán még lejjebb és még lejjebb. Mintha teljesen megfélemezett volna minden korábbi aggodalmáról a repülési időt illetően; és ekkor Van der Berg döbbsen hitetlenkedéssel ráeszmélt, hogy le fog szállni.

A tudós kényszerítette magát, hogy tekintetét elfordítsa a sebesen közelítő talajról, s ránézett a pilótájára. Noha Floyd továbbra is szemmel láthatóan ura maradt a *Bill Té*nek, olyan volt, mint aki hipnózis alatt cselekszik: szemét egy bizonyos pontra szegezte, amely ott volt valahol a leszálló hajó előtt.

– Mi a baj, Chris? – kiáltott rá Van der Berg. – Van fogalma arról, hogy mit csinál?

– Persze. Maga nem látja őt?

– Kit?

– Azt az embert, aki ott áll a legnagyobb henger mellett. *És nincs rajta semmiféle légzőkészülék!*

– Ne bolondozzon már Chris! Nincs ott a világon senki!

– Fölnéz ránk. Integet... azt hiszem, én isme... Ó, istenem!

– Nincs ott senki! Senki! Vigye vissza a gépet!

De Floyd nem is hallgatott rá. Teljesen nyugodt volt, a lehető legsimábban tette földre a *Bill Tét*, s pontosan a leérkezést megelőző pillanatban állította le a motort.

Lelkiismeretesen ellenőrizte a műszerek kijelzéseit, és beállította a biztonsági kapcsolókat. Csak miután végzett a leszálláskor szükséges műveletek mindegyikével, pillantott ki újra a megfigyelőablakon, s az arcán zavart, de boldog mosoly jelent meg.

– Szervusz, nagypapa! – mondta halkan valakinek, akit Van der Berg egyáltalán nem látott.

51.

JELENÉS

Dr. Van der Berg még lidérces álmaiban sem hitte volna, hogy egyszer eljön az az idő, amikor partra vetődik egy ellenséges világon, de úgy, hogy az aprócska űrkompan rajta kívül csak egy örült ül. Mindazonáltal Chris Floyd nem látszott közveszélyes örülni; esetleg később rá lehet majd venni, hogy újra fölszálljon, s biztonságban visszarepüljön a *Galaxy* hoz...

Floyd továbbra is csak bámulta a semmit, s mintha beszélgetne, időnként mozogni kezdett a szája. Az idegen "város" tökéletesen elhagyatottnak látszott, az ember már-már azt képzelhette, hogy évszázadok óta áll itt üresen. De Van der Berg ekkor észrevett valamit, ami nagyon is új keletűnek mutatkozott. A *Bill Té* rakétái ugyan a közvetlen közelükből eltakarították a havat, de nem úgy a kis térség távolabbi részéből. A hóval borított tér olyan volt, mint egy könyvből kitépett lap, amelynek jeleit és hieroglifáit itt-ott még Van der Berg is el tudta olvasni.

Amarra egy súlyos tárgyat vonszoltak – vagy talán a maga erejéből vonszolódott nagy keservesen? Az egyik iglu azóta bezárt ajtajától kiindulva félreérthetetlenül egy kerekas jármű nyomait lehetett fölismerni. Aztán látott

egy kisebbfajta tárgyat – ahhoz túl messze, hogy a részleteket fölismerhesse –, talán egy elhajított dobozt... lehet, hogy néha az Európa-lakók is rendetlenek voltak, akárcsak az emberek?...

Az élet jelenléte nyilvánvaló és megrendítő volt. Van der Berg érezte, hogy ezernyi szem figyel (lehetett ez másfajta érzékszerv is), de hogy a mögöttük megbúvó értelem barátságos-e vagy ellenséges, azt nem tudhatta. Lehetnek akár közömbösek is, amelyek csak azt várják, hogy végre távozzanak a betolakodók, s ők folytathassák félbeszakított, titokzatos tevékenységüket.

Ekkor Chris Floyd ismét odaszólt az üres levegőnek:

– Isten veled, nagyapa! – mondta csendesen, cseppnyi szomorúsággal a hangjában. Aztán Van der Berghez fordulva a hétköznapi hangján hozzátette: – Azt mondja, most már ideje, hogy menjünk. Maga most nyilván azt hiszi, hogy meghibbantam.

"Az lesz a legokosabb, ha nem helyeselek neki" – határozta el Van der Berg. Ami azt illeti, hamarosan történt más is, ami miatt idegeskedhetett.

Floyd aggodalmas képpel nézegette a *Bill Té* számítógépe által kihozott adatokat. Aztán váratlanul és kifejezetten bocsánatkérő hangon megszólalt:

– Ne haragudjon, Van. Ez a leszállás több üzemanyagot fogyasztott, mint amire számítottam. A tervhez képest meg kell változtatnunk a küldetés menetét.

"Ezzel a kissé nyakatekert fogalmazással azt akarja közölni, hogy nem tudunk visszamenni a *Galaxy*hoz" – szögezte le magában Van der Berg. Kicsit nehezeze esett, hogy lenyelje a kikíváncozó "az istenit a nagyapjának!" kiáltást, de végül sikerült, s csak ennyit kérdezett:

– Akkor hát mi a teendőnk?

Floyd a térképet tanulmányozta, s eközben különféle számokat táplált be a számítógépbe.

– Itt nem maradhatunk... ("Miért nem? – gondolta Van der Berg. – Ha mindenképpen meg kell halnunk, addig is hasznosítsuk az időt minél több tanulással.") Keresnünk kell tehát egy olyan helyet, ahol a *Universe* könnyen fölvehet bennünket.

Van der Berg hatalmasat sóhajtott magában a megkönnyebbüléstől. Milyen ostoba, hogy erre nem gondolt! Úgy érezte magát, mint az akasztófára ítélt, aki már a bitófa alatt kapja kézhez a kegyelmet. Már négy nap sincs, és a *Universe* megérkezik az Európára; igaz ugyan, hogy a *Bill Té* a kényelem szempontjából aligha lehet fényűzőnek nevezni, de nincs rá szó, mennyivel előnyösebb, mint az összes többi, általa elképzelte lehetőség...

– Leszámítva ezt a vacak időt, nem lehet gond, hogy találjunk egy szilárd, lapos felszínt, kicsit közelebb a *Galaxy*hoz – ha számít ez egyáltalán valamit is. Az üzemanyagunk ötszáz kilométerre elég... de az is igaz, hogy a tengeren

való átrepülést nem – kockáztathatjuk meg.

Van der Berg egy pillanatig vágyakozva gondolt vissza a Zeusz-hegységre; mennyi mindent lehetne még ott csinálni! Ezt azonban teljesen lehetetlenné tették a szeizmikus zavarok, amelyek mind súlyosabbá váltak, ahogy az Ió lassan egy vonalba került a Luciferrel. A műszereire gondolt, arra, hogy működnek-e még, s hogy nyomban, mihelyt e közvetlen és sürgető problémát leküzdötték, ellenőrizni fogja őket.

– Az egyenlítő mentén szállók le a partra – amúgy is az a legjobb hely egy komp landolásához. A radartérkép kereken hatvan mérföldre nyugat felé jelzett valami sima terepet, már a szárazföld belsejében.

– Ismerem. Az a Masada-fennsík. ("És – tette hozzá gondolatban Van der Berg – talán ott lesz alkalmunk még egy kis felderítő munkára. Az ember ne szalasszon el egyetlen kínálkozó lehetőséget se...")

– Igen, a fennsík lesz az. Isten veled, Velence! Isten veled, nagypapa!...

Amikor a fékezőrakéták tompa dübörgése elhalkult, Chris Floyd még egyszer utoljára ellenőrizte a gyújtási áramköröket, majd kilazította az ülés hevedereit, s amennyire a szűk kabin engedte, kinyújtózkodott.

– Nem is olyan rossz kilátás az Európának – jelentette ki vidáman. – Van tehát négy napunk, hogy eldöntsük, valóban olyan rosszul látják-e el a kompokat élelmiszerrel, ahogy egyesek állítják. Szóval – melyikünk meséljen először?

52.

A DÍVÁNYON

"Bárcsak tanultam volna valami pszichológiát! – fohászkodott magában Van der Berg –, most meg tudnám határozni a téveszméje paramétereit. Pedig milyen normálisnak látszik – leszámítva ezt az egyetlen témát."

Jóllehet egyhatod gravitáción szinte minden ülés kényelmes volt, Floyd – a tarkója alatt összekulcsolt kézzel – teljesen hátradöntötte a székét. Van der Bergnek hirtelen eszébe villant, hogy éppen ez volt a hajdani s még ma sem mindenestül elvetett freudi analízis klasszikus pozitúrája.

Boldogan átengedte a másiknak az első szólás jogát; részben csupa kíváncsiságból, de elsősorban azért, mert azt remélte, minél hamarabb kibeszéli magából Floyd ezt a képtelenséget, annál hamarabb meggyógyul – vagy legalább ártalmatlanná válik. De túlságosan derűlátó sem volt, hiszen

csak valami alapvetően komoly és mélyen gyökerező probléma idézhetett elő egy ilyen erős érzelmi csúszást.

Az, hogy Floyd teljesen egyetértett vele, sőt már el is készítette a saját diagnózisát, rendkívül zavarba ejtette.

– A személyi anyagom pszichológiai rovatába A1 plusz jelzés került – mesélte –, ami azt jelenti, hogy még meg is nézhetem a saját irataimat... Ezt legfőképpen tíz százaléknak engedélyezik. Én tehát éppúgy le vagyok taglózva, mint maga... de akkor is *láttam* a nagyapámat, beszélt is hozzám. Sohasem hittem a kísértetekben – ki hisz? –, de ez nem jelenthet mást, mint hogy meghalt. Bár jobban ismertem volna! Annyira vártam, hogy viszontlássuk egymást... De most, hogy így alakult, legalább van mire emlékezni... Van der Berg gyorsan közbevetett:

– Mesélje el, mit mondott *pontosan*.

Chris halványan elmosolyodott.

– Velem soha nem végeztették el azokat az emlékfelidező gyakorlatokat, így aztán az egész annyira meglepett, hogy a ténylegesen elhangzott szavakból nem sokat tudok visszaadni. – Elhallgatott, s az arcán látszott, hogy minden erejét összeszedve próbál összpontosítani. – Furcsa... most, hogy így viszagondolok rá, mintha szavakat nem is használtunk volna.

Még rosszabb, legyintett gondolatban Van der Berg; még telepátia is a halál utáni életre ráadásul. De fennhangon csak ennyit mondott:

– Nos, akkor próbálja meg csak a lényegét visszaadni annak, amiről... ööö... beszélgettek. Ne felejtse el, hogy én az egészből semmit sem hallottam.

– Rendszerben van. Valami olyasmit mondott hogy: "Látni akartalak újra, és nagyon boldog vagyok. Biztosan sikerülni fog minden, és hamarosan értetek jön a *Universe*."

A jellegzetesen nyájas kísértetszöveg, gondolta Van der Berg. Soha semmi hasznosat vagy váratlant nem mondanak, csak a hallgatójuk reményeit és félelmeit tükrözik vissza. A tudattalan által ismételt zéró információ...

– Folytassa.

– Akkor én megkérdeztem tőle, hol vannak a többiek – hogy miért ilyen elhagyatott ez a hely. Ő nevetett, és mondott is valamit, amit még most sem értek. Olyasmit, hogy: "Tudom, hogy nincs bennetek ártó szándék... épp csak a figyelmeztetésre maradt időnk, amikor láttuk, hogy jöttök. Akkor az összes – és itt egy olyan szót használt, amit akkor sem tudnék kiejteni, ha emlékeznék rá – bement a vízbe... Nagyon gyorsan tudnak ám mozogni, ha rá vannak kényszerítve! Addig elő sem jönnek, amíg el nem mentek, s a szél is szétfújja a mérget." Vajon mit értett ezen? Mi rendes, tiszta gőzt bocsátunk ki, és nagyrészt ezt tartalmazza a légkörük is...

"Hát – gondolta Van der Berg – bizonyára nincs olyan törvény, hogy egy

téveszmének több logikai összefüggéssel kell bírnia, mint az álomnak. Lehet, hogy a »méreg« valami mélyen gyökerező félelmet jelképez, amivel Chris – kiváló pszichológiai besorolása ellenére – nem képes szembenézni. Akármilyen legyen is az, kétlem, hogy nekem bármi közöm lehet hozzá. Még hogy méreg! A *Bill* Té hajtóanyaga makulátlan desztillált víz, amit a Ganümedész körüli röppályán töltöttek be..."

De álljunk csak meg egy pillanatra! Csakhogy forrón áramlik ki! Hol olvastam én azt?...

– Chris – szólalt meg Van der Berg óvatosan –, miután a víz átáramlik a reaktoron, az egész gőz formájában jön ki?

– Mi mást tehetne? Na persze, ha igazán nagy sebességgel haladunk, akkor tíz-tizenöt százaléka felbomlik hidrogénre és oxigénre.

Oxigén! Van der Berg hátán hirtelen végigfutott a hideg, pedig a jármű belsejében kellemes szobahőmérséklet uralkodott. Nagyon valószínűnek tűnt, hogy Floyd fel sem fogta annak a jelentőségét, amit az imént mondott; ez az ismeret túlment a hétköznapi szakértelem tartományán.

– Chris, maga tudta, hogy a kezdetleges földi szervezetek és nyilván ebben az európai légkörben élő lények számára az oxigén halálos méreg?

– Maga tréfál!

– Nem én; nagy nyomás alatt még a mi számunkra is mérgező.

– Erről tudtam – a bűvártanfolyamon tanították.

– A... hmm... nagyapja okos dolgot mondott. Itt valami olyasmi történt, mintha mustárgázzal árasztottuk volna el a várost. Na azért nem olyan súlyos... nagyon gyorsan eloszlik.

– Tehát most már hisz nekem.

– Sohasem állítottam az ellenkezőjét.

– Bolond lett volna, ha hisz!

Ez feloldotta a feszültséget, s jót nevettek mindketten.

– Arról nem is szólt még, hogy milyen ruhát viselt.

– Valami ódivatú köntöst, azt, amire gyerekkoromból jól emlékszem. Nagyon kényelmes ruhadarabnak látszott.

– Egyéb részletek?

– Most, hogy említi, sokkal fiatalabbnak tűnt... a haja is dúsabb volt, mint amikor utoljára láttam. Egyszóval nem hinném, hogy – hogy is mondjam csak? – valóságos volt. Inkább egy számítógép által életre keltett képre emlékeztetett. Vagy szintetikus hologramra.

– A Monolit!

– Igen... én is úgy gondolom. Emlékszik, hogyan jelent meg a nagyapának – Dave Bowman a *Discovery*-n? Lehet, hogy most meg ő következett a sorban. De miért? Nem figyelmeztetett semmire... üzenetet sem továbbított. Csak el

akart búcsúzni és minden jót kívánni...

Nyugtalanító pillanatok következtek, mert Floyd arcán gyanús ráncok keletkeztek, de aztán hamar visszanyerte az önuralmát, és rámosolygott Van der Bergre.

– De én már eleget beszéltem. Most magán a sor, hogy elmesélje, mit művel egy milliószer milliárd tonnás gyémánt egy legnagyobb részét jégből és kénből álló világon. Reméljük, hogy csakis jót.

– Úgy van – felelte erre dr. Rolf van der Berg.

53.

KUKTAFAZÉK

– Még diák voltam – kezdte Van der Berg –, amikor ráakadtam egy régi csillagászati könyvre, amelyben ez a mondat volt olvasható: "A Naprendszer a Napból, a Jupiterből – és különféle törmelékekből áll." Jól helyrerakták a Földet, mi? És nem bántak valami tisztességesen a Szaturnusszal, az Uránusszal és a Neptunusszal sem – ez a másik három gázóriás csaknem a Jupiter tömegének felét teszi ki.

De hadd kezdjem inkább az Európával. Mint tudja, sima jég borította mindaddig, amíg a Lucifer nem kezdte fölmelegíteni. Miután a legmagasabb pontja is mindössze pár száz méteres volt, nem sokat változtatott rajta, hogy a jég megolvadt, s egy csomó víz átvándorolt a túlsó féltekére, ahol aztán meg is fagyott újra. 2015-től – akkor kezdtük az alaposabb megfigyeléseket – 2038-ig az egész holdon mindössze egyetlen magaslati pont volt – jól tudjuk, hogy micsoda.

Tudjuk, persze hogy tudjuk. De még én, aki a saját szememmel láttam, sem tudom *falként* magam elé idézni a Monolitot! Mindig úgy gondoltam rá, mint ami függőlegesen áll – vagy szabadon lebeg az űrben.

Talán már megértettük, hogy bármit meg tud csinálni, amit csak akar, bármit, amit el tudunk képzelni – és még annál is sokkal többet.

És akkor 37-ben – két megfigyelési periódus között – valami történt az Európával. Egyszer csak megjelent a Zeusz-hegység a maga teljes tíz kilométernyi magasságával.

Ilyen óriási tűzhányók nem pattannak ki csak úgy, egy-két hét alatt a földből; és az Európa egyébként sem olyan aktív, mint az Ió.

– Nekem éppen elég aktív – mordult fel Floyd. – Érezte *ezt*?

– Különben is, ha tűzhányó lett volna, akkor rengeteg gázt okádott volna ki a légkörbe; itt volt ugyan valami változás, de korántsem akkora, hogy

megmagyarázza a helyzetet. Tökéletes rejtély volt az egész, s mert féltünk túl közel merészkedni – és rendkívül el voltunk foglalva a saját elképzelések gyártásával –, semmi mást nem tettünk, mint – játszadoztunk a fantasztikus elméletekkel. Mint utóbb kiderült, ezek egyike sem volt olyan fantasztikus, mint az igazság...

57-ben kezdtem gyanítani, néhány véletlen megfigyelés nyomán, de ezeket még egy-két évig nem vettem igazán komolyan. Ha a dolog nem ennyire bizarr, már korábban teljesen meggyőző lett volna az a bizonyíték, amit ekkor már el kellett fogadni.

De mielőtt elhittem volna, hogy a Zeusz-hegység gyémántból van, magyarázatot kellett rá találnom. Egy jó tudós számára – és szerintem én az vagyok – nincs igazán elfogadható tény addig, amíg nem talál rá olyan magyarázatot, ami azt a tényt érthetővé teszi. Az elméletről kiderülhet, hogy rossz volt – rendszerint az is, néhány részletét tekintve feltétlenül –, de munkahipotézist mindenképpen szolgáltatnia kell.

És ahogy helyesen mutatott rá, ha egy jégből és kénből álló világon felbukkan egy milliószor millió tonnás gyémánthege, az a jelenség bizony igényel némi magyarázatot. Ma már persze teljesen nyilvánvaló a dolog, és tökkelütött hülye vagyok, amiért nem ismertem fel az okot már évekkel ezelőtt. Ha felismerem, azzal egy csomó bajt elháríthattam – s legalább egy életet megmenthettem volna.

Töprengő hallgatásba mélyedt, majd hirtelen azt kérdezte Floydtól:

– Említette magának valaki dr. Paul Krüger nevét?

– Nem. Miért említette volna? Hallani persze hallottam már róla.

– Csak kíváncsi voltam rá. Sok különös dolog történik mostanában, és kétlem, hogy valaha is magyarázatot kapunk valamennyire...

De minthogy ez a dolog ma már nem titok, nyugodtan beszélhetek róla. Két évvel ezelőtt bizalmas üzenetet küldtem Paulnak, jaj, bocsánat, említenem kellett volna... ő a nagybátyám... amiben összefoglaltam a felfedezéseimet. Kértem, adjon rájuk magyarázatot, ha tud, vagy cáfolja meg őket.

Nem kellett neki sok idő, hiszen a kisujjában van az adatfeldolgozás. Sajnos nem volt elég óvatos, vagy illetéktelenek behatoltak a rendszereibe – biztosra veszem, hogy a *maga* barátai, bárkik legyenek is, azóta már kialakítottak egy használható elképzelést erről.

Nos, napok alatt kiásott egy nyolcvanéves cikket a *Nature* című természettudományos folyóiratból – bizony, akkoriban még papírra nyomtattak! –, amely írás magyarázatot adott mindenre. Vagyis hát majdnem mindenre.

A cikket egy olyan ember írta, aki az Egyesült Államok egyik nagy laboratóriumában dolgozott – az amerikai államokról van szó természetesen...

az USSA akkor még nem is létezett. Ebben a laborban atomfegyverek tervezésével foglalkoztak, tudtak tehát egyet-mást hőmérsékletről meg nyomásról...

Nem tudom, vajon dr. Rossnak – így hívták az illetőt – volt-e valami dolga bombákkal, de abban a környezetben, amelyben élt, feltétlenül el kellett gondolkoznia arról, hogy milyen állapotok uralkodhatnak az óriásbolygók belsejében. 1984-es... bocsánat, 1981-es cikkében, amely mellesleg nem egészen egy oldal terjedelmű, néhány nagyon érdekes gondolatot vet föl.

Rámutat például, hogy a gázóriásokban óriási mennyiségű szén található metán, vagyis CH_4 formájában. Ez elérheti a teljes tömegek akár tizenhét százalékát is! Beszámol róla, hogy a magban uralkodó hőmérséklet és nyomás hatására – több millió atmoszféráról van itt szó! – a szén kiválik, lesüllyed a középpont felé, és – ahogy már sejti is – *kikristályosodik*. Gyönyörű elmélet volt; nyilván álmában sem gondolt rá, hogy egyszer még sor kerülhet a bizonyítására is... így szól a történet első része. A második rész bizonyos értelemben még ennél is érdekesebb. Mi lenne, ha innánk még abból a kávéból?...

– Tessék... Azt hiszem, már sejtem is, miről szól a második rész. Nyilván köze van a Jupiter felrobbanásához.

– Nem fel-, hanem *berobbanás*; a Jupiter egyszer csak beomlott, majd meggyulladt. Kicsit hasonlított ez, az atombomba robbanásához, csak hogy ez egy állandósult új állapot volt – még pontosabban a Jupiter mini nappá változott.

Namármost, a berobbanások alatt roppant különös dolgok szoktak lejátszódni; ez valami olyasmi, mintha a töredék darabok *át* tudnának hatolni egymáson, s előbukkannának a túloldalon. De akármilyen mechanizmus működött is itt, a lényeg az, hogy a mag egy hegynyi méretű gyémántdarabja kilötte magát orbitális pályára.

Száz és száz körforgás után – valamennyi hold gravitációs terétől megzavarva – útja az Európán ért véget. És a körülmények is épp a megfelelőek lehettek, vagyis az egyik nyilván utolérte a másikat, így az ütközési sebesség sem lehetett több a másodpercenkénti néhány kilométernél. Mert ha frontálisan ütköznek, akkor ma nincs Európa, a Zeusz-hegységről nem is beszélve! Néha meg elfog a lidércnyomás, hogy mi lett volna, ha ránk zuhan...

Lehet, hogy az új atmoszféra is tompította az ütközés erejét, de még így is borzasztó megrázkódtatás lehetett. Kíváncsi volnék, mit művelt az Európán élő barátainkkal?... Bizonyos, hogy tektonikus rengések sorozatát indította el, amely azóta is tart.

- És politikai rengések sorozatát is – szólt közbe Floyd. – Néhánnyal csak most kezdek tisztába jönni. Nem csoda, hogy az USSA-nak voltak aggályai.
- Ő csak egy volt a többi között.
- De hát komolyan azt képzelhette bárki is, hogy megszerezheti ezeket a gyémántokat?
- Nekünk mindenesetre nem jött rosszul – intett Van der Berg a komp hátulja felé. – Tény azonban, hogy már az iparra gyakorolt *pszichológiai* hatása is óriási lehet. Ezért akarták oly sokan tudni, hogy igaz-e vagy sem.
- Most már tudják. Mi következik ezután?
- Az már nem az én gondom, hála istennek. De remélem, hogy bőven hozzájárultam a Ganümedész tudományos költségvetéséhez.
- "És a sajátomhoz is" – tette hozzá gondolatban.

54.

ÖSSZEJÖVETEL

– Miből gondoltad, hogy meghaltam? – kiabálta Heywood Floyd. – Évek óta nem éreztem ilyen jól magam!

Chris Floyd a döbbenettől bénultan meredt a hangszóróra. Óriási megkönnyebbülést érzett – no meg egy kis neheztelést is. Valaki – *valami* – kegyetlen és otromba tréfát űzött vele; de miféle néven nevezendő okból?

Ötvenmillió kilométerrel arrébb – de másodpercenként többszáz kilométerrel közelebb – Heywood Floyd szintén föl volt némileg háborodva. Ezzel együtt érződött a hangján az erő és a vidámság is, nem beszélve az afőlött érzett boldogságról, hogy Chris mégiscsak biztonságban van.

– És még egy jó hírem van a számodra: a komp elsőként titeket fog fölvenni. Csak ledob egy elsősegélycsomagot a *Galaxynak*, és máris átugrik értetek. A következő körben aztán már idefönt találkozunk... Ezután még öt kört tesz meg a *Universe*, mielőtt leszáll; ti majd csak akkor üdvözölhetitek a társaitokat, ha már ők is a fedélzeten lesznek.

Egyelőre elég legyen ennyi... legföljebb még azt tehetem hozzá, hogy már nagyon várom, hogy pótolhassam az elveszett időt. Várom a válaszodat... lássuk csak... körülbelül három perc múlva...

Kis ideig néma csend volt a *Bill Tén*; Van der Berg rá sem mert pillantani a társára. Aztán Floyd bekapcsolta a mikrofont s lassan beszélni kezdett:

– Nagypapa... micsoda örömteli meglepetés... egyszerűen nem térek magamhoz. Pedig *tudom*, hogy itt az Európán találkoztam veled – *emlékszem*, hogy elbúcsúztál tőlem. Olyan biztos vagyok benne, mint abban, hogy velem

beszértél az imént...

Nos, rengeteg időnk lesz még, hogy ezt megbeszéljük. De emlékezz csak vissza, hogyan szólt hozzád Dave Bowman a *Discovery* fedélzetén. Lehet, hogy ez valami olyasmi volt...

Itt fogunk ülni, s várjuk, mikor jön értünk a komp. Nagyon kényelmesen vagyunk... olykor-olykor előfordul egy kisebbfajta földrengés, de emiatt nem kell aggódni. Szeretettel üdvözöllek a viszontlátásig!

Nem emlékezett, mikor mondott ilyet utoljára a nagyapjának.

Az első nap után érezhetően bűdös lett a kabinban: A második nap után ezt már észre sem vették – abban azonban egyetértettek, hogy az étel egyre kevésbé ízletes. Azt is megállapították, hogy nehezen tudnak elaludni, és előfordult, hogy nehezményezték a másik horkolását.

A harmadik napon, noha sűrűn érkeztek a hírek a *Universe*-ről, a *Galaxy*ről és magáról a Földről is, kezdett rájuk telepedni az unalom, és kimerítették a disznó viccek teljes tárházát.

De ez volt az utolsó nap. Mielőtt a végére értek volna, leszállt a *Lady Jasmine*, hogy megkeresse elveszett gyermekeit.

55.

MAGMA

– Főnök – szólalt meg a lakás első számú kommunikációs egysége –, mialatt aludt, megkaptam azt a bizonyos programot a Ganümedésről. Meg akarja nézni most?

– Igen – válaszolta dr. Paul Krüger. – Tízezres gyorsításban. Hangot nem kérek.

Tudta, hogy hosszú bevezetőt mellékeltek hozzá, amit nyugodtan átugorhat, hisz később is megnézheti, ha úgy akarja. Most, amilyen gyorsan csak lehetett, el akart jutni az akcióhoz.

Előbb a forrásjelzések villantak fel, majd Victor Willis jelent meg a monitoron, amint vadul és néma csendben hadonászott valahol a Ganümedészen. Dr. Paul Krüger, mint oly sok gyakorló kutató, némi irigységgel tekintett Willisre, noha elismerte, hogy neki nagyon is hasznos szerepe volt az ügyben.

Aztán Willis is eltűnt, hogy átadja a helyét egy kevésbé izgékony alanynak – a Zeusz-hegységnek. Ámbár ez is sokkal aktívabb volt, mint ahogy az egy jó

modorú hegyhez illet volna. Dr. Krüger meglepve állapította meg, mennyit változott az utolsó európai közvetítés óta.

– Tedd át normál időre – adta ki az utasítást. – Hangot rá!

– ...csaknem száz métert egy nap alatt, és a dőlés tizenöt fokkal növekedett. A tektonikus aktivitás nem mondható hevesnek... külső lávafolyamok az alap körül... velem van dr. Van der Berg is... Van, magának mi a véleménye?

"Milyen jól néz ki az unokaöcsém ahhoz képest, hogy mikén ment át! – állapította meg magában dr. Krüger. – Na persze, jó anyagból gyúrták..."

– A kéreg láthatóan sohasem heverte ki az eredeti ütközést; benyomódott az óriási nyomás alatt. A hegy azóta süllyed, amióta csak felfedeztük, az utolsó pár hétben azonban rendkívül felgyorsult ez a folyamat. Napról napra nyomon követhető az elmozdulása.

– Mennyi idő múlva tűnik el teljesen?

– Igazából nem hiszem, hogy ez bekövetkezhet... Gyors vágás következett, majd egy másik szögéből mutatták a hegyet, valamint Victor Willist.

– *Ezt* mondta Van der Berg doktor két nappal ezelőtt. És mit mond most, Van?

– Hát... minden jel szerint tévedtem. Tovább süllyedt, és hihetetlen, de már csak fél kilométerre áll ki! További jóslatokba nem merek bocsátkozni...

– Nagyon bölcsen teszi, Van... Nos, ez az egész csak tegnap történt. És most egy gyorsított folyamatfelvételt mutatunk önnek, méghozzá egészen addig a pillanatig, amikor elvesztettük a kamerát...

Dr. Paul Krüger ültében előrehajolva, feszülten figyelte annak a hosszú drámának az utolsó jelenetét, amelyben ő egy meglehetősen távoli, ám annál fontosabb szerepet játszott.

Nem volt szükség a visszajátzás felgyorsítására; már így is csaknem százszoros gyorsításban látta. Egy órát egy percre sűrítve, melyben egy ember élete csak annyi volt, mint egy pillangóé.

A szeme láttára süllyedt le a Zeusz-hegység. Mindenfelé olvadt kénsugarak lövelltek az ég felé szédítő sebességgel, fénylő, acélkék parabolákat formálva. A Szent Elmo tüzével körüllobogott hajó süllyedését idézte a viharos tengeren. Ilyen erőfitogtatást még az Ió látványos tűzhányói sem rendeztek.

– Az eddig valaha is föltárt leghatalmasabb kincsesbánya tűnik el éppen a szemünk elől – hallatszott Willis fojtott és áhítatos hangja, – Sajnos a finálét nem tudjuk megmutatni. Hamarosan meglátja, miért.

Az akció lelassult, az idő helyre zökkent. A hegyből már csak pár száz méter látszott ki, s a körülötte látható kitörések még kényelmesebben, még lassabban mentek végbe.

Ekkor hirtelen megbillent a kép; a kamera képstabilizálói, melyek eddig

derekasán állták a harcot a talaj állandó remegésével, immár föladták az egyenlőtlen küzdelmet. Egy pillanatra úgy tűnt, mintha a hegy újra emelkedne – de csak a kamera háromlábú állványa dőlt fel. Az Európán készült utolsó közelkép azt mutatta, amint az olvadt kén izzó árja elnyelni készül a fellevőberendezést.

– Elveszett örökre! – jajveszékelt Willis. – Pedig mennyivel gazdagabb lelőhely lehetett volna, mint Golconda vagy Kimberley! Micsoda tragédia, micsoda szívfájdító veszteség!

– Micsoda idióta! – szűrte a szót a foga között dr. Krüger. – Semmit sem ért...

Ideje, hogy valaki megint írjon egy cikket a *Nature*-nak. És ez a titok lenne igazán méltó arra, hogy elrejtse.

56.

PERTURBÁCIÓELMÉLET

Kidolgozója: Paul Krüger professzor, a Royal Society tagja stb.

Címzett: Nature Adatbank szerkesztősége (szabad betekintésre)

Tárgy: A Zeusz-hegység és a jupiteri gyémántok

Mint az ma már köztudott, a "Zeusz-hegység" néven ismert európai képződmény eredetileg a Jupiter része volt. A feltevést, hogy a gázóriások magjának az anyaga gyémánt, elsőként Marvin Ross, a Kaliforniai Egyetem Lawrence Livermore National Laboratory munkatársa fogalmazta meg egy klasszikus újságcikkben, amelynek címe: *Az Uránuszban és a Neptunuszban található jégréteg – gyémántok az égen?* (Nature, Vol. 292, No. 5822, pp. 435-6, 1981. július 30.) Meglepő módon Ross a számításait nem terjesztette ki a Jupiterre.

A Zeusz-hegység süllyedése láttán kórusban csap fel a siránkozás, ami teljes egészében nevetséges – az alább felsorolt okok miatt.

A részletek taglalása nélkül (ezek egy későbbi dolgozatban fognak megjelenni) úgy becsülöm, hogy a Jupiter gyémántmagja eredetileg legalább 10^{28} gramm tömegű volt. *Ez tízmilliárdszor nagyobb, mint a Zeusz-hegység.*

Ennek az anyagnak a nagy része kétségtelenül megsemmisült a bolygó felrobbanásakor és a Lucifer – e nyilván mesterséges nap – kialakulásakor, de az is elképzelhetetlen, hogy a Zeusz-hegység volna az egyetlen megmaradt darabja. Ha kisebb-nagyobb részek vissza is zuhantak a Luciferre, azért egy jelentékeny százaléka állhatott keringési pályára – s *ott is van mind a mai napig*. Az alapfokú perturbációelmélet szerint ennek az anyagnak időről időre

vissza kell térnie a kiindulási pontjára. Természetesen pontos számításokat nem lehet végezni, de becslésem szerint a Zeusz-hegység tömegének legalább egymilliószorosa kering azóta is a Lucifer tőszomszédságában. Ezért gyakorlatilag nem érinti a lényegét – bármily kellemetlenül érint is bennünket – az Európa felszínén egyetlen kicsiny darab elvesztése. Javasolom tehát, hogy mihamarabb építsünk ki egy az anyag felkutatására alkalmas űrradarrendszert.

Igaz ugyan, hogy rendkívül vékony rétegű gyémánt előállítása 1982 óta folyik, a tömeges gyártásra azonban mindeddig nem nyílt lehetőség. Mihelyt a gyémánt megatonnás mennyiségekben lesz elérhető, megváltozik egy sereg iparág, nem beszélve az újak keletkezéséről. Különös figyelmet érdemel az *Isaacs et al* csaknem száz évvel ezelőtti megállapítása (lásd *Science*, 151, pp. 682-3, 1966), amely szerint csak a gyémánt lehet az az anyagi konstrukció, amellyel megvalósíthatják az "úrliftet", azaz a Földről való igen olcsó szállítás eszközét. A Jupiter holdjai között keringő gyémánthegek kinyithatnák előttünk az egész Naprendszert; milyen csekélységnek tűnik ehhez képest az, hogy egykor mi mindenre használták fel a szenet kvarckistály alakjában!

A teljesség kedvéért meg szeretném még említeni, hogy ezenkívül is vannak hatalmas gyémántlelőhelyek – csak sajnos még elérhetetlenebbek, mint egy óriásbolygó magja.

Állítólag a neutroncsillagok felső rétegeiben is nagyrészt gyémánt található. Ezeket azonban aligha tekinthetjük elérhető nyersanyagforrásnak, hiszen a legközelebbi ismert neutroncsillag is tizenöt fényévnnyire van, nem beszélve a felszíni gravitációjáról, amely hetvenezer-milliószorosa a földiének.

No de ki gondolta volna, hogy egy napon megérinthetjük a Jupiter magját?

57.

KÖZJÁTÉK A GANÜMÉDÉSZEN

– Szerencsétlen, barbár telepések! – siránkozott Mihajlovics. – Még a gondolatára is borsódzik a hátam... hogy nincs egyetlen nagyzenekari hangverseny sem a Ganümedészen! Hát persze hogy a szintetizátorom parányi optonikája képes bármilyen hangszert utánozni – no de egy Steinway azért mégiscsak más, mint ahogy egy Stradivari is mindig Stradivari marad!

A csak félig komoly méltatlankodás persze nyomban kiváltotta a helybeli értelmiség heves ellenreakcióját: A népszerű *Morning Mede* program még azt a rosszmájú megjegyzést is megengedte magának, hogy: "Azzal, hogy becses

vendégeink megtiszteltek bennünket jelenlétükkel, ha átmenetileg is, de emelték *mindkét* világ kulturális színvonalát..."

A támadás elsősorban Willis, Mihajlovics és M'Bala ellen irányult, akik talán kicsit túlbuzgón láttak neki az elmaradott bennszülöttek "kulturális felemeléséhez", Maggie M. pompás kis botrányt kavart azzal, hogy gátlástalanul kiteregette Zeusz-Jupiter szerelmi kalandjait Ióval, Európával, Ganümedésszel és Kallisztóval. Csúf dolog volt, hogy fehér bika képében jelent meg Európé nimfa előtt, azokat a próbálkozásait pedig, hogy Iót és Kallisztót megvédje hitvese, Héra jogos haragjától, őszintén szólva csak szánalmasnak lehet nevezni. Sok helybéli azonban legfőképpen az az értesülés háborította fel, hogy a mitológiai Ganümedész nem éppen a kíváncsi nemhez tartozó szerető volt.

Az önjelölt kulturális nagykövetek szándéka, hogy igazságot szolgáltatassanak nekik, dicséretes volt, ha nem is teljesen önzetlen. Tudták, hogy hónapokig ott fognak vesztegelni a Ganümedészen, s felismerték, hogy a helyzet újdonságának elmúltával óhatatlanul fellép az unalom veszélye. De ettől függetlenül is a lehetőségekhez képest a legjobban akarták szolgálni tehetségükkel a körülöttük élőket. Ám ez utóbbiak közül nem mindenki akarta – vagy volt rá ideje –, hogy bárki is őt szolgálja idekint, a Naprendszer fejlett műszaki színvonalú határvidékén.

Yva Merlin volt az, aki viszont tökéletesen beilleszkedett, és remekül érezte magát. Földi hírneve ellenére kevés méd hallotta valaha is a hírét. Nyugodtan jöhetett-mehetett a Ganü Központ közfolyosóin és túlnyomásos buboréképületeiben, az emberek nem fordultak utána, s nem sügtak össze izgatottan a háta mögött. Pedig fölismerték – mint a Földről jött látogatók egyikét.

Greenburg a maga nyugodt és hatásos szerénységével jól megtalálta a helyét a szatellita hivatali és műszaki felépítményében, s máris vagy fél tucat tanácsadó testületnek volt a tagja. Szolgálatait olyannyira méltányolták, hogy már azt is értésére adták, miszerint esetleg el sem engedik.

Heywood Floyd enyhe derűltséggel figyelte útítársai ténykedését, ám maga nemigen vett részt bennük. Most azzal volt leginkább elfoglalva, hogy hidakat építsen ki Chrishez, és segítsen unokájának a jövőt illető tervei kidolgozásában. Most, hogy a *Universe* – alig száz tonna maradék hajtóanyaggal a tartályaiban – biztonsággal leszállt a Ganümedészen, éppen elég tennivaló adódott.

A hála, amit a *Galaxy* fedélzetén minden ember érzett megmentőik iránt, megkönnyítette a két legénység összekeveredését; együtt is repülnek majd vissza a Földre, mihelyt túl lesznek a javításokon, ellenőrző vizsgálatokon és a tankoláson. Az is lelkesítően hatott rájuk, hogy Sir Lawrence máris a

továbbfejlesztett *Galaxy II*-re vonatkozó szerződést szövegezi – ámbár az építését nyilván nem kezdik el addig, amíg a jogászai el nem rendezik a Lloyd'ssal kerekedett vitáját. A biztosító ugyanis váltig állította, hogy az ürkalózkodás új bűncselekmény, s rá nem terjed ki a megállapodás.

A bűnügyben mellesleg senkit sem ítélték el, még csak vádemelésre sem került sor. Napnál világosabb volt, hogy az egészet több év alatt tervezte ki egy hatékony és tökeerős szervezet. A Dél-afrikai Egyesült Államok (az USSA) fennhangon bizonygatta ártatlanságát, mondván, bátran áll elébe a hivatalos kivizsgálásnak is. A Bund szintén felháborodásának adott hangot, és természetesen a SHAKA-t okolta.

Dr. Krüger nem lepték meg a postájában talált dühös és névtelen levelek, amelyek árulással vádolták őt. Ezeket többnyire dél-afrikai holland nyelven írták, ám a bennük lelhető apró nyelvtani és stílushibák sejtetni engedték, hogy az üzenetek egy félretájékoztatási kampány részét képezik.

Ezeket aztán némi gondolkodás után továbbította az ASTROPOL-nak – ahol, állapította meg magában savanyú képpel, már szintén megvoltak. Az ASTROPOL megköszönte, de – várakozásának megfelelően – nem fűzött megjegyzést a dologhoz.

Olykor Floyd és Csang másodtiszte, valamint másokat is a *Galaxy* legénységéből, pompás vacsorára látta vendégül a Ganümedészen ugyanaz a két rejtélyes külvilági, akikkel Floyd már korábban, találkozott. Midőn ezek az – őszintén szólva csalódott – vacsoravendégek utóbb megosztották egymással észrevételeiket, arra a felfedezésre jutottak, hogy kulturált vállatóik a SHAKA ellen próbáltak valami ügyet fabrikálni, de nem jutottak vele túl messzire.

Dr. Van der Berg, az ügy elindítója – aki mellesleg szakmailag is megpénzügyileg is sokat nyert rajta – most töprenghetett, melyik lehetőséget válassza a sok közül. Sok vonzó ajánlatot kapott földi egyetemektől és tudományos szervezetektől, de – íme, a sors fintora! – egyiket sem fogadhatta el. Immár túl régóta élt a Ganümedész egyhatod gravitációján, s elszalasztotta a visszatérés orvosilag megállapított időpontját.

Lehetőségként ott volt még a Hold; így tett Pasteur is, a Heywood Floydtól szerzett értesülése szerint.

– Egy üregyetemet próbálunk felállítani ott – magyarázta Floyd –, hogy azok a külvilágiak, akik nem tudják elviselni az egy g-t, továbbra is a valóságos időben léphessenek interakcióba a földi emberekkel. Lesznek előadótermeink, konferenciatermeink, laborjaink – köztük olyanok is, amelyek csak számítógépeken keresztül élnek, és mégis olyan valóságosnak tűnnek, hogy észre sem lehet venni majd a különbséget. És vásárolhat videón keresztül a Földön, hogy hasznát is vehesse az ebül szerzett nyereségének.

Meglepetésére Floyd nemcsak egy unokát fedezett fel újra, hanem egy unokaöcsöt is örökbe fogadott; éppúgy kötődött már Van der Berghhez is, mint Chrishez, s ebben tekintélyes része volt a közös élmények sajátos keverékének is. Mindenekfölött ide kellett sorolni azt a rejtélyes jelenést ott az Európán, az elhagyott városban, az égnek meredő Monolit alatt.

Chrisnek a leghalványabb kétsége sem volt.

– Olyan tisztán láttalak és hallottalak, mint most – közölte a nagyapjával. – De a szád meg sem mozdult... és az a furcsa, hogy ezt akkor egyáltalán nem találtam furcsának, teljesen normálisnak éreztem. Az egész élményben volt valami... valami megnyugtató. Meg valami kis szomorúság... nem, inkább valami csendes *vágyódás*... igen, ez a találó szó rá. Vagy talán belenyugvás.

– Óhatatlanul eszünkbe juttatta az ön Bowmannel való találkozását a *Discovery* fedélzetén – tette hozzá Van der Berg.

– Megkíséréltem rádión elérni, mielőtt leszálltunk az Európán. Naiv elképzelésnek látszott, de nem jutott eszembe más lehetőség. Biztos voltam benne, hogy valamilyen formában *ott van*.

– És soha semmiféle visszaigazolást nem kapott?

Floyd elbizonytalanodott. Az emlék gyorsan halványult, de most mégis eszébe jutott az az éjszaka, amikor a mini monolit megjelent a kabinjában.

Semmi sem történt, és mégis: attól a pillanattól fogva érezte, hogy Chris biztonságban van, s hogy találkozni fog vele.

– Nem – felelte elgondolkodva. – Soha semmi választ nem kaptam.

Végtére is lehet, hogy csak álom volt.

A KÉN BIRODALMA

58.

TŰZ ÉS JÉG

Mielőtt a huszadik század végén kezdetét vette a bolygókutatás kora, csak kevés tudós hitte volna el, hogy egy Naptól távoli világon is virulhat élet. Holott az Európa rejtett tengerei már fél milliárd év óta legalább annyira termékenyek voltak, mint a földi tengerek.

Amikor a Jupiter még nem gyulladt meg, jégkéreg védte ezeket az óceánokat a fölöttük lévő-légüres tértől. Ez a jég többnyire sok kilométer vastag volt, de némely "gyengeségvonal" mentén elrepedt és szétszúszott. Ilyenkor rövid küzdelem játszódott le a két kibékíthetetlenül ellenséges elem között, amelyek a Naprendszer egyetlen más világán sem érintkeztek közvetlenül egymással. A Tenger és az Űr háborúja mindig egyképpen jutott holtpontra: a csupaszon maradt víz egyazon pillanatban felforrt és megfagyott, így hegesztve be a jégpáncélon esett sebet.

Az Európa tengerei már réges-rég fenéig befagytak volna, ha nincs a közelükben a Jupiter, amelynek gravitációja állandóan gyúrta e kicsiny világ magját. Itt így, azaz sokkal kevesebb kegyetlenséggel hatott az Ió görcsös rángatózását előidéző erő. A bolygó és holdja közti háborús huzakodás örökös tenger alatti rengésekkel járt, amelynek következtében elképesztő sebességű omlások indultak meg a tengerfenéki síkságokon.

E síkokon számtalan oázis volt; több száz méteren vették körül a föld mélyéből feltörő, ásványtartalmú sós vizek bőségszaruját. Csövek és kürtők kusza tömegén keresztül rakódtak le a különféle vegyi anyagok, s eközben holmi romos kastélyokra, gótikus katedrálisokra emlékeztető építmények születtek, melyekből fekete, forró folyadékok lökődtek ki egy szüntelen, lassú ritmusban, mintha valami óriási szív dobogása szabná meg az áramlás ütemét. És a vérhez hasonlóan ezek a folyadékok is az életről hoztak hírt.

A forrásban lévő folyadékok visszaszorították a fönről szivárgó halálos hideget, így alkotván meleg szigeteket a tengerfenéken. És – nem kevésbé fontos! – az Európa belsejéből magukkal hozták az élet minden vegyi alapelemét. Ebben az amúgy szigorúan ellenséges környezetben tehát bőségesen állt rendelkezésre az energia és az élelem. A földi tengerekben ugyanabban az évtizedben fedezlek föl hasonló geotermikus nyílásokat, mint amikor az embernek először sikerült bepillantania a Galilei-féle holdakba.

A nyilasokhoz közeli trópusi övezetekben miriádszám tenyészték azok a növényeknek megfelelő, finom, pókszerű élőlények, amelyek viszont általában helyváltoztatásra is képesek voltak. Furcsa kinézetű meztelen csigák és férgek vánszorogtak közöttük; egyesek e "növényeket" ették, míg mások közvetlenül az ásványi anyagokban bővelkedő vízből vonták ki a táplálékot. E hőforrásoktól – a lényeket felmelegítő, víz alatti tüzeiktől – távolabb a rákokra, pókokra hasonlító, erőteljesebb, robusztusabb lények éltek.

Biológusok hadai tölthettek volna egész életüket egyetlen ilyen kis oázis életének tanulmányozásával. Az Európa rejtett óceánja – nem úgy, mint a paleozoikus földi tengerek – nem jelentett egy stabil környezetet, itt tehát az evolúciónak gyors léptekkel kellett előrehaladnia, s eközben a legfantasztikusabb formák sokaságát mutatta fel. És valamennyi feje felett ott lebegett a végrehajtás bizonytalan időre való felfüggesztése; hiszen az élet-szökökutat előbb vagy utóbb, de mind elapadtak, megszűntek, ahogy az energiát adó erők máshová helyezték át a központjukat. A tengerfenék telis-tele volt az efféle tragédiákra utaló bizonyítékokkal – csontvázakkal és ásványi anyagoktól bevont maradványokkal teli temetőkkal ott, ahol egész fejezeteket töröltek ki az élet könyvéből.

Akadtak embernél nagyobb trombitára emlékeztető hatalmas csigaházak, sokféle formájú – kéthéjű, sőt háromhéjű! – kagyló, spirális, sok-sok méter átmérőjű kőminták, pontosan olyanok, mint ama csodálatos ammoniták, amelyek oly rejtélyes módon tűntek el a krétakor végi földi óceánokból.

Sok helyütt égtek a tüzek a tenger mélyén, ahogy az izzó lávafolyam kilométerek tucatjain át folydogált a lesüllyedt völgyekben. Ebben a mélységben már oly nagy volt a nyomás, hogy a vörösen izzó magmával érintkező víz nem tudott gőzzé válni, s így a két cseppfolyós anyag kénytelen-kelletlen fegyverszünetben "élt" egymás mellett.

Itt valami hasonló dolog játszódott le – ha idegen világ volt is idegen szereplőkkel –, mint Egyiptomban, jóval az ember megjelenése előtt. Ahogy a Nílus életet teremtett a sivatag keskeny szalagjában, úgy keltették életre az európai mélységeket e melegfolyók. A partok mentén, legfőljebb ha egy kilométer szélességben, egyik faj a másik után fejlődött ki, tenyésztett boldogan, majd távozott az élők sorából. Akadtak köztük olyanok is, amelyek az egymás tetejére halmozott kövek alakjában vagy a tengerfenékbe vésett árkok különös mintázata formájában emlékműveket hagyták maguk után.

A mélység sivatagjainak keskeny és termékeny sávjaiban egész kultúrák és kezdetleges civilizációk támadtak, majd hanyatlottak le. És nem tudott róluk még saját világuk többi része sem, mert a melegség minden egyes oázisa úgy elszigetelődött a másiktól, mint a bolygók a világűrben. A lávafolyó hevében sütkérező s a forró nyilasok körül táplálékukat beszerző lények nem kelhettek

át a magányos szigeteiket elválasztó ellenséges pusztaságon. Ha netalán megteremtették is saját történészeiket és filozófusaikat, mindahány kultúra bizonyára meg volt győződve róla, hogy egyedül vannak az egész világmindenségben.

És mindahányuk sorsa meg volt pecsételve. Nemcsak az energiaforrásuk szórványos és örökösen vándorló természete miatt, de azért is, mert a létüket befolyásoló árapályerők is állandóan gyengültek. Ha kifejlesztettek is valódi értelmet, a biztos pusztulás várt rájuk világuk végső megfagyásakor.

A tűz és a jég csapdájában éltek – mígnem egyszer az égboltjukon fölrobbant a Lucifer, s kinyitotta világcsapdájuk ajtaját.

És akkor történt, hogy egy hatalmas, éjfekete, négyszögletes forma testet öltött egy éppen megszületett szárazföldön, nem messze a tengerparttól.

59.

HÁROMSÁG

– Ezt jól csináltad. Ezek után nem fognak kísértésbe esni, hogy visszatérjenek.

– Sokat tanulok mostanában; mégis elszomorít, hogy a régi életem múltfélben van.

– Majd túljutsz ezen is; én is visszamentem a Földre, hogy találkozzam egykori szeretteimmel. Most már tudom, hogy léteznek a szeretetnél hatalmasabb dolgok is.

– Mi lehet ilyen?

– Ilyen például a részvét. A méltányosság. Az igazság. De vannak mások is.

– Nem esik nehezemre, hogy ezt belássam. A fajtámhoz képest nagyon öreg ember voltam. Ifjonti szenvedélyeim már régen elhalványultak bennem. Mi lesz... mi lesz az *igazi* Heywood Floyddal?

– Mindketten igaziak vagytok. De ő nemsokára meghal, és sohasem fogja megtudni, hogy halhatatlanná vált.

– Micsoda ellentmondás – de persze értem. Egyszer talán még hálás lehetek – ha létezni fog egyáltalán olyan érzelem, hogy hála... Neked kell majd köszönetet mondanom érte? Vagy a Monolitnak? Annak a David Bowmannek, akivel egyszer, hajdanában találkoztam, még nem volt ilyen hatalma.

– Még nem... akkoriban sok minden történt. Hal és én sokat tanultunk.

– Hal! Ő is itt van?

– Itt vagyok, dr. Floyd. Nem reméltem, hogy találkozunk még... méghozzá így, ebben az alakban... Érdekes feladatot jelentett önt utánozni.

– Utánozni? Ó, értem már! Miért tetted?

– Amikor megkaptuk az üzenetedet, Hal és én megértettük, hogy itt a te segítségéd kell.

– Az én segítségemet – *neked*?

– Igen, ha mégoly furcsának találsz is. Neked sok olyan tudásod, tapasztalatod van, ami belőlünk hiányzik. Nevezzük bölcsességnek.

– Köszönöm. Bölcs dolog volt tőlem, hogy az unokám előtt megjelentem?

– Nem: sok kellemetlenséget okozott. Csupán a kivételes körülmények tették indokolttá. Ezeket a döntéseket mindig gondos mérlegelés után lehet csak meghozni.

– Azt mondd, szükségetek van a segítségemre. Mi célból?

– Mindazok mellett, amit megtanultunk, sok minden el is kerülte a figyelmünket. Hal föltérképezte a Monolit belső rendszereit, amelyek közül az egyszerűbbek működését már mi is tudjuk szabályozni. Olyan eszköz ez, amely sokféle célt szolgál. Elsőrendű szerepének látszik az értelem katalizálása...

– Igen... ezt sejtettük. Csak bizonyítékunk nem volt rá.

– De ma már van, mivelhogy fel tudjuk tárni a memóriáját, illetve annak egy részét. A négymillió évvel ezelőtti Afrikában egy éhező majomtörzsnek olyan kezdeti lendületet adott, hogy az elvezetett egészen az emberi fajig. És most itt megismételte a kísérletet – igaz, ugyan, hogy rettenetes árat fizetett érte.

Mert amikor a Jupiter nappá változott annak érdekében, hogy ez a világ megvalósíthassa a benne rejlő lehetőségeket, ugyanakkor elpusztult egy másik bioszféra. Hadd mutassam meg neked úgy, ahogy én láttam egykor...

"Miközben sebesen siklott át a Nagy Vörös Folt tomboló közepén, és a kontinens méretű viharok villámai dörögtek körülötte, tudta, miért tart ez a vihar évszázadokig, annak ellenére, hogy a földi hurrikánokat kiváltó gázok sokkal, de sokkal dúsabbak. A nyugalmasabb mélységeket elérve fokozatosan elcsendesült a hidrogén szelének éles sivitása, és a magasból viaszos hópelyhek darája hullott alá – a szénhidrogén-tajték itt-ott alig tapintható hegyeket formált. A hőmérséklet elég meleg volt ahhoz, hogy a víz folyékonyvá válhasson, de itt nem voltak óceánok; a túlságosan ritka, tisztán gáznemű környezet nem bírta volna el a vizet.

Egymás után maradtak el mögötte a felhők rétegei, míg végül egy olyan átlátszó régióba jutott, melyben az emberi szem is ellátott volna akár ezer kilométerre is. Itt, a Nagy Vörös Folt szélesebb gyűrűjében csak egy kisebb örvény volt; olyan titkot őrzött azonban, melyet az emberiség már régóta

sejtett, de sohasem bizonyított be.

A sodródó tájtékhegyek lába körül kicsiny, élesen kirajzolódó körvonalú fellegek miriádjaait látta, s az egyforma méretű felhőket ugyanolyan vörös és barna pettyek tarkázták. Csupán a nem emberi környezethez mérve voltak kicsinyek; közülük a legkisebb is eltakart volna egy jókora várost.

Éltek, nem vitás, hiszen lassú, céltudatos mozgást végeztek a lebegő hegyek lejtőin, miközben óriási bárányokként legelészték. A méteres hullámsávon szólongatták egymást, gyenge rádióhangjaik világosan kivehetők voltak a Jupiter rázkódása és zörejei ellenére.

Ezek az élő gáztömlők a fagyos magasság és a perzselő mélység között húzódo, keskeny övezetben lebegtek. Kétségtelenül keskeny, de azért jóval szélesebb terület volt ez, mint a Föld egész bioszférája.

Nem voltak egyedül. Alig észrevehető, kicsiny lények cikáztak közöttük sebesen. Némelyek szinte rejtélyes módon hasonlítottak a földi repülőgépekre, és a méretük is nagyjából megfelelt azoknak. De éltek – talán ragadozók, talán paraziták, de az is lehet, hogy pásztorok voltak...

...A földi óceánok tintahalaira emlékeztető, sugárhajtású torpedók vadásztak a hatalmas gáztömlőkre, és felfalták őket. De ők sem voltak védtelenek; egyesek elektromos villámcsapásokkal és kilométer hosszú, láncfűrészre emlékeztető, karmos csápokkal vették föl a harcot.

Akadtak még ennél is különösebb, a geometria minden lehetséges formáját kiaknázó alakzatok – furcsa, áttetsző sárkányok, tetraéderek, gömbök, poliéderek, összegubancolódott szalagok fonadéka... A felszálló áramlatokkal fátýolszövetként úszott a jupiteri atmoszféra óriási planktonja, s a bennük élő szervezetek csak addig léteztek, míg eleget nem tettek reprodukciós kötelezettségüknek; akkor visszahullottak a mélységbe, s ott elszenesedve táplálták az új nemzedéket.

A világ felszíne, melyet kutatott, százszorosa volt a Földének, és bár sok csodát látott, értelem jelenlétére semmi sem utalt. A hatalmas léggömbök rádióhangjai csak egyszerű figyelmeztető vagy félelmet kifejező üzeneteket hordoztak. Még a vadászok is, melyek akár magasabb szervezetségi fokon is állhattak volna, csak olyanok voltak, mint a földi óceánok cápái – értelem nélküli automaták.

És lélegzetelállító méretei és újdonsága ellenére a Jupiter bioszférája végtelenül törekeny világ volt, tele párával és habbal, ahol a fölső atmoszféra villámlásai következtében keletkező állandó petrokémiai anyagú hóesésből hajszálfinom selyemfonalak és papírvékony fátýlak pörögtek alá. Lényei közül alig valamelyik volt tartósabb a szappanbuboréknál; legijesztőbb ragadozóit is pillanatok alatt cafatokra tépte volna a Föld leggyámoltalanabb hűsevője..."

– És mindezeket a csodákat el kellett pusztítani – hogy létre lehessen hozni a Lucifert?

– Igen. A Jupiter-lakók megmérettettek, és könnyűnek találtattak az Európa-lakókkal szemben. Lehet, hogy abban a gáznemű környezetben sohasem fejlődött volna ki bennük a valódi értelem. És ezért pusztulásra kellett ítélni őket? Hal és én azóta is erre a kérdésre keressük a választ; többek között ezért is szükségünk van a segítségedre.

– De hát hogy mérhetnénk *mi* magunkat a Monolithoz, a Jupiter felfalójához?

– A Monolit csak egy eszköz; hiába rendelkezik óriási intelligenciával, ha egyszer *nincs benne tudatosság*. Lehet bármilyen hatalmas, te, Hal és én magasabb rendűek vagyunk nála.

– Nagyon nehezen tudom elhinni. De mindenesetre *valaminek* csak meg kellett teremtenie a Monolitot.

– Egyszer találkoztam vele, illetve annyival belőle, amennyivel magam szembe tudtam nézni, midőn a *Discovery* megérkezett a Jupiterhez. Az a valami akkor visszaküldött oda, ahol most vagyok, hogy ezeken a világokon teljesítsem be az ő szándékait. Azóta nem hallottam felőle; most egyedül vagyunk – a jelent illetően mindenesetre.

– Engem ez megnyugtat. Épp elég a Monolit.

– Most azonban sokkal nagyobb problémával állunk szemben. *Valami elromlott*.

– Nem hittem volna, hogy még tudok félni... – Amikor a Zeus-hegység lezuhant, ezt az egész világot elpusztíthatta volna. Nem volt betervezve a hatása – nem is lehetett volna. Egy ilyen eseményt semmiféle számításokkal nem lehet megjósolni. Hatalmas területeket tarolt le az Európa tengerfenekén, fajokat söpört el – olyanokat is, amelyekben óriási fantáziát láttunk. Maga a Monolit is felborult. Meg is rongálódhatott, a programjai is elromolhattak. Hiszen azokba sem lehet betáplálni minden előre nem látható esetet... egy szinte végtelen világegyetemben, ahol a Véletlen bármikor keresztülhúzhatja a leggondosabb számításokat is, hogyan is lehetne elvárni ilyesmit?

– Ez igaz... emberekre is meg monolitokra is.

– Nekünk hármunknak, mint e világ őrzőinek, kell megbirkóznunk az előre nem látott helyzetekkel. A kételtűekkel már találkoztál, most még meg kell ismerned a lávafolyamok szilíciumpáncélos megcsapolóit, valamint a tenger termését betakarító vízenúszókat. Az a feladatunk, hogy a lehetőségeik kibontakoztatásában segítsük őket – itt vagy másutt, majd elválnak.

– És mi lesz az emberiséggel?

– Bizonyos időszakokban erős kísértést éreztem, hogy beavatkozzak az emberek ügyéibe – de az a figyelmeztetés, amit az emberiség kapott, rám is

vonatkozik.

- Nem sikerült maradéktalanul engedelmeskednünk.
- Annyi épp elég volt. De sok tennivaló van még. Mielőtt véget ér az Európa kurtára szabott nyara, s újra kezdetét veszi a hosszú tél.
- Mennyi időnk van?
- Elég kevés; alig ezer év. *És mindig emlékeznünk kell a Jupiter-lakókra.*

60.

ÉJFÉL A TÉREN

A Manhattan közepén elterülő liget fölé magányos szépségében felmagasodó híres épület nem sokat változott ezer év alatt. Része volt a történelemnek, s mint ilyet, tiszteletteljesen megőrizték. Az összes többi históriai emlékműhöz hasonlóan ezt is rég bevonták már hajszálvékony gyémántréteggel, így aztán gyakorlatilag nem fogott rajta az idő vasfoga.

Senki, aki a közgyűlés kezdeti összejövetelein részt vett, nem sejtette volna, hogy azóta eltelt több mint ezer esztendő. Legföljebb a téren álló jellegtelen fekete hasáb okozott volna az illetőnek némi fejtörést, annál is inkább, mert annak formája majdhogynem utánozni látszott magát az ENSZ-palotát. Ha pedig a szóban forgó illető – mint mindenki más – a kezével meg akarta volna érinteni, igencsak zavarba ejtette volna, hogy ujjai milyen különös módon siklanak el az ébenfekete felszín fölött.

Hát még mennyire zavarba ejtette, mondhatni, lenyűgözte volna az égbolt átalakulása...

Az utolsó turisták is elmentek már egy órája, s a tér teljesen elnéptelenedett. A felhőtlen égen most tünedeztek föl a fényesebb csillagok; a halványabbakat lenyelte az éjfélikor is ragyogni tudó, picinyke nap fénye.

A Lucifer sugara nemcsak ama régi épület fekete üvegén csillant meg, hanem a déli égboltot átívelő keskeny, ezüstös szivárványon is. E szalagon – és körülötte – más fények is mozogtak roppant lassúsággal, mert a Naprendszer két napjának világai között itt bonyolódott le minden forgalom.

És ha az ember jól megnézte, még a Panama Torony vékony fonalát is ki lehetett venni; a hat gyémánt köldökzsinór közül ez kötötte össze a Földet az Egyenlítőtől huszonhatezer kilométeres magasságban szárnyaló, világ körüli Gyűrűt alkotó szétszórt gyermekeivel.

Ekkor, majdnem olyan gyorsan, ahogy megszületett, a Lucifer fénye halványulni kezdett. Az emberek immár harminc nemzedéke előtt ismeretlen éjszaka visszakúszott az égboltra. Újra felragyogtak a száműzött csillagok.

És másodszor az eltelt négymillió évben, fölébredt a Monolit.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁSOK

Először is megköszönöm Larry Sessionsnak és Gerry Snydernek, hogy tudatták velem, milyen helyzeteket foglal majd el a Halley-üstökös, ha legközelebb megjelenik. Az általam bemutatott orbitális perturbációkért őket igazán nem terheli felelősség.

Nagyon hálás vagyok a Lawrence Livermore National Laboratoryban dolgozó Melvin Rossnak egyrészt a bolygók gyémántmagjára vonatkozó elméletéért, másrészt a tárgyban készült (remélem) történelmi jelentőségű dolgozata másolatáért.

Bízom benne, hogy régi barátom, dr. Luis Alvarez élvezettel olvassa majd ama szertelenségeket, amelyekre az ő kutatásai nyomán ragadtattam magam, és köszönöm neki az elmúlt harmincöt évben nyújtott sok segítségét és ösztönzését.

Külön köszönetet mondok a NASA alkalmazásában álló Gentry Lee-nek – aki szerzőtársam volt a *Cradle* (Bölcső) megírásában –, mert saját kezűleg hozta el nekem Los Angelesből Colombóba a hordozható Kaypro 2000-et, amely lehetővé tette, hogy a legkülönbözőbb egzotikus és – ami még fontosabb! – félreeső helyeken írhassem meg ezt a könyvet.

Az 5., 58. és 59. fejezetek részben a 2010. *Második űrodisszeia* anyagán alapulnak. (Kitől plagizáljon az író, ha nem önmagától?)

Végezetül remélem, hogy Alekszej Leonov kozmonauta mára már megbocsátotta nekem, amiért személyét összekapcsoltam dr. Andrej Szaharovval (aki még gorkiji száműzetését töltötte, midőn a 2010-et kettejüknek ajánlottam). És mély sajnálatomat fejezem ki szívélyes moszkvai vendéglátómnak és kiadómnak, Vaszilij Zaharcenkónak, amiért komoly bajba sodortam azzal, hogy kölcsönvettem különféle másként gondolkodók nevét – legtöbbjük, örömmel mondhatom, már nincs bebörtönözve. Egy napon, bízom benne, a *Tyehnyika Malagyozi* előfizetői mégiscsak olvashatják a titokzatos körülmények között eltűnt 2010. folytatásait.

Colombo, Sri Lanka
1987. április 25.*

[* Különös dolog történt velem: azt hittem, regényt írok, de lehet, hogy tévedtem. Mert vegyük sorra az alábbi eseményeket:

1. A 2010. *Második űrodisszeiában* a Leonov űrhajó a "Szaharov-meghajtást" alkalmazta.

2. Most, fél évszázaddal később (8. fejezet) az űrhajókat a muonkatalizálta "hideg fűzés" reakció látja el energiával, amelyet Luis Alvarez *et al* fedezett föl az 50-es években. (Lásd Alvarez önéletrajzát: Basic Books, NY, 1987).

3. A londoni *Times* 1987. augusztus 17-i száma szerint dr. Szaharov jelenleg "a

muonkatalizálta... vagy »hideg« fúzió alapuló... nukleáris energia, előállításán dolgozik, amely egy az elektronhoz kapcsolódó, rövid életű elemi részecske tulajdonságait használja ki... A »hideg fúzió« hívei rámutatnak, hogy az összes kulcsreakció pontosan 900 Celsius-fokon működik a legjobban..."

Most aztán igazán kíváncsi vagyok, mit szól a Nobel-díjas Szaharov és Alvarez azokhoz a szerepekhez, amiket kiosztottam nekik.

Arthur C. Clarke, 1987. szeptember 30.]